

अभिधर्मकोशस्य मूलपाठः कारिकाः

ཆོས་མངོན་པའི་མངོད་གྱི་ཆོག་ལེའུར་བྱས་པ།

說一切有部俱舍論本頌

梵藏漢對照本

翻译组 金芳初 對勘

朱竞旻 关 迪 校对

北塔佛學寶藏 <http://www.beita.org/>

2012 年 2 月

版本来源：

梵文本：

बौद्धभारतीग्रन्थमाला--७-८ Bauddha Bharati Series-7-8

अभिधर्मकोशम् [स्वोपज्जभाष्यसहितं स्फुटार्थव्याख्योपेतं च]प्रधानसम्पादकः

स्वामी द्वारिकादासशास्त्री C:बौद्धभारती पो० बौ० नं० २०४९ वाराणसी-२२१००१(भारत)

सहसम्पादकः धर्मकीर्त्तिशास्त्री चन्द्रकीर्त्तिशास्त्री प्रथम संस्करणः१९९८ मुद्रकः साधना प्रेस

काटन गिल कौलोनी वाराणसी-२२१००२ फोनः-(0542)210094

藏文本：

《中华大藏经》བཟོན་འགྲུལ་མཛོན་པ། 79-3——79-59.

汉文本：

陈三藏真谛译本：《乾隆大藏经》小乘论[98]册 314-664-- [99]册 1-152。

唐三藏法师玄奘译本：《乾隆大藏经》小乘论[99]册 153-182。

对勘说明：

本文以梵文偈颂为主，添加藏文与汉文偈颂，因藏文、汉文偈颂数目与梵文不符，故未于偈颂中标出，文中注释所说偈颂数字均以梵文为主。藏文《པེ་ཅེ་ནུ་》简称《པེ་》，《སྒྲུང་ཐང་》简称《སྒྲུང་》，《ཅེ་ནེ་》简称《ཅེ་》。真谛译本以下简称【真】，玄奘译本以下简称【玄】。汉译本偈颂以《乾隆大藏经》给出，兼对照《大正藏》（简称【正】）、《中华大藏经》（简称【中】），三者相异处见注释。

अभिधर्मकोशस्य मूलपाठः कारिकाः

ཚེས་མཛོན་བའི་མཛོད་ཀྱི་ཚིག་ལེའུར་བྱས་པ།^①

說一切有部俱舍論本頌

प्रथमं कोशस्थानम् (१.धातुनिर्देशः)

ཁམས་བསྟན་པ་ཞེས་བྱ་བ་^①ཞེ་གནས་དང་པོའོ།

【真】分別界品第一

【玄】分別界品第一

यःसर्वथासर्वहतान्धकारः,संसारपङ्काज् जगदुज्जहार ।

तस्मै नमस्कृत्य यथार्थशास्त्रे,शास्त्रं प्रवक्ष्याम्यभिधर्मकोशम् ॥ १ ॥

གང་ཞིག་རྒྱན་ལ་སྟན་པ་གནས་བཅོམ་ཞིང་། །འཁོར་བའི་འདམ་ལས་འགྲོ་བ་དངས་མཛོད་པ།

དོན་བཞིན་སྟོན་པ་དེ་ལ་བྱས་འཆལ་ནས། །ཚེས་མཛོན་མཛོད་ཀྱི་བསྟན་བཅོས་རབ་བཤད་བྱ།

【真】一切种智灭诸冥 拔出眾生生死泥 顶礼大师如理教 對法俱舍我當說

【玄】諸一切種諸冥滅 拔眾生出生死泥 敬禮如是如理師 對法藏論我當說

प्रज्ञाऽमला सानुचराऽभिधर्म-स्तत्प्राप्तये यापि च यच्च शास्त्रम् ।

तस्यार्थतोऽस्मिन् समनुप्रवेशात्,स चाश्रयोऽस्येत्यभिधर्मकोशः ॥ २ ॥

ཚེས་མཛོན་ཤེས་རབ་བྱི་མེད་རྗེས་འབྲང་བཅས། །དེ་ཐོབ་བྱ་བྱིར་གང་དང་བསྟན་བཅོས་གང་།

འདིར་དེ་དོན་དུ་ཡང་དག་ཕྱད་བྱིར་རམ། །འདི་ཡི་གནས་དེ་ཡིན་པས་ཚེས་མཛོན་མཛོད།

【真】淨智助伴名對法 能得此法諸智論 由義對法入此攝 論依對法名俱舍

【玄】淨慧隨行名對法 及能得此諸慧論 攝彼胜义依彼故 此立对法俱舍名

^① 《ཙ》—ཞེས་བྱ་བ་

སྒྲེལ་གཏན་རྟུ་གེགས་བྱེད་པ། །འགོག་གཞན་སོ་སོར་བརྟགས་མེན་པས།

【真】擇滅謂永離 各各對諸結 恒遮欲生生 別有非擇滅

【玄】擇滅謂離繫 隨繫事各別 畢竟礙當生 別得非擇滅

ते पुनः संस्कृता धर्मा रूपादिस्कन्धपञ्चकम् ।

त एवाऽध्वा कथावस्तु सनिःसाराः सवस्तुकाः ॥ ७ ॥

འདུས་བྱས་ཆོས་རྣམས་དེ་དག་ཀྱང་། །གཟུགས་ལ་སོགས་པའི་སྤང་པོ་ལྟ། །

དེ་དག་ཉིད་རྟུ་གཏན་གཞི་དང་། །དེས་པར་འབྱུང་བཅས་གཞི་དང་བཅས། །

【真】又諸有為法 調色等五陰 說世路言依 有離及有類

【玄】又諸有為法 調色等五蘊 亦世路言依 有離有事等

ये सास्त्रवा उपादानस्कन्धास्ते सरणा अपि ।

दुःखं समुदयो लोको दृष्टिस्थानं भवश्च ते ॥ ८ ॥

གང་དག་ཟག་བཅས་ཉེར་ལེན་པའི། །སྤང་པོའང་དེ་དག་འཐབ་བཅས་ཀྱང་། །

སྤྱུག་བསྐྱལ་གུན་འབྱུང་འཛིག་རྟེན་དང་། །ལྟ་གནས་སྤྱིད་པའང་དེ་དག་ཡིན། །

【真】有流名取陰 或說有鬥爭 苦集諦世間 見處及三有

【玄】有漏名取蘊 亦說為有諍 及苦集世間 見處三有等

रूपं पञ्चेन्द्रियाण्यर्थाः पञ्चाऽविज्ञप्तिरेव च ।

तद्विज्ञानाश्रया रूपप्रसादाश्चक्षुरादयः ॥ ९ ॥

གཟུགས་ནི་དབང་པོ་ལྟ་དང་དོན། །ལྟ་དང་རྣམ་རིག་བྱེད་མེན་ཉིད། །

དེ་དག་རྣམས་ཀྱི་རྣམ་ཤེས་རྟེན། །མིག་ལ་སོགས་གཟུགས་དང་བ་རྣམས། །

【真】色陰調五根 五塵及無教 此識依淨色 說名眼等根

【玄】色者唯五根 五境及無表 彼識依淨色 名眼等五根

① 《བེ་》《སྤྱར་》བཏགས།

② 《བེ་》《སྤྱར་》བ།

रूपं द्विधा विंशतिधा शब्दस्त्वष्टविधो रसः ।

षोढा चतुर्विधो गन्धः स्पृश्यमेकादशात्मकम् ॥ १० ॥

གཟུགས་ཀྱི་གཉིས་དང་ཀྱི་ཉི་ཤུ། །སྒྲ་ཉི་ཀྱི་པ་བརྒྱད་ཡོད་དེ། །

རོ་ཉི་ཀྱི་རྩ་བུ་དྲི་ཀྱི་བཞི། །རྟེན་བྱ་བཅུ་གཉིས་བདག་ཉིད་དོ། །

【真】色二或二十 聲塵有八種 味六香有四 觸塵十一種

【玄】色二或二十 聲唯有八種 味六香四種 觸十一為性

विक्षिप्ताचित्तकस्यापि योऽनुबन्धः शुभाशुभः ।

महाभूतान्युपादाय सा ह्यविज्ञप्तिरुच्यते ॥ ११ ॥

གཡོངས་དང་སེམས་མེད་པ་ཡི་ཡང་། །དག་དང་མི་དག་རྗེས་འབྲེལ་གང་། །

འབྱུང་བ་ཆེ་ཀྱིས་རྒྱུར་བྱས་པ། །དེ་ཉི་ཀྱི་རྟེན་བྱེད་མེན་བཞི་དེ། །

【真】亂心無心耶 隨流淨不淨 依止於四大 何無教色說

【玄】亂心無心等 隨流淨不淨 大種所造性 由此說無表

भूतानि पृथिवीधातुरप्तेजोवायुधातवः ।

धृत्यादिकर्मसंसिद्धाः खरस्नेहोष्णतेरणाः ॥ १२ ॥

འབྱུང་བ་དག་ཉི་མ་ཁམས་དང་། །རྒྱ་དང་མེ་དང་རླུང་ཁམས་ཀྱིས་། །

འཛིན་པ་ལ་སྟོགས་ལས་སུ་སྤྱབ། །སྒྲ་གཤེར་དྲོ་ཉིད་གཡོ་བ་ཀྱིས་། །

【真】諸大謂地界 及水火風界 於持等業成 堅濕熱動性

【玄】大種謂四界 即地水火風 能成持等業 堅濕煖動性

पृथिवी वर्णसंस्थानमुच्यते लोकसंज्ञया ।

आपस्तेजश्च वायुस्तु धातुरेव तथापि च ॥ १३ ॥

འཛིན་རྟེན་གྱི་ཉི་ཐ་སྣེད་སུ། །ཁ་དྲོག་དབྱིབས་ལ་ས་ཁེས་བཞི་དེ། །

ཀུ་མེ་ཡང་ངོ་རྒྱུ་ཚྲིག་པ་ཁམས། ཉིད་ཡིན་དེ་དང་འདྲ་བའང་ཡིན། །

【真】說地顯形色 由世立名想 水火亦復然 唯風界亦爾

【玄】地謂顯形色 隨世想立名 水火亦復然 風即界亦爾

इन्द्रियार्थास्त एवेष्टा दशायतनधातवः ।

वेदनाऽनुभवः संज्ञा निमित्तोद् ग्रहणात्मिका ॥ १४ ॥

དབང་དོན་དེ་དག་ཁོ་ན་ལ། རྩེ་མཆེད་དང་ནི་ཁམས་བརྩར་འདོད། །

ཚོར་བ་མྱོང་བའི་འདུ་ཤེས་ནི། མཚན་མར་འཛིན་བའི་བདག་ཉིད་དོ། །

【真】此根塵復說 十入及十界 受陰領隨觸 想陰別執相

【玄】此中根与境 即說十處界 受領納隨觸 想取像為體

चतुर्भ्योऽन्ये तु संस्कारस्कन्ध एते पुनस्त्रयः ।

धर्मायतनधात्वाख्याः सहाविज्ञप्त्यसंस्कृतैः ॥ १५ ॥

འདུ་བྱེད་སྤུང་བོ་བཞི་ལས་གཞན། དེ་གསུམ་རྣམ་རིག་བྱེད་མིན་དང་། །

འདུས་མ་བྱས་རྣམས་བཅས་བ་ནི། ཚེས་ཀྱི་རྩེ་མཆེད་ཁམས་ཞེས་བྱ། །

【真】異四名行陰 是受等三陰 或名法入界 并無教無為

【玄】四餘名行蘊 如是受等三 及無表無為 名法處法界

विज्ञानं प्रतिविज्ञप्तिर्मनआयतनं च तत् ।

धातवः सप्त च मताः षड् विज्ञानान्यथो मनः ॥ १६ ॥

རྣམ་ཤེས་སོ་སོར་རྣམ་རིག་བ། ཡིད་ཀྱི་རྩེ་མཆེད་ཀྱང་དེ་ཡིན། །

ཁམས་བརྩན་དག་ཏུ་འདྲ་འདོད་བ་སྟེ། རྣམ་པར་ཤེས་བ་ཏུ་ག་དང་ཡིད། །

【真】識陰對對視 或說為意入 或說為七界 謂六識意根

【玄】識謂各了別 此即名意處 及七界應知 六識轉為意

षण्णामनन्तरातीतं विज्ञानं यद्धि तन्मनः ।

षष्ठाश्रयप्रसिद्ध्यर्थं धातवोऽष्टादश स्मृताः ॥ १७ ॥

རྒྱལ་པོ་འདས་མ་བཟག་པ་ཡི། །རྣམ་ཤེས་གང་ཡིན་དེ་ཡིད་དོ། །

རྒྱལ་པོའི་རྟེན་ནི་རབ་བསྐྱུང་^①ཕྱིར། །ཁམས་ནི་བཙོ་བསྐྱེད་དག་ཏུ་འདོད། །

【真】六中無間謝 說識名意根 為成第六依 故界成十八

【玄】由即六識身 無間滅為意 成第六依故 十八界應知

सर्वसंग्रह एकेन स्कन्धेनायतनेन च ।

धातुना च स्वभावेन परभाववियोगतः ॥ १८ ॥

ཡུང་པོ་དང་ནི་སྐྱེ་མཆེད་དང་། །ཁམས་གཅིག་གིས་ནི་བཟམས་ཅད་བསྐྱུས། །

རང་གི་ངོ་བོ་ཉིད་ཀྱིས་ཏེ། །གཞན་གྱི་དངོས་དང་མི་ལྷན་ཕྱིར། །

【真】略攝一切法 由一陰入界 同自性類故 離餘法性類

【玄】總攝一切法 由一蘊處界 攝自性非餘 以離他性故

जातिगोचरविज्ञानसामान्याद् एकधातुता ।

द्वित्वेऽपि चक्षुरादीनां शोभार्थं तु द्वयोद्भवः ॥ १९ ॥

མིག་ལ་སོགས་པ་གཉིས་མེད་ཀྱི། །རྟིགས་དང་སྟོན་ཡུལ་རྣམ་པར་ཤེས། །

འདྲ་བའི་ཕྱིར་ན་ཁམས་གཅིག་ཉིད། །མཛོས་བུའི་ཕྱིར་ན་གཉིས་བུང་^②དོ། །

【真】類境識同故 雖二成一界 若爾云何二 為莊嚴生二

【玄】類境識同故 雖二界體一 然為令端嚴 眼等各生二

राश्यायद्वारगोत्रार्थाः स्कन्धायतनधातवः ।

मोहेन्द्रियरुचित्रैधातु तिस्रः स्कन्धादिदेशनाः ॥ २० ॥

① 《བོ་》《རྣམ་》ཕྱིར།

② 《བོ་》《རྣམ་》འབྱུང་།

སྤྱདས་དང་སྤྱོད་སྤྱོད་སྤྱོད་ཀྱི་དོན། །སྤྱད་པོ་སྤྱོད་མཆོད་ཁམས་རྣམས་ཡིན། །

སྤྱོད་ས་དབང་འདོད་རྣམ་གསུམ་གྱི་ཕྱིར། །སྤྱད་པོ་ལ་སྤྱོད་ས་གསུམ་བརྟན་ཏོ། །

【真】聚來門性義 陰入界三名 癡根樂三故 故說陰入界

【玄】聚生門種族 是蘊處界義 愚根樂三故 說蘊處界三

विवादमूलसंसारहेतुत्वात् क्रमकारणात् ।

चैत्तेभ्यो वेदनासंज्ञे पृथक् स्कन्धौ निवेशितौ ॥ २१ ॥

ཆེད་པའི་རྩ་བར་སྤྱད་པ་དང་། །འཁོར་པའི་སྤྱོད་སྤྱོད་སྤྱོད་ཀྱི་ཕྱིར། །

སེམས་སྤྱད་རྣམས་ལས་ཆོར་བ་དང་། །འདུ་ཤེས་སྤྱོད་སྤྱོད་སྤྱོད་སྤྱོད་ཀྱི་ཕྱིར། །^①

【真】爭根生死因 立次第因故 心法中受想 分立為別陰

【玄】靜根生死因 及次第因故 於諸心所法 受想別為蘊

स्कन्धेष्वसंस्कृतं नोक्तमर्थायोगात् क्रमः पुनः ।

यथौदारिकसंक्लेशभाजनाद्यर्थधातुतः ॥ २२ ॥

སྤྱད་པོ་དག་ཏུ་འདུས་མ་བྱས། །དོན་ཏུ་མི་རུང་ཕྱིར་མ་བཤད། །

རིམ་ནི་རགས་དང་ཀུན་ཉོན་མོངས། །སྤྱོད་སྤྱོད་སྤྱོད་ཁམས་ཇི་བཞིན་ནོ། །

【真】陰中除無為 義不相應故 復次第如麤 染器等義界

【玄】蘊不攝無為 義不相應故 隨麤染器等 界別次第立

प्राक् पञ्च वार्तमानार्थाद् भौतिकार्थाच्चतुष्टयम् ।

दूराशुतरवृत्त्याऽन्यद् यथास्थानं क्रमोऽथवा ॥ २३ ॥

ད་ལྟའི་དོན་ཕྱིར་དང་པོ་ལ། །འཁྱུང་བ་ལས་སྤྱད་དོན་ཕྱིར་བཞི། །

གཞན་མི་ཆེས་^②རིང་སྤྱད་འདུག་ཕྱིར། །ཡང་ན་ཇི་ལྟར་གནས་བཞིན་རིམ། །

^① 《པོ་》《སྤྱད་》བཞག

^② 《པོ་》ནི་ཆོས། 《སྤྱད་》ནི་ཆོས།

【真】前五現塵故 四所造塵故 餘遠急明事 復隨處次第

【玄】前五境唯現 四境唯所造 餘用遠速明 或隨處次第

विशेषणार्थं प्राधान्याद् बहुधर्माग्रसंग्रहात् ।

एकमायतनं रूपमेकं धर्माख्यमुच्यते ॥ २४ ॥

ཁྱེ་བླག་དོན་དང་གཙོ་བོའི་ཕྱིར། ཚེས་མང་བ་དང་མཆོག་བརྩས་ཕྱིར། །

གཅིག་ནི་གཟུགས་ཀྱི་སྒྲེ་མཆེད་དང་། གཅིག་ནི་ཚེས་ཞེས་བྱ་བར་བཛོད། །

【真】為簡別勝故 攝多勝法故 唯一入名色 及一入名法

【玄】為差別最勝 攝多增上法 故一處名色 一名為法處

धर्मस्कन्धसहस्राणि यान्यशीतिं जगौ मुनिः ।

तानि वाङ् नाम वेत्येषां रूपसंस्कारसंग्रहः ॥ २५ ॥

ཚེས་ཀྱི་སྤང་བོ་བརྒྱད་ཁྲི་དག་གི་ནམས་སྤྱབ་པས་གསུངས་དེ་དག་།

ཆོག་གས་མིང་ཡིན་དེ་དག་^①ནི། གཟུགས་དང་འདུ་བྱེད་དག་ཏུ་འདུས། །

【真】如來說法陰 其數八十千 此但言及名 色行陰所攝

【玄】牟尼說法蘊 數有八十千 彼體語或名 此色行蘊攝

शास्त्रप्रमाण इत्येके स्कन्धादीनां कथैकशः ।

चरितप्रतिपक्षस्तु धर्मस्कन्धोऽनुवर्णितः ॥ २६ ॥

ཁ་ཅིག་བརྟན་བཅོས་ཆད་ཅེས་བྲེ། ལྷུང་བོ་ལ་མོགས་གཏམ་རེ་ཡིན། །

སྤྱོད་པ་ནམས་ཀྱི་གཞེན་པོར་ནི། ཚེས་ཀྱི་སྤང་བོ་མཐུན་པར་གསུངས། །

【真】說如法陰量 陰等一一教 實判行對治 隨釋法陰爾

【玄】有言諸法蘊 量如彼論說 或隨蘊等言 如實行對治

तथान्येऽपि यथायोगं स्कन्धायतनधातवः ।

^① 《བོ་》《སྤང་》ནམས།

प्रतिपाद्या यथोक्तेषु सम्प्रधार्य स्वलक्षणम् ॥ २७ ॥

དེ་བཞིན་གཞན་ཡང་ཅི་རིགས་པར། །ཡུང་བོ་སྐྱེ་མཆེད་ཁམས་རྣམས་ནི། །

རང་གི་མཚན་ཉིད་ལེགས་དབྱེད་དེ། །ཇི་སྐད་བཤད་པར་བསྟུ་བར་བྱ། །

【真】如此餘應理 陰入及界等 於前說中攝 熟思彼性類

【玄】如是餘蘊等 各隨其所應 攝在前說中 應審觀自相

छिद्रमाकाशधात्वाख्यमालोकतमसी किल ।

विज्ञानधातुर्विज्ञानं सास्त्रवं जन्मनिश्रयाः ॥ २८ ॥

སུ་ག་རྣམ་མཁའི་ཁམས་ཤེས་བྱ། །སྣང་དང་སུན་བ་དག་ཡིན་ལོ། །

ཟག་དང་བཅས་པའི་རྣམ་ཤེས་ནི། །རྣམ་ཤེས་ཁམས་ཡིན་སྐྱེ་བའི་རྟེན། །

【真】竅穴名空界 彼言謂光闇 識界即是識 有流生所依

【玄】空界謂竅隙 傳說是明闇 識界有漏識 有情生所依

सनिदर्शन एकोऽत्र रूपं सप्रतिधा दश ।

रूपिणोऽव्याकृता अष्टौ त एवारूपशब्दकाः ॥ २९ ॥

བརྟན་ཡོད་འདིར་ནི་གཟུགས་གཅིག་སུ། །ཐོགས་དང་བཅས་པ་གཟུགས་ཅན་བཅུ། །

ཡུང་མ་བརྟན་བརྒྱུད་དེ་དག་ཉིད། །གཟུགས་སྐྱེ་མ་གཏོགས་གཞན་རྣམ་གསུམ། །

【真】於中一有顯 謂色十有礙 有色八無記 是諸除色聲

【玄】一有見謂色 十有色有對 此除色聲八 無記餘三種

त्रिधान्ये कामधात्वाप्ताः सर्वे रूपे चतुर्दश ।

विना गन्धरसघ्राणजिह्वाविज्ञानधातुभिः ॥ ३० ॥

འདོད་ཁམས་གཏོགས་པ་ཐམས་ཅད་དོ། །གཟུགས་ཀྱི་ཁམས་ན་བཅུ་བཞིལོ། །

བྲི་དང་རོ་དང་སྣ་དང་ནི། །སྐྱེ་ཡི་རྣམ་ཤེས་ཁམས་མ་གཏོགས། །

【真】餘三性欲界 一切有色界 十四除香味 及鼻舌識故

【玄】欲界繫十八 色界繫十四 除香味二識 無色繫後三

आरूप्याप्ता मनोधर्ममनोविज्ञानधातवः ।

सास्त्रवानास्त्रवा एते त्रयः शेषास्तु सास्त्रवाः ॥ ३१ ॥

གཟུགས་མེད་གཏོགས་པ་ཡིད་དང་ནི། ཁྱེས་དང་ཡིད་ཀྱི་རྣམ་ཤེས་ཁམས། །

དེ་གསུམ་ཟག་བཅས་ཟག་པ་མེད། །སྣུག་མ་རྣམས་ནི་ཟག་བཅས་མོ། །

【真】無色界相應 意法意識界 諸有流無流 是三餘有流

【玄】意法意識通 所餘唯有漏

सवितर्कविचारा हि पञ्चविज्ञानधातवः ।

अन्त्यास्त्रयस्त्रिप्रकाराः शेषा उभयवर्जिताः ॥ ३२ ॥

ཏྲོག་དང་དེ་མེད་དང་བཅས་པ་ནི། རྣམ་པར་ཤེས་པའི་ཁམས་ལྔ་ཡིན། །

ག་མ་གསུམ་ནི་རྣམ་གསུམ་མོ། །སྣུག་མ་རྣམས་ནི་གཏོགས་ཀ་སྤངས། །

【真】有覺亦有觀 定是五識界 後三有三義 餘界二所離

【玄】五識唯尋伺 後三三^①餘無

निरूपणानुस्मरणविकल्पेनाविकल्पकाः ।

तौ प्रज्ञा मानसी व्यग्रा स्मृतिः सर्वैव मानसी ॥ ३३ ॥

དེས་པར་ཏྲོག་དང་རྗེས་བྱན་པའི། རྣམ་པར་ཏྲོག་པས་རྣམ་མི་ཏྲོག།

དེ་དག་ཡིད་ཀྱི་ཤེས་རབ་གཞེང་^②། ཡིད་ཀྱི་བྱན་པ་ཐམས་ཅད་ཉིད། །

【真】顯示及憶念 由二無分別 二是散心智 諸念唯心地

【玄】說五無分別 由計度隨念 以意地散慧 意諸念為體

सप्त सालम्बनाश्चित्तधातवोऽर्धं च धर्मतः ।

① 《正》《中》二

② 《རྣམ་》གཡང་།

नवानुपात्तास्ते चाष्टौ शब्दश्चान्ये नव द्विधा ॥ ३४ ॥

དམིགས་བཅས་སེམས་ཀྱི་ཁམས་བདུན་ནི། ཆོས་ཀྱི་ཁྱེད་^①ཀྱང་མ་ཟེན་དགུ།

བསྐྱད་པོ་དེ་དག་ནམས་དང་སྒྲ། །དགུ་པོ་གཞན་ནི་ནམ་པ་གཉིས།

【真】七識有緣緣 法界中有半 九界非所執 八聲餘有二

【玄】七心法界半 有所緣餘無 前八界及聲 無執受餘二

स्प्रष्टव्यं द्विविधं शेषा रूपिणो नव भौतिकाः ।

धर्मधात्वेकदेशश्च सञ्चिता दश रूपिणः ॥ ३५ ॥

རེག་བྱ་ནམ་པ་གཉིས་ཡིན་ཏེ། །སྒྲ་མ་གཟུགས་ཅན་དགུ་པོ་ནི།

འབྱུང་གུར་ཆོས་ཁམས་ཁྱོགས་གཅིག་ཀྱང་། །གཟུགས་ཅན་བདུ་ནི་བསམས་པའོ།

【真】觸界有二種 九有色所造 及法界一分 十有色微聚

【玄】觸界中有二 餘九色所造 法一分亦然 十色可積集

छिनत्ति छिद्यते चैव बाह्यं धातुचतुष्टयम् ।

दह्यते तुल्यत्येवं विवादो दग्धृतुल्ययोः ॥ ३६ ॥

གཙོད་ཁྱེད་གཙད་པར་བྱ་བ་ཉིད། །ཁྱི་རོལ་གྱི་ནི་ཁམས་བཞི་ཡིན།

དེ་བཞིན་བསྐྱེག་བྱ་འཇལ་ཁྱེད་པའོ། །སྐྱེག་དང་གཞལ་ལ་མི་མཐུན་སྒྲ།

【真】能斫及所斫 謂是外四界 所燒所稱爾 爭能燒所稱

【玄】謂唯外四界 能斫及所斫 亦所燒能稱 能燒所稱諍

विपाकजौपचयिकाः पञ्चाध्यात्मं विपाकजाः ।

न शब्दोऽप्रतिधा अष्टौ नैष्यन्दिकविपाकजाः ॥ ३७ ॥

ནམ་པར་སྒྲིན་ལས་བྱུང་བ་དང་། །རྒྱས་ལས་བྱུང་བ་ནང་གི་ལྔ།

སྒྲ་ནི་ནམ་སྒྲིན་ལས་སྐྱེས་མིན། །རྒྱ་མཐུན་ལས་བྱུང་ནམ་སྒྲིན་སྐྱེས།

^① 《མར་》ཁྱེད།

【真】果報增長生 五內聲非報 八種無礙界 流生果報生

【玄】內五有熟養 聲無異熟生 八無礙等流 亦異熟生性

त्रिधान्ये द्रव्यवानेकः क्षणिकाः पश्चिमास्त्रयः ।

चक्षुर्विज्ञानधात्वोः स्यात् पृथग्लाभः सहापि च ॥ ३८ ॥

ཐོགས་པ་མེད་བརྒྱད་གཞན་རྣམ་གསུམ། །རྣམ་དང་ལྷན་གཅིག་པ་མ་གསུམ། །

སྒྲིབ་ཅིག་མ་སྟེ་མིག་དང་ནི། །རྣམ་ཤེས་ཁམས་དག་སོ་སོ་དང་། །

ལྷན་ཅིག་ཏུ་ཡང་འཕྲོབ་པ་ཡོད། །

【真】餘三一有物 後三一剎那 眼根與識界 獨俱得復有

【玄】餘三實唯法 剎那唯後三 眼與眼識界 獨俱得非等

द्वादशाध्यात्मिका हित्वा रूपादीन् धर्मसंज्ञकः ।

सभागस्तत्सभागाश्च शेषा यो न स्वकर्मकृत् ॥ ३९ ॥

ནང་གི་བཏུ་གཉིས་གཟུགས་ལ་མོགས། །མ་གཏོགས་ཆོས་ཞེས་བྱ་བ་ནི། །

སྟེན་པ་དང་བཅས་ལྷན་མ་ནི། །དེ་དང་མཚུངས་པ་དག་ཀྱང་ཡིན། །

གང་ཞིག་རང་གི་ལས་མི་བྱེད། །

【真】十二界我依 除色等法界 等分非等分 餘不作自事

【玄】內十二眼等 色等六為外 法同分餘二 作不作自業

दश भावनया हेयाः पञ्च चान्त्यास्त्रयस्त्रिधा ।

न दृष्टिहेयमक्लिष्टं न रूपं नाप्यषष्ठजम् ॥ ४० ॥

བཏུ་ནི་བསྟོམ་པས་སྤང་བྱ་ཡིན། །ཁྲ་ཡང་པ་མ་གསུམ་རྣམ་གསུམ། །

① 《བེ་》《ཟླ་》མྱོན།

② 《བེ་》《ཟླ་》བསྟེན།

③ 《བེ་》《ཟླ་》དཔ།

④ 《བེ་》《ཟླ་》གེས།

ཉོན་མོངས་ཅན་མིན་མཐོང་སྣང་མིན། །གཟུགས་མིན་དྲག་པ་མིན་སྟེས་མིན། །

【真】十界修道滅 五亦後三三 非汚非見滅 非色非六生

【玄】十五唯修斷 後三界通三 不染非六生 色定非見斷

चक्षुश्च धर्मधातोश्च प्रदेशो दृष्टिरष्टधा ।

पञ्चविज्ञानसहजा धीर्न दृष्टिरतीरणात् ॥ ४१ ॥

མིག་དང་ཆོས་ཀྱི་ཁམས་སྟོགས་ནི། །ལྟ་བུ་ཡིན་ཏེ་རྣམ་པ་བརྒྱད། །

རྣམ་སྟེས་ལྟ་དང་མཆོངས་སྟེས་སྟོ། །དེས་ཉོན་མོང་ཕྱིར་ལྟ་མ་ཡིན། །

【真】眼法界一分 名見有八種 五識共生智 非見不度故

【玄】眼法界一分 八種說名見 五識俱生慧 非見不度故

चक्षुः पश्यति रूपाणि सभागं न तदाश्रितम् ।

विज्ञानं दृश्यते रूपं न किलान्तरितं यतः ॥ ४२ ॥

མིག་སྟེས་གཟུགས་རྣམས་མཐོང་སྟེན་^①བཅས། །དེ་ལ་བརྟེན་བའི་རྣམ་སྟེས་མིན། །

གང་ཕྱིར་བར་དུ་ཆོད་བ་ཡི་^②། །གཟུགས་ནི་མཐོང་བ་མིན་ཕྱིར་ལོ། །

【真】眼見色等分 非能依眼識 由色非可見 被障彼執爾

【玄】眼見色同分 非彼能依識 傳說不能觀 彼障諸色故

उभाभ्यामपि चक्षुर्भ्यां पश्यति व्यक्तदर्शनात् ।

चक्षुः श्रोत्रमनोऽप्राप्तविषयं त्रयमन्यथा ॥ ४३ ॥

མིག་ནི་གཉིས་ཀ་དག་གིས་ཀྱང་། །མཐོང་སྟེ་གསལ་བར་མཐོང་ཕྱིར་རོ། །

མིག་དང་ཡིད་དང་རྩ་བ་ནི། །ཡུལ་དང་མ་སྣང་གསུམ་གཞན་དུ། །

【真】或由二眼見 分明見色故 眼耳及意根 不至塵三異

【玄】或二眼俱時 見色分明故 眼耳意根境 不至三相違

① བརྟེན།

② རི།

त्रिभिर्घ्राणादिभिस्तुल्यविषयग्रहणं मतम् ।

चरमस्याश्रयोऽतीतः पञ्चानां सहजश्च तैः ॥ ४४ ॥

སྒྲ་ལ་སྒོགས་པ་གསུམ་གྱིས་ནི། །ཡུལ་ནི་མཉམ་པ་འཛིན་པར་འདོད། །

ག་མའི་རྟེན་འདས་ལྔ་རྒྱུས་ཀྱི། །དེ་དག་ལྟན་ཅིག་སྒྱེས་པའང་ཡིན། །

【真】三根調鼻等 許取如量塵 後界依過去 五界依亦共

【玄】應知鼻等三 唯取等量境 後依唯過去 五識依或俱

तद्विकारविकारित्वाद् आश्रयाश्चक्षुरादयः ।

अतोऽसाधारणत्वाच्च विज्ञानं तैर्निरूच्यते ॥ ४५ ॥

དེ་དག་གྱུར་པས་འགྱུར་ཉིད་ལྱིར། །རྟེན་ནི་མིག་ལ་སྒོགས་པ་ཡིན། །

དེ་ལྱིར་ལྟན་མོང་མ་ཡིན་ལྱིར། །དེ་དག་གིས་ནི་རྒྱུ་ཤེས་བཟུང་། །

【真】隨根異識異 故眼等成依 由彼不共因 故約根說識

【玄】隨根變識異 故眼等名依 彼及不共因 故隨根說識

न कायस्याधरं चक्षुरूर्ध्वं रूपं न चक्षुषः ।

विज्ञानं चास्य रूपं तु कायस्योभे च सर्वतः ॥ ४६ ॥

ལུས་ལ་འོག་མའི་མིག་མ་ཡིན། །མིག་གི་གོང་མའི་གཟུགས་མ་ཡིན། །

རྒྱུ་བར་ཤེས་པའང་^①དེ་ཡི་གཟུགས། །ལུས་ཀྱི་འང་གཉིས་ཀ་བམས་ཅད་དུ། །

【真】眼無下身義 上色非下境 識於此色遍 於身二一切

【玄】眼不下於身 色識非上眼 色於識一切 二於身亦然

तथा श्रोत्रं त्रयाणां तु सर्वमेव स्वभूमिकम् ।

कायविज्ञानमधरस्वभूम्यनियतं मनः ॥ ४७ ॥

^① 《པེ་》《རྒྱུར་》པ།

ན་བའང་དེ་བཞིན་གསུམ་དག་ནི། །ཐམས་ཅད་རང་གི་ས་པ་ཉིད། །

ལུས་ཀྱི་རྣམ་ཤེས་ལོག་དང་ནི། །རང་གི་ས་ཡིད་མ་ངེས་ཏེ། །

【真】耳亦爾餘三 一切屬自地 身識下自地 意根地不定

【玄】如眼耳亦然 次三皆自地 身識自下地 意不定應知

पञ्च बाह्या द्विविज्ञेया नित्या धर्मा असंस्कृताः ।

धर्मार्ध इन्द्रियं ये च द्वादशाध्यात्मिकाः स्मृताः ॥ ४८ ॥

གཉིས་ཀྱིས་རྣམ་ཤེས་བྱི་ཡི་ལྟ། །འདུས་མ་བྱས་ཆོས་ཉག་བལོ། །

ཆོས་ཀྱི་བྱེད་དང་གང་དག་ནི། །བཅུ་གཉིས་ནང་གིར་བཤད་དབང་པོ། །

【真】五外二所知 常住法無為 法界半名根 及十二我依

【玄】五外二所識 常法界無為 法一分是根 并內界十二

द्वितीयं कोशस्थानम् (२.इन्द्रियनिर्देशः)

ཆོས་མངོན་པའི་མཛོད་གྱི་ཆོག་ལེའུར་བྱས་པ་ལས། ། དབང་པོ་བསྟན་པ་ཞེས་བྱ་བ་ཞེ་གནས་གཉིས་
པ། །

【真】分別根品第二

【玄】分別根品第二七十四頌

चतुर्थेषु पञ्चानामाधिपत्यं द्वयोः किल ।

चतुर्णां पञ्चकाष्ठानां संक्लेशव्यवदानयोः ॥ १ ॥

ལྔ་པོ་རྣམས་ནི་དོན་བཞི་ལ། །དབང་ཕྱེད་བཞི་རྣམས་གཉིས་ལ་ལོ་^①།

ལྔ་དང་བསྐྱད་པོ་དེ་རྣམས་ནི། །ཀུན་ནས་ཉོན་མོངས་རྣམ་བུང་ལ། །

【真】於四義五根 增上於二二 四根五及八 於染污清淨

【玄】傳說五於四 四根於二種 五八染淨中 各別為增上

स्वार्थोपलब्ध्याधिपत्यात् सर्वस्य च षडिन्द्रियम् ।

स्त्रीत्वपुंस्त्वाधिपत्यात् तु कायात् स्त्रीपुरुषेन्द्रिये ॥ २ ॥

རང་གི་དོན་དང་ཐམས་ཅད་ལ། །དམིགས་པར་དབང་ཕྱེད་ཕྱིར་དབང་རུག།

མོ་ཉིད་ཐོ་ཉིད་ལ་དབང་ཕྱིར། །ལུས་ལས་མོ་དང་ཐོ་^②དབང་དག། །

【真】得自塵增上 得一切六根 女男性增上 從身立二根

【玄】了自境增上 總立於六根 從身立二根 女男性增上

निकायस्थितिसंक्लेशव्यवदानाधिपत्यतः ।

जीवितं वेदनाः पञ्च श्रद्धाद्याश्चेन्द्रियं मताः ॥ ३ ॥

རིགས་^①གནས་ཀུན་ནས་ཉོན་མོངས་དང་། །རྣམ་པར་བུང་ལ་དབང་ཕྱེད་ཕྱིར། །

① 《བཅ》《སྟར་》ལའོ།

② 《བཅ》《སྟར་》ཐོའི

མེས་དང་ཚེས་པ་རྣམས་དང་ནི། །དང་མེས་ས་དབང་པོ་ལྔ་འདོད་དོ། །

【真】住同分染污 於清淨增上 壽命及五受 信等立為根

【玄】於同住雜染 清淨增上故 應知命五受 信等立為根

आज्ञास्याम्याख्यमाज्ञाख्यमाज्ञातावीन्द्रियंतथा।

उत्तरोत्तरसम्प्राप्तिनिर्वाणाद्याधिपत्यतः ॥ ४ ॥

ཁྱེད་ཀྱི་འདས་མེས་ས་གོང་ནས་གོང་། །འཕྲོལ་པ་ལ་ནི་དབང་བྱེད་ཕྱིར། །

ཀུན་སེམས་བྱེད་དང་ཀུན་སེམས་དང་། །དེ་བཞིན་ཀུན་སེམས་ལྔ་ཀྱང་དབང་པོ། །

【真】未知欲知知 知已立根爾 至得後後道 涅槃等增上

【玄】未當知已知 具知根亦爾 於得後後道 涅槃等增上

चित्ताश्रयस्तद्विकल्पः स्थितिः संक्लेश एव च ।

सम्भारो व्यवदानं च यावता तावदिन्द्रियम् ॥ ५ ॥

མེས་ས་ཀྱི་རྟེན་དང་དེའི་བྱེད་བྱས། གནས་དང་ཀུན་ནས་ཞོན་མོངས་ཞིང་། །

ཚོགས་དང་རྣམ་བུ་ཇི་སྟེང་པ། །དབང་པོ་དག་ཀྱང་དེ་སྟེང་ཁུ། །

【真】心依此差別 其住及染污 資糧并清淨 如此量立根

【玄】心所依此別 此住此雜染 此資糧此淨 由此量立根

प्रवृत्तेराश्रयोत्पत्तिस्थितिप्रत्युपभोगतः ।

चतुर्दश तथान्यानि निवृत्तेरिन्द्रियाणि वा ॥ ६ ॥

ཡང་ན་འདུག་པའི་རྟེན་དང་ནི། །སྟེང་གནས་དང་ཞེས་སྟོང་ལས། །

བཏུ་བཞི་དེ་བཞིན་སྟོན་པ་ལ། །དབང་པོ་རྣམས་ནི་གཞན་ཡིན་ནོ། །

【真】復有生依生 生住生受用 立十四後八 約解脫立根

【玄】或流轉所依 及生住受用 建立前十四 還滅後亦然

① 《བཅུ་ལྔ་པ་》《སྟེང་པ་》《ཚེས་པ་》རིས།

दुःखेन्द्रियमसाता या कायिकी वेदना सुखम् ।

साता ध्याने तुतीये तु चैतसी सा सुखेन्द्रियम् ॥ ७ ॥

ལུས་ཚེར་སེམ་པ་མ་ཡིན་གང་། །སྤྱག་བསྡུལ་དབང་པོའི་སེམ་པ་ནི། །

བདེ་བའོ་བསམ་གཏན་གསུམ་པ་ན། །སེམས་ཀྱི་དེ་ནི་བདེ་དབང་པོ། །

【真】苦根非所愛 身受樂根者 所愛第三定 心受名樂根

【玄】身不悅名苦 即此悅名樂 及三定心悅 餘處此名喜

अन्यत्र सा सौमनस्यम् असाता चैतसी पुनः ।

दौर्मनस्यम् उपेक्षा तु मध्योभय्यविकल्पनात् ॥ ८ ॥

གཞན་ན་དེ་ཡིད་བདེ་བ་ཡིན། །སེམས་ཀྱི་སེམ་པ་མ་ཡིན་པ། །

ཡིད་མི་^①བདེ་བའོ་བཏང་སྟོམས་ནི། །བར་མའོ་གཉིས་ཀའི་མི་ཚྭ་ཕྱིར། །

【真】此樂於餘處 喜根心地苦 憂根捨根者 中二無別故

【玄】心不悅名憂 中捨二無別 見修無學道 依九立三根

दृग्भावनाशैक्षपथे नव त्रीण्यमलं त्रयम् ।

रूपीणि जीवितं दुःखे सास्त्रवाणि द्विधा नव ॥ ९ ॥

མཐོང་བསྟོམ་མི་སྟོབ་ལམ་ལ་དགུ། །གསུམ་ཡིན་གསུམ་ནི་དྲི་མ་མེད། །

གཟུགས་ཅན་སྟོན་དང་སྤྱག་བསྡུལ་དག །ཟག་དང་བཅས་པ་དགུ་རྒྱུ་གཉིས། །

【真】見修無學道 九三無垢三 有色命二苦 有流九二種

【玄】唯無漏後三 有色命憂苦 當知唯有漏 通二餘九根

विपाको जीवितं द्वेधा द्वादशान्त्याष्टकादृते ।

दौर्मनस्याच्च तत्त्वेकं सविपाकं दश द्विधा ॥ १० ॥

^① 《བེ་》ནི།

མེད་ཀྱི་རྣམ་སྤྲིན་བཅུ་གཉིས་གཉིས། །ཐ་མ་བརྒྱད་དང་ཡིད་མི་བདེ། །

མ་གཏོགས་པ་སྟེ་དེ་གཅིག་ནི། །རྣམ་པར་སྤྲིན་བཅས་བཅུ་རྣམ་གཉིས། །

【真】命果報十二 二種除後八 及憂根一定 有報十二種

【玄】命唯是異熟 憂及後八非 色意餘四受 一一皆通二

मनोऽन्यवित्तिश्रद्धादीन्यष्टकं कुशलं द्विधा ।

दौर्मनस्यं मनोऽन्या च वित्तिस्त्रेधान्यदेकधा ॥ ११ ॥

ཡིད་དང་ཚེར་གཞན་དང་ལ་མོགས། །དགེ་བ་བརྒྱད་ཡིད་མི་བདེ་བ། །

རྣམ་གཉིས་ཡིད་དང་ཚེར་གཞན་ནི། །རྣམ་གསུམ་གཞན་ནི་རྣམ་པ་གཅིག་། །

【真】意餘受信等 八根善二種 憂意及餘受 三種餘一種

【玄】憂定有異熟 前八後三無 意餘受信等 一一皆通一^①

唯善後八根 憂通善不善 意餘受三種 前八唯無記

कामाप्तममलं हित्वा रूपाप्तं स्त्रीपुमिन्द्रिये ।

दुःखे च हित्वा ऽऽरूप्याप्तं सुखे चापोह्य रूपि च ॥ १२ ॥

བྲི་མེད་མ་གཏོགས་འདྲོད་པར་གཏོགས། །ཁོ་མོའི་དབང་དང་སྦྱག་བསྐྱལ་དག། །

མ་གཏོགས་གཟུགས་གཏོགས་གཟུགས་ཅན་དང་། །བདེ་བའང་མ་གཏོགས་གཟུགས་མེད་གཏོགས། །

【真】欲界有除淨 色有除女男 二苦無色有 除二樂及色

【玄】欲色無色系 如次除後三 兼女男憂苦 并除色喜樂

मनो वित्तित्रयं त्रेधा द्विहेया दुर्मनस्कता ।

नव भावनया पञ्च त्वहेयान्यपि न त्रयम् ॥ १३ ॥

ཡིད་དང་^②ཚེར་བ་གསུམ་རྣམ་གསུམ། །གཉིས་ཀྱིས་^③སྤང་བྱ་ཡིད་མི་བདེ། །

① 《正》《中》二

② 《བེ་》《སྤང་》དག།

③ 《བེ་》《སྤང་》ཡིད་ཀྱིས། 《ཙཱ་》གཉིས་ཀྱི།

དགུ་ནི་བསྐྱོམ་བས་ལྟ་པོ་ནི། ལྷན་བར་བྱ་མིན་ཡང་གསུམ་མིན། །

【真】意三受三種 見修滅憂根 九修道滅五 或非滅三非

【玄】意三受通三 憂見修所斷 九唯修所斷 五修非三非

कामेष्वदौ विपाकौ द्वे लभ्येते नोपपादुकैः ।

तैः षट् वा सप्त वाष्टौ वा षट् रूपेष्वेकमुत्तरे ॥ १४ ॥

འདོད་བར་^①དང་པོར་ནམ་སྒྲིན་གཉིས། རྟོན་དེ་རྩམ་^②ཏེ་སྐྱེ་བས་མིན། །

དེ་ཡིས་རྩལ་གས་བདུན་ནམ་བརྒྱད། གཟུགས་ན་རྩལ་གོ་གོང་མར་གཅིག།

【真】欲中初得二 果報非化生 彼得六七八 色中六餘一

【玄】欲胎卵濕生 初得二異熟 化生六七八 色六上唯命

निरोधयत्युपरमन्नारूप्ये जीवितं मनः ।

उपेक्षा चैव रूपेऽष्टौ कामे दश नवाष्ट वा ॥ १५ ॥

གཟུགས་མེད་དག་ཏུ་འཁེ་བ་ནི་^③། ཁྲོག་དང་ཡིད་དང་བཏང་སྒྲོམས་ཉིད། །

འགག་བར་འགྱུར་རོ་གཟུགས་ན་བརྒྱད། འདོད་བར་བཏུ་འམ་དགུ་འམ་བརྒྱད། །

【真】正死人棄捨 於無色命意 捨根於色八 欲界十九八

【玄】正死滅諸根 無色三色八 欲頓十九八

क्रममृत्योस्तु चत्वारि शुभे सर्वत्र पञ्च च ।

नवाप्तिरन्त्यफल्योः सप्ताष्टनवभिर्द्वयोः ॥ १६ ॥

རིམ་གྱིས་འཁེ་བ་དག་ལ་བཞི། དགེ་ལ་ཐམས་ཅད་དག་ཏུ་ལྟ། །

འབྲས་སུ་ཐ་མ་གཉིས་དགུས་འཐོབ། གཉིས་ནི་བདུན་དང་བརྒྱད་དང་དགུ་ས། །

【真】次第死捨四 於善諸處五 九得邊二果 七八九中二

① 《བེ་》《སྒྲར་》དང་།

② 《བེ་》《སྒྲར་》བརྩམས།

③ 《བེ་》《སྒྲར་》ན།

【玄】漸四善增五 九得邊二果 七八九中二

एकादशभिरहत्त्वमुक्तं त्वेकस्य सम्भवात् ।

उपेक्षाजीवितमनोयुक्तोऽवश्यं त्रयान्वितः ॥ १७ ॥

བཅུ་གཅིག་དག་གིས་དག་བཅོམ་ཅིང་། །འགའ་ཞིག་སྤིང་ཕྱིར་བཤད་བ་ཡིན། །

བཏང་སྒྲུམ་དང་ནི་སྒྲིག་དང་ནི། །ཡིད་དང་ལྡན་ལ་དེས་གསུམ་ལྡན། །

【真】十一得羅漢 說依一人成 捨命意相應 必與三相應

【玄】十一阿羅漢 依一容有說 成就命意捨 各定成就三

चतुर्भिः सुखकायाभ्यां पञ्चभिश्चक्षुरादिमान् ।

सौमनस्यी च दुःखी तु सप्तभिः स्त्रीन्द्रियादिमान् ॥ १८ ॥

བདེ་ལུས་ལྡན་ལ་བཞི་དག་དང་། །མིག་སྒྲུམ་ལྡན་ལ་ལྔ་དང་ལྡན། །

ཡིད་བདེ་ལྡན་ཡང་ལྷན་བཟུལ་ལྡན། །བདུན་དང་མེ་ཡི་དབང་སྒྲུམ་ལྡན། །

【真】與四有樂身 與五有眼等 有喜亦有苦 與七有女等

【玄】若成就樂身 各定成就四 成眼等及喜 各定成五根

若成就苦根 彼定成就七

अष्टाभिरेकादशभिस्त्वाज्ञाज्ञातेन्द्रियान्वितः ।

आज्ञास्यामीन्द्रियोपेतस्त्रयोदशभिरन्वितः ॥ १९ ॥

བཅུ་དང་དང་ཀུན་ཤེས་ལྡན་བ་ཡི། །དབང་པོ་ལྡན་ལ་བཅུ་གཅིག་ལྡན། །

ཀུན་ཤེས་བྱེད་བའི་དབང་ལྡན་ལ། །བཅུ་གསུམ་དག་དང་ལྡན་བ་ཡིན། །

【真】與八與十一 有知知已根 未知欲知根 與十三相應

【玄】若成女男憂 信等各成八 二無漏十一 初無漏十三

सर्वाल्लोपैर्निःशुभोऽष्टाभिर्विन्मनः कायजीवितैः ।

युक्तो बालस्तथारूप्ये उपेक्षायुर्मनःशुभैः ॥ २० ॥

དག་མེད་ནང་ན་ཁྱེད་ལྟ་བུ། །ལུས་ཚེར་སློག་ཡིད་བརྒྱད་དང་ལྟ་བུ། །

གཟུགས་མེད་བྱིས་པ་འདྲ་དེ་བཞིན་ཏེ། །བཏང་སྟོམས་སློག་ཡིད་དག་རྣམས་དང་། །

【真】極少無善八 受意身命應 凡夫無色爾 捨命意信等

【玄】極少八無善 成受身命意 愚生無色界 成善命意捨

बहुभिर्युक्त एकान्नविंशत्याऽमलवर्जितैः ।

द्विलिङ्ग आर्यो राग्येकलिङ्गद्वयमलवर्जितैः ॥ २१ ॥

མང་པོར་ལྟ་བུ་བཏུ་དགུ་ཉེ། །དྲི་མ་མེད་རྣམས་མ་གཏོགས་སོ། །

མཚན་གཉིས་འཕགས་པ་ཆགས་བཅས་ཏེ། །མཚན་གཅིག་དྲི་མེད་གཉིས་མ་གཏོགས། །

【真】極多與十九 離三無流根 二根有欲聖 一根除二淨

【玄】極多成十九 二形除三淨 聖者未離欲 除二淨一形

कामेऽष्टद्रव्यकोऽशब्दः परमाणुरनिन्द्रियः ।

कायेन्द्रियी नवद्रव्यो दशद्रव्योऽपरेन्द्रियः ॥ २२ ॥

འདྲོད་ན་དབང་པོ་མེད་པ་དང་། །སློག་མེད་སྤྲ་རབ་རུལ་རྣམས་བརྒྱད། །

ལུས་དབང་ལྟ་བུ་ལ་རྣམས་དགུ་ལོ། །དབང་པོ་གཞན་ལྟ་བུ་ལ་བཏུ་ལོ། །

【真】於欲界八物 無聲根隣虛 有身根九物 十物有餘根

【玄】欲微聚無聲 無根有八事 有身根九事 十事有餘根

चित्तचैत्ताः सहावश्यं सर्व संस्कृतलक्षणैः ।

प्राप्त्या वा पञ्चधा चैत्ता महाभूम्यादिभेदतः ॥ २३ ॥

སེམས་དང་སེམས་བྱུང་དེས་ལྟ་བུ་ཅིག །སེམས་ཅན་འདུས་བྱས་མཚན་ཉིད་དང་། །

སྟོབ་པའམ་སེམས་བྱུང་རྣམས་ལྟ་བུ་ཉེ། །ས་མང་ལ་སྟོགས་ཐ་དང་ཕྱིར། །

【真】心心法必俱 一切共行相 與得心法五 大地等別故

【玄】心心所必俱 諸行相或得 心所且有五 大地法等異

वेदना चेतना संज्ञा छन्दः स्पर्शो मतिः स्मृतिः ।

मनस्कारोऽधिमोक्षश्च समाधिः सर्वचेतसि ॥ २४ ॥

ཚེར་དང་སེམས་པ་འདུ་ཤེས་དང་། །འདུན་དང་རྟེན་དང་སྒྲེ་སྒྲེས་བློ་། །

ཡིད་ལ་བྱེད་དང་མེས་པ་དང་། །ཉིང་རེ་འཛིན་སེམས་ཐམས་ཅད་ལ། །

【真】受作意想欲 觸慧念思惟 相了定十法 遍於一切心

【玄】受想思觸欲 慧念與作意 勝解三摩地 遍於一切心

श्रद्धाऽप्रमादः प्रशब्धिरुपेक्षा हीरपत्रपा ।

मूलद्वयमहिंसा च वीर्यं च कुशले सदा ॥ २५ ॥

དང་དང་བཟ་ཡོད་ཤིན་ཏུ་སྦྱངས། །བཏང་སྦྱོམས་རོ་ཚ་ཤེས་ཁྲེལ་ཡོད། །

ཙ་བ་གཉིས་རྣམ་མི་འཚོ་དང་། །བཙོན་འགྲུས་ཉན་ཏུ་དགོ་ལ་འབྱུང་། །

【真】信不放逸安 捨羞及慚愧 二根非逼惱 精進恒於善

【玄】信及不放逸 輕安捨慚愧 二根及不害 勤唯遍善心

मोहः प्रमादः कौशीद्यमाश्रद्ध्यं स्त्यानमुद्धवः ।

क्लिष्टे सदैवाकुशले त्वाहीक्यमनपत्रपा ॥ २६ ॥

སྒྲིངས་དང་བཟ་མེད་ལེ་ལོ་དང་། །མ་དང་བ་དང་རྒྱགས་དང་རྟོད། །

ཉོན་མོངས་ཙན་ལ་ཉན་ཏུ་འབྱུང་། །མི་དགོ་ལ་ནི་ཁྲེལ་མེད་དང་། །

རོ་ཚ་མེད་པའོ་ཁྲོ་བ་དང་། །

【真】癡放逸懈怠 無信無安掉 恒在染若惡 及無羞無慚

【玄】癡逸怠不信 昏掉恒唯染 唯遍不善心 無慚及無愧

क्रोधोपनाह-शाठ्येर्ष्या-प्रदास-म्रक्ष-मत्सराः ।

① 《བེ་》 དང་།

माया-मद-विहिंसाश्च परीत्तक्लेशभूमिकाः ॥ २७ ॥

ཁོན་ཏུ་འཛིན་དང་གཤོ་དང་ནི། །ཐུག་དོག་འཆིག་འཆབ་སེར་སྣ་དང་། །

ཐུ་^①དང་ཐུགས་དང་རྣམ་འཆོ་ནི། །ཉོན་མོངས་ཐུང་ཏུ་ཤི་ས་པ་རྣམས། །

【真】嫌恨諂嫉妬 恨覆及慳慳 誑醉并逼惱 是十小惑地

【玄】忿覆慳嫉惱 害恨諂誑橋 如是類名為 小煩惱地法

सवितर्कविचारत्वात् कुशले कामचेतसि ।

द्वाविंशतिश्चैतसिकाः कौकृत्यमधिकं क्वचित् ॥ २८ ॥

འདོད་པའི་དགེ་པའི་སེམས་ལ་ནི། །ཉོན་དང་དཔྱོད་^②དང་བཅས་པའི་ཕྱིར། །

སེམས་ལས་ཐུང་བ་ཉི་ཤུ་གཉིས། །ལ་ལ་དག་ཏུ་འགྱོད་པ་^③བསྒྲུབ། །

【真】有覺有觀故 於欲界善心 二十二心法 或處長惡作

【玄】欲有尋伺故 於善心品中 二十二心所 有時增惡作

आवेणिके त्वकुशले दृष्टियुक्ते च विंशतिः ।

क्लेशैश्चतुर्भिः क्रोधाद्यैः कौकृत्येनैकविंशतिः ॥ २९ ॥

མི་དགེ་པ་ནི་མ་འདྲེས་དང་། །ལྷ་དང་ལྷན་ལའང་ཉི་ཤུ་འབྱུང་། །

ཉོན་མོངས་བཞི་དང་ཁྲོ་སེགས་དང་། །འགྱོད་པ་དང་ནི་ཉི་ཤུ་གཉིས། །

【真】於獨行惡心 見相應二十 與四惑嫌等 惡作二十一

【玄】於不善不共 見俱唯二十 四煩惱忿等 惡作二十一

निवृतेऽष्टादशान्यत्र द्वादशाव्याकृते मताः ।

मिद्धं सर्वाविरोधित्वाद् यत्र स्यादधिकं हि तत् ॥ ३० ॥

① 《བེ་》《ཐུར་》ཐུ།

② 《བེ་》《ཐུར་》ཐྱོད།

③ 《བེ་》《ཐུར་》བས།

བསྐྱབས་ལ་བཙེ་བརྒྱད་ལུང་མ་བསྟན། །གཞན་ལ་བཙུ་གཉིས་དག་ཏུ་འདོད། །

གཉིད་ནི་ཀུན་ལ་མི་འགལ་ཕྱིར། །གང་ལ་ཡོད་པ་དེ་བསྟན་ནོ། །

【真】有覆心十八 餘無記十二 睡遍不違故 若有唯此長

【玄】有覆有十八 無覆許十二 睡眠遍不違 若有皆增一

कौकृत्यमिद्धाकुशलान्याद्ये ध्याने न सन्त्यतः ।

ध्यानान्तरे वितर्कश्च विचारश्चाप्यतः परम् ॥ ३१ ॥

དེ་ལས་^①འགྱུར་གཉིད་མི་དགེ་རྣམས། །བསམ་གཏན་དང་པོ་དག་ན་མེད། །

རྟོག་བའང་བསམ་གཏན་ཁྱད་བར་ཅན། །དེ་ཡི་གོང་ན་དཔྱེད་པ་ཡང་། །

【真】惡作睡諸惡 於初定皆無 於中定無覺 過此又無觀

【玄】初定除不善 及惡作睡眠 中定又除尋 上兼除伺等

अहीरगुरुतावद्ये भयादर्शित्वमत्रपा ।

प्रेम श्रद्धा गुरुत्वं हीस्ते पुनः कामरूपयोः ॥ ३२ ॥

མ་གུས་དོ་ཚ་མེད་ཁྱེལ་མེད། །ཁ་ན་མ་ཐོ་འཛིགས་མི་ལྟ། །

དགའ་དང་གུས་ཉིད་དོ་ཚ་ཤེས། །དེ་གཉིས་འདོད་དང་གཟུགས་དག་ན། །

【真】無羞不重德 非讚不見怖 無慚樂名信 重羞欲色有

【玄】無慚愧不重 於罪不見怖 愛敬謂信慚 唯於欲色有

वितर्कचारावौदार्यसूक्ष्मते मान उन्नतिः ।

मदः स्वधर्मे रक्तस्य पर्यादानं तु चेतसः ॥ ३३ ॥

རྟོག་དང་དཔྱེད་པ་ཅིང་ཞིབ་ཉིད། །ད་རྒྱལ་ཁེངས་པ་རྒྱགས་པ་ནི། །

རང་གི་ཚོས་ལ་ཆགས་པ་ཡི། །མེས་མ་ནི་ཡོངས་སུ་གཏུགས་པ་ཤོ། །

【真】覺觀謂麤細 心高說為慢 醉愛著自法 心起變異亂

^① 《བཅ》《ལྟར་》དེས་བསྟན་ཏོ། །དེ་ལ།

【玄】尋伺心麤細 慢對他心舉 憍由染自法 心高無所顧

चित्तं मनोऽथ विज्ञानमेकार्थं चित्तचैतसाः ।

साश्रयालम्बनाकाराः सम्प्रयुक्ताश्च पञ्चधा ॥ ३४ ॥

མེམས་དང་ཡིད་དང་རྣམ་ཤེས་ནི། །དོན་གཅིག་མེམས་དང་མེམས་བྱུང་དང་། །

རྟེན་དང་དམིགས་དང་རྣམ་བཟས་དང་། །མཚུངས་པར་སྒྲན་བའང་རྣམ་པ་ཟླ། །

【真】心意識一義 心及餘心法 有依境界相 相應義有五

【玄】心意識體一 心心所有依 有緣有行相 相應義有五

विप्रयुक्तास्तु संस्काराः प्राप्त्यप्राप्ती सभागता ।

आसंज्ञिकं समापत्ती जीवितं लक्षणानि च ॥ ३५ ॥

མི་སྒྲན་པ་ཡི་འདུ་བྱེད་རྣམས། །ཐོབ་དང་མ་ཐོབ་སྒྲལ་མཉམ་དང་། །

འདུ་ཤེས་མེད་སྟོམས་འདུག་པ་^①དང་། །སྟོན་དང་མཚན་ཉིད་རྣམས་དང་ནི། །

【真】不相应諸行 至非至同分 無想處二定 壽命及諸相

【玄】心不相应行 得非得同分 無想二定命 相名身等類

नामकायादयश्चेति प्राप्तिलाभः समन्वयः ।

प्राप्त्यप्राप्ती स्वसन्तानपतितानां निरोधयोः ॥ ३६ ॥

མིང་གི་ཚེགས་ལ་སྟོགས་པ་ཡང་། །ཐོབ་པ་རྟེན་དང་^②སྒྲན་པ་ལོ། །

ཐོབ་དང་མ་ཐོབ་རང་བྱུང་དུ། །གཏོགས་པ་རྣམས་ཀྱི་ལོ་འཁོག་གཉིས་ཀྱི། །

【真】名聚等於中 至得及同隨 至非至屬帶 自相續二滅

【玄】得謂獲成就 非得此相違 得非得唯於 自相續二滅

त्रैयधिकानां त्रिविधा शुभादीनां शुभादिका ।

① 《བེ་》《རྣམ་》དག

② 《བེ་》《རྣམ་》པ།

स्वधातुका तदाप्तानामनाप्तानां चतुर्विधा ॥ ३७ ॥

དུས་གསུམ་པ་ཡི་རྣམ་པ་གསུམ། །དག་ལ་སོགས་ཀྱི་དག་ལ་སོགས། །

དེར་གཏོགས་རྣམས་ཀྱི་རང་ཁམས་པ། །མ་གཏོགས་རྣམས་ཀྱི་རྣམ་པ་^①པའི། །

【真】於三世三種 於善等善等 隨法界同界 離三界四種

【玄】三世法各三 善等唯善等 有繫自界得 無繫得通四

त्रिधा नशैक्षाशैक्षाणामहेयानां द्विधा मता ।

अव्याकृताप्तिः सहजाऽभिज्ञानैर्माणिकादृते ॥ ३८ ॥

སྒྲོབ་དང་མི་སྒྲོབ་མེན་གྱི་གསུམ། །སྤང་བྱ་མེན་པའི་རྣམ་གཞིས་འདོད། །

ཡུང་བརྟན་མེན་ཐོབ་ལྷན་ཅིག་སྟེ། །མདོན་ཤེས་སྒྲུལ་པ་མ་གཏོགས་པ། །

【真】非學無學三 非所滅二種 無記至俱起 除二通變化

【玄】非學無學三 非所斷二種 無記得俱起 除二通變化

निवृतस्य च रूपस्य कामरूपस्य नाग्रजा ।

अक्लिष्टाव्याकृताप्राप्तिः सातीताजातयोस्त्रिधा ॥ ३९ ॥

བསྐྱེབས་པའི་གཟུགས་ཀྱི་འང་འདོད་པ་ན། །གཟུགས་ཀྱི་སྤང་ནི་སྟེ་བ་མེད། །

མ་ཐོབ་མ་བསྐྱེབས་ཡུང་མ་བརྟན། །འདས་མ་སྟེས་ཀྱི་དེ་རྣམ་^②གསུམ། །

【真】又覆無記色 欲界色無前 非至無汚記 去來世三種

【玄】有覆色亦俱 欲色無前起 非得淨無記 去來世各三

कामाद्याप्तमलानां च मार्गस्याप्राप्तिरिष्यते ।

पृथग्जनत्वं तत्प्राप्तिभूसञ्चाराद् विहीयते ॥ ४० ॥

འདོད་སོགས་གཏོགས་དང་བྱི་མེད་ཀྱི་འང་། །ཡམ་མ་ཐོབ་པ་སོ་སོ་ཡི། །

① 《པེ་》《སྤང་》རྣམས་ནི།

② 《པེ་》《སྤང་》རྣམས།

སྒྲུབ་པ་འདོད་དེ་དེ་ཐོབ་དང་། །ས་འཕྲོམ་ནས་ནི་རྣམ་ཉམས་འགྱུར། །

【真】欲等無垢有 許聖道非至 凡夫性由至 度餘地則捨

【玄】三界不繫三 許聖道非得 說名異生性 得法易地捨

सभागता सत्त्वसाम्यमासंज्ञिकमसंज्ञिषु ।

निरोधश्चित्तचैतानां विपाकस्ते बृहत्फलाः ॥ ४१ ॥

སྒྲུབ་མཉམ་སེམས་ཅན་འདྲ་བའོ། །འདུ་ཤེས་མེད་པ་པ་འདུ་ཤེས། །

མེད་པར་སེམས་དང་སེམས་བྱུང་རྣམས། །འགོག་པའོ་རྣམ་སྒྲིན་དེ་འབྲས་ཀེ། །

【真】同分眾生等 無想於彼天 能滅心心法 果報諸廣果

【玄】同分有情等 無想無想中 心心所法滅 異熟居廣果

तथासंज्ञिसमापत्तिर्ध्यानेऽन्त्ये निःसृतीच्छया ।

शुभोपपद्यवेद्यैव नार्यस्यैकाध्विकाप्यते ॥ ४२ ॥

དེ་བཞིན་འདུ་ཤེས་མེད་སྒྲོམས་འདུག །བསམ་གཏན་ཐ་མར་འབྱུང་འདོད་པས། །

དགེ་བའོ་སྒྲེས་ནས་ཐྱོང་འགྱུར་ཉིད། །འཕགས་པའི་མ་ཡིན་དུས་གཅིག་འཕྲོབ་^①། །

【真】如此無想定 後定欲解脫 善必有生報 非聖一世得

【玄】如是無想定 後靜慮求脫 善唯順生受 非聖得一世

निरोधारव्या तथैवेयं विहारार्थं भवाग्रजा ।

शुभा द्विवेद्याऽनियता चार्यस्याप्या प्रयोगतः ॥ ४३ ॥

འགོག་པ་ཞེས་པའང་དེ་བཞིན་ཉིད། །འདི་གནས་དོན་དུ་སྤྲིད་ཅེ་སྒྲེས། །

དགེ་བའོ་གཉིས་སུ་ཐྱོང་འགྱུར་དང་། །མ་དེས་འཕགས་པའི་སྒྱུར་བས་འཕྲོབ། །

【真】滅定亦如此 為靜住有頂 善二報不定 唯聖由修得

【玄】滅盡定亦然 為靜住有頂 善二受不定 聖由加行得

^① 《བཅ》《སྒྲར་》ཅིག་ཐོབ།

बोधिलभ्या मुनेर्न प्राक् चतुस्त्रिंशत्क्षणाप्तिः ।

कामरूपाश्रये तूभे निरोधाख्यादितो नृषु ॥ ४४ ॥

ཐུབ་པ་ལི་བྱང་ཚུབ་ཀྱིས་ཐོབ་བྱ། །དང་པོར་མ་ཡིན་སྐད་ཅིག་མ། །

སུམ་ཅུ་ཙྰ་བཞིས་ཐོབ་ཐྱིར་རེ། །གཉིས་ཀ་འདོད་དང་གཟུགས་ཏེན་ཅན། །

འཕོག་པ་དང་པོར་མི་ཤི་ནང་དུ། །

【真】菩提得非前 三十四念得 故二依欲色 滅定初人道

【玄】成佛得非前 三十四念故 二定依欲色 滅定初人中

आयुर्जीवितमाधार ऊष्मविज्ञानयोर्हि यः ।

लक्षणानि पुनर्जातिर्जरा स्थितिरनित्यता ॥ ४५ ॥

ཐོག་ནི་ཆོ་ཡིན་ཐོད་དང་ནི། །རྣམ་ཤེས་ཏེན་གང་ཡིན་པ་ལོ། །

མཚན་ཉིད་དག་ནི་སྟེ་བ་དང་། །ཆ་དང་གནས་དང་མི་ཏན་ཉིད། །

【真】壽即命能持 身暖及意識 復有有為相 生老住無常

【玄】命根體即壽 能持煖及識 相謂諸有為 生住異滅性

जातिजात्यादयस्तेषां तेऽष्टधर्मैकवृत्तयः ।

जन्यस्य जनिका जातिर्न हेतुप्रत्ययैविना ॥ ४६ ॥

དེ་དག་སྟེ་བའི་སྟེས་ལ་སོགས། །དེ་ཆོས་བརྒྱད་དང་གཅིག་ལ་འདུག།

རྒྱ་དང་རྩེན་དག་མེད་པར་ནི། །སྟེ་བས་བསྐྱེད་བྱ་སྐྱེད་བྱེད་མིན། །

【真】生生等彼相 諸八一法事 生能生應生 不離因及緣

【玄】此有生生等 於八一有能 生能生所生 非離因緣合

① 《རྒྱ་པ་》བྱས།

② 《པ་》《རྒྱ་པ་》འཕོག།

③ 《པ་》《རྒྱ་པ་》སྟེ།

नामकायादयः संज्ञावाक्याक्षरसमुक्तयः ।

कामरूपाप्तसत्त्वारख्या निःष्यन्दाव्याकृतास्तथा ॥ ४७ ॥

མིང་གི་ཚེགས་ལ་སོགས་པ་ནི། མིང་དང་ངག་དང་ཡི་གེའི་ཚེགས།

འདོད་དང་གཟུགས་གཏོགས་སེམས་ཅན་སྟོན། རྒྱ་མཐུན་ལུང་བསྟན་མེན་དེ་བཞིན།

【真】名句及字聚 號言文總集 欲色眾生數 等流無記爾

【玄】名身等所謂 想章字總說 欲色有情攝 等流無記性

सभागता सा तु पुनर्विपाकाप्याप्तयो द्विधा ।

लक्षणानि च निष्यन्दाः समापत्त्यसमन्वयाः ॥ ४८ ॥

སྐལ་མཉམ་རྣམ་པར་སྒྲིན་པའང་ཡིན། ཁམས་གསུམ་པ་སྟེ་^①ཐོབ་རྣམ་གཉིས།

མཚན་ཉིད་རྣམས་ཀྱང་སྟོམས་འདུག་དང་། མི་ལྡན་པ་དག་རྒྱ་མཐུན་པ།

【真】同分亦果報 三界有至二 諸相亦二定 非至亦等流

【玄】同分亦如是 并無色異熟 得相通三類 非得定等流

कारणं सहभूश्चैव सभागः सम्प्रयुक्तकः ।

सर्वत्रगो विपाकारव्यः षड्विधो हेतुरिष्यते ॥ ४९ ॥

ཁྱེད་རྒྱ་ལྡན་ཅིག་འཁུང་པ་དང་། སྐལ་མཉམ་མཚུངས་པར་སྒྲིན་པ་དང་།

ཀུན་ཏུ་འགྲོ་དང་རྣམ་སྒྲིན་དང་། རྒྱ་ནི་རྣམ་པ་འདུག་ཏུ་འདོད།

【真】隨造及俱有 同類并相應 遍行與果報 立因有六種

【玄】能作及俱有 同類與相應 遍行并異熟 許因唯六種

स्वतोऽन्ये कारणं हेतुः सहभूर्ये मिथःफलाः ।

भूतवच्चित्तचैत्तानुवर्तिलक्षणलक्ष्यवत् ॥ ५० ॥

① 《བེ་》《སྒྲར་》དེ།

རང་ལས་གཞན་པ་བྱེད་སྤྱོད་སྤྱོད། །ལྷན་ཅིག་འབྱུང་གང་པན་ཚུན་འབྲས། །

འབྱུང་བཞིན་སེམས་ཀྱི་རྗེས་འཇུག་དང་། །སེམས་དང་མཆོན་ཉིད་མཆོན་གཞི་བཞིན། །

【真】除自餘隨造 俱有互為果 如大心心法 隨心相所相

【玄】除自餘能作 俱有互為果 如大相所相 心於心隨轉

चैत्ता द्वौ संवरौ तेषां चेतसो लक्षणानि च ।

चित्तानुवर्तिनः कालफलादिशुभतादिभिः ॥ ५१ ॥

སེམས་ལས་བྱུང་དང་སྒྲོམ་གཉིས་དང་། །སེམས་དང་དེ་དག་གི་མཆོན་ཉིད། །

སེམས་ཀྱི་རྗེས་འཇུག་དུས་དང་ནི། །འབྲས་སྟོན་དགེ་ལ་སྟོན་པས་སྟོ། །

【真】心法及二護 彼法心諸相 是名隨心法 時果善等故

【玄】心所二律儀 彼及心諸相 是心隨轉法 由時果善等

सभागहेतुः सदृशाः स्वनिकायभुवोऽग्रजाः ।

अन्योन्यं नवभूमिस्तु मार्गः समविशिष्टयोः ॥ ५२ ॥

སྐལ་མཉམ་སྤྱོད་ནི་འདྲ་བའོ། །རང་རྟོགས་^①ས་བའོ་སྤྱར་སྤྱོད་རྣམས། །

ས་དགུའི་ལམ་ནི་པན་ཚུན་དུ། །མཉམ་དང་ཁྱད་པར་ཅན་གྱི་ཡིན། །

【真】同類因相似 自部地前生 更互有九地 道於等勝果

【玄】同類因相似 自部地前生 道展轉九地 唯等勝為果

प्रयोगजास्तयोरेव श्रुतचिन्तामयादिकाः ।

सम्प्रयुक्तकहेतुस्तु चित्तचैत्ताः समानयाः ॥ ५३ ॥

སྤྱོར་བྱུང་དེ་གཉིས་^②ཁོ་ནའི་ཡིན། །ཐོས་དང་བསམས་^③བྱུང་ལ་སྟོན་པ། །

① 《བེ་》《སྤྱར་》-རྟོགས།

② 《བེ་》《སྤྱར་》ཉིད།

③ 《བེ་》《སྤྱར་》བསམ།

མཚུངས་ལྟ་བུ་ནི་སེམས་དག་དང་། །སེམས་བྱུང་རྟེན་མཚུངས་ཅན་རྣམས་སོ། །

【真】學得於二爾 聞思等諸法 相應因何相 心心法同依

【玄】加行生亦然 聞思所成等 相應因決定 心心所同依

सर्वत्रगारव्यः क्लिष्टानां स्वभूमौ पूर्वसर्वगाः ।

विपाकहेतुरशुभाः कुशलाश्चैव सास्त्रवाः ॥ ५४ ॥

ཀུན་འགྲོ་ཞེས་བྱ་ཉོན་མོངས་ཅན། །རྣམས་ཀྱི་རང་ས་^①ཀུན་འགྲོ་ལྟ་^②། །

རྣམ་སྤྲིན་ལྟ་ནི་མི་དག་དང་། །དག་པ་ཟག་བཅས་རྣམས་ཁོ་ན། །

【真】遍行染污因 自地前遍行 果報因非善 及以有流善

【玄】遍行謂前遍 為同地染因 異熟因不善 及善唯有漏

सर्वत्रगः सभागश्च द्यध्वगौ त्र्यध्वगास्त्रयः ।

संस्कृतं सविसंयोगं फलं नासंस्कृतस्य ते ॥ ५५ ॥

ཀུན་འགྲོ་སྐལ་མཉམ་དུས་གཉིས་པ། །གསུམ་པོ་དག་ནི་དུས་གསུམ་པ། །

འདུས་བྱས་བྲལ་བཅས་འབྲས་བྱ་ཡིན། །འདུས་མ་བྱས་ལ་དེ་དག་མེད། །

【真】遍行及同類 二世三世三 有為擇滅果 無為非因果

【玄】遍行與同類 二世三世三 果有為離繫 無為無因果

विपाकफलमन्त्यस्य पूर्वस्याधिपजं फलम् ।

सभागसर्वत्रगयोर्निष्यन्दः पौरुषं द्वयोः ॥ ५६ ॥

རྣམ་སྤྲིན་འབྲས་བྱ་ཐ་མའི་ཡིན། །བདག་པོའི་འབྲས་བྱ་དང་པོའི་ཡིན། །

ཟུ་མཐུན་སྐལ་མཉམ་ཀུན་འགྲོ་བའི། །སྤྲིས་བྱ་པ་ནི་གཉིས་ཀྱི་ཡིན། །

【真】後因果報果 前因增上果 同類及遍行 等流二功力

【玄】後因果異熟 前因增上果 同類遍等流 俱相應士用

① 《བེ་》《སྤྲུང་》མར།

② ལ།

विपाकोऽव्याकृतो धर्मः सत्त्वाख्यो व्याकृतोद्भवः ।

निष्पन्दो हेतुसदृशो विसंयोगः क्षयो धिया ॥ ५७ ॥

ནམ་སྒྲིན་ཡུང་དུ་མ་བཟླ་ཆོས། །སེམས་ཅན་བཟླ་ཡུང་བཟླ་བྱིས་འབྱུང་། །

གུ་མཐུན་གུ་དང་འདྲ་བའོ། །བྲལ་བ་སྒྲོ་ཡིས་ཟད་བའོ། །

【真】果報無記法 眾生有記生 等流似自因 離滅由智盡

【玄】異熟無記法 有情有記生 等流似自因 離繫由慧盡

यद्वलाज्जायते यत्तत् फलं पुरुषकारजम् ।

अपूर्वः संस्कृतस्यैव संस्कृतोऽधिपतेः फलम् ॥ ५८ ॥

གང་གི་སྒྲོ་བས་བྱིས་གང་སྒྲིས་པའོ། །འབྲས་དེ་སྒྲིས་སུ་བྱེད་ལས་སྒྲིས། །

ཚྲོན་བྱུང་མ་ཡིན་འདུས་བྱས་ནི། །འདུས་བྱས་ཁོ་ནའི་བདག་པོའི་འབྲས། །

【真】若由法力生 是果名功力 先未有有為 有為增上果

【玄】若因彼力生 是果名土用 除前有為法 有為增上果

वर्तमानाः फलं पञ्च गृह्णन्ति द्वौ प्रयच्छतः ।

वर्तमानाभ्यतीतौ द्वावेकोऽतीतः प्रयच्छति ॥ ५९ ॥

ལྔ་པོ་ད་ལྟར་འབྲས་སུ་འཛིན། །གནིས་ནི་རབ་དུ་འབྱིན་པར་བྱེད། །

ད་ལྟར་བྱི་དང་འདས་པ་དག་གཅིག་ནི་འདས་པས་འབྱིན་པར་འགྱུར། །

【真】五現世取果 二是時與果 二現世過去 一過去與果

【玄】五取果唯現 二與果亦然 過現與二因 一與唯過去

क्लिष्टा विपाकजाः शेषाः प्रथमार्या यथाक्रमम् ।

विपाकं सर्वगं हित्वा तौ सभागं च शेषजाः ॥ ६० ॥

ཉོན་མོངས་ཅན་དང་རྣམ་སྤྲིན་སྦྱེས། །ལྷག་དང་དང་པོ་^①འཕགས་རིམ་བཞིན། །

རྣམ་སྤྲིན་ཀུན་འཁྲུང་གཉིས་དང་། །སྒྲིབ་མཉམ་མ་གཏོགས་ལྷག་ལས་སྦྱེས་^②། །

【真】染汚果報餘 初無流次第 除果報遍行 二同類餘生

【玄】染汚異熟生 餘初聖如次 除異熟遍二 及同類餘生

चित्तचैत्तास्तथान्येऽपि सम्प्रयुक्तकवर्जिता ।

चत्वारः प्रत्यया उक्ता हेत्वाख्याः पञ्च हेतवः ॥ ६१ ॥

སེམས་དང་སེམས་ལས་བྱུང་བ་ཡིན། །མཚུངས་ལྷན་མ་གཏོགས་གཞན་དེ་བཞིན། །

སྤྱི་ནི་བཞི་པོ་དག་ཏུ་གསུངས། །སྤྱི་ཞེས་བྱ་བ་སྤྱི་ལྟ་ཡིན། །

【真】心及心法如 餘相應所離 說緣有四種 因緣是五因

【玄】此謂心心所 餘及除相應 說有四種緣 因緣五因性

चित्तचैत्ता अचरमा उत्पन्नाः समनन्तरः ।

आलम्बनं सर्वधर्माः कारणाख्योऽधिपः स्मृतः ॥ ६२ ॥

སེམས་དང་སེམས་བྱུང་སྦྱེས་བ་རྣམས། །ཐ་མ་མེན་མཚུངས་དེ་མ་ཐག།

དམིགས་བ་ཆོས་རྣམས་ཐམས་ཅད་དོ། །བྱེད་སྤྱི་ཞེས་བྱ་བ་^③བདག་པོར་བཤད། །

【真】心心法非後 已生次第緣 緣緣一切法 隨造增上緣

【玄】等無間非後 心心所已生 所緣一切法 增上即能作

निरुध्यमाने कारित्रं द्वौ हेतू कुरुतस्त्रयः ।

जायमाने ततोऽन्यौ तु प्रत्ययौ तद्विपर्ययात् ॥ ६३ ॥

སྤྱི་གཉིས་པོ་དག་འགག་བ་ལ་^④། །བྱ་བ་བྱེད་དོ་གསུམ་པོ་ནི། །

① 《བཅ》《སྤྲ》པོར།

② 《བཅ》《སྤྲ》སྦྱེ།

③ 《བཅ》《སྤྲ》བྱར།

④ 《བཅ》《སྤྲ》ལས།

སྒྲེ་ཡའོ་དེ་ལས་གཞན་པ་ཡི། ཁྱེན་དག་དེ་ལས་བསྒྲོག་པ་ཡིན། །

【真】於正滅二因 作功能三因 於正生二緣 翻前有功能

【玄】二因於正滅 三因於正生 餘二緣相違 而興於作用

चतुर्भिश्चित्तचैत्ता हि समापत्तिद्वयं त्रिभिः ।

द्वाभ्यामन्ये तु जायन्ते नेश्वरादेः क्रमादिभिः ॥ ६४ ॥

བཞི་ཡིས་^①སེམས་དང་སེམས་གུང་རྣམས། །གསུམ་གྱིས་སྒྲོམས་པར་འདུག་པ་གཉིས། །

གཞན་ནི་གཉིས་པོ་དག་ལས་སྒྲེ་^②། །དབང་ཕྱག་སོགས་མེན་རིམ་སོགས་ཕྱིར། །

【真】由四緣心法 二定由三緣 餘法由二生 非自在次故

【玄】心心所由四 二定但由三 餘由二緣生 非無次等故

द्विधा भूतानि तद्धेतुर्भौतिकस्य तु पञ्चधा ।

त्रिधा भौतिकमन्योन्यं भूतानामेकधैव तत् ॥ ६५ ॥

དེའི་རྒྱ་འབྱུང་པ་རྣམ་པ་གཉིས། །འབྱུང་ལས་གུར་པའི་རྣམ་པ་གྲ། །

འབྱུང་གུར་རྣམ་གསུམ་པན་ཚུན་དུ། །འབྱུང་པ་རྣམས་ཀྱི་དེ་རྣམ་^③གཅིག། །

【真】二種大大因 於所造五種 所造互三種 所造大因一

【玄】大為大二因 為所造五種 造為造三種 為大唯一因

कुशकाकुशलं कामे निवृतानिवृतं मनः ।

रूपारूप्येष्वकुशलादन्यत्रानास्रवं द्विधा ॥ ६६ ॥

འདོད་ཡིད་དགེ་དང་མི་དགེ་དང་། །བསྐྱིབས་^④པ་དང་ནི་མ་བསྐྱིབས་པ། །

གཟུགས་དང་གཟུགས་མེད་པ་དག་ན། །མི་དགེ་ལས་གཞན་ཟག་མེད་གཉིས། །

① 《བཅ》《སྒྲེ་》ཡི།

② 《བཅ》《སྒྲེ་》སྒྲེས།

③ 《བཅ》《སྒྲེ་》རྣམས།

④ 《བཅ》《སྒྲེ་》སྐྱིབ།

【真】欲界心善惡 有覆及無覆 於二界除惡 餘有無流二

【玄】欲界有四心 善惡覆無覆 色無色除惡 無漏有二心

कामे नव शुभाच्चित्ताच्चित्तान्यष्टाभ्य एव तत् ।

दशभ्योऽकुशलं तस्माच्चत्वारि निवृतं तथा ॥ ६७ ॥

འདོད་སེམས་དགེ་བ་ལས་སེམས་དགུ། དེ་ནི་བརྒྱད་པོ་ཁོ་ན་ལས། །

མི་དགེ་བ་ནི་བརྒྱ་དག་ལས། །དེ་ལས་བཞི་སྟེ་བསྐྱབས་དེ་བཞིན། །

【真】於欲從善九 此善從八生 從十惡心生 從此四覆爾

【玄】欲界善生九 此復從八生 染從十生四

पञ्चभ्योऽनिवृतं तस्मात् सप्त चित्तान्यनन्तरम् ।

रूपे दशैकं च शुभान्नवभ्यस्तदनन्तरम् ॥ ६८ ॥

མ་བསྐྱབས་བ་ནི་ལྔ་དག་ལས། །དེ་ལས་མཇུག་^①ཐོགས་སེམས་བརྒྱན་ནོ། །

གཟུགས་ན་དགེ་ལས་བརྒྱ་གཅིག་སོ། །དེ་ནི་དགུ་ཡི་མཇུག་^②ཐོགས་སུ། །

【真】從五無覆心 復從此七心 從色善十一 從九此復生

【玄】餘從五生七 色善生十一 此復從九生

अष्टाभ्यो निवृतं तस्मात् षट् त्रिभ्योऽनिवृतं पुनः ।

तसमात् षडेवमारूप्ये तस्य नीतिः शुभात् पुनः ॥ ६९ ॥

བསྐྱབས་བ་བརྒྱད་ལས་དེ་^③ལས་རྩུག་མ་བསྐྱབས་བ་ནི་གསུམ་ལས་སོ། །

དེ་ལས་རྩུག་སྟེ་གཟུགས་མེད་བའང་། །དེ་ཡི་རྩྱལ་ལོ་^④དགེ་བ་ལས། །

【真】從八有覆生 此六三無覆 此六無色如 是理從善九

【玄】有覆從八生 此復生於六 無覆從三生 此復能生六

① 《བེ་》《སྒྲར་》འཇུག

② 《བེ་》ནི་མཇུག་《སྒྲར་》ནི་འཇུག

③ 《བེ་》《སྒྲར་》རྩུག

④ 《སྒྲར་》ལ།

नव चित्तानि तत् षण्णां निवृतात् सप्त तत्तथा ।

चतुर्भ्यः शैक्षमस्मात् तु पञ्चाशैक्षं तु पञ्चकात् ॥ ७० ॥

མེམས་དགུ་དག་གོ་དེ་རུག་གོ། །བསྐྱབས་པ་ལས་བརྒན་དེ་དེ་བཞིན། །

སྒྲོབ་པ་བཞི་ལས་དེ་ལས་ཟླ། །མི་སྒྲོབ་པ་ནི་ཟླ་ལས་སོ། །

【真】從六有覆七 此爾從此四 有學從此五 無學亦從五

【玄】此復從六生 有覆生從七 無覆如色辨 學從四生五

तसमाच्चत्वारि चित्तानि द्वादशैतानि विंशतिः ।

प्रायोगिकोपपत्त्याप्तं शुभं भित्त्वा त्रिषु द्विधा ॥ ७१ ॥

དེ་ལས་མེམས་ནི་བཞི་དག་གོ། །བརྒྱ་གཉིས་དེ་དག་ནི་བྱུང་ཡང་། །

གསུམ་རུ་སྐྱེས་ནས་ཐོབ་པ་དང་། །སྒྲོར་བྱུང་དགོ་རྣམ་གཉིས་ཕྱེ་ནས། །

【真】從無學四心 十二作二十 加行及生得 分三界善二

【玄】餘從五生四 十二為二十 謂三界善心 分加行生得

विपाकजैर्यापथिकशैल्पस्थानिकनैर्मितम् ।

चतुर्धाऽव्याकृतं कामे रूपे शिल्पविवर्जितम् ॥ ७२ ॥

རྣམ་སྒྲིབ་སྐྱེས་དང་སྒྲོང་ལས་པ། །བཟོ་ཡི་གནས་དང་སྐྱུལ་པ་དང་། །

འདོད་ན་ལུང་བརྟན་མིན་རྣམ་བཞིར། །གཟུགས་ན་བཟོ་མ་གཏོགས་པའོ། །

【真】果報及威儀 工巧并變化 欲界四無記 色界除工巧

【玄】欲無覆分四 異熟威儀路 工巧處通果 色界除工巧

餘數如前說^①

क्लिष्टे त्रैधातुके लाभः षण्णां षण्णां द्वयोः शुभे ।

^① 梵、藏皆無此句

त्रयाणां रूपजे शैक्षे चतुर्णां तस्य शेषिते ॥ ७३ ॥

ཁམས་གསུམ་པ་ཡི་ཉོན་མོངས་ཅན། །རྒྱ་དང་རྒྱ་དང་གཉིས་རྟེན་དོ། །

གཟུགས་སྒྱེས་དགེ་ལ་གསུམ་དག་གོ། །སྒྲོབ་པ་ལ་བཞི་ལྷག་ལ་དེ། །

【真】三界染心中 得六六二心 於色界善三 學四餘准此

【玄】三界染心中 得六六二種 色善三學四 餘皆自可得

तृतीयं कोशस्थानम् (३ .लोकधातुनिर्देशः)

ཆོས་མདོན་བའི་^①མཛོད་ཀྱི་ཆོག་ལེའུར་བྱས་པ་ལས། །འཛིག་རྟེན་^②བརྟན་པ་ཞེས་བྱ་བ་རྟེ་གནས་
གསུམ་པ། །

【真】分別世間品第三

【玄】分別世界品第三九十九頌

नरकप्रेततिर्यञ्चो मानुषाः षड् दिवौकसः ।

कामधातुः स नरकद्वीपभेदेन विंशतिः ॥ १ ॥

དུམ་ལ་བ་ཡི་དྲགས་དུང་འཕྲོ་དང་། །མི་རྣམས་དང་ནི་རྩ་འཁུངས་དག།

འདོད་བའི་ཁམས་ཡིན་དུམ་ལ་དང་། །སྤྱིང་དེའི་བ་ལས་དེ་ནི་བྱ། །

【真】地獄鬼畜生 人道及六天 名欲界二十 由地獄洲異

【玄】地獄傍生鬼 人及六欲天 名欲界二十 由地獄洲異

ऊर्ध्वं सप्तदशस्थानो रूपधातुः पृथक् पृथक् ।

ध्यानं त्रिभूमिकं तत्र चतुर्थं त्वष्टभूमिकम् ॥ २ ॥

ཤོང་མའི་གནས་དག་བཏུ་བཏུན་ནི། །གཟུགས་ཁམས་ཡིན་དེར་སོ་སོ་ཡི། །

བསམ་གཏན་ས་ནི་གསུམ་པ་ཡིན། །བཞི་པ་ས་ནི་བརྒྱད་པ་ཡིན། །

【真】向上十七處 名色界各各 定三地於中 四定有八地

【玄】此上十七處 名色界於中 三静慮各三 第四静慮八

आरूप्यधातुरस्थान उपपत्त्या चतुर्विधः ।

निकायं जीवितं चात्र निःश्रिता चित्तसन्ततिः ॥ ३ ॥

གཟུགས་མེད་ཁམས་ན་གནས་མེད་དོ། །སྤྱི་བ་ལས་ནི་རྣམ་པ་བཞི། །

① 《བཅ》《སྟར་པ》པ།

② 《བཅ》《སྟར་པ》+པ།

དེར་ནི་རིས་དང་སྒོལ་ལ་ཡང་། །སེམས་ཀྱི་སྤྱད་ནི་རྟེན་^①5པ་ཡིན། །

【真】無色界無處 由生有四種 聚同分及命 依此心相續

【玄】無色界無處 由生有四種 依同分及命 令心等相續

नरकादिस्वनामोक्ता गतयः पञ्च तेषु ताः ।

अक्लिष्टाव्याकृता एवं सत्त्वाख्या नान्तराभवः ॥ ४ ॥

དེར་ནི་དམུལ་སྒོལ་ས་འགྲོ་བ་ལྟ། །རང་གི་མིང་གིས་བརྟན་དེ་དག། །

ཁོན་མོངས་ཅན་མིན་ལུང་བརྟན་མིན། །སེམས་ཅན་ཞེས་བྱ་བར་སྤྱི་མིན། །

【真】於中地獄等 名說有五道 是無覆無記 眾生非中陰

【玄】於中地獄等 自名說五趣 唯無覆無記 有情非中有

नानात्वकायसंज्ञाश्च नानाकायैकसंज्ञिनः ।

विपर्ययाच्चैककायसंज्ञाश्चारूपिणस्त्रयः ॥ ५ ॥

ལུས་དང་འདུ་ཤེས་ཐ་དང་དང་། །ལུས་ཐ་དང་ཅིང་འདུ་ཤེས་གཅིག །

བསྒྲིག་དང་ལུས་དང་འདུ་ཤེས་གཅིག །གཟུགས་ཅན་མ་ཡིན་གསུམ་པོ་དག །

【真】身異及想異 身異同一想 翻此身想一 復有三無色

【玄】身異及想異 身異同一想 翻此身想一 并無色下三

विज्ञानस्थितयः सप्त शेषं तत्परिभेदवत् ।

भवाग्रासंज्ञिसत्त्वाश्च सत्त्वावासा नव स्मृताः ॥ ६ ॥

རྣམ་ཤེས་གནས་བ་བདུན་ལྷག་མ། །དེ་འདོམས་བྱེད་ལྷན་སྤྱི་ཅེ་དང་། །

འདུ་ཤེས་མེད་པའི་སེམས་ཅན་རྣམས། །སེམས་ཅན་གྱི་ནི་གནས་དཔྱར་བཤད། །

【真】故識住有七 所餘有變異 有頂無想天 眾生居有九

【玄】故識住有七 餘非有損壞 應知兼有頂 及無想有情

^① 《བཅ》《སྤྱད》བརྟེན།

是九有情居

अनिच्छावसनान्नान्ये चतस्रः स्थितयः पुनः ।

चत्वारः सास्त्रवाः स्कन्धाः स्वभूमावेव केवलम् ॥ ७ ॥

མི་འདོད་བཞིན་གནས་ཐུང་གཞན་མིན། །གནས་པ་དག་ནི་ཡང་བཞི་རྟེ། །

ཟག་དང་བཅས་པའི་སྤང་པོ་བཞི། །རང་གི་ས་པ་ཉིད་རྣམ་ཤེས། །

【真】不欲住餘非 復有四識住 謂有流四陰 自地非餘地

【玄】餘非不樂住 四識住當知 四蘊唯自地

निज्ञानं न स्थितिप्रोक्तं चतुष्कोटि तु संग्रहे ।

चतस्रो योनयस्तत्र सत्त्वानामण्डजादयः ॥ ८ ॥

འབའ་ཞིག་གནས་པར་མ་བཤད་དོ། །བརྩ་ན་སྤྱི་བཞི་ཡིན་ནོ། །

དེར་ནི་སློང་ལས་སྟེས་སོགས། །སེམས་ཅན་སྟེ་གནས་བཞི་དག་ཏུ། །

【真】住等眾生名 各異四句攝 於中有四雜 眾生謂卵等

【玄】說獨識非住 有漏四句攝 於中有四生 有情謂卵等

चतुर्धा नरतिर्यञ्चो नारका उपपादुकाः ।

अन्तराभवदेवाश्च प्रेता अपि जरायुजाः ॥ ९ ॥

མི་དང་དྲུང་འཕྲོ་རྣམ་པ་བཞི། །དུལ་བ་རྣམས་དང་སྣ་རྣམས་དང་། །

སྤྱི་བ་བར་མ་རྩམ་ཏེ་སྟེ། །ཡི་དྲགས་མངལ་ནས་^①སྟེ་བའང་ཡིན། །

【真】人畜具四生 地獄但化生 中陰及諸天 鬼神亦胎生

【玄】人傍生具四 地獄及諸天 中有唯化生 鬼通胎化二

मृत्यूपपत्तिभवयोरन्तरा भवतीह यः ।

गम्यदेशानुपेतत्वान् नोपपन्नोऽन्तराभवः ॥ १० ॥

^① 《བེ་》《སྣར་》ན།

འདིར་གང་འཆི་དང་སྐྱེ་བ་ཡི། སྤིང་བའི་བར་དུ་འབྱུང་བའོ། །

བསྐོད་བའི་ཡུལ་དུ་མ་ཁྱེན་ཁྱིར། སྤིང་བ་བར་མ་བྱུང་བ་མེན། །

【真】死有及生有 在中間五陰 未至應至故 未生名中有

【玄】死生二有中 五蘊名中有 未至應至處 故中有非生

ब्रीहिसन्तानसाधर्म्याद् अविच्छिन्नभवोद्भवः ।

प्रतिबिम्बमसिद्धत्वाद् असाम्याच्चानिदर्शनम् ॥ ११ ॥

འབྱུ་ཡི་རྒྱུན་དང་ཆོས་མཐུན་ཁྱིར། སྤིང་བ་ཆད་ལས་བྱུང་བ་མེན། །

གཟུགས་བརྟན་མ་སྐྱབ་ཁྱིར་བ་དང་། མི་འདྲའི་ཁྱིར་ན་དཔེ་མ་ཡིན། །

【真】似穀相續故 無間於後生 影非成實故 不等故非譬

【玄】如穀等相續 處無間續生 像實有不成 不等故非譬

सहैकत्र द्वयाभावाद् असन्तानाद् द्वयोदयात् ।

कण्ठोक्तेश्चास्ति गन्धर्वात् पञ्चोक्तेर्गतिसूत्रतः ॥ १२ ॥

གཅིག་ན་རྩུན་ཅིག་གཉིས་མེད་ཁྱིར། རྒྱུན་མེན་ཁྱིར་གཉིས་ལས་བྱུང་བ་ཁྱིར། །

མསུར་ནས་གསུངས་ཁྱིར་ཡོད་དྲི་བ། །ལྔར་གསུངས་འགྲོ་མདོ་ལས་ཀྱང་སྐྱབ། །

【真】共一處二無 無相續二生 由經乾闥婆 說五行經故

【玄】一處無二並 非相續二生 说有健達縛 及五七經故

एकाक्षेपादसावैष्यत्पूर्वकालभवाकृतिः ।

स पुनर्मरणात् पूर्वः उपपत्तिक्षणात् परः ॥ १३ ॥

དེ་ནི་འཕེན་བ་གཅིག་བའི་ཁྱིར། རྩོན་དུས་སྤིང་འབྱུང་ག་ཚུགས་ཅན། །

① 《བཅ》《སྐར་》འབྱུང་།

② 《སྐར་》ནི།

③ 《བཅ》《སྐར་》འབྱུང་།

④ 《བཅ》《སྐར་》སྐར་གསུང་།

དེ་ནི་འཆི་བའི་སྒྲིན་རྩལ་ཏེ། སྒྲེ་བའི་སྐད་ཅིག་པན་ཆད་དོ། །

【真】由一業引此 當先有相貌 復有先於死 後於生剎那

【玄】此一業引故 如當本有形 本有謂死前 居生剎那後

सजातिशुद्धदिव्याक्षिदृश्यः कर्मद्विवेगवान् ।

सकलाक्षोऽप्रतिघवाननिवर्त्यः स गन्धभुक् ॥ १४ ॥

རིགས་མཐུན་སྒྲི་མིག་དག་བས་མཐོང་། །ལས་ཀྱི་རྩ་འབྲུལ་ཤུགས་དང་ལྡན། །

དབང་པོ་ཀུན་ཆད་ཐོགས་མེད་ལྡན། །མི་སྒྲོག་དེ་ནི་དྲི་བའོ། །

【真】同生淨天眼 可見業通疾 具根無障礙 不轉此食香

【玄】同淨天眼見 業通疾具根 無對不可轉 食香非久住

विपर्यस्तमतिर्याति गतिदेशं रिरंसया ।

गन्धस्थानाभिकामोऽन्य ऊर्ध्वपादस्तु नारकः ॥ १५ ॥

སྒྲོ་ནི་སྒྱུན་ཅི་ལོག་གུར་བས། །ཆེ་དགས་འགྲོ་བའི་ཡུལ་དུ་འགྲོ། །

དྲི་དང་གནས་ལ་མངོན་འདོད་གཞན། །དབྱལ་བ་ཡི་ནི་སྒྱུ་ལུ་ཁྱུགས་ཡིན། །

【真】顛倒心行彼 生處由欲戲 餘愛樂香處 地獄脚向上

【玄】倒心趣欲境 濕化染香處 天首上三橫 地獄頭歸下

सम्प्रजानन् विशत्येकस्तिष्ठत्यप्यरोऽपरः ।

निष्क्रामत्यपि सर्वाणि मूढोऽन्यो नित्यमण्डजः ॥ १६ ॥

གཅིག་ནི་ཤེས་བཞིན་དུ་འདུག་ཤོ། །གཞན་ནི་གནས་པ་ཡང་གཞན་ནི། །

འཁུར་བ་འད་གཞན་ནི་ཐམས་ཅད་སྒྲོངས། །སྒྲོ་ང་ལས་སྒྲེས་རྒྱག་དུ་འོ། །

【真】一正入有覺 餘住復餘出 餘三位一切 卵生則無覺

【玄】一於入正知 二三兼住出 四於一切位 及卵恒無知

गर्भावक्रान्तयस्तिस्त्रश्चक्रवर्तिस्वयम्भुवाम् ।

कर्मज्ञानोभयेषां वा विशदत्वाद् यथाक्रमम् ॥ १७ ॥

མངལ་རྒྱུ་འདུག་པ་གསུམ་དག་སྟེ། །འཁོར་ལོས་སྦྱར་དང་རང་བྱུང་གཉིས། །

ལས་སམ་ཡེ་ཤེས་སམ་གཉིས་ཀ། རྒྱ་ཆེའི་ཕྱིར་ན་གོ་རིམས་བཞིན། །

【真】說託胎有三 輪王及二佛 業智慧及二 次第勝能故

【玄】前三種入胎 謂輪王二佛 業智俱勝故 如次四餘生

नात्मास्ति स्कन्धमात्रं तु क्लेशकर्माभिसंस्कृतम् ।

अन्तराभवसन्तत्या कुक्षिमेति प्रदीपवत् ॥ १८ ॥

བདག་མེད་ཐུང་པོ་ཙམ་ཉིད་དོ། །ཉོན་མོངས་ལས་གྱིས་མངོན་འདུས་བྱས། །

མེད་པ་བར་མའི་རྒྱན་གྱིས་ན། །མར་མེ་བཞིན་དུ་མངལ་དུ་འགྲོ། །

【真】無我唯諸陰 煩惱業生起 由中陰相續 入母胎如燈

【玄】無我唯諸蘊 煩惱業所為 由中有相續 入胎如燈焰

यथाक्षेपं क्रमाद् वृद्धः सन्तानः क्लेशकर्मभिः ।

परलोकं पुनर्यातीत्यनादिभवचक्रकम् ॥ १९ ॥

ཇི་ལྟར་འཕངས་^①བཞིན་རིམ་གྱིས་^②རྒྱུ། །སྤྱི་ནས་ལས་དང་ཉོན་མོངས་གྱིས། །

འཛིན་ཏེན་མ་རོལ་དག་ཏུ་འགྲོ། །སྤྱིད་པའི་འཁོར་ལོ་བློག་མ་མེད། །

【真】如引次第長 相續由惑業 更入於餘世 故有輪無初

【玄】如引次第增 相續由惑業 更趣於餘世 故有輪無初

स प्रतीत्यसमुत्पादो द्वादशाङ्गस्त्रिकाण्डकः ।

पूर्वापरान्तयोर्द्वे द्वे मध्येऽष्टौ परिपूरिणः ॥ २० ॥

དེ་ནི་རྟེན་ཅིང་འབྲེལ་འབྱུང་བའི། །ཡན་ལག་བརྒྱ་གཉིས་ཆ་གསུམ་མོ། །

① 《བེ་》《སྒྲུར་》པངས།

② 《བ་》 《སྒྲ་》 གྲི།

ཉོན་དང་བྱི་མཐར་གཉིས་གཉིས་དང་། །བར་དུ་བརྒྱད་ཡོངས་ཐོགས་ལྔ་ལ། །

【真】如此緣生法 十二分三節 前後際二二 於中八具生

【玄】如是諸緣起 十二支三際 前後際各二 中八據圓滿

पूर्वक्लेशदशाऽविद्या संस्काराः पूर्वकर्मणः ।

सन्धिस्कन्धास्तु विज्ञानं नामरूपमतः परम् ॥ २१ ॥

མ་རིག་ཉོན་མོངས་མངོན་^①གནས་སྐབས། །འདུ་བྱེད་དག་ནི་ཉོན་ལས་ཀྱི། །

རྣམ་སེམས་མཆོམས་སྟེར་སྤང་པོ་ཡིན། །མིང་དང་གཟུགས་ནི་དེ་སྔ་ཆད། །

【真】宿惑位無明 及宿業名行 託生陰名識 此後稱名色

【玄】宿惑位無明 宿諸業名行 識正結生蘊 六處前名色

प्राक् षडायतनोत्पादात् तत्पूर्वं त्रिकसंगमात् ।

स्पर्शः प्राक् सुखदुःखादिकारणज्ञानशक्तितः ॥ २२ ॥

སྟེ་མཆེད་དུག་དོད་ཚུན་ཆད་དོ། །དེ་ནི་གསུམ་འདུས་ཚུན་ཆད་དོ། །

རིག་པ་བདེ་སྤྱད་ལ་སོགས་ཀྱི། །སྟེ་སེམས་རུས་པ་ཚུན་ཆད་དོ། །

【真】先於六入生 此先三和合 觸先樂苦捨 能分別因智

【玄】從生眼等根 三和前六處 於三受因異 未了知名觸

वित्तिः प्राङ्मैथुनात् तृष्णा भोगमैथुनरागिणः ।

उपादानं तु भोगानां प्राप्तये परिधावतः ॥ २३ ॥

ཆོར་འབྲིག་ཚུན་ཆད་ཐེད་པ་ནི། །ཡོངས་སྟོད་འབྲིག་པ་ཆགས་ཅན་ཀྱི། །

ཉེ་བར་ལེན་པ་ཡོངས་སྟོད་རྣམས། །ཐོབ་པར་བྱ་བྱིར་ཡོངས་སྟེན་པའི། །

【真】受先姪欲愛 求姪樂具愛 四取調生具 為得故遍尋

【玄】在姪愛前受 貪資具姪愛 為得諸境界 遍馳求名取

① 《བཅ་》《སྟེར་》ཉོན།

स भविष्यद्भवफलं कुरुते कर्म तद्भवः ।

प्रतिसन्धिः पुनर्जातिर्जरामरणमाविदः ॥ २४ ॥

དེ་སྤྱིད་འབྲས་སུ་འབྱུང་འབྱུང་བའི། །ལས་བྱེད་དེ་ནི་སྤྱིད་བ་ཡིན། །

ཁྱེད་མཚམས་སྦྱོར་བ་སྦྱེ་བ་ཡིན། །ཚེར་བའི་བར་ནི་ན་ཤི་ཡིན། །

【真】當來有果報 能造業名有 更接有名生 老死乃至受

【玄】有謂正能造 牽當有果業 結當有名生 至當受老死

आवस्थिकः किलेष्टोऽयं प्राधान्यात् त्वङ्गकीर्तनम् ।

पूर्वापरान्तमध्येषु सम्मोहविनिवृत्तये ॥ २५ ॥

འདི་ནི་གནས་སྐབས་ལར་འདྲོད་ལོ། །གཙོ་བོའི་ཕྱིར་ན་ཡན་ལག་བསྐྱུགས། །

སྡོན་དང་ཕྱི་མཐའ་བར་དག་ལ། །ཁྱོདས་བ་རྣམ་ལར་བསྐྱོག་ཕྱིར་ལོ། །

【真】此今約位說 由勝說為分 於前後中際 為除他無明

【玄】傳許約位說 從勝立支名 於前後中際 為遣他愚惑

क्लेशास्त्रीणि द्वयं कर्म सप्त वस्तु फलं तथा ।

फलहेत्वभिसंक्षेपो द्वयोर्मध्यानुमानतः ॥ २६ ॥

ནོན་མོངས་གསུམ་མོ་ལས་གཉིས་སོ། །གཞི་^②བདུན་དེ་བཞིན་འབྲས་སུ་ཡིན། །

གཉིས་ཀྱི་རྒྱ་འབྲས་མདོར་བསྐྱུས་བ། །བར་མའི་རྗེས་སུ་དབག་བ་ལས། །

【真】三惑二分業 七分類為果 略果及略因 由中可比二

【玄】三煩惱二業 七事亦名果 略果及略因 由中可比二

क्लेशात् क्लेशः क्रिया चैव ततो वस्तु ततः पुनः ।

वस्तु क्लेशाश्च जायन्ते भवाङ्गानामयं नयः ॥ २७ ॥

① 《རྣམ་》 ངོ།

② 《བེ་》《རྣམ་》གཞན།

ཉོན་མོངས་པ་ལས་ཉོན་མོངས་དང་། །བྱ་བ་ཉིད་དེ་དེ་ལས་གཞི། །

དེ་ལས་གཞི་དང་ཉོན་མོངས་སྟེ། །འདི་ནི་སྤྱིད་པའི་ཡན་ལག་ལུགས། །

【真】從惑惑業生 從業更果類 從類類惑生 有分理如此

【玄】從惑生惑業 從業生於事 從事事惑生 有支理唯此

हेतुत्र समुत्पादः समुत्पन्नं फलं मतम् ।

विद्याविपक्षो धर्मोऽन्योऽविद्याऽमित्रानृतादिवत् ॥ २८ ॥

འདིར་ནི་འབྲུང་བ་རྒྱ་ཡིན་ཏེ། །ལྷུང་བ་འབྲས་སུ་ཡིན་པར་འདོད། །

རིག་པའི་མི་མཐུན་སྟོགས་ཆོས་གཞན། །མ་རིག་མི་མཛུགས་ཏེ་མོས་སྟོགས་བཞིན། །

【真】此中緣生因 所生已名果 明翻別無明 如非親實等

【玄】此中意正說 因起果已生 明所治無明 如非親實等

संयोजनादिवचनात् कुप्रज्ञा चेन्न दर्शनात् ।

दृष्टेस्तत्सम्प्रयुक्तत्वात् प्रज्ञोपक्लेशदेशनात् ॥ २९ ॥

ཀུན་སྦྱོར་སྟོགས་ཆོས་ཕྱིར་གལ་ཏེ། །ཤེས་རབ་དན་པའི་མིན་ལྟ་ཕྱིར། །

ལྟ་བུ་དེ་དང་མཚུངས་ལྟན་ཕྱིར། །ཤེས་རབ་ཉོན་མོངས་བཟུན་ཕྱིར་རོ། །

【真】由說為結等 非惡明見故 見共相應故 說能染智故

【玄】說為結等故 非惡慧見故 與見相應故 說能染慧故

नाम त्वरूपिणः स्कन्धाः स्पर्शाः षट् सन्निपातजाः ।

पञ्च प्रतिघसंस्पर्शः षष्ठोऽधिवचनाह्वयः ॥ ३० ॥

མིང་ནི་གཟུགས་ཅན་མིན་སྟུང་པོ། །རིག་རྒྱལ་འདུས་ཏེ་ལྷུང་བ་ཡིན། །

① 《བཅ》《སྒྲར་》བརྒྱན། (ཆོས་ཚན་འདིའི་ནང་དུ་རྒྱན་ཞེས་པ་རྒྱལ་ས་《བཅ》《སྒྲར་》ལ་བརྒྱན་ཞེས་འཁོད་ཀྱང་བཟུང་མཚན་དུ་བཀོད་མེད།)

② 《བཅ》《སྒྲར་》དག

③ 《བཅ》《སྒྲར་》མིང་།

ལྷ་ནི་ཐོགས་པའི་རིག་པ་ཡིན། །འུག་པ་སྒྲ་དྲགས་ཆོག་ཅེས་བྱ། །

【真】名者無色陰 觸六和合生 五是有礙觸 第六依言觸

【玄】名無色四蘊 觸六三和生 五相應有對 第六俱增語

विद्याऽविद्येतरस्पर्शा अमलक्लिष्टशेषिताः ।

व्यापादानुनयस्पर्शौ सुखवेद्यादयस्त्रयः ॥ ३१ ॥

རིག་དང་མ་རིག་དང་གཞན་རིག་། དྲི་མེད་ཉོན་མོངས་ཅན་སྒྲག་མ། །

གཞོན་སེམས་རྗེས་སུ་ཆགས་པའི་རིག་། བདེ་བ་སྦྱོང་འཇུར་^①ལ་སོགས་གསུམ། །

【真】明無明餘觸 無流染污餘 瞋恚貪欲觸 樂苦捨領三

【玄】明無明非二 無漏染污餘 愛恚二相應 樂等順三受

तज्जाः षड् वेदनाः पञ्च कायिकी चैतसी परा ।

पुनश्चाष्टादशविधा सा मनोपविचारतः ॥ ३२ ॥

དེ་ལས་བྱུང་པའི་ཆོར་བ་འུག། ལྷ་ནི་ལུས་ཀྱི་འོ་སེམས་ཀྱི་གཞན། །

དེ་ཡིད་^②ཉེ་བར་སྒྲ་བ་ལས། །རྣམ་པ་དག་ནི་ཡང་བཙོ་བརྒྱད། །

【真】從此生六受 五屬身餘心 此復成十八 由心分別行

【玄】從此生六受 五屬身餘心 此復成十八 由意近行異

कामे स्वालम्बनाः सर्वे रूपी द्वादशगोचरः ।

त्रयाणामुत्तरो ध्यानद्वये द्वादश कामगाः ॥ ३३ ॥

འདོད་ན་ཐམས་ཅད་རང་དམིགས་ཅན། །སྦྱོང་ཡུལ་གཟུགས་ཅན་བཅུ་གཉིས་མོ། །

གོང་མ་གསུམ་གྱི་བསམ་གཏན་ནི། །གཉིས་ན་བཅུ་གཉིས་འདོད་འགྲོ་རྣམས། །

【真】一切緣欲界 有色十二境 三後於二定 十二行欲界

【玄】欲緣欲十八 色十二上三 二緣欲十二

① 《བེ་》《སྒྲར་》གྱུར།

② 《བེ་》《སྒྲར་》ནིད།

स्वोऽष्टालम्बनमारूप्या द्वयोर्ध्यानद्वये तु षट् ।

कामः षण्णां चतुर्णां स्व एकस्यालम्बनं परः ॥ ३४ ॥

རང་ལ་དམིགས་བསྐྱེད་གཞུགས་མེད་པ། །གཉིས་གྱིའོ་བསམ་གཏན་གཉིས་ན་རྟུག །

བྱུག་གི་འདྲོད་པའི་རང་ནི་བཞིའི། ཁོང་མ་གཅིག་གི་དམིགས་པ་ཡིན། །

【真】自八境無色 二於二定六 欲界六自四 餘界一境界

【玄】八自二無色 後二緣欲六 四自一上緣 初無色近分

चत्वारोऽरूपिसामन्ते रूपगा एक ऊर्ध्वगः ।

एको मौले स्वविषयः सर्वेऽष्टादश सास्त्रवाः ॥ ३५ ॥

གཟུགས་མེད་ཉི་བར་བརྗོགས་ན་བཞི། ། གཟུགས་འགྲོ་གོང་མར་འགྲོ་བ་གཅིག །

དངོས་གཞི་ན་གཅིག་རང་ཡུལ་ཅན། །བཙོ་བསྐྱད་ཐམས་ཅད་ཟག་དང་བཅས། །

【真】有四於色邊 行色一行上 一於本自境 諸十八有流

【玄】緣色四自一 四本及三邊 唯一緣自境 十八唯有漏

उक्तं च वक्ष्यते चान्यदत्र तु क्लेश इष्यते ।

बीजवन्नागवन्मूलवृक्षवत् तुषवत् तथा ॥ ३६ ॥

བཤད་དང་འཆད་པར་འགྱུར་བ་གཞན། །འདྲིར་ནི་ཉོན་མོངས་ས་ས་བོན་བཞིན། །

ཧྲཱུ་བཞིན་རྩ་^①བཞིན་ལྷོན་ཤིང་བཞིན། །དེ་བཞིན་ལྷན་པ་བཞིན་དུ་འདོང། །

【真】由已說當說 於中愛取惑 如種子及龍 如根樹及糠

【玄】餘已說當說 此中說煩惱 如種復如龍 如草根樹莖

及如糠裹米

तुषितण्डुलवत् कर्म तथैवौषधिपुष्पवत् ।

सिद्धान्नपानवद् वस्तु तस्मिन् भवचतुष्टये ॥ ३७ ॥

① 《བུ་》 《ལྷ་ར་》 ཀྱ

ལས་ནི་བྱུང་བཅས་འབྲས་དང་འདྲ། །དེ་བཞིན་སྣེན་དང་མེ་ཏྲོག་བཞིན། །

གནི་^①ནི་བཟའ་བཏུང་གྲུབ་པ་བཞིན། །སྲིད་པ་བཞི་པོ་དེ་དག་ལས། །

【真】如有糠米業 及如稻并花 如熟飲食類 於四種有中

【玄】業如有糠米 如草藥如花 諸異熟果事 如成熟飲食
於四種有中

उपपत्तिभवः क्लिष्टः सर्वक्लेशैः स्वभूमिकैः ।

त्रिधान्ये त्रय आरूप्ये आहारस्थितिकं जगत् ॥ ३८ ॥

སྡེ་པའི་སྲིད་པ་ཉོན་མོངས་ཅན། །རང་གི་ས་པའི་ཉོན་མོངས་ཀུན། །

གཞན་རྣམ་གསུམ་པོ་^②གཟུགས་མེད་གསུམ། །འགྲོ་བ་ཟས་ཀྱིས་གནས་པ་ཡིན། །

【真】生有必染污 由自地諸惑 餘三無色三 世間以食住

【玄】生有唯染污 由自地煩惱 餘三無色三 有情由食住

कवलीकार आहारः कामे त्र्यायतनात्मकः ।

न रूपायतनं तेन स्वाक्षमुक्ताननुग्रहात् ॥ ३९ ॥

ཁས་གྱི་ཟས་ནི་འདྲོད་པ་ན། །སྡེ་མཆེད་གསུམ་གྱི་བདག་ཉིད་དོ། །

གཟུགས་གྱི་སྡེ་མཆེད་མ་ཡིན་དེས། །རང་དབང་སྲོལ་ལ་མི་ཐན་ཕྱིར། །

【真】断食於欲界 以三人為體 非色入由此 不利自根脫

【玄】段欲體唯三 非色不能益 自根解脫故

स्पर्शसञ्चेतनाविज्ञा आहाराः सास्त्रवास्त्रिषु ।

मनोमयः सम्भवैषी गन्धर्वश्चान्तराभवः ॥ ४० ॥

རེག་དང་སེམས་པ་^③རྣམ་ཤེས་ནི། །ཟག་བཅས་ཟས་ཡིན་གསུམ་དག་ན། །

① 《བེ་》《སྣེན་》བཞི།

② 《བེ་》《སྣེན་》རྣམས་གསུམ་མོ།

③ 《བེ་》《སྣེན་》དབལ།

ཡིད་ལས་^①བྱུང་དང་སྲིད་ཆོས་དང་། ། ཁྲི་བ་སྲིད་བ་བར་མ་དང་། །

【真】觸作意及識 三有流通二 意生尋求生 乾闥婆中有

【玄】觸思識三食 有漏通三界 意成及求生 食香中有起

निर्वृत्तिश्चेह पुष्ट्यर्थमाश्रयाश्रितयोर्द्वयम् ।

द्वयमन्यभवाक्षेपनिर्वृत्त्यर्थं यथाक्रमम् ॥ ४१ ॥

འགྲུབ་བའོ་འདི་ལ་གནས་དང་ནི། ། ཁྲིན་^②བ་སྲིད་བའོ་དོན་དུ་གཉིས། །

སྲིད་གཞན་འཕེན་དང་འགྲུབ་བ་ཡི། ། དོན་དུ་གཉིས་ཏེ་གོ་རིམས་བཞིན། །

【真】為益此身心 能依所依二 能引生別有 次第說後二

【玄】前二益此世 所依及能依 後二於當有 引及起如次

छेदसन्धानवैराग्यहानिच्युत्युपपत्तयः ।

मनोविज्ञान एवेष्टा उपेक्षायां च्युतोद्भवौ ॥ ४२ ॥

འཆད་^③དང་མཆོམས་སྡོམ་འདོད་ཆགས་འབྲེལ། ། ཉམས་དང་འཆི་འཕྲོ་སྡོམ་བ་རྣམས། །

ཡིད་ཀྱི་རྣམ་ཤེས་ཁོ་ནར་འདོད། ། འཆི་འཕྲོ་སྡོམ་བ་བཟང་སྡོམས་ལ། །

【真】斷接善離欲 退及死託生 此事於意識 於捨受死生

【玄】斷善根與續 離染退死生 許唯意識中 死生唯捨受

नैकाग्रचित्तयोरेतौ निर्वात्यव्याकृतद्वये ।

क्रमच्युतौ पादनाभिहृदयेषु मनश्च्युतिः ॥ ४३ ॥

अधोनृसुरगाजानां मर्मच्छेदस्त्वबादिभिः ।

सम्यङ् मिथ्यात्वनियता आर्यानन्तर्यकारिणः ॥ ४४ ॥

① 《བེ་》《སྤྲ་》ནི། ཡིད་ལ།

② 《བེ་》《སྤྲ་》བརྟེན།

③ 《སྤྲ་》ཆད།

ཅེ་གཅིག་སེམས་མེད་ལ་དེ་མེད། །ཐུ་ངན་འདའ་ལུང་བསྟན་མིན་གཉིས། །

འོག་མེའི་^①ལྷར་འགྲོ་མི་སྐྱེ་རྣམས། །འིམ་གྱིས་འཆི་ན་རྒྱུ་བ་དང་། །

སྤེ་བ་སྤྱིང་གར་ཡིད་འཆི་འཕོ། །གནད་གཅོད་བ་ནི་ཁྱེ་སོགས་གྱིས། །

འཕགས་དང་མཆོམས་མེད་བྱེད་བ་དག། །ཡང་དག་ལོག་བ་ཉིད་དུ་ངེས། །

【真】非一無心二 涅槃二無記 次第死脚臍 於心意識斷

下人天不生 斫末摩水等 正定邪定聚 聖人無間作

【玄】非定無心二 二無記涅槃 漸死足齊心 最後意識滅

下人天不生 斷末摩水等 正邪不定聚 聖造無間餘

तत्र भाजनलोकस्य सन्निवेशमुशन्त्यधः ।

लक्षषोडशकोद्वेधम् असंख्यं वायुमण्डलम् ॥ ४५ ॥

དེ་ལ་སྟོན་གྱི་འཛིག་རྟེན་གྱི། །གནས་བར་འདོད་པའི་འོག་དག་གི། །

རྒྱུ་གི་དགྱིལ་འཁོར་རྣམས་སུ་ནི། །ས་ཡ་དུག་འབུམ་གྲངས་མེད་དོ། །

【真】此中器世界 說於下依住 深十六洛沙 風輪廣無數

【玄】安立器世界^② 風輪最居下 其量廣無數 厚十六洛叉

अपामेकादशोद्वेधं सहस्राणि च विंशतिः ।

अष्टलक्षोच्छुरयं पश्चाच्छेषं भवति काञ्चनम् ॥ ४६ ॥

ཁུ་རྣམས་འབུམ་ཕྱག་བཅུ་གཅིག་དང་། །སྟོང་ཕྱག་དག་ནི་ཉི་ཤུའོ། །

བྱིས་ནི་རྣམས་སུ་འབུམ་ཕྱག་བརྒྱད། །ལྷག་མ་དག་ནི་གསེར་དུ་འབྱུང། །

【真】水輪深十一 復有二十千 水厚八洛沙 所餘皆是金

【玄】次上水輪深 十一億二萬 下八洛叉水 餘凝結成金

तिर्यक् त्रीणि सहस्राणि सार्धं शतचतुष्टयम् ।

① 《佈》《聚》《集》

② 《正》《中》間

लक्षद्वादशकं चैव जलकाञ्चनमण्डलम् ॥ ४७ ॥

ལུ་དང་གསེར་གྱི་དཀྱིལ་འཁོར་གྱི། བཟང་ཀར་འབྲུམ་སྒྲག་བཅུ་གཉིས་དང་། །

སྟོང་སྒྲག་གསུམ་དང་བཟུ་སྒྲག་ནི། བྱིད་དང་ལྷ་རྒྱལ་སྟོན་པོ། །

【真】徑量有三千 復有四百半 有十二洛沙 水金輪廣爾

【玄】此水金輪廣 徑十二洛叉 三千四百半

समन्ततस्तु त्रिगुणं तत्र मेरुर्युगन्धरः ।

ईषाधारः खदिरकः सुदर्शनगिरिस्तथा ॥ ४८ ॥

ཁོར་ཡུག་ཏུ་ནི་སུམ་འབྲུར་རོ། ཁོར་ལ་སྤྱན་པོ་གཙུག་ཤིང་འཛིན། །

གཤོལ་མདའ་འཛིན་དང་མེད་ལྷེང་ཙན། ཁོར་བཞིན་བཟླ་^①ན་སྤྱག་རི་དང་། །

【真】若周圍三倍 須彌婁山王 由乾陀羅山 伊沙陀羅山
佉特羅柯山

【玄】周圍此三倍 蘇迷盧處中 次踰健達羅 伊沙馱羅山
竭地洛迦山

अश्वकर्णो विनतको निमिन्धरगिरिस्ततः ।

द्वीपा बहिश्चक्रवाडः सप्त हैमाः स आयसः ॥ ४९ ॥

རྩ་རྒྱ་དང་ནི་རྒྱལ་འདུད་དང་། ལུ་ལུད་འཛིན་རོལ་དེ་ནས་ནི། །

སྟོང་རྒྱལ་ཡིན་ནོ་དཔག་གི། བྱི་རོལ་ན་ནི་ཁོར་ཡུག་རྩེ། །

བདུན་ནི་གསེར་ཡིན་དེ་ལྷག་སྟོ། །

【真】修騰婆那山 阿輪割那山 毗那多柯山 尼旻陀羅山
於四大洲外 復有輪圍山 七金此是鐵

【玄】蘇達梨舍那 頽濕縛羯拏 毘那怛迦山 尼民達羅山
於大洲等外 有鐵輪圍山 前七金所成

① 《བཅ》《སྤྱར་》ནྟ།

चतूरत्नमयो मेरुर्जलेऽशीतिसहस्रके ।

मया ऊर्ध्वं जलान्मेरुर्भूयोऽशीतिसहस्रकः ॥५०॥

ལུན་པོ་རེན་ཆེན་བཞིའི་རང་བཞིན། །རྒྱ་ཡི་ནང་དུ་བརྒྱད་ཁྲི་དག།

ལུན་པོ་དེ་བཞིན་སྟེང་དུ་ཡང་། །དཔག་ཚད་དག་ནི་བརྒྱད་ཁྲིའོ།

【真】四寶須彌婁 入水八十千 此山出水上 亦八萬由旬

【玄】蘇迷盧四寶 入水皆八萬 妙高出亦然

अर्धार्धहानिरष्टासु समोच्छ्रायघनाश्च ते ।

सीताः सप्तरान्तराण्येषामाद्याशीतिसहस्रिकाः ॥५१॥

བརྒྱད་པོ་^①འཕང་དུ་སྟེང་སྟེང་དག། །དེ་དག་རྩམས་སུ་འང་འཕང་དང་མཉམ། །

དེ་དག་བར་བདུན་པོ་ལ་མཆོ་ཡིན། །དང་པོ་སྟེང་ཐག་བརྒྱད་ཉུའོ།

【真】八山半半下 高廣量平等 其中間七海 初海八十千

【玄】餘八半半下 廣皆等高量 山間有八海 前七名為內
最初廣八萬

आभ्यन्तरः समुद्रोऽसौ त्रिगुणः स तु पार्श्वतः ।

अर्धार्धेनापराः शीताः शेषं बाह्यो महोदधिः ॥५२॥

དེ་ནི་ནང་གི་རྒྱ་མཆོ་ཡིན། །དེ་ཡི་ངོས་ལ་སུ་མ་འགྱུར་ལོ།

ལོ་ལ་མཆོ་གཞན་ནི་སྟེང་སྟེང་དོ་^②། །ཟླ་མ་སྟེ་ཡི་མཆོ་ཆེན་ཡིན། །

【真】說此名內海 一一邊三倍 餘海半半狹 所餘名外海

【玄】四邊各三倍 餘六半半陋 第八名為外

लक्षत्रयं सहस्राणि विंशतिर्द्वे च तत्र तु ।

① 《བེ་》《རྒྱར་》པོའི།

② 《བེ་》《རྒྱར་》དགེ།

जम्बूद्वीपो द्विसाहस्रस्त्रिपार्श्वः शकटाकृतिः ॥ ५३ ॥

འབུམ་ཐག་གསུམ་དང་སྟོང་ཐག་ནི། ཉི་ཤུ་གཉིས་མོ་དེ་ལ་ནི། །

འཛམ་གཤིས་སྟོང་སྟེ་དོམ་གསུམ་ལ། སྟོང་ཐག་གཉིས་མོ་གིང་ཉི་དབྱེབས། །

【真】三洛沙二萬 及二千於中 剡浮洲二千 三邊相如車

【玄】二^②洛叉二萬 二千踰繕那 於中大洲相 南瞻部如車
三邊各二千

सार्धत्रियोजनं त्वेकं प्राग्विदेहोऽर्धचन्द्रवत् ।

पार्श्वत्रयं तथास्यैकं सार्धं त्रिशतयोजनम् ॥ ५४ ॥

གཅིག་ལ་དབག་ཚད་ཕྱེད་དང་བཞི། ། ཤར་གྱི་ལུས་འཕགས་སྒྲ་ཁམ་^③འདྲ། །

དོམ་གསུམ་འདི་དང་^④འདྲ་གཅིག་ལ། ། དབག་ཚད་སུམ་བརྒྱ་ལྔ་བརྩེེ། །

【真】一三由旬半 東洲如半月 三邊如一邊 三百半由旬

【玄】南邊有三半 東毗^⑤提訶洲 其相如半月 三邊如瞻部
東邊三百半

गोदानीयः सहस्राणि सप्त सार्धानि मण्डलः ।

सार्धे द्वे मध्यमस्याष्टौ चतुरस्रः कुरुः समः ॥ ५५ ॥

བ་ལང་སྟོང་སྟེང་རྒྱུ་ལོ་སྟེ། སྟོང་ཐག་ཕྱེད་དང་བརྒྱད་ཡིན་ནོ། །

དེའི་དབུས་སྟོང་ཐག་ཕྱེད་དང་གསུམ། སྒྲ་མི་སྟོན་བརྒྱད་ཟུ་བཞིར་མཉམ། །

【真】瞿陀尼相圓 七千半由旬 徑量二千半 鳩婁八千等

【玄】西瞿陀尼洲 其相圓無缺 徑二千五百 周圍此三倍
北俱卢婁方 面各二千等

① 《西》《東》《南》

② 《正》《中》三

③ 《西》《東》《南》

④ 《西》《東》《南》

⑤ 《正》《中》毘

देहा विदेहाः कुरवः कौरवाश्चामरावराः ।

अष्टौ तदन्तरद्वीपाः गाढा उत्तरमन्त्रिणः ॥ ५६ ॥

དེ་ཡི་བར་གྱི་སྒྲིང་བརྒྱད་ནི། །ལུས་དང་ལུས་འཕགས་སྒྲིམ་སྒྲན། །

སྒྲིམ་སྒྲན་གྱི་སྒྲིང་དང་ནི། །རྩ་ཡབ་དང་ནི་རྩ་ཡབ་གཞན། །

གཞོ་ལྷན་དང་ནི་ལམ་མཆོག་འགྲོ། །

【真】二提訶鳩婁 遮摩羅遮羅 中間有八洲 捨訶北瞞陀

【玄】中洲復有八 四洲邊各二

इहोत्तरेण कीटाद्रिनवकाद्धिमवांस्ततः ।

पञ्चाशद् विस्तृतायामं सरोऽर्वाग् गन्धमादनात् ॥ ५७ ॥

འདི་ནས་བྱང་དུ་རི་ནག་པོ། །དགུ་འདས་གངས་རིའོ་དེ་ནས་ནི། །

སྒྲིས་དང་ལྷང་བའི་^①ཚུ་རོལ་ན། །ཚུ་ཁེང་ལྷ་བཏུ་ཡོད་བའི་མཆོ། །

【真】此中向北地 九山邊雪山 香雪二山間 五十由旬池

【玄】此北九黑山 雪香醉山內 無熱池縱廣 五十踰繕那

अधः सहस्रैर्विशत्या तन्मात्रोऽवीचिरस्य हि ।

तदूर्ध्वं सप्त नरकाः सर्वेऽष्टौ षोडशोत्सदाः ॥ ५८ ॥

འདི་འོག་སྒྲིང་སྒྲན་ཉི་ལུ་ན། །མནར་མེད་བའོ་དེ་ཙམ་མོ། །

དེ་ཡི་ཐྱིང་ན་དམུལ་བ་བཏུན། །བརྒྱད་པོ་ཀུན་ལས་^②སྒྲན་བཏུ་དུག། །

【真】向下二十千 阿毗指廣爾 上有七地獄 此八十六園

【玄】此下過二萬 無間深廣同 上七奈落迦 八增皆十六

कुकूलं कुणपं चाथ क्षुरमार्गादिकं नदी ।

① 《བེ་》《སྒྲར་》ལྷན་བའི།

② 《བེ་》《སྒྲར་》ལ།

तेषां चतुर्दिशं शीता अन्येऽष्टावर्बुदादयः ॥ ५९ ॥

དེ་དག་གི་ནི་ངོས་བཞི་ན། །མི་མ་^①མུར་དང་རོ་མུགས་དང་། །

སྤྱ་གྲེའི་^②ལམ་སོགས་ཀྱི་ལོ་ཡིན། །ཀུ་མུར་ཅན་སོགས་གྲང་བརྒྱད་གཞན། །

【真】熱灰及死屍 刃路等烈江 於彼四方異 八寒類浮等

【玄】謂塘煨屍糞 鋒刃烈河增 各住彼四方 餘八寒地獄

अर्धेन मेरोश्चन्द्राकौ पञ्चाशत्सैकयोजनौ ।

अर्धरात्रोऽस्तगमनं मध्याह्न उदयः सकृत् ॥ ६० ॥

ཉི་ཟླ་ལྷན་པའི་ཕྱིད་ནའོ། །དབག་ཚད་ལྔ་བཅུ་གཅིག་དང་བཅས། །

ནམ་ཕྱིད་ཉི་མ་རུབ་པ་དང་། །ཉི་མ་ཕྱིད་དང་འཆར་དུས་གཅིག། །

【真】日月彌婁半 五十一由旬 夜半日沒中 日出同一時

【玄】日月迷盧半 五十一五十 夜半日沒中 日出四洲等

प्रावृण्मासे द्वितीयेऽन्त्यनवम्यां वर्धते निशा ।

हेमन्तानां चतुर्थे तु हीयतेऽहर्विपर्ययात् ॥ ६१ ॥

དབྱར་གྱི་ཟླ་བ་གཅིས་པ་ཡི། །བ་མའི་ཆོས་དགུ་ནས་མཚན་རིང་། །

དགུ་ན་ནམས་ཀྱི་ནི་བཞི་པ་ཡ། །ཟུང་དུར་^③འཇུར་རོ་ཉིན་མོ་བརྒྱུ་ག^④ །

【真】雨際二後九 夜則漸漸長 寒際第四月 夜短日翻此

【玄】雨際第二月 後九夜漸增 寒第四亦然 夜減晝翻此

लवशो रात्र्यहर्वृद्धी दक्षिणोत्तरगे रवौ ।

स्वच्छाययाऽर्कसामीप्याद् विकलेन्दुसमीक्षणम् ॥ ६२ ॥

① 《བེ་》《ལྷར་》མར།

② 《བེ་》《ལྷར་》གྱི།

③ 《བེ་》《ལྷར་》དུ།

④ 《བེ་》《ལྷར་》ཉོན།

ཉིན་མཚན་རིང་བ་ཐང་ཅིག་གོ། ཉི་མ་སྟོ་བྱང་འགྲོ་ཆོལ།

ཉི་མ་དང་ནི་ཉི་བ་ལས། རང་གི་ཐིམ་མས་འཐིམ་པར་སྒྲང་།

【真】日夜長羅婆 日行南北時 由自影近日 故見月不圓

【玄】晝夜增臘縛 行南北路時 近日自影覆 故見月輪缺

परिषण्डाश्चतस्रोऽस्य दशसाहस्रिकान्तराः ।

षोडशाष्टौ सहस्राणि चत्वारि द्वे च निर्गताः ॥ ६३ ॥

འདི་ལ་བང་རིམ་བཞི་ཡོད་དེ། བར་གྱི་ཐག་ནི་སྟོང་ཐག་བཅུ།

སྟོང་ཐག་དག་ནི་བཅུ་རུག་དང་། བརྒྱད་དང་བཞི་དང་གཉིས་འཕགས་སོ།

【真】山王層有四 相去各十千 十六八四二 千由旬傍出

【玄】妙高層有四 相去各十千 傍出十六千 八四二千量

करोटपाणयस्तासु मालाधाराः सदामदाः ।

महाराजिकदेवाश्च पर्वतेष्वपि सप्तसु ॥ ६४ ॥

དེ་ལ་ལག་ན་གནོང་ཐོགས་དང་། ཐོང་ཐོགས་དང་ནི་རྟག་ཐུས་དང་།

ཁྱལ་ཆེན་བཞི་པའི་ལྷ་རྣམས་གནས། རི་ནི་བདུན་པོ་དག་ལ་ཡང་།

【真】俱盧多波尼 持鬘恒醉神 諸四大王天 於餘山亦爾

【玄】堅手及持鬘 恒憍大王眾 如次居四級 亦住餘七山

मेरुमूर्ध्नि त्रयस्त्रिंशाः स चाशीति सहस्रदिक् ।

विदिक्षु कूटाश्चत्वारः उषिता वज्रपाणिभिः ॥ ६५ ॥

ལྷུན་པོའི་ཆེ་ན་སུམ་ཏུ་གསུམ། དེ་ཡི་ངོས་ལ་བརྒྱད་ཁྲིའོ།

ཐོགས་མཚམས་བརྟེན་པ་བཞི་ལ་ནི། ལག་ན་དྲེ་རྩེ་གནས་དབུས་ན།

【真】三十三住頂 縱廣二十千 方角有四峯 金剛神所住

【玄】妙高頂八萬 三十三天居 四角有四峯 金剛手所住

मध्ये सार्धद्विसाहस्रपार्श्वम् अध्यर्धयोजनम् ।

पुरं सुदर्शनं नाम हैमं चित्रतलं मृदु ॥ ६६ ॥

མོང་ཁེར་བལྟ་^①ན་ལྷན་ཅེས་པ། ། རོས་ལ་ཉིས་སྟོང་ལྔ་བརྒྱ་པ། །

དཔག་ཚད་ཕྱེད་དང་གཉིས་གསེར་གྱི། ། རང་བཞིན་གཞི་^②བག་མཉེན་པ་ཡོད། །

【真】中央二千半 高一由旬半 有城名善見 金軟多愛相

【玄】中宮名善見 周萬踰繕那 高一半金城 雜飾地柔軟

सार्धद्विशतपार्श्वोऽत्र वैजयन्तो बहिः पुनः ।

तच्चैत्ररथपारुष्य मिश्रनन्दनभूषितम् ॥ ६७ ॥

དེ་ན་རྣམ་པར་རྒྱལ་ཕྱེད་དེ། ། རོས་ལ་ཉིས་བརྒྱ་ལྔ་བརྒྱུ་ལོ། །

ཕྱི་རོལ་ཤིང་ཏྲ་སྒྲ་ཚོགས་དང་། ། རྩལ་འབྱུང་འདྲེས་ཚལ་དགའ་བས་བརྒྱན། །

【真】一邊二百半 皮闍延多殿 外眾車惡口 雜喜園莊嚴

【玄】中有殊勝殿 周千踰繕那 外四苑莊嚴 眾車鹿雜喜

विंशत्यन्तरितान्येषां सुभूमीनि चतुर्दिशम् ।

पूर्वोत्तरे पारिजातः सुधर्मा दक्षिणावरे ॥ ६८ ॥

དེ་དག་གི་ནི་ཕྱོགས་བཞི་ན། ། ཉི་ལུས་བཅད་^③ན་ས་གཞི་བཟང་། །

བྱང་ཤར་མཚམས་ན་ཡོངས་འདུ་སྟེ། ། རྩྱུ་ལ་མཚམས་ན་ཚོས་བཟང་ངོ་། །

【真】中二十由旬 四善地四方 東北波利園 西南善法堂

【玄】妙地居四方 相去各二十 東北圓生樹 西南善法堂

तत ऊर्ध्वं विमानेषु देवाः कामभुजस्तु षट् ।

① 《བེ་》《ལྷར་》ལྷ།

② 《བེ་》《ལྷར་》བཞི།

③ 《བེ་》《ལྷར་》བཤད།

द्वन्द्वकिङ्गनपाण्यासिहसितेक्षणमैथुनाः ॥ ६९ ॥

དེ་སྟེང་ལྷ་རྒྱལ་ཁག་ལ་མེད་ཁང་། །འདོད་པ་སྦྱོར་པ་རྒྱག་ཡིན་ནོ། །

གཉིས་གཉིས་འཁྱུད་དང་ལག་བཅངས་དང་། །དཔོན་དང་བཟླས་པས་འབྲིག་པ་ཡིན། །

【真】從此上宮殿 天住六受欲 身交抱捉手 笑相視為姪

【玄】此上有色天 住依空宮殿 六受欲交抱 執手笑視姪

पञ्चवर्षोपमो यावद् दशवर्षोपमः शिशुः ।

सम्भवत्येषु सम्पूर्णाः सवस्त्राश्चैव रूपिणः ॥ ७० ॥

བྱིས་པ་ལོ་ལྔ་ལོན་པ་ནས། །ལོ་བཅུ་ལོན་པ་ལྷ་སུའི་བར། །

དེ་དག་ཏུ་སྦྱེ་གཟུགས་ཅན་རྒྱལ་། །ཀུན་རྗེས་གོས་དང་བཅས་པ་ཉིད། །

【真】譬五年乃至 譬十年初生 生中皆具根 有衣色界爾

【玄】初如五至十 色圓滿有衣

कामोपपत्तयस्तिस्त्रः कामदेवाः समानुषाः ।

सुखोपपत्तयस्तिस्त्रो नवत्रिध्यानभूमयः ॥ ७१ ॥

འདོད་པ་སྦྱེ་པ་གསུམ་ལོ་^①ནི། །འདོད་པའི་ལྷ་དང་མིང་བཅས་རྒྱལ་། །

བདེ་པ་སྦྱེ་པ་གསུམ་ལོ་ནི། །བསམ་གཏན་གསུམ་ལ་ས་དགུ་ཡིན། །

【真】於欲生有三 欲界天及人 樂生亦有三 於三定九地

【玄】欲生二^②人天 樂生三九處

स्थानात् स्थानादधो यावत् तावदूर्ध्वं ततस्ततः ।

नोर्ध्वं दर्शनपस्त्येषामन्यत्रर्द्धिपराश्रयात् ॥ ७२ ॥

གནས་ནས་གནས་ལོག་རྗེ་སྤྱིད་^①པ། །དེ་ནས་དེ་ཡི་གོང་དེ་སྤྱིད། །

① 《བེ་》《སྤྱིད་》པ།

② 《正》《中》三

རྩུ་འབྲུལ་གཞན་རྟེན་མ་གཏོགས་པ། །དེ་དག་གོང་མ་མཐོང་བ་མེད། །

【真】如此至彼量 向上例皆爾 下天無能昇 離通慧依地

【玄】如彼去下量 去上數亦然 離通力依地 下無昇見上

चतुर्द्वीपकचन्द्रार्क मेरुकामदिवौकसाम् ।

ब्रह्मलोकसहस्रं च साहस्रश्रृङ्गिको मतः ॥ ७३ ॥

སྒྲིང་བཞི་བ་དང་ཉི་ལྔ་དང་། །རི་རབ་དང་ནི་འདོད་ལྔ་དང་། །

ཚངས་པའི་འཛིག་རྟེན་སྟོང་ལ་ནི། །སྟོང་ནི་སྟེ་སྤྱད་ཡིན་པར་འདོད། །

【真】四洲及月日 須彌婁欲界 梵處各一千 名小千世界

【玄】四大洲日月 蘇迷盧欲天 梵世各一千 名一小千界

तत् सहस्रं द्विसाहस्रो लोकधातुस्तु मध्यमः ।

तत् सहस्रं त्रिसाहस्रः समसंवर्तसम्भवः ॥ ७४ ॥

དེ་སྟོང་ལ་ནི་སྟོང་གཉིས་པ། །བར་མའི་འཛིག་རྟེན་ཁྲམས་ཡིན་ནོ། །

དེ་སྟོང་ལ་ནི་སྟོང་གསུམ་མོ། །མཉམ་དུ་འཛིག་ཅིང་འབྱུང་བ་ཡིན། །

【真】千倍此小千 二千中世界 千倍三大千 共同一壤成

【玄】此小千千倍 說名一中千 此千倍大千 皆同一成壤

जाम्बूद्वीपाः प्रमाणोन चतुःसार्धत्रिहस्तकाः ।

द्विगुणोत्तरवृद्धा तु पूर्वगोदोत्तराह्वयाः ॥ ७५ ॥

འཛམ་གྱི་སྒྲིང་བ་ནམས་ཀྱི་ཚད། །ཁྱུ་བཞི་བ་དང་ཕྱེད་དང་བཞི། །

ཤར་དང་བ་ལང་ཕྱེད་དང་ནི། །བྱང་ཞེས་བྱ་བ་ཉིས་འབྱུང་བ་སྟེད། །

【真】剌浮洲人量 四肘三肘半 後後倍倍增 東西北洲人

【玄】瞻部洲人量 三肘半四肘 東西北洲人 倍倍增如次

① 《བེ་》《ལྷར་》སྟེད།

② 《བེ་》《ལྷར་》བྱའི།

पादवृद्ध्या तनुर्यावत् सार्धक्रोशो दिवौकसाम् ।

कामिनां रूपिणां त्वादौ योजनार्धं ततः परम् ॥ ७६ ॥

འདྲོང་དང་ལྷན་པའི་སྒྲ་ཡི་ལུས། །བཞི་ཆ་ནས་ནི་སྒྲིང་གསལ་དག།

ཕྱིད་དང་གཉིས་ཀྱི་བར་དུ་བསྐྱེད། །གཞུགས་ཅན་དང་པོ་དཔག་ཚད་ཕྱིད། །

【真】身量四分增 乃至俱舍半 半欲界色界 初長半由旬
次第半半增

【玄】欲天俱盧舍 四分一一增 色天踰繕那

अर्धार्धवृद्धिरूर्ध्वं तु परीक्षाभेभ्य आश्रयः ।

द्विगुणद्विगुणो हित्वाऽनभ्रकेभ्यस्त्रियोजनम् ॥ ७७ ॥

དེ་ཡི་ཤོང་མ་ཕྱིད་ཕྱིད་བསྐྱེད། །འོད་ཀྱང་ནམས་ཀྱི་སྒྲ་ཡན་ཆད། །

ལུས་ནི་ཉིས་འགྲུར་ཉིས་འགྲུར་ཏེ། །སྤྱིན་མེད་དཔག་ཚད་གསུམ་དོར་^①འོ། །

【真】向上從少光 上身倍倍增 唯無雲滅三

【玄】初四增半半 此上增倍倍 唯無雲滅三

सहस्रमायुः कुरुषु द्वयोरर्धार्धवर्जितम् ।

इहानियतमन्ते तु दशाब्दा आदितोऽमितम् ॥ ७८ ॥

སྤྱི་མེ་སྤྱན་ན་ཆོ་སྤྱོད་སྤྱེ། །གཉིས་ན་ཕྱིད་ཕྱིད་སྤངས་པའོ། །

འདི་ན་མ་དེས་ཐ་མར་ནི། །པོ་བདུ་དང་པོ་དཔག་ཏུ་མེད། །

【真】北鳩婁千年 於二離半半 此不定最後 十歲初巨量

【玄】北洲定千年 西東半半減 此洲壽不定 後十初巨量

नृणां वर्षाणि पञ्चाशदहोरात्रौ दिवौकसाम् ।

कामेऽधराणां तेनायुः पञ्चवर्षशतानि तु ॥ ७९ ॥

^① 《བཅ་》《སྤྱར་》འདྲོང་།

མི་ནམས་ཀྱི་ལོ་ལྔ་བཅུ་ལ། །འདོད་བ་དག་གི་སྤྱོད་ནམས་^①ལས། །

འོག་མ་དག་གི་ཉིན་ཞག་གཅིག་ཀྱི་ལོ་ལྔ་བཅུ་ལོ། །

【真】人中五十年 彼天一日夜 欲下天以此 彼壽五百年

【玄】人間五十年 下天一晝夜 乘斯壽五百

द्विगुणोत्तरमूर्ध्वानामुभयं रूपिणां पुनः ।

नास्त्यहोरात्रमायुस्तु कल्पैः स्वाश्रयसम्मितैः ॥ ८० ॥

གོང་མ་གཉིས་ཀ་ཉིས་འཁྱུར་རོ། །གཟུགས་ཅན་ཉིན་མཚན་མེད་ཆོ་རོ། །

རང་ལུས་གཞལ་བའི་བསྐྱལ་བ་ཡིས། །

【真】向上後倍增 色界無日月 由劫判彼壽 劫數如身量

【玄】上五倍倍增 色無晝夜殊 劫數等身量

आरूप्ये विंशतिः कल्पसहस्राण्यधिकाधिकम् ।

महाकल्पः परीक्षाभात् प्रभृत्यर्धमधस्ततः ॥ ८१ ॥

གཟུགས་མེད་བསྐྱལ་བ་སྟོང་སྟག་ནི། །ཉི་ཤུ་^②ལྷག་བས་ལྷག་བ་^③ཡིན། །

འོད་ཀྱང་ནས་བཟུང་བསྐྱལ་ཆེན་ཏེ། །དེ་ཡི་འོག་མ་ཁྱེད་ཡིན་ནོ། །

【真】無色二十千 劫後二二增 從少光大劫 從此下半劫

【玄】無色初二萬 後後二二增 少光上下天 大全半為劫

कामदेवायुषा तुल्या अहोरात्रा यथाक्रमम् ।

सञ्जीवादिषु षड्वायुस्तैस्तेषां कामदेववत् ॥ ८२ ॥

ཡང་སྟོས་ལ་སྟོས་སྤུག་རིམ་བཞིན། །འདོད་སྤྱོད་ཆོ་དང་ཉིན་ཞག་མཉམ། །

① 《བཅ》 རྒྱུ།

② 《བཅ》《སྤྱར་》 ཤུག།

③ 《སྤྱར་》 བས།

དེས་ན་དེ་དག་ནམས་ཀྱི་ཆོ། །འདོད་པའི་སྣ་དང་འདྲ་བ་ཡིན། །

【真】與欲界天壽 日夜次第等 於更活等六 壽量如欲天

【玄】等活等上六 如次以欲天 壽為一晝夜 壽量亦同彼

अर्धं प्रतापनेऽवीचावन्तः कल्पं परं पुनः ।

कल्पं तिरश्चां प्रेतानां मासाह्वा शतपञ्चकम् ॥ ८३ ॥

རབ་ཏུ་ཆ་ལྗེད་མཁར་མེད་ནི། །བར་གྱི་བསྐལ་པའི་དུད་འགྲོ་ནམས། །

མཆོག་རིང་བསྐལ་པའི་ཡི་དྲགས་ནམས། །ཟླ་བ་ཉིན་ཞག་གི་ལྔ་བརྒྱ། །

【真】於大燒半劫 阿毗指別劫 畜生極別劫 鬼日月五百

【玄】極熱半中劫 無間中劫全 傍生極一中 鬼日月五百

वाहाद् वर्षशतेनैकतिकोद्धारक्षयायुषः ।

अर्बुदा विंशतिगुणप्रतिवृद्धायुषः परे ॥ ८४ ॥

ཁྱིལ་སྒྱུངས་^①ནང་ནས་ལོ་བརྒྱ་ཞིང་། །ཁྱིལ་གཅིག་ལྷུང་བས་ཟད་ལུང་བ། །

ཏུ་ལུང་ཅན་གྱི་ཆོ་ཡིན་ཏེ། །གཞན་གྱི་ཆོ་ནི་ཉི་ཤུས་བསྒྱུར། །

【真】從婆訶百年 除麻盡為壽 頗浮陀二十 倍倍後餘壽

【玄】頗部陀壽量 如一婆訶麻 百年除一盡 後後倍二十

कुरुबाह्योऽन्तरा मृत्युः परमाण्वक्षरक्षणाः ।

रूपनामाध्वपर्यन्ताः परमाणुरणुस्तथा ॥ ८५ ॥

སྒྲ་མི་སྒྲན་མ་གཏོགས་པར་འཆི། །གཟུགས་མིང་དུས་མཐའ་རྩལ་ཡིག་དང་། །

སྒྲ་ཅིག་སྒྲ་རབ་^②རྩལ་དང་ནི། །རྩལ་སྒྲན་དང་ནི་དེ་བཞིན་དུ། །

【真】除鳩婁中夭 隣虛字剎那 色名時最極 七隣虛阿耨

【玄】諸處有中夭 除北俱盧洲 極微字剎那 色名時極少

① 《བེ་》《སྒྲར་》རྒྱུང་།

② 《བེ་》《སྒྲར་》རབས།

कोहाप्शशाविगोच्छिद्रजोलिक्षा तदुद्भवाः ।

यवस्तथाङ्गुलीपर्व ज्ञेयं सप्तगुणोत्तरम् ॥ ८६ ॥

ལྷགས་ཀྱི་རི་བོང་ལུག་དང་སྒྲང་། ཉི་ཟེར་རུལ་དང་སྒོ་^①མ་དང་། །

དེ་ལས་བྱུང་དང་དེ་བཞིན་རུ། མོར་ཚོགས་ཞེས་བྱ་གོང་བཅུན་བསྐྱར་^②། །

【真】鐵塵水兔羊 牛隙塵蟻虱 麥指節應知 後後七倍增

【玄】极微微金水 兔羊牛隙尘 虬虱麦指节 后后增七倍

चतुर्विंशतिरङ्गुल्यो हस्तो हस्तचतुष्टयम् ।

धनुः पञ्चशतान्येषां क्रोशोऽरण्यं च तन्मतम् ॥ ८७ ॥

མོར་མོ་ཉི་ཤུ་བཞི་ལ་ཁུ། ཁུ་བཞི་ལ་ནི་གཞུ་གང་དོ། །

དེ་དག་ལྔ་བསྐྱར་རྒྱུ་མས་ལ་ནི། རྒྱང་གྲགས་དེ་ལ་དཔོན་པར་འདོད། །

【真】二十四指肘 四肘名一弓 五百俱盧舍 此名阿練若

【玄】二十四指肘 四肘為弓量 五百俱盧舍

तेऽष्टौ योजनमित्याहुर्विंशं क्षणशतं पुनः ।

तत्क्षणस्ते पुनः पष्टिर्लवस्त्रिंशद् गुणोत्तराः ॥ ८८ ॥

དེ་བསྐྱར་དབག་ཚང་ཅེས་བྱའོ། རྒྱང་ཅིག་མ་བསྐྱར་ཉི་ཤུ་ལ། །

དེ་ཡི་རྒྱང་ཅིག་དེ་དག་ཀྱང་། རྒྱག་ཅུ་ལ་ནི་ཐང་ཅིག་གོ། །

ཡུང་ཙམ་ཉིན་ཞག་རྩ་གསུམ་ནི། །

【真】此八一由旬 百二十刹那 恒刹那六十 說名一羅婆
後三三十增

① 《ལྷར་》 མོ།

② 《པེ་》《ལྷར་》 འགྱུར།

【玄】此八踰繕那 百二十剎那 為恒剎那量 臘縛此六十
此三十須臾^①

त्रयो मुहूर्ताहोरात्रमासा द्वादशमासकः ।

संवत्सरः सोनरात्रः कल्पो बहुविधः स्मृतः ॥ ८९ ॥

གོང་ནས་གོང་དུ་སུམ་ཅུ་འགྱུར། །ཞག་མི་སྤུབ་དང་བཅས་པ་ཡི།^②།

ཟླ་བ་བཅུ་གཉིས་ལ་ལོ་གཅིག། །བསྐལ་བ་རྣམ་པ་མང་བཤད་པ། །

【真】是一牟休多 及一日夜月 十二月一年 一年共減夜
說劫有多種

【玄】此三十晝夜 三十晝夜月 十二月為年 於中半減夜
寒熱雨際中 一月半已度 于所余半月 智者知夜減^③
應知有四劫 謂坏成中夭^④

संवर्तकल्पो नरकासम्भवाद् भाजनक्षयः ।

विवर्तकल्पः प्राग् वायोर्यावन्नारकसम्भवः ॥ ९० ॥

འཇིག་པའི་བསྐལ་བ་དུལ་པ་ཡི། །སྲིད་པ་མེད་ནས་སྡོད་ཟད་པ། །

འཆགས་པ་དང་པོའི་རྒྱུར་ནས་ནི། །དུལ་པའི་སྲིད་པའི་བར་དུ་ལོ། །

【真】壞劫地獄盡 乃至器世滅 成劫先於風 乃至地獄有

【玄】壞從獄不生 至外器都盡 成劫從風起 至地獄初生^⑤

अन्तःकल्पोऽमिताद् यावद् दशवर्षायुषस्ततः ।

उत्कर्षा अपकर्षाश्च कल्पा अष्टादशापरे ॥ ९१ ॥

བར་གྱི་བསྐལ་བ་དབག་མེད་ནས། །ཆོ་ལོ་བཅུ་པའི་བར་དུ་ལོ། །

^① 《正》《中》與

^② 《བེ་》《ལྷར་》ནི།

^③ 寒熱雨際中 一月半已度 于所余半月 智者知夜減梵、藏无此偈

^④ 梵、藏无此句

^⑤ 《正》劫

དེ་ནས་ཡར་སྐྱེ་མར་འབྲི་བའི། བསྐྱལ་བ་གཞན་ནི་^①བཙོ་བརྒྱད་དང་། །

【真】別劫從無量 乃至成十歲 初下一別劫 次上下十八

【玄】中劫從無量 減至壽唯十 次增減十八

उत्कर्ष एकस्तेऽशीतिसहस्राद् यावदायुषः ।

इति लोको विवृत्तोऽयं कल्पांस्तिष्ठति विंशतिम् ॥ ९२ ॥

ཡར་སྐྱེ་བ་ནི་གཅིག་ཡིན་ཏེ། དེ་དག་ཆོ་ནི་བརྒྱད་ཟླའི་བར། །

དེ་ལྟར་འཛིན་ཏེན་ཆགས་^②པ་འདི། བར་གྱི་བསྐྱལ་བ་ནི་ཤུར་གནས། །

【真】後上一別劫 乃至壽八萬 世間如此成 住經二十劫

【玄】後增至八萬 如是成已住 名中二十劫

विवर्ततेऽथ संवर्त आस्ते संवर्तते समम् ।

ते ह्यशीतिर्महाकल्पस्तदसङ्ख्यत्रयोद्भवम् ॥ ९३ ॥

འཆགས་པ་དང་ནི་འཛིན་པ་དང་། བློག་ནས་འདུག་པ་དག་མཉམ་མོ། །

དེ་དག་བརྒྱད་ཅུ་ལ་བསྐྱལ་ཆེན། དེ་བྲངས་མེད་གསུམ་ལ་སངས་རྒྱས། །

【真】劫成及破壞 壞住皆平等 八十名大劫 大劫三僧祇

【玄】成壞壞已空 時皆等住劫 八十中大劫 大劫三無數

बुद्धत्वम् अपकर्षे तु शताद् यावत् तदुद्भवः ।

द्वयोः प्रत्येकबुद्धानां खङ्गः कल्पशतान्वयः ॥ ९४ ॥

འབྱུང་ངོ་མར་ནི་འབྲིབ་པ་ཡི། བརྒྱ་ཡི་བར་ལ་དེ་དག་འབྱུང་། །

རང་སངས་རྒྱས་རྣམས་གཉིས་ཀ་ལ། བསེ་རུ་བསྐྱལ་བ་བརྒྱ་ཡི་^③རྒྱས། །

【真】成佛於劫下 減八萬至百 上下時獨覺 犀角喻百劫

① 《བེ་》《སྐར་》གྱི།

② 《བེ་》《སྐར་》འཆགས།

③ 《བེ་》པ་བརྒྱ་ཡིས། 《སྐར་》བརྒྱ་ཡིས།

【玄】減八萬至百 諸佛現世間 獨覺增減時 麟角喻百劫

चक्रवर्तिसमुत्पत्तिर्नाधोऽशीतिसहस्रकात् ।

सुवर्णरूप्यताम्रायश्चक्रिणस्तेऽधरक्रमात् ॥ ९५ ॥

एकद्वित्रिचतुर्द्वीपा न च द्वौ सह बुद्धवत् ।

प्रत्युद्यान-स्वयंयान-कलहास्त्रजितोऽवधाः ॥ ९६ ॥

འཕོར་ལོས་སྐྱུར་བ་འབྱུང་བ་ནི། རྩོད་སྐྱུར་བ་སྐྱུང་ཏུ་ལས་མི་འཕྱི་།།

གསེར་དངུལ་ཟངས་སྒྲགས་འཕོར་ལོ་ཅན། དེ་དག་སྤྱིར་གཅིག་སྤྱིར་གཉིས་དང་།།

གསུམ་དང་བཞི་ལས་^②མས་རིམ་བཞིན། ལྷན་ཅིག་གཉིས་མིན་སངས་རྒྱས་བཞིན།།

ཕས་བསུ་རང་འགྲོ་གཡུལ་བཤམས་དང་། མཚོན་བཅུམས་^③པས་རྒྱལ་གནོད་པ་མེད།།

【真】減八萬歲時 無轉輪王生 金銀銅鐵輪 四隨下次第

一二三四洲 非二俱如佛 他迎自往彼 爭伏勝無害

【玄】輪王八萬上 金銀銅鐵輪 一二三四洲 逆次獨如佛

他迎自往伏 靜陣勝無害

देशस्थोत्तमपूर्णत्वैर्लक्षणातिशयो मुनेः ।

प्रागासन् रूपिवत् सत्त्वा रसरागात् ततः शनैः ॥ ९७ ॥

གུབ་མཚན་ཡུལ་ན་གནས་པ་དང་། གསལ་ལ་ཇོ་གས་པས་འཕགས་པ་ཡིན།།

སྤར་བྱུང་མེམས་ཅན་གཟུགས་ཅན་བཞིན། དེ་ནས་རིམ་གྱིས་རོ་ལ་ཆགས།།

【真】處正明了圓 佛相餘無等 初生如色界 眾生漸貪味

【玄】相不正圓明 故與佛非等 劫初如色天 後漸增貪味

आलस्यात् सन्निधिं कृत्वा साग्रहैः क्षेत्रपो भूतः ।

① 《ལྷ་》 ཁྱུ

② 《པེ་》《ལྷ་》 ལ།

③ 《ལྷ་》 བཅེམས།

ततः कर्मपथाधिकादपह्नासे दशायुषः ॥ ९८ ॥

ལེ་ལོས་སོག་^①འཛིན་བྱས་ནས་ནི། འཛིན་བཅས་རྣམས་ཀྱིས་ཁིང་དཔོན་བསྟུངས། །

དེ་ནས་ལས་ཀྱི་ལས་སྟོན་བས། ཁྱོད་ལོ་ནི་བཅུ་ཡིན་ནོ། །

【真】為懶惰儲畜 由財雇守田 次由十惡增 壽減至十歲

【玄】由墮貯賊起 為防雇守田 业道增寿減 至十三災現

कल्पस्य शस्त्ररोगाभ्यां दुर्भिक्षेण च निर्गमः ।

दिवसान् सप्त मासांश्च वर्षाणि च यथाक्रमम् ॥ ९९ ॥

བསྐྱལ་བ་མཚོན་དང་ནད་དང་ནི། ལུ་གེ་དག་གིས་ཚར་ཕྱིན་ཏོ། །

ཁས་རྣམས་^②དང་ནི་ལྷ་བ་དང་། ལོ་བདུན་དག་ཏུ་གོ་རིམས་^③བཞིན། །

【真】是劫由杖疾 及餓災故出 七日及七月 七年次第盡

【玄】刀疾飢如次 七日月年止

संवर्तन्यः पुनस्तिस्त्रो भवन्त्यग्न्यम्बुवायुभिः ।

ध्यानत्रयं द्वितीयादि शीर्षं तासां यथाक्रमम् ॥ १०० ॥

མེ་དང་རྩུ་དང་རྩུང་དག་གིས། འཛིན་བ་དག་ནི་ཡང་གསུམ་ཡིན། །

བསམ་གཏན་གཉིས་སོགས་གསུམ་པོ་ནི། དེ་དག་གི་ཕྱི་གོ་རིམས་བཞིན། །

【真】散集劫有三 由火水風起 三定二定等 次第三災頭

【玄】三災火水風 上三定為頂

तदपक्षालसाधर्म्यान्न चतुर्थेऽस्त्यनिञ्जनात् ।

न नित्यं सह सत्त्वेन तद्विमानोदयव्ययात् ॥ १०१ ॥

① 《བེ་》《སྟར་》བསོགས།

② 《བེ་》《སྟར་》རྣམ།

③ 《བེ་》《སྟར་》རིམ།

དེ་ཡི་སྒྲོན་དང་ཆོས་མཐུན་སྟེར། །བཞི་བ་ན་མེད་མི་གཤམ་སྟེར། །

མི་ཉན་དེ་ཡི་གཞལ་མེད་ཁང་། །མེས་མ་ཅན་བཅས་ཏེ་འབྱུང་འཛིག་སྟེར། །

【真】由等彼內災 四無不動故 無常眾生共 宮殿生滅故

【玄】如次內災等 四無不動故 然彼器非常 情俱生滅故

सप्ताग्निनाद्भिरेकैवं गतेऽद्भिः सप्तके पुनः ।

तेजसा सप्तकः पञ्चाद् वायुसंवर्तनी ततः ॥ १०२ ॥

མེ་ཡིས་བརྟན་ནོ་ཙུ་ཡིས་གཅིག་ཏེ་རྩར་ཙུ་བརྟན་ཐལ་ནས་ཀྱང་། །

མེ་ཡིས་བརྟན་ནོ་དེ་ནས་ནི^①། །མུག་ཏུ་རྒྱུད་གིས་འཛིག་བ་ཡིན། །

【真】七火一水災 七水災已度 後復七火災 然後風災起

【玄】要七火一水 七水火後風

---

^① 《བཅ་》《རྩར་》ཀྱང་།

चतुर्थ कोशस्थानम् (४. कर्मनिर्देशः)

ཆེས་མཛོན་པའི་མཛོན་གྱི་ཆོག་ལེའུར་བྱས་པ་ལས། །ལས་བསྟན་པ་ཞེས་བྱ་བ་ཉི་གནས་བཞི་པ། །

【真】分別業品第四

【玄】分別業品第四一百三十一頌

कर्मजं लोकवैचित्र्यं, चेतना तत्कृतं च तत् ।

चेतना मानसं कर्म, तज्जे वाक्कायकर्मणी ॥ १ ॥

ལས་ལས་འཛིན་རྟེན་སྣ་ཆོགས་སྟེས། །དེ་ནི་སེམས་པ་དང་དེས་བྱས། །

སེམས་པ་ཡིད་གྱི་ལས་ཡིན་ནོ། །དེས་བསྟེན་^①ལུས་དང་ངག་གི་ལས། །

【真】業生世多異 故意及所作 故意即心業 故意生身口

【玄】世別由業生 思及思所作 思即是意業 所作謂身語

ते तु विज्ञप्त्यविज्ञप्ती कायविज्ञप्तिरिष्यते ॥

संस्थानं न गतिर्यस्मात् संस्कृतं क्षणिकं व्ययात् ॥ २ ॥

དེ་དག་རྣམ་རིག་རྣམ་རིག་མིན། །ལུས་རྣམ་རིག་བྱེད་དབྱིབས་སུ་འདོད། །

འགྲོ་མིན་གང་ཕྱིར་འདུས་བྱས་ནི། །སྐད་ཅིག་མ་^②ཡིན་འཛིན་ཕྱིར་རོ། །

【真】二有教無教 說身有教相 非動剎那故 最後滅盡故

【玄】此身語二業 俱表無表性 身表許別形 非行動為體

以諸有為法 有剎那盡故

न कस्यचिदहेतोः स्याद्धेतुः स्याच्च विनाशकः ।

द्विग्राह्यं स्यान्न चाऽणौ तद् वाग्विज्ञप्तिस्तु वाग्ध्वनिः ॥ ३ ॥

རྒྱ་མེད་པ་ལས་འགའ་མི་འབྱུང་། །རྒྱ་ཡང་འཛིན་པ་ཤོར་འབྱུང་རོ། །

① 《བཅ》《སྐད་》སྟེས།

② 《བཅ》《སྐད་》པ།

གཉིས་གཟུང་འབྱུང་ཏེ་^①རྒྱལ་ལ་མེད། །དག་རྣམས་^②རིག་བྱེད་ནི་དག་སྟེ། །

【真】無不從因生 生因成能滅 於決無證故 二根取無入

決是意塵故 言教語音聲

【玄】應無無因故 生因應能滅 形亦非實有 應二根取故

无別極微故 語表許言聲

त्रिविधामलरूपोक्तिवृच्चकुर्वत्पथादिभिः ।

क्षणार्धमविज्ञप्तिः कामाप्तातीतभूतजा ॥ ४ ॥

རྣམ་གསུམ་ངེ་མེད་གཟུགས་གསུངས་དང་། །འཕྲེལ་དང་མ་བྱས་ལམ་སོགས་བྱིར། །

འདོད་གཏོགས་རྣམ་རིག་མིན་སྒྲོན་ཅིག། །བྱིན་ཆད་འདས་པའི་འབྱུང་ལས་སྟེ། །

【真】三無流色長 不作說道等 剎那後無教 欲過去大生

【玄】說三無漏色 增非作等故 此能造大種 異於表所依

欲後念無表 依過大種生

स्वानि भूतान्युपादाय कायवाक्कर्म सास्त्रवम् ।

अनास्त्रवं यत्र जातोऽविज्ञप्तिरनुपात्तिका ॥ ५ ॥

ཟག་བཅས་ལུས་དང་དག་གི་ལས། །རང་གི་འབྱུང་བ་དག་ཐུར་བྱས། །

ཟག་མེད་གང་དུ་སྟེས་པའི་^③ཡིན། །རྣམ་རིག་བྱེད་མིན་མ་ཟེན་དང་། །

【真】依止自四大 身口業有流 無流隨生處 無教非心取

【玄】有漏自地衣 無漏隨生處 無表無執受

नैष्यन्दिकी च सत्त्वारख्या निष्यन्दोपात्तभूतजा ।

समाधिजौपचयिका नुपात्ताभिन्नभूतजा ॥ ६ ॥

ཐུ་མཐུན་ལས་བྱུང་སོམས་ཅན་རྟོན། །ཐུ་མཐུན་ཟེན་པའི་འབྱུང་ལས་སྟེ། །

① 《བེ་》《སྟར་》དེ།

② 《བེ་》《སྟར་》རྣམ།

③ 《བེ་》《སྟར་》པ།

ཏིང་འཛིན་སྒྲེས་འབྱུང་མ་ཟེན་དང་། །རྒྱས་བྱུང་ཐ་དང་མེན་ལས་སྒྲེས་^①། །

【真】流果眾生名 流心取大生 定生增長果 無取異大生

【玄】亦等流情數 散依等流性 有受異大生 定生依長養
無受無異大

नाव्याकृतास्त्यविज्ञप्तिस्त्रिधाऽन्यदशुभं पुनः ।

कामे रूपेऽप्यविज्ञप्तिर्विज्ञप्तिः सविचारयोः ॥ ७ ॥

རྣམ་རིག་མེན་ལུང་བརྟན་མེན་མེད། །གཞན་ནི་རྣམ་གསུམ་མི་དགེ་ནི། །

འདོད་ནའོ་^②གཟུགས་ནའང་རྣམ་རིག་མེན། །རྣམ་རིག་དཔྱེད་དང་བཅས་དག་ན། །

【真】無無記無教 餘三復不善 欲中色無教 有教有觀二

【玄】表唯等流性 屬身有執受 無表記餘三 不善唯在欲
無表遍欲色 表唯有伺二

कामेऽपि निवृता नास्ति समुत्थानमसद् यतः ।

परमार्थशुभो मोक्षः स्वतो मूलह्यपत्रपा ॥ ८ ॥

འདོད་བ་ན་ཡང་བསྐྱབས་བ་མེད། །གང་ཕྱིར་ཀུན་སྒྲོང་མེད་^③ཐར་བ། །

དམ་པའི་དོན་དུ་དགེ་ཅ་བ། །དོ་ཚ་ཁྲིལ་ཡོད་བདག་ཉིད་ཀྱིས། །

【真】欲無無記教 緣起無有故 解脫真實善 自性根慚羞

【玄】欲無有覆表 以無等起故 勝義善解脫 自性慚愧根

सम्प्रयोगेण तद्युक्ता समुत्थानात् क्रियादयः ।

विपर्ययेणाकुशलं परमाव्याकृते ध्रुवे ॥ ९ ॥

དེ་དག་དང་ལྷན་མཚུངས་ལྷན་གྱིས། །བྱ་བ་^④ལ་སོགས་ཀུན་སྒྲོང་བས། །

① 《བཅ》《སྒྲེས་》སྒྲེ

② 《བཅ》《སྒྲེས་》ན།

③ 《བཅ》《སྒྲེས་》མ།

④ 《སྒྲེས་》བྱས་བ།

བསྒྲོམ་པ་མི་དགེ་དོན་དམ་པར། །ལུང་མ་བརྟན་པ་བརྟན་པ་དག། །

【真】相應彼雜故 發起有教等 翻此四名惡 實無記二常

【玄】相應彼相應 等起色業等 翻此名不善 勝無記二常

समुत्थानं द्विधा हेतुतत्क्षणोत्थानसंज्ञितम् ।

प्रवर्तकं तयोराद्यं,द्वितीयमनुवर्तकम् ॥ १० ॥

ཀུན་སྒྲོང་རྣམ་གཞིས་སྤྱད་དེ། །དེ་ཡི་ཏུས་ཀྱི་སྒྲོང་ཞེས་བྱ། །

གཞིས་ལས་དང་པོ་རབ་འདུག་ཟེད། །གཞིས་པ་རྗེས་སུ་འདུག་ཟེད་ཡིན། །

【真】緣起有二種 生因剎那起 於二初能生 第二隨彼起

【玄】等起有二種 因及彼剎那 如次第應知 名轉名隨轉

प्रवर्तकं दृष्टिहेयं ,विज्ञानमुभयं पुनः ।

मानसं भावनाहेयं, पञ्चकं त्वनुवर्तकम् ॥ ११ ॥

མཐོང་བས་སྤང་བྱའི་རྣམ་ཤེས་ནི། །རབ་ཏུ་འདུག་ཟེད་ཡིན་ཡིད་ནི། །

བསྒྲོམ་པས་སྤང་བྱ་གཞིས་ཀ་ཡིན། །ལྔ་ནི་རྗེས་སུ་འདུག་ཟེད་ཡིན། །

【真】能生見諦滅 意識修道滅 生隨起具能 五識唯隨起

【玄】見斷識唯轉 唯隨轉五識 修斷意通二 俱非修所成^①

प्रवर्तके शुभादौ हि स्यात् त्रिधाप्यनुवर्तकम् ।

तुल्यं मुनेः शुभं यावत् नोभयं तु विपाकजम् ॥ १२ ॥

རབ་ཏུ་འདུག་ཟེད་དགེ་མོགས་ལས། །རྗེས་འདུག་ཟེད་ཀྱང་རྣམ་གསུམ་འགྱུར། །

ཐུབ་པའི་འདྲ་བའམ་དེ་དགེ་བ། །རྣམ་སྒྲིབ་ལས་སྐྱེས་གཞིས་ཀ་མིན། །

【真】於能生善等 隨起有三種 於佛等或善 果報生無二

【玄】於轉善等性 隨轉各容三 牟尼善必同 無記隨惑善

^① 《正》《中》無漏異熟非

अविज्ञप्तिस्त्रिधा ज्ञेया संवरासंवरेतरा ।

संवरः प्रातिमोक्षाख्यो ध्यानजोऽनास्रवस्तथा ॥ १३ ॥

ནམ་རིག་མེན་ནམ་གསུམ་ཤེས་^①ཀྱུ། རྫོམ་དང་རྫོམ་པ་མེན་དང་གཞན། །

རྫོམ་པ་སོ་སོར་ཐར་ཞེས་ཀྱུ། རྟེན་འབྲེལ་ཟུག་མེད་བསམ་གཏན་སྟེས། །

【真】無教應知三 護不護異二 護波羅木叉 定生及無流

【玄】無表三律儀 不律儀非二 律儀別解脫 靜慮及道生

अष्टधा प्रातिमोक्षाख्यो द्रव्यतस्तु चतुर्विधः ।

लिङ्गतो नामसञ्चारात् पृथक् ते चाविरोधिनः ॥ १४ ॥

སོ་སོར་ཐར་ཞེས་ཀྱུ་ནམ་བརྒྱད། །རྫོམ་སུ་ནམ་པ་བཞི་ཡིན་ནོ། །

མཚན་ལས་མིང་ནི་འཕྲོ་བའི་ཕྱིར། །ཐ་དང་དེ་དག་འགལ་བ་མེད། །

【真】木叉戒八種 由實物有四 由根名異故 彼各不相違

【玄】初律儀八種 實體唯有四 形轉名異故 各別不相違

पञ्चाष्टदशसर्वेभ्यो वर्ज्येभ्यो विरतिग्रहात् ।

उपासकोपवासस्थश्रमणोद्देशभिक्षुता ॥ १५ ॥

སྤང་ཀྱུ་ལྷ་བརྒྱད་བཏུ་དང་ནི། །ཐམས་ཅད་སྤང་བ་མཐོས་པ་ལས། །

དག་བསྟེན་དང་ནི་བསྟེན་གནས་དང་། །དག་ཚུལ་ཆེད་དང་དག་སྤོང་ཉིད། །

【真】五八十一切 惡處受離故 優婆塞布薩 沙彌及比丘

【玄】受離五八十 一切所應離 立近事近住 勤策及苾芻

शीलं सुचरितं कर्म-संवरश्चोच्यते पुनः ।

आद्ये विज्ञप्त्यविज्ञप्ती प्रातिमोक्षः क्रियापथः ॥ १६ ॥

① 《བུ་》《སྤང་》ཞེས།

ཚུལ་ཁྲིམས་དང་ནི་ལེགས་སྒྱུད་དང་། །ལས་དང་སྒྲོམ་པ་ཞེས་བྱའོ། །

དང་པོའི་རྣམ་རིག་རྣམ་རིག་མིན། །སློ་སློར་ཐར་དང་བྱ་བའི་ལམ། །

【真】尸羅善行業 或說守護等 初有教無教 波木叉業道

【玄】俱得名尸羅 妙行業律儀 唯初表無表 名別解業道

प्रातिमोक्षान्विता चाष्टौ ध्यानजेन तदन्वितः ।

अनास्रवेणार्यसत्त्वा अन्त्यौ चित्तानुवर्तिनौ ॥ १७ ॥

སློ་སློར་ཐར་དང་ལྷན་པ་བརྒྱད། །བསམ་གཏན་སྒྲེས་^①དང་དེ་ལྷན་པ། །

ཟག་མེད་འཕགས་པའི་སེམས་ཅན་དང་། །ཐ་མ་གཉིས་ནི་སེམས་རྗེས་འབྱེད་། །

【真】應波羅提^②八 定生護得定 無流護聖人 後二隨心起

【玄】八成別解脫 得靜慮聖者 成靜慮道生 後二隨心轉

अनागम्ये प्रहाणाख्यौ तावानन्तर्यमार्गजौ ।

सम्प्रजानस्मृती द्वे तु मनइन्द्रियसंवरो ॥ १८ ॥

བར་ཆད་མེད་ལམ་སྒྲེས་དེ་གཉིས། །མི་སྤྱོད་མེད་ལ་སློང་ཞེས་བྱ། །

སེས་བཞེན་དང་ནི་བླ་དག་གཉིས། །ཡིད་དང་དབང་པོའི་^③སྒྲོམ་པ་ཡིན། །

【真】於未來二滅 九次第道生 合善慧正念 各說意根護

【玄】未至九無間 俱生二名斷 正知正念合 名意根律儀

प्रातिमोक्षस्थितो नित्यमात्यागाद् वर्तमानया ।

अविज्ञप्त्यान्वितः पूर्वात् क्षणादूर्ध्वमतीतया ॥ १९ ॥

སློ་སློར་ཐར་གནས་ཇི་སྤྱིད་ཏུ། །མ་བཏང་བར་དག་^④ད་ལྟར་གྱེ། །

① 《བཅ》《སྒྲུང་》སྒྱེ།

② 《正》《中》波木叉

③ 《བཅ》《སྒྲུང་》པ།

④ 《བཅ》《སྒྲུང་》བཏང་ག

ནུམ་རིག་མེན་^①ལྷན་སྐད་ཅིག་མ། །དང་པོ་ཁྱིན་ཆད་འདས་པ་དང་། །

【真】若住波木叉 與現應至捨 與無教相應 前念後與過

【玄】住別解無表 未捨恒成現 剎那後成過

तथैवासंवरस्थोऽपि ध्यानसंवरवान् सदा ।

अतीताजातयाऽऽर्यस्तु प्रथमे नाभ्यतीतया ॥ २० ॥

སྡོམ་མེན་གནས་པ་འད་དེ་དང་འདྲ། །བསམ་གཏན་སྡོམ་དང་ལྷན་པ་ནི། །

རྟག་ཏུ་འདས་དང་མ་འོངས་དང་། །འཕགས་ནི་དང་པོ་འདས་དང་མེན་། །

【真】住不護亦爾 有定護相應 與過去未來 聖初非與過

【玄】不律儀亦然 得靜慮律儀 恒成就過未 聖初除過去

समाहितार्यमार्गस्थौ तौ युक्तो वर्तमानया ।

मध्यस्थस्यास्ति चेदादौ मध्ययोर्ध्वं द्विकालया ॥ २१ ॥

མཉམ་གཞག་འཕགས་ལམ་གནས་དེ་གཉིས། །ད་ཀྱང་དང་ལྷན་བར་གནས་ལ། །

ཡོད་ན་དང་པོ་བར་གྱི་དང་། །ཁྱིན་ཆད་ཏུས་ནི་གཉིས་དང་ངོ་། །

【真】住定及聖道 與現世相應 中住若有二 初中後二時

【玄】住定道成中 住中有無表 初成中後二

असंवरस्थः शुभयाऽशुभया संवरे स्थितः ।

अविज्ञप्त्यान्वितो यावत् प्रसादक्लेशवेगवान् ॥ २२ ॥

སྡོམ་མེན་གནས་པ་དགེ་བ་དང་། །སྡོམ་ལ་གནས་པ་མི་དགེ་བའི། །

ནུམ་རིག་མེན་ལྷན་ཇི་སྤྲོ་ཏུ། །རབ་དང་ཉོན་མོངས་སྤྱགས་ལྷན་བར། །

【真】住不護與善 住護復與惡 與無教相應 乃至淨污疾

【玄】住律不律儀 起染淨無表 初成中後二 至染淨勢終

^① 《ལྷར་》མི།

विज्ञप्त्या तु युताः सर्वे कुर्वन्तो मध्ययान्विताः ।

अतीतया क्षणादूर्ध्वमात्यागान्नास्त्यजातया ॥ २३ ॥

ཀླུ་རིག་ཁྱེད་ཀྱི་བཅས་ཅད་ལ། ཁྱེད་པ་དག་ལ་ད་ལྟར་ལྟ། །

མ་བཟང་བར་དུ་སྒྲུབ་ཅིག་མ། བྱིན་ཆད་འདས་ལྟན་མ་འོངས་མེད། །

【真】復一切與教 正作與中應 剎那後與過 至捨非來應

【玄】表正作成中 後成過非未

निवृतानिवृताभ्यां च नातीताभ्यां समन्वितः ।

असंवरो दुश्चरितं दौःशील्यं कर्म तत्पथः ॥ २४ ॥

བསྐྱབས་^①པ་དང་ཀྱི་མ་བསྐྱབས་པ། འདས་པ་དག་དང་ལྟན་པ་འདྲ་མེད། །

སྒྲོམ་པ་མེན་དང་ཉེས་སྒྲུབ་དང་། འཆལ་པའི་རྩུལ་ཁྲིམས་ལས་དེའི་ལམ། །

【真】與有覆無覆 過去不相應 不護及惡行 惡戒或業道

【玄】有覆及無覆 唯成就現在 惡行惡戒業 業道不律儀

विज्ञप्त्यैवान्वितः कर्वन् मध्यस्थो मृदुचेतनः ।

त्यक्तानुत्पन्नविज्ञप्तिः अविज्ञप्त्यार्यपुद्गलः ॥ २५ ॥

བར་མ་དོར་གནས་སེམས་ཞན་^②པས། ཁྱེད་ན་རྣམ་རིག་ཉིད་དང་ལྟ། །

རྣམ་རིག་བཟང་དང་མ་སྐྱེས་པའི། འཕགས་པའི་གང་ཟག་རྣམ་རིག་མེན། །

【真】但與教相應 中住下心作 捨未生有教 餘無教聖人

【玄】成無表非表^③ 住中劣思作 捨未生表聖 成無表非表

ध्यानजो ध्यानभूम्यैव लभ्यतेऽनास्रवस्तया ।

① 《བཤེད་》བསྐྱབས།

② 《སྒྲུབ་》གནས།

③ 《正》《中》成表非無表

आर्यया प्रातिमोक्षाख्यः परविज्ञपनादिभिः ॥ २६ ॥

བསམ་གཏན་ལས་སྐྱེས་བསམ་གཏན་གྱི། །ས་ཉིད་ཀྱིས་འཕྲོ་བ་^①ཟག་མེད་ནི་^②། །

འཕགས་དེས་སོ་སོར་བར་ཞེས་པ། །གཞན་གྱི་རྣམ་རིག་གེད་སྐྱེས་ཀྱིས་^③། །

【真】定生由定地 得由聖依此 無流波木叉 由手令他等^④

【玄】定生得定地 彼聖得道生 別解脫律儀 得由他教等

यावज्जीवं समादानमहोरात्रं च संवृतेः ।

नासंवरोऽस्त्यहोरात्रं न किलैवं प्रगृह्यते ॥ २७ ॥

ཇི་སྤྱིད་འཆོ་དང་ཉིན་ཞག་ཏུ། །སྤྱི་བ་ཡང་དག་སྤང་བར་བྱ། །

ཉིན་ཞག་བ་ཡི་སྤྱི་མིན་མེད། །དེ་དེ་ལྟར་ཁོད་མེད་ཅེས་གྲག། །

【真】隨有命善受 正護戒^⑤日夜 無日夜不護 由於受如此

【玄】別解脫律儀 盡壽或晝夜 惡戒無晝夜 謂非如善受

काल्यं ग्राह्योऽन्यतो नीचैः स्थितेनोक्तानुवादिना ।

उपवासः समग्राह्यो निर्भूषेणानिशाक्षयात् ॥ २८ ॥

དམའ་བར་འདུག་སྐྱེས་བསྐྱེས་བ་ཡིས། །མི་བརྒྱན་ནམ་ནི་ནང་^⑥བར་བྱ། །

བསྐྱེན་གནས་ཡན་ལག་ཚང་བར་ནི། །ནང་བར་གཞན་ལས་ཁོད་བར་བྱ། །

【真】晨朝從他受 下坐隨後說 布薩護具分 離莊飾晝夜

【玄】近住於晨旦 下座從師受 隨教說具支 離嚴飾晝夜

शीलाङ्गान्यप्रमादाङ्गं व्रताङ्गानि यथाक्रमम् ।

① 《བེ་》《སྐྱར་》ཐོག།

② 《བེ་》གྱི།

③ 《བེ་》གྱི།

④ 《正》由互令他等

⑤ 《正》或

⑥ 《བེ་》《སྐྱར་》ནངས།

चत्वार्येकं तथा त्रीणि स्मृतिनाशो मदश्च तैः ॥ २९ ॥

ཚུལ་ཁྲིམས་ཡན་ལག་བཟ་ཡོད་པའི། ཡན་ལག་བརྒྱལ་ཁྲིམས་ཡན་ལག་རྟེ། །

བཞི་གཅིག་དེ་བཞིན་གསུམ་རིམ་བཞིན། །དེ་ཡིས་དྲན་ཉམས་དྲེགས་པར་འགྱུར། །

【真】戒分無放逸 分修分次第 前四一後三 由此失念醉

【玄】戒不逸禁支 四一三如次 為防諸性罪 失念及憍逸

अन्यस्याप्युपवासोऽस्ति शरणं त्वगतस्य न ।

उपासकत्वोपगमात् संवृद्धिस्तु भिक्षुवत् ॥ ३० ॥

གཞན་ལ་འད་བསྟེན་གནས་ཡོད་མོད་ཀྱི། །སྐྱབས་སུ་མ་མོང་བ་ལ་མེད། །

དག་བསྟེན་ཉིད་ཏུ་ཁས་སྒྲུངས་པས། །སྟོམ་པ་བརྟན་པ་དག་སྟོང་བཞིན། །

【真】餘人有布薩 若無三歸無 由稱優婆塞 說如比丘護

【玄】近住餘亦有 不受三歸無 稱近事發戒 說如苾芻等

सर्वे चेत् संवृता एकदेशकार्यादयः कथम् ।

तत्पालनात् किल प्रोक्ता मृद्वादित्वं यथा मनः ॥ ३१ ॥

གལ་ཏེ་ཐམས་ཅད་བརྟེན་ཡིན་ན། །སྟོན་གཅིག་སྟོང་སྟོགས་ཇི་ལྟ་བུ། །

དེ་སྐྱུང་^①པ་ལ་གསུངས་ཞེས་གས། །ཁུང་ཏུ་ལ་སྟོགས་ཡིད་ཇི་བཞིན། །

【真】一切若有護 一處等云何 能持故說爾 下中上如意

【玄】若皆具律儀 何言一分等 謂約能持說 下中上隨心

बुद्धसङ्घकरान् धर्मान् अशैक्षानुभयांश्च सः ।

निर्वाणं चैति शरणं यो याति शरणत्रयम् ॥ ३२ ॥

གང་ཞེས་གསུམ་ལ་སྐྱབས་འགྲོ་དེ། །སངས་རྒྱས་དག་འདུན་སྟེང་པའི་ཆོས། །

①① 《བེ་》《སྟར་》བསྐྱུང་།

མི་སྒྲོབ་པ་དང་གཉིས་ཀ་དང་། །ཁྱ་རན་འདས་ལ་སྐྱབས་སུ་འགྲོ། །

【真】能成佛僧法 無學及二種 歸依及涅槃 歸依佛法僧

【玄】歸依成佛僧 無學二種法 及涅槃擇滅 是說具三歸

मिथ्याचारातिगर्ह्यत्वात् सौकर्यादक्रियासितः ।

यथाभ्युपगमं लाभः संवरस्य न सन्ततेः ॥ ३३ ॥

ལོག་གཡེམ་མིན་ཏུ་སྒྲུང་བྱེད་དང་། །སྒྲུང་མི་བྱེད་ཐོབ་བྱེད་ལོ། །

སྒྲོམ་པ་ཇི་ལྟར་ཁས་སྒྲུངས་བཞིན། །འཕྲོབ་ཀྱི་ཁྱད་ལས་མ་ཡིན་ལོ། །

【真】邪姪最可訶 易作得不作 如受意得護 非於相續得

【玄】邪行最可呵^① 易離得不作 得律儀如誓 非總有^②相續

मृषावादप्रसङ्गाच्च सर्वशिक्षाव्यतिक्रमे ।

प्रतिक्षेपणसावद्यात् मद्यादेवान्यगुप्तये ॥ ३४ ॥

བསྐྱབ་པ་ཐམས་ཅད་འདས་བྱུར་ན། །རྩུན་ཏུ་ཐལ་བར་འགྱུར་བའི་བྱེད། །

བཅས་པའི་ཁ་ན་མ་ཐོབ་ཀྱིས་འགྱུར་ལས་གཞན་བསྐྱུང་བྱེད་ལོ། །

【真】通起妄語故 過一切學處 假制罪中唯 離酒為護餘

【玄】以開虛誑語 便越諸學處 遮中唯離酒 為護餘律儀

सर्वोभयेभ्यः कामाप्तो वर्धमानेभ्य आप्यते ।

मौलेभ्यः सर्वकालेभ्यो ध्यानानास्रवसंवरो ॥ ३५ ॥

འདོད་གཏོགས་ཐམས་ཅད་གཉིས་ཀ་དང་། །ད་ལྟར་དག་ལས་འཕྲོབ་བར་འགྱུར། །

བསམ་གཏན་ཟག་མེད་སྒྲོམ་པ་ནི། །དངོས་དང་ཏུས་ནི་ཐམས་ཅད་ལས། །

【真】欲從一切二 現得木叉護 從根本恒時 得定無流護

【玄】從一切二現 得欲界律儀 從根本恒時 得靜慮無漏

① 《正》《中》訶

② 《正》《中》於

संवरः सर्वसत्त्वेभ्यो विभाषा त्वङ्गकारणैः ।

असंवरस्तु सर्वेभ्यः सर्वाङ्गेभ्यो न कारणैः ॥ ३६ ॥

ཇོམ་པ་སེམས་ཅན་ཐམས་ཅད་ལས། །ཡན་ལག་སྤྱུ་ལ་དབྱེ་བ་ཡོད། །

ཇོམ་པ་མིན་པ་ཐམས་ཅད་དང་། །ཡན་ལག་སྤྱུ་ལས་སྤྱུ་མིན་ནོ། །

【真】於眾生得護 由分因不定 不護行^①一切 一切分非因

【玄】律從諸有情 支因說不定 不律從一切 有情支非因

असंवरस्य क्रियया लाभोऽभ्युपगमेन वा ।

शेषाविज्ञप्तिलाभस्तु क्षेत्रादानादरेहणात् ॥ ३७ ॥

ཇོམ་པ་མིན་པ་བྱ་བ་ལས། །ལས་ལེན་པ་ལས་འཕྲོབ་^②པར་འགྱུར། །

རྟག་མའི་རྣམ་རིག་མིན་ཞིང་དང་། །ལེན་དང་གྲུས་པར་བྱེད་པས་འཕྲོབ། །

【真】得不護由二 自作及求受 得所餘無教 由田受重行

【玄】諸得不律儀 由作及誓受 得所餘無表 由田受重行

प्रातिमोक्षदमत्यागः शिक्षानिक्षेपणाच्च्युतेः ।

उभयव्यञ्जनोत्पत्तेर्मूलोच्छेदान्निशात्ययात् ॥ ३८ ॥

བསྐྱབ་པ་སྤུལ་དང་གི་འཕྲོས་དང་། །མཚན་གཉིས་དག་ནི་བྱུང་བ་དང་། །

ཅུ་བ་ཆད་དམ་^③མཚན་འདས་ལས། །སློ་སློར་ཐར་པའི་འདུལ་བ་གཏོང་། །

【真】捨護木叉調 由捨學處死 由二根轉生 由根斷時盡

【玄】捨別解調伏 由故捨命終 及二形俱生 斷善根夜盡

पतनीयेन चेत्येके सद्धर्मान्तर्धितोऽपरे ।

① 《正》從

② 《བེ་》《སྤྱུ་》ཕྱོག

③ 《བེ་》《སྤྱུ་》དང་།

धनर्णवत्तु काश्मीरैरापन्नस्येष्यते द्वयम् ॥ ३९ ॥

ཁ་ཅིག་སྤུང་བར་འགྱུར་ལས་སྤྲོ། །གཞན་དག་དམ་ཆོས་ལུབ་བ་ལས། །

ཁ་ཆེ་རྣམས་ནི་བྱུང་བ་ལ། །སུ་མོན་ལོར་བཞིན་གཉིས་སུ་འདོད། །

【真】餘記感大燒 或由正法盡 闍賓師說犯 有二如負財

【玄】有說由犯重 餘說由法滅 伽濕彌羅說 犯二如負財

भूमिसञ्चारहानिभ्यां ध्यानाप्तं त्यज्यते शुभम् ।

तथारूप्याप्तमार्यं तु फलाप्त्युत्तप्तिहानिभिः ॥ ४० ॥

བསམས་གཏན་གཏོགས་པའི་དག་བ་ནི། །ས་འཕྲོས་ཉམས་བ་དག་གིས་གཏོང་། །

དེ་བཞིན་གཟུགས་མེད་གཏོགས་འཕགས་བ། །འབྲས་སུ་ཐོབ་སྤངས་ཉམས་བ་ལས། །

【真】由度地及退 棄捨定得善 無色亦爾聖 得果練根退

【玄】捨定生善法 由易地退等 捨聖由得果 練根及退失

असंवरः संवराप्तिमृत्युद्विव्यञ्जनोदयैः ।

वेगादानक्रियार्थायुर्मूलच्छेदैस्तु मध्यमा ॥ ४१ ॥

སྤྲོམ་མིན་སྤྲོམ་བ་ཐོབ་བ་དང་། །ཤི་དང་མཚན་གཉིས་བྱུང་བ་ལས། །

བར་མ་སྤྱགས་སྤངས་བྱ་བ་དང་། །དོན་ཆེ་ཙུ་བ་ཆད་བ་ལས། །

【真】捨不護得護 死二根生故 疾心受行物 命根斷捨中

【玄】捨惡戒由死 得戒二形生 捨中由受勢 作事壽根斷

कामाप्तं कुशलारूपं मूलच्छेदोर्ध्वजन्मतः ।

प्रतिपक्षोदयात् क्लिष्टमरूपं तु विहीयते ॥ ४२ ॥

འདོད་གཏོགས་དག་བ་གཟུགས་མིན་ནི། །ཙུ་ཆད་གོང་དུ་སྤྲོས་བ་ལས། །

ཉོན་མོངས་བ་ཙན་གཟུགས་མིན་ནི། །གཉེན་པོ་སྤྲོས་པས་རྣམ་ཉམས་འགྱུར། །

【真】欲界無色善 根斷上生捨 由對治生故 捨無色染污

【玄】捨欲非色善 由根斷上生 由對治道生 捨諸非色染

नृणामसंवरो हित्वा षण्ढपण्डद्विधाकृतीन् ।

कुरुंश्च संवरोऽप्येवं देवानां च नृणां त्रयः ॥ ४३ ॥

ཟ་མ་མ་ནིང་སྒྲིམ་སྒྲིམ། །མཚན་གཉིས་མ་གཏོགས་མི་རྣམས་ལ། །

སྒྲིམ་མིན་སྒྲིམ་པའང་དེ་བཞིན་ནོ།^① །སྒྲིམ་པའང་མི་རྣམས་ལ་གསུམ་མོ་^② །

【真】人道不護除 二黃門二根 鳩婁護亦爾 天亦人具三

【玄】惡戒人除北 二黃門二形 律儀亦在天 唯人具三種

कामरूपजदेवानां ध्यानजोऽनास्रवः पुनः ।

ध्यानान्तरासंज्ञिसत्त्ववर्ज्यानामप्यरूपिणाम् ॥ ४४ ॥

འདོད་དང་གཟུགས་སྒྲིམ་སྒྲིམ་རྣམས་ལ། །བསམ་གཏན་སྒྲིམ་ཡོད་ཟག་མེད་ནི། །

བསམ་གཏན་བྱུང་བར་འདུ་ཤེས་མེད། །སེམས་ཅན་མ་གཏོགས་གཟུགས་མེད་ནའང་། །

【真】生欲色界天 定護復無流 除中定無想 天及無色界

【玄】生欲天色界 有靜慮律儀 無漏并無色 除中定無想

क्षेमाक्षमेतरत् कर्म कुशलाकुशलेतरत् ।

पुण्यापुण्यमनिञ्ज्यं च सुखवेद्यादि च त्रयम् ॥ ४५ ॥

ལས་བདེ་མི་བདེ་དང་གཞན་ནི། །དགེ་དང་མི་དགེ་དང་གཞན་ཡིན། །

བསོད་ནམས་བསོད་ནམས་མིན་མི་གཡོ། །བདེ་བ་མྱོང་འགྱུར་ལ་སོགས་གསུམ། །

【真】平不平異業 善不善異二 福非福不動 苦受等復三

【玄】安不安非業 名善惡無記 福非福不動

कामधातौ शुभं कर्म पुण्यमानिञ्ज्यमूर्ध्वजम् ।

① 《བེ་》《སྒྲར་》ལ།

② 《སྒྲར་》ལ།

तद्भूमिषु यतः कर्म विपाकं प्रति नेञ्जति ॥ ४६ ॥

བཟོད་ནམས་འདོད་ཁམས་དག་པའི་ལས། །མི་གཤེགས་མ་ལས་སྒྲེས་པའི། །

གང་སྤྱིར་ས་ནི་དེ་དག་ཏུ། །ལས་ནམས་^①སྤྱིན་སྤྱིར་མི་གཤེགས་སྤྱིར། །

【真】欲善業福德 上界善不動 由業於自地 約報不可動

【玄】欲善業名福 不善名非福 上界善不動 約自地處所
業果無動故

सुखवेद्यं शुभं ध्यानादातृतीयादतः परम् ।

अदुःखासुखवेद्यं तु दुःखवेद्यमिहाशुभम् ॥ ४७ ॥

བསམས་གཏན་གསུམ་པའི་བར་དག་ལ། །བདེ་བ་མེད་འགྱུར་དེ་ཡན་ཆད། །

སྤྱག་མིན་བདེ་མིན་མེད་འགྱུར་ལ། །སྤྱག་བསྐྱེད་མེད་འགྱུར་འདྲིའི་^②མི་དག། །

【真】樂善至三定 向上善非二 於欲界惡業 立名有苦受

【玄】順樂苦非二 善至三順樂 諸不善順苦 上善順非二

अधोऽपि मध्यमस्त्येके ध्यानान्तरविपाकतः ।

अपूर्वाचरमः पाकस्त्रयाणां चेष्ट्यते यतः ॥ ४८ ॥

འོག་ནའང་བར་མ་ཡོད་དོན་ཞེས། །ཁ་ཅིག་ཟེར་ཏེ་གང་གི་སྤྱིར། །

བསམས་གཏན་ཁྱད་བར་ནམ་སྤྱིན་ལས། །སྤྱ་སྤྱི་མེད་གསུམ་སྤྱིན་འདོད་སྤྱིར། །

【真】餘說下有中 中間定報故 無前後報熟 由佛說三業

【玄】餘說下亦有 由中招異熟 又許此三業 非前後熟故

स्वभावसम्प्रयोगाभ्यामालम्बनविपाकतः ।

सम्मुरखीभावतश्चेति पञ्चधा वेदनीयता ॥ ४९ ॥

① 《བེ་》《སྤྱར་》ནམས།

② 《བེ་》《སྤྱར་》འདྲི།

ངོ་པོ་ཉིད་དང་མཚུངས་ལྡན་དང་། །དམིགས་པ་དང་ནི་རྣམ་སྒྲིན་དང་། །

མངོན་སུམ་དུ་ནི་གུར་བ་ལས། །ཁྱོད་འགུར་^①རྣམ་པ་ལྡེ་ཡིན་ནོ། །

【真】自性及相應 境界與果報 或由令現前 受義有五種

【玄】順受總有五 謂自性相應 及所緣異熟 現前差別故

नियतानियतं तच्च नियतं त्रिविधं पुनः ।

दृष्टधर्मादिवेद्यत्वात् पञ्चधा कर्म केचन ॥ ५० ॥

དེ་ཡང་དཔེ་དང་མ་དཔེ་དང་^②། །མཐོང་བའི་ཆོས་ལ་སོགས་པ་ལ། །

ཁྱོད་འགུར་ཁྱེར་ན་དེས་རྣམ་གསུམ། །ཁ་ཅིག་ལས་རྣམ་^③ལྡེ་ཞེས་ཟེར། །

【真】此或定不定 復定受有三 現等受報故 復有五種業

【玄】此有定不定 定三順現等 或說業有五

चतुष्कोटिकमित्यन्ये निकायाक्षेपणं त्रिभिः ।

सर्वत्र चतुराक्षेपः शुभस्य नरके त्रिधा ॥ ५१ ॥

གཞན་དག་སུ་ནི་བཞི་ཞེས་ཟེར། །གསུམ་གྱིས་རྟོགས་^④ནི་འཕེན་བར་བྱེད། །

ཐམས་ཅད་ན་ནི་འཕེན་བ་བཞི། །དཔུལ་བ་ན་ནི་དག་བའི་གསུམ། །

【真】餘師說四句 引聚同分二^⑤ 一切處四引 地獄引善三

【玄】餘師說四句 四善容俱作 引同分唯三 諸處造四種

地獄善除現

यद्विरक्तः स्थिरो बालस्तत्र नोत्पद्य वेद्यकृत् ।

नान्यवेद्यकृदप्यार्यः कामेऽग्रे वास्थिरोऽपि न ॥ ५२ ॥

① 《བེ་》《ལྡར་》གུར།

② 《བེ་》《ལྡར་》བ།

③ 《བེ་》《ལྡར་》རྣམས།

④ 《བེ་》《ལྡར་》རྟོགས།

⑤ 《正》《中》三

གང་ལས་འདོད་ཆགས་བྲལ་བཏེན་^①པའི། །བྱིས་པ་དང་སྐྱེས་ཐུང་མི་བྱེད། །

འཕགས་པ་གཞན་དུ་འང་ཐུང་མི་བྱེད། །འདོད་ཚེའི་མི་བཏེན་པ་ཡང་མིན། །

【真】凡於離欲處 堅不引生報 聖不造餘報 欲頂退不造

【玄】堅於離染地 異生不造生 聖不造生後 并欲有頂退

द्वाविंशतिविदं कामेष्वक्षिपत्यन्तराभवः ।

दृष्टधर्मफलं तच्च निकायो ह्येक एव सः ॥ ५३ ॥

ཐིང་པ་བར་མ་འདོད་ཁམས་སུ། །འཕྲེན་པ་རྣམ་པ་ཉི་ཤུ་གཉིས། །

དེ་ནི་མཐོང་ཆོས་འབྲས་སུ་ཡིན། །དེ་ནི་རིགས་^②གཅིག་ཁོ་ན་ཡིན། །

【真】二十二種業 於欲中陰引 此業但現報 彼是一果報

【玄】欲中有能造 二十二種業 皆順現受攝 類同分一故

तीव्रक्लेशप्रसादेन सातत्येन च यत्कृतम् ।

गुणक्षेत्रे च नियतं तत् पित्रोर्घातकं च यत् ॥ ५४ ॥

ཉོན་མོངས་རབ་དང་བྱ་གཤོ་དང་། །ཡོན་ཏན་ཁིང་དང་ཐུན་ཆགས་སུ། །

བྱས་པ་གང་ཞིག་ཡིན་པ་དང་། །ཁ་མ་གཞོད་གང་དེ་^③ངེས་སོ། །

【真】重惑及淨心 或是恒所行 於功德田定 能損自父母

【玄】由重惑淨心 及是恒所造 於功德田起 害父母業定

दृष्टधर्मफलं कर्म क्षेत्राशयविशेषतः ।

तद्भूम्यत्यन्तवैराग्याद् विपाके नियतं हि यत् ॥ ५५ ॥

མཐོང་ཆོས་འབྲས་སུ་ཅན་གྱི་ལས། །ཁིང་དང་བསམ་པའི་བྱུང་བར་ལས། །

① 《བཅ》《སྐར་》བཏེན།

② 《བཅ》《སྐར་》རིག།

③ 《བཅ》《སྐར་》དང་།

ས་དེའི་འདོད་ཆགས་གཏན་བྲལ་གྱིར། རྣམ་སྒྲིན་ངེས་པ་^①གང་ཡིན་པའོ། །

【真】此業成現報 由田意勝異 永離欲地故 若業於報定

【玄】由田意殊勝 及定招異熟 得永離地業 定招現法果

ये निरोधारणामैत्रीदर्शनार्हत्फलोत्थिताः ।

तेषु कारापकाराणां फलं सद्योऽनुभूयते ॥ ५६ ॥

གང་དག་འགོག་བྱམས་ཉོན་མོངས་མེད། །མཐོང་དང་དག་བཅོམ་འབྲས་ལངས་པ། །

དེ་ལ་ཕན་གནོད་བྱས་པ་ཡི། །འབྲས་སུ་འབྲལ་དུ་མྱོང་བར་འགྱུར། །

【真】滅定無諍慈 見羅漢果起 於彼損益業 果於現法受

【玄】於佛上首僧 及滅定無諍 慈見修道出 損益業即受

कुशलस्यावितर्कस्य कर्मणो वेदना मता ।

विपाकश्चैतसिक्येव कायिक्येवाशुभस्य तु ॥ ५७ ॥

རྣམ་པར་རྟོག་པ་མེད་པ་ཡི། །དག་བའི་ལས་ཀྱི་^②རྣམ་སྒྲིན་ནི། །

སེམས་ཀྱི་ཚོར་བ་ཁོ་ནར་འདོད། །མི་དག་བའི་ནི་^③ལུས་ཀྱི་ཡིན། །

【真】若善業無覺 許受為果報 此受是心法 若惡唯身受

【玄】諸善無尋業 許唯感心受 惡唯感身受 是感受業異

चित्तक्षेपो मनश्चित्ते स च कर्मविपाकजः ।

भयोपघातवैषम्यशोकैश्चाकुरुकामिनाम् ॥ ५८ ॥

གཤེདས་པའི་སེམས་ནི་ཡིད་སེམས་ལ་^④། །དེ་ནི་ལས་ཀྱི་རྣམ་སྒྲིན་སྒྲེས། །

སྒྲིག་གནོད་མ་མཉམ་མུ་ངན་གྱིས། །སྒྲི་མི་སྒྲན་མིན་འདོད་ལྡན་རྣམས། །

①① 《བེ་》《སྒྲར་》པར།

② 《བེ་》《སྒྲར་》ནི།

③ 《བེ་》《སྒྲར་》པ།

④ 《བེ་》《སྒྲར་》པ།

【真】心顛^①於心心 此從業報生 怖打不平憂 欲界除鳩婁

【玄】心狂唯意識 由業異熟生 及怖害違憂 除北洲在欲

वङ्कदोषकषायोक्तिः शाठ्यद्वेषजरागजे ।

कृष्णशुक्लादिभेदेन पुनः कर्म चतुर्विधम् ॥ ५९ ॥

ཡོན་སྒྲོན་སྒྲིགས་མར་གསུངས་པ་ནི། །གཡོ་དང་ཞེ་སྤང་འདྲོད་ཆགས་སྒྲིམ། །

དཀར་ནག་ལ་སོགས་ཀྱི་བྲག་གིས། །ལས་ནི་རྣམ་པ་བཞི་ཡིན་ནོ། །

【真】說曲鹿澁業 諂曲瞋欲生 黑白等差別 復說業四種

【玄】說曲穢濁業 依諂瞋貪生 依黑黑等殊 所說四種業

अशुभं रूपकामाप्तं शुभं चैव यथाक्रमम् ।

कृष्णशुक्लोभ्यं कर्म तत्क्षयाय निरास्रवम् ॥ ६० ॥

མི་དགོ་གཟུགས་དང་འདྲོད་གཏོགས་པ་ལེ། །དགོ་བ་ཉིད་ནི་རིམ་བཞིན་དུ། །

གནག་དང་དཀར་དང་གཉིས་ཀའི་ལས། །དེ་བླ་བྱེད་པ་བྲག་མེད་ཡིན། །

【真】非善欲色有 善次第應知 黑白有二業 能滅彼無流

【玄】惡色欲界善 能盡彼無漏 應知如次第 名黑白俱非

धर्मक्षान्तिषु वैराग्ये चानन्तर्यपथाष्टके ।

या चेतना द्वादशधा कर्म कृष्णक्षयाय तत् ॥ ६१ ॥

ཆོས་བཟོད་འདྲོད་ཆགས་བྲལ་བ་ཡི་^②། །བར་ཆད་མེད་ལམ་བརྒྱད་ཀྱི་གང་། །

སེམས་པ་རྣམ་པ་བརྩ་གཉིས་དེ། །ནག་པོ་བླ་བར་བྱེད་པའི་ལས། །

【真】於法忍離欲 於八次第道 十二種故意 此能滅黑業

【玄】四法忍離欲 前八無間俱 十二無漏思 唯盡純黑業

नवमे चेतना या सा कृष्णशुक्लक्षयाय च ।

^① 《正》《中》顛

^② 《བེ་》《སྒྲར་》འབྲལ་བ་ཡི། 《ཙ་》བྲལ་བ་ཡིན།

शुक्लस्य ध्यानवैराग्येष्वानन्तर्यमार्गजा ॥ ६२ ॥

དགྲ་པའི་སེམས་པ་གང་ཡིན་པ། །དེ་ནི་དཀར་ནག་ཟད་བྱེད་ཡིན། །

དཀར་པོ་བསམ་གཏན་ཆགས་བྲལ་^①པའི། །བར་ཆད་མེད་ལས་སྐྱེས་ཐ་མས། །

【真】於第九故意 能滅黑白業 白業離欲定 後次第道生

【玄】離欲四靜慮 第九無間思 一盡雜純黑 四令純白盡

अन्ये नरकवेद्यान्यकामवेद्यं द्वयं विदुः ।

दृग्घेयं कृष्णमन्येऽन्यत् कृष्णशुक्लं तु कामजम् ॥ ६३ ॥

གཞན་ནི་དུལ་བ་མྱོང་འགྱུར་དང་། །འདོད་གཞན་མྱོང་འགྱུར་གཉིས་སུ་རིག

གཞན་ནི་མཐོང་བས་སྤང་བྱ་གནས། །འདོད་པ་ལས་སྐྱེས་གཞན་དཀར་གནས། །

【真】餘說地獄報 及欲受報二 餘說見滅黑 餘欲業黑白

【玄】有說地獄受 餘欲業黑雜 有說欲見滅 餘欲業黑俱

अशौक्षं कायवाक्कर्म मानश्चैव यथाक्रमम् ।

मौनत्रयं त्रिधा शौचं सर्वं सुचरितत्रयम् ॥ ६४ ॥

མི་སྒྲོབ་ལུས་ངག་ལས་ཡིད་ཉིད། །ཐུབ་པའི་གསུམ་སྟེ་གོ་རིམས་བཞིན། །

ལེགས་སྤྱད་^②གསུམ་པོ་ཐམས་ཅད་ནི། །གཙང་བྱེད་རྣམ་པ་གསུམ་ཡིན་ནོ། །

【真】無學身口業 意應知次第 三牟尼三淨 一切三善行

【玄】無學身語業 即意三牟尼 三清淨應知 即諸三妙行

अशुभं कायकर्मादि मतं दुश्चरितं त्रयम् ।

अकर्मापि त्वभिध्यादि मनोदुश्चरितं त्रिधा ॥ ६५ ॥

ལུས་ཀྱི་ལ་མོགས་མི་དགོ་བ། །ཉེས་པར་སྤྱད་པ་གསུམ་དུ་འདོད། །

① 《བཅ》《སྒྲུང་》འབྲལ།

② 《བཅ》དཔྱད། 《སྒྲུང་》དཔྱེད།

བན་བ་སེམས་ལ་སྒྲིགས་ལས་མིན་ཡང་། །ཡིད་ཀྱི་ཉེས་སྤྱད་ནམ་གསུམ་སྟོ། །

【真】惡身口意業 說名三惡行 非業貪瞋等 說意惡行三

【玄】惡身語意業 說名三惡行 及貪瞋邪見

विपर्ययात् सुचरितं तदौदारिकसंग्रहात् ।

दश कर्मपथा उक्ता यथायोगं शुभाशुभाः ॥ ६६ ॥

བཞོན་པ་ལེགས་པར་སྤྱད་པ་ཡིན། །དེ་ལས་ཆེ་ལོང་བསྐྱས་ནས་ནི། །

དགེ་དང་མི་དགེ་ཅི་རིགས་པར། །ལས་ཀྱི་ལམ་ནི་བཅུར་གསུངས་སྟོ། །

【真】翻此名善行 由攝彼麤品 故說十業道 如理謂善惡

【玄】三妙行翻此 所說十業道 攝惡妙行中 麤品為其性
如應成善惡

अशुभाः षडविज्ञप्तिर्द्विधैकस्तेऽपि कुर्वतः ।

द्विविधाः सप्त कुशला अविज्ञप्तिः समाधिजाः ॥ ६७ ॥

མི་དགེ་དུག་ནི་ནམ་རིག་མིན། །གཅིག་ནམ་གཉིས་སོ་དེ་དག་ཀྱང་། །

བྱེད་ན་དགེ་བ་བཅུན་ནམ་^①གཉིས། །ཉིང་འཛིན་ལས་སྐྱེས་ནམ་རིག་མིན་^②། །

【真】六惡有無教 一二種自^③作 七二種唯善 無教從定生

【玄】惡六定無表 彼自作姪二 善七受生二 定生唯無表

सामन्तकास्तु विज्ञप्तिरविज्ञप्तिर्भवेन्न वा ।

विपर्ययेण पृष्ठानि प्रयोगस्तु त्रिमूलजः ॥ ६८ ॥

ཉེར་བཞོན་གས་ནམས་ནི་ནམ་རིག་བྱེད། །ནམ་རིག་བྱེད་མིན་འཇུར་བའོ། །

མ་ཡིན་བཞོན་པ་མཇུག་^①ཡིན་ནོ། །སྐྱོར་བ་ཅུ་བ་གསུམ་ལས་སྐྱེས། །

① 《量》 ནམས།

② 《定》 《量》 བྱེད།

③ 《正》《中》身

【真】近方便有教 無教或有無 後分則翻此 前分三根生

【玄】加行定有表 無表或有無 後起此相違 加行三根起

तदनन्तरसम्भूतेरभिध्याद्यास्त्रिमूलजाः ।

कुशलाः सप्रयोगान्ता अलोभद्वेषमोहजाः ॥ ६९ ॥

དེ་ཡི་མཇུག་ཐོགས་ལས་བྱུང་བྱིར། །བརྒྱུ་སེམས་སོགས་ཅུ་གསུམ་ལས་སྐྱེས། །

དགེ་བ་སྦྱོར་དང་མཇུག་^②བཅས་རྣམས། །ཆགས་སྣང་གཏི་མུག་མེད་ལས་སྐྱེས་^③། །

【真】從彼次第生 貪等三根生 善業道前後 無貪瞋癡生

【玄】彼無間生故 貪等三根生 善於三位中 皆三善根起

वधव्यापादपारुष्यनिष्ठा द्वेषेण लोभतः ।

परस्त्रीगमनाभिध्या ऽदत्तादानसमापनम् ॥ ७० ॥

གསོད་དང་གཞོད་སེམས་ཚིག་རྩལ་པོ། །ཞེ་སྣང་གིས་ནི་མཐར་བྱིན་བྱེད། །

ལོག་གཤེས་བརྒྱུ་སེམས་མ་བྱིན་ལེན། །ཆགས་བ་ཡིས་ནི་ཇོགས་བར་བྱེད། །

【真】殺生瞋惡口 成就皆由瞋 邪婬貪欲盜 由貪故究竟

【玄】殺龜語瞋恚 究竟皆由瞋 盜邪行及貪 皆由貪究竟

मिथ्यादृष्टेस्तु मोहेन शेषाणां त्रिभिरिष्यते ।

सत्त्वभोगावधिष्ठानं नामरूपं च नाम च ॥ ७१ ॥

ལོག་བར་ལྟ་བ་གཏི་མུག་གིས། །སྐྱུག་མ་གསུམ་གྱིས་ཇོགས་བར་འདོད། །

གཞི་ནི་སེམས་ཅན་ལོངས་སྦྱོང་དང་། །མིང་དང་གཟུགས་ནི་^④མིང་ཡིན་ནོ། །

【真】邪見由無明 許所餘由三 眾生受用依 名色及名聚

【玄】邪見癡究竟 許所餘由三 有情具名色 名身等處起

① 《བེ་》《སྒྲུང་》འཇུག

② 《བེ་》《སྒྲུང་》འཇུག

③ 《སྒྲུང་》+སོ།

④ 《བེ་》《སྒྲུང་》དང་།

समं प्राक् च मृतस्यास्ति न मौलोऽन्याश्रयोदयात् ।

सेनादिष्वेककार्यत्वात् सर्वकर्तृवदन्विताः ॥ ७२ ॥

ཨ་དང་མཉམ་དུ་ཤི་བ་ལ། །དངོས་མེད་ལུས་གཞན་སྐྱེས་སྤྱུང་རོ། །

དམག་ལ་སོགས་པར་དོན་གཅིག་སྤྱུང་། །ཐམས་ཅད་ཁྱེད་པ་ལོ་བཞིན་སྤྲོ། །

【真】俱死及前死 無根別依生 軍等同事故 悉得如作者

【玄】俱死及前死 無根依別故 軍等若同事 皆成如作者

प्राणातिपातः सञ्चिन्त्य परस्याभ्रान्तिमारणम् ।

अदत्तादानमन्यस्वस्वीक्रिया बलचौर्यतः ॥ ७३ ॥

སློག་གཙོད་པ་ནི་བསམས་བཞིན་དུ། །མ་ཞོར་བར་ནི་གཞན་གསང་^①བཤོ། །

མ་སྤྱིན་ལེན་པ་གཞན་སྤྱི་ཞོར། །མཐུ་དང་འཇམ་ལུས་བདག་གིར་སྤེ། །

【真】殺生有故意 他想不亂殺 偷盜於他物 力闇取屬己

【玄】殺生由故思 他想不誤殺 不與取他物 力竊取屬己

अगम्यगमनं काममिथ्याचारश्चतुर्विधः ।

अन्यसंज्ञोदितं वाक्यमर्थाभिज्ञे मृषावचः ॥ ७४ ॥

བསྐྱོད་མིན་འགྲོ་བ་^②འདྲོད་པ་ཡིས། །ཤོག་པར་གཤེམ་པ་རྣམ་པ་བཞི། །

རྩུན་ཚིག་འདུ་ཤེས་གཞན་སྤྱུང་བཤི། །ཚིག་དོན་མདོན་པར་གོ་བཤོ། །

【真】行非行邪婬 說此有四種 別想說此言 於解義妄語

【玄】欲邪行四種 行所不應行 染異想發言 解義虛誑語

चक्षुःश्रोत्रमनश्चित्तैरनुभूतं त्रिभिश्च यत् ।

तद् दृष्टश्रुतविज्ञातमतं चोक्तं यथाक्रमम् ॥ ७५ ॥

① 《ཤི་》《སྤྱུང་》བསང།

② 《ཤི་》《སྤྱུང་》བསྐྱོད་པར།

ལོག་པར་ལྷ་བ་ཡིན་འདི་ལ། །གསུམ་ལམ་^①བདུན་ནི་ལས་ཀྱང་ཡིན། །

【真】瞋恚捨眾生 於善惡無見 邪見此後三 唯道七業道

【玄】憎有情瞋恚 撥善惡等見 名邪見業道 此中三唯道
七業亦道故

मूलच्छेदस्त्वसदृष्ट्या कामाप्तोत्पत्तिलाभिनाम् ।

फलहेत्वपवादिन्या सर्वया क्रमशो नृषु ॥ ७९ ॥

མེད་པར་ལྷ་བས་རྩ་བ་གཙོད། །འདོད་གཏོགས་སྒྲེས་ནས་ཐོབ་པ་རྣམས། །

སྤྱད་འབྲས་ལ་སྤྱར་འདེབས་པས། །ཀུན་གྱིས་རིམ་གྱིས་མེད་ནང་དུ། །

【真】斷根由邪見 欲界生得善 謂撥無因果 一切次第斷

【玄】唯邪見斷善 所斷欲生得 撥因果一切 漸斷二俱舍

छिनत्ति स्त्री पुमान् दृष्टिचरितः सोऽसमन्वयः ।

सन्धिः कांक्षास्तिदृष्टिभ्यां नेहानन्तर्यकारिणः ॥ ८० ॥

སྒྲེས་པ་སྤྱད་མེད་གྱིས་གཙོད་དོ། །རྩ་སྤྱད་དེ་ནི་མི་ལྡན་པའོ། །

མཚམས་ནི་ཐོ་ཚོམ་ཡོད་ལྷ་བས། །མཚམས་མེད་བྱེད་པའི་འདི་ལ་མིན། །

【真】能斷唯男女 見行此非得 接善疑有見 今非作無間

【玄】人三洲男女 見行斷非得 續善疑有見 頓現除逆者

युगपद् यावदष्टभिरशुभैः सह वर्तते ।

चेतना दशभिर्यावच्छुभैर्नैकाष्टपञ्चभिः ॥ ८१ ॥

མི་དགེ་བརྒྱད་གྱི་བར་དག་དང་། །མེམས་པ་ཅིག་ཅར་ལྡན་ཅིག་འབྱུང་། །

དགེ་བ་བརྒྱ་ཡི་བར་དག་དང་། །གཅིག་དང་བརྒྱད་དང་ལྔ་དང་མིན། །

【真】故意俱乃至 與八惡業道 若善乃至十 不共一八五

^① 《བཅ》《སྤྱར》ལས།

【玄】業道思俱轉 不善一至八 善總開至十 別遮一八五

सम्भिन्नालाप-पारुष्य-व्यापादा नरके द्विधा ।

समन्वागमतोऽभिध्यामिथ्यादृष्टी कुरौ त्रयः ॥ ८२ ॥

དུལ་བ་ན་ནི་ཀྱལ་^①པ་དང་། ཁྱིམ་རྩལ་གཞིང་སེམས་རྣམ་གཉིས་སོ། །

བརྒྱལ་སེམས་ལོག་ལྷ་ལྷན་པས་སོ། །སྒྲིམ་སྒྲན་ན་གསུམ་ཡོད་དེ་^②། །

【真】非應語惡語 瞋於地獄二 由至得貪欲 邪見北洲三

【玄】不善地獄中 麤雜瞋通二 貪邪見成就 北洲成後三

सप्तमः स्वयमप्यत्र कामेऽन्यत्र दशाशुभाः ।

शुभास्त्रयस्तु सर्वत्र सम्मुखीभावलाभतः ॥ ८३ ॥

དེ་ན་བདུན་པ་དངོས་སུ་ཡང་། འདོད་པ་གཞན་ན་མི་དགེ་བཅུ། །

དགེ་བ་གསུམ་ནི་ཐམས་ཅད་ན། རྟོན་དང་མདོན་ཏུ་ལུང་སྒྲོ་ནས། །

【真】第七彼自有 於餘欲十惡 彼^③三一切有 現前至得故

【玄】雜語通現成 餘欲十通二 善於一切處 後三通現成

आरूप्यासंज्ञिसत्त्वेषु लाभतः सप्त शेषिते ।

सम्मुखीभावतश्चापि हित्वा सनरकान् कुरुन् ॥ ८४ ॥

གཟུགས་མེད་འདུ་ཤེས་མེད་སེམས་ཅན། རྟོན་པས་བདུན་ཡོད་ལྷག་ལུས་ན། །

མདོན་ཏུ་ལུང་པའི་སྒྲོ་ནས་ཀྱང་། དུལ་བ་ཅན་སྒྲིམ་སྒྲན་མ་གཏོགས། །

【真】無色無想天 由至得七餘 由現前亦有 除地獄北洲

【玄】無色無想天 前七唯成就 餘處通成現 除地獄北洲

सर्वेऽधिपतिनिष्यन्दविपाकफलदा मताः ।

① 《བེ་》《སྒྲར་》གྲུལ།

② 《བེ་》《སྒྲར་》དྲ།

③ 《正》《中》後

दुःखनान्मारणादोजोनाशनात् त्रिविधं फलम् ॥ ८५ ॥

ཐམས་ཅད་བདག་པོ་སྤྱི་མཐུན་དང་། །རྣམ་སྤྲོད་འབྲས་སུ་འབྱེད་པར་འདོད། །

སྤྱི་བསྐྱེད་ཕྱིར་དང་བསད་ཕྱིར་དང་། །གཟི་བྱིན་མེད་ཕྱིར་འབྲས་རྣམ་^①གསུམ། །

【真】一切皆能與 增上流報果 由困苦除命 滅勢味果三

【玄】皆能招異熟 等流增上果 此令他受苦 斷命壞威故

लोभजं कायवाक्कर्म मिथ्याजीवः पृथक् कृतः ।

दुःशोधत्वात् परिष्कारलोभोत्थं चेन्न सूत्रतः ॥ ८६ ॥

ལུས་དང་ངག་ལས་ཆགས་ལས་སྦྱེས། །ལོག་འཆོ་སྤྱད་དཀའི་ཕྱིར་ལོགས་ཤིག། །

བསྟན་ཏོ་གལ་ཏེ་ལོ་བྱད་ལ། །ཆགས་བསྐྱང་^②མདོ་དང་འགལ་ཕྱིར་མིན། །

【真】貪生身口業 別立為邪命 難治資貪生 若執非經故

【玄】貪生身語業 邪命難除故 執命資貪生 違經故非理

प्रहाणमार्गे समले सफलं कर्म पञ्चभिः ।

चतुर्भिरमलेऽन्यच्च सास्त्रं यच्छुभाशुभम् ॥ ८७ ॥

དྲིར་བཅས་སྒོར་བའི་ལམ་དག་གི་^③ །ལས་ནི་སྤྲ་ཡི་^④འབྲས་སུར་བཅས། །

དྲི་མེད་བཞི་ཡི་^⑤ཟག་བཅས་གཞན། །དགོ་དང་མི་དགོ་གང་ཡིན་པའང་། །

【真】於滅道有垢 業有果由五 於無垢由四 有流餘善惡

【玄】斷道有漏業 具足有五果 無漏業有四 謂唯除異熟

餘有漏善惡 亦四除離繫

① 《སྤྱར་》རྣམས།

② 《བེ་》《སྤྱར་》སྤྱང་།

③ 《བེ་》《སྤྱར་》གིས།

④ 《བེ་》《སྤྱར་》ཡིས།

⑤ 《བེ་》《སྤྱར་》ཡིས།

अनास्रवं पुनः शेषं त्रिभिरव्याकृतं च यत् ।

चत्वारि द्वे तथा त्रीणि कुशलस्य शुभादयः ॥ ८८ ॥

ཟག་པ་མེད་པ་སྟག་མ་དང་། །ལུང་བསྟན་མིན་གང་གསུམ་གྱིས་སྟོ། །

དག་པའི་དག་ལ་སྟག་པ་ནི། །བཞི་དང་གཉིས་དང་དེ་བཞིན་གསུམ། །

【真】所餘無流業 由三無記爾 四二及餘三 善業善等果

【玄】餘無漏無記 三除前所除 善等於善等 初有四二三

अशुभस्य शुभाद्या द्वे त्रीणि चत्वार्यनुक्रमम् ।

अव्याकृतस्य द्वे त्रीणि त्रीणि चैते शुभादयः ॥ ८९ ॥

མི་དགའི་དག་སྟག་གཉིས་དང་ནི། །གསུམ་དང་བཞི་སྟེ་རིམ་པ་བཞིན། །

ལུང་བསྟན་མིན་གྱི་དག་ལ་སྟག་པ། །དེ་དག་གཉིས་དང་གསུམ་དང་གསུམ། །

【真】若惡善等二 三四如次第 無記有二三 三復於善等

【玄】中有二三四 後二三三果

सर्वेऽतीतस्य चत्वारि मध्यमस्याप्यनागताः ।

मध्यमा द्वे अजातस्य फलानि त्रीण्यनागताः ॥ ९० ॥

འདས་པའི་བླམས་ཅད་བཞི་ཡིན་ནོ། །བར་མ་ཡི་ནི་མ་འོངས་པ་འདྲ་། །

བར་མ་གཉིས་སྟེ་མ་སྟེས་པའི། །འབྲས་སུ་མ་འོངས་གསུམ་ཡིན་ནོ། །

【真】過去一切四 中業來果爾 中果二來業 未來果有三

【玄】過於三各四 現於未亦爾 現於現二果 未於未果三

स्वभूमिकस्य चत्वारि त्रीणि द्वे वान्यभूमिकाः ।

शैक्षस्य त्रीणि शैक्षाद्या अशैक्षस्य तु कर्मणः ॥ ९१ ॥

རང་གི་ས་པ་བཞི་ཡིན་ནོ། །གཞན་གྱི་ས་པ་གསུམ་དང་གཉིས། །

སྟོབ་པའི་སྟོབ་ལ་སྟག་པ་གསུམ། །མི་སྟོབ་ལས་གྱི་འབྲས་སུ་ནི། །

同地法有四 三二若異地 有學三學等 無學業學等
同地有四果 異地二或三 學於三各三 無學一三二

धर्माः शैक्षादिका एकं फलं त्रीण्यपि च द्वयम् ।

ताभ्यामन्यस्य शैक्षाद्या द्वे द्वे पञ्च फलानि च ॥९२॥

སློབ་པ་ཡི་ནི་ཆོས་ལ་སོགས། །གཅིག་དང་གསུམ་དང་གཉིས་^①ཡིན་ནོ། །

དེ་ལས་གཞན་པའི་འབྲས་སུ་ནི། །སློབ་སོགས་གཉིས་དང་གཉིས་ དང་ཟ། །

【真】諸法但一果 或三果及二 異此二學等 二二及五果

【玄】非學非無學 有二二五果

त्रीणि चत्वारि चैकं दृग्धेयस्य तदादयः ।

ते द्वे चत्वार्यथ त्रीणि भावनाहेयकर्मणः ॥९३॥

མཐོང་བས་སྤང་བའི་དེ་ལ་སོགས། །གསུམ་དང་བཞི་དང་གཅིག་ཡིན་ནོ། །

བསློམ་བས་སྤང་བར་བྱ་ལས་ཀྱི། །དེ་དག་གཉིས་དང་བཞི་དང་གསུམ། །

【真】三四果及一 見滅業彼等 二果四及三 修道所滅業

【玄】見所斷業等 一一各於三 初有三四一 中二四三果

अप्रहेयस्य ते त्वेकं द्वे चत्वारि यथाक्रमम् ।

अयोगविहितं क्लिष्टं विधिभ्रष्टं च केचन ॥९४॥

སྤང་བྱ་མིན་པའི་དེ་དག་གཅིག། །གཉིས་དང་བཞི་རྟེན་གྱི་རིམས་བཞེན། །

རིགས་^②7མིན་བསྐྱེད་པ་ཉོན་མོངས་ཅན། །ཁ་ཅིག་ཆོ་ག་ཉམས་པའང་ཞེའོ^③། །

【真】非滅業彼一 二四果次第 非理作有染 餘說非方次

【玄】後有一二四 皆如次應知 染業不應作 有說亦壞軌

應作業翻此 俱相違第三^①

① 《བཻ་》《སྤང་》གཉིས་དང་གསུམ།

② 《སྤང་》རིམས།

③ 《བཻ་》《སྤང་》ཞེས།

सङ्खभेदस्त्वसामग्री स्वभावो विप्रयुक्तकः ।

अक्लिष्टाव्याकृतो धर्मः सङ्खस्तेन समन्वितः ॥ ९८ ॥

དགེ་འདུན་དཔེན་ནི་མི་འཕྲོད་པའི། །རང་བཞིན་ལྷན་པ་མ་ཡིན་ཆོས། །

ཉོན་མོངས་ཅན་མིན་ལུང་བསྟན་མིན། །དེ་དག་དགེ་འདུན་ཡང་དག་ལྷན། །

【真】僧破非和合 性非相應法 無染無記法 眾與此相應

【玄】僧破不和合 心不相應行 無覆無記性 所破僧所成

तदवद्यमृषावादस्तेन भेत्ता समन्वितः ।

अवीचौ पच्यते कल्पमधिकैरधिका रुजः ॥ ९९ ॥

དེ་ཡི་ཁ་ན་མ་ཐོ་རྩུ། །དེ་དང་འཕྲེད་པོ་ཡང་དག་ལྷན། །

བསྐལ་པར་མཁན་མེད་པར་སྟོན་འགྱུར། །ལྷན་པས་གཞོད་པ་ལྷན་པར་འགྱུར། །

【真】依此妄語罪 能破與相應 毘指一劫熟 如增苦受增

【玄】能破者唯成 此虛誑語罪 無間一劫熟 隨罪增苦增

भिक्षुर्दृक्करितो वृत्ती भिनत्त्यन्यत्र बलिशान् ।

शास्त्रमार्गान्तरक्षान्तौ भिन्नो न विवसत्यसौ ॥ १०० ॥

དགེ་སྟོན་ལྷ་སྦྱང་རྩྱལ་ལྷན་པས། །འཕྲེད་དོ་གཞན་དུ་ལྷོས་པ་རྣམས། །

སྟོན་དང་ལས་གཞན་ལ་བཟོད་པ། །བྱེ་བའི་དེ་ནི་མི་གནས་སོ། །

【真】比丘見好行 破餘處凡夫 別師道忍時 已破不宿住

【玄】苾芻見淨行 破異處愚夫 忍異師道時 名破不經宿

चक्रभेदः स च मतो जम्बूद्वीपे नवादिभिः ।

^①此五無間中 四身一語業 三殺一誑語 一殺生加行。梵、藏無此偈頌

कर्मभेदस्त्रिषु द्वीपेष्वष्टाभिरधिकैश्च सः ॥ १०१ ॥

དེ་ནི་འཁོར་ལོའི་དབྱེན་^①་ཏུ་འདོད། །འཛམ་གླུ་སྒྲིང་ནལོ་དགུ་སོགས་ཀྱི་^②། །

ལས་ཀྱི་དབྱེན་ནི་སྒྲིང་གསུམ་ན། །དེ་ནི་བརྒྱད་དག་ཡན་ཆད་ཀྱིས། །

【真】說此名破輪 剡浮洲九等 三洲有破業 此由八及餘

【玄】瞻部洲九等 方破法輪僧 唯破羯磨僧 通三洲八等

आदावन्तेऽर्बुदात् पुर्व युगाच्चोपरते मुनौ ।

सीमायां चाप्यबद्धायां चक्रभेदो न जायते ॥ १०२ ॥

དང་པོ་མཐའ་^③་སྒྲིན་ཟུང་གཅིག་གི། །ཟླ་ལོ་ལ་ཐུབ་པ་ནོར་ས་པ་དང་། །

མཚམས་མ་བཅད་པ་དག་ཏུ་ཡང་། །འཁོར་ལོའི་དབྱེན་ནི་མི་འབྱུང་ངོ། །

【真】初後頽浮前 雙前師滅時 未結別住時 破輪不得成

【玄】初後炮雙前 佛滅未結界 於如是六位 無破法輪僧

उपकारिगुणक्षेत्रनिराकृतिविपादनात् ।

व्यञ्जनान्तरितेऽपि स्यान्माता यच्छोणितोद्भवः ॥ १०३ ॥

མན་འདོགས་པ་དང་ཡོན་ཏན་ཞིང་། །སྤངས་དང་མེད་པར་བྱས་ཐྱིར་རོ། །

མཚན་ནི་གཞན་ཏུ་ཐུར་ཀྱང་^④་འབྱུང་། །གང་གི་^⑤་སྒྲི་མཚན་ལས་ཐུང་མ་^⑥། །

【真】有恩功德田 由捨離除故 引^⑦根障亦有 從血生是母

【玄】棄壞恩德田 轉形亦成逆 母謂因彼血 誤等無或有

बुद्धे न ताडनेच्छस्य प्रहारान्नोर्ध्वमर्हति ।

① 《བེ་》《སྒྲུར་》དབྱེན།

② 《བེ་》《སྒྲུར་》ཀྱིས།

③ 《བེ་》མཐའི།

④ 《བེ་》《སྒྲུར་》དང་།

⑤ 《བེ་》《སྒྲུར་》ཞིག།

⑥ 《བེ་》ག།

⑦ 《正》《中》別

नानन्तर्यप्रयुक्तस्य वैराग्यफलसम्भवः ॥ १०४ ॥

སངས་རྒྱལ་བ་རྟེན་པར་སེམས་ལ་མིན། །བསྐྱེད་ལོག་དག་བཅོམ་པ་ལ་མིན། །

མཆོམས་མེད་སྒྲོར་བ་བྱས་པ་ལ། །འདོད་ཆགས་བྲལ་འབྲས་མི་སྤིང་དོ། །

【真】於佛打意無 害後無學無 行無間前人 無離欲及果

【玄】打心出佛血 害後無學無 造逆定加行 無離染得果

सङ्गभेदे मृषावादो महावद्यतमो मतः ।

भवाग्रचेतना लोके महाफलतमा शुभे ॥ १०५ ॥

དགེ་འདུན་དགེ་ཕྱིར་རྩོམ་སྤྲོ་བ། །ཁ་ན་མ་ཐོ་རབ་ཆེར་འདོད། །

འཛིན་ཏེན་པ་ཡི་དགེ་བ་ལ། །སྤིང་ཅེ་ལེ་སེམས་པ་འབྲས་རབ་ཆེ། །

【真】破僧合妄語 許最大重罪 世有頂故意 善中最大果

【玄】破僧虛誑語 於罪中最大 感第一有思 世善中大果

दूषणं मातुरहन्त्या नियतिस्थस्य मारणम् ।

बोधिसत्त्वस्य शैक्षस्य सङ्घायद्वारहारिका ॥ १०६ ॥

མ་དག་བཅོམ་མ་སྐྱེད་བྱས་དང་། །བྱང་ཆུབ་སེམས་དབའ་དེས་གནས་དང་། །

སྒྲོ་བ་པ་གསོད་དང་དགེ་འདུན་གྱི། །འདུ་བའི་སྒྲོ་ནི་འཕྲོག་པ་དག། །

【真】污母阿羅漢 殺定地菩薩 及有學聖人 奪僧和合緣

【玄】污母無學尼 殺住定菩薩 及有學聖者 奪僧和合緣

आनन्तर्यसभागानि पञ्चमं स्तूपभेदनम् ।

क्षान्त्यनागामितार्हत्त्वप्राप्तौ कर्मातिविघ्नकृत् ॥ १०७ ॥

མཆོམས་མེད་པ་དང་ཆ་འདྲ་ཞེ། །ལྷ་པ་མཆོད་ཏེན་འཛིན་པ་ཡིན། །

བཟོད་དང་མྱུར་མེ་འོང་དགྲ་བཅོམ། །འཕྲོབ་ལ་ལས་གཤམ་^①ཤིན་ཏུ་བྱེད། །

【真】是無間同類 五破佛支提 忍那含羅漢 位中業起障

【玄】破壞羣堵波 是無間同類 將得忍不還 無學業為障

बोधिसत्त्वः कुतो यावत् यतो लक्षणकर्मकृत् ।

सुगतिः कुलजो ऽव्यक्षः पुमान् जातिस्मरोऽनिवृत् ॥ १०८ ॥

གང་ནས་བྱང་ཆུབ་སེམས་དབའ་ཡིན། །གང་ནས་མཚན་གྱི་ལས་བྱེད་པ། །

བདེ་འགྲོ་རིགས་མཐོར་སྐྱེ་དབང་ཚད་། །ཤོར་^②འགྱུར་ཆེ་རབས་དན་མི་ལྡོག། །

【真】菩薩從何位 從作相業時 善道貴家具 男憶宿不退

【玄】從修妙相業 菩薩得定名 生善趣貴家 具男命堅固^③

जम्बूद्वीपे पुमानेव सम्मुखं बुद्धचेतनः ।

चिन्तामयं कल्पशते शेष आक्षिपते हि तत् ॥ १०९ ॥

དེ་ནི་འཇམ་སྒྲིང་པོ་གྱུར་^④ཅིང་། །མདོན་སུམ་སངས་རྒྱས་ལ་སེམས་པ། །

བསམས་པ་ལས་བྱང་བསྐལ་བ་བརྒྱ། །ལུས་པ་དག་ཏུ་འཕེན་པར་བྱེད། །

【真】剎浮洲丈夫 對佛佛故意 思慧類百劫 於餘得引此

【玄】瞻部男對佛 佛思思所成 餘百劫方修

एकैकं पुण्यशतजमसंख्येयत्रयान्तजाः ।

विपश्यी दिपकृद् रत्नशिखी शाक्यमुनिः पुरा ॥ ११० ॥

རེ་རེའང་བཟོད་ནམས་བརྒྱ་ལས་སྐྱེ^⑤། །ནམ་གཟིགས་མར་མེ་རིན་ཆེན་གཙུག་། །

གངས་མེད་གསུམ་གྱི་ཐ་མར་བྱུང་། །དང་པོ་སྤྱ་བྱ་ཐུབ་པ་ཡིན། །

① 《བཅ》《སྒྲུང་》བཤམས།

② 《བཅ》《སྒྲུང་》པ།

③ 《正》《中》具男念堅故

④ 《བཅ》《སྒྲུང་》འགྱུར།

⑤ 《བཅ》《སྒྲུང་》སྐྱེས།

【真】一一百福生 三僧祇後出 毗婆尸燃燈 寶光先釋迦
【玄】各百福嚴飾 于三無數劫 各供養七萬 又如次供養
五六七千佛^① 三無數劫滿 逆次逢勝觀 然燈寶髻佛
初釋迦牟尼

सर्वत्र सर्वं ददतः कारुण्याद् दानपूरणम् ।

अङ्गच्छेदेऽप्यकोपात् तु रागिणः क्षान्तिशीकयोः ॥ १११ ॥

ཀུན་ལ་བསམས་ཅད་སྤྱིར་རྩེ་ཡིས་^②། སྤྱིན་པར་བྱེད་པས་སྤྱིན་པ་རྩོགས། །

ཆགས་བཅས་ཡན་ལག་བཅད་བྱང་ནི། མི་འཇུགས་^③བཟོད་དང་རྩྱལ་ཁྲིམས་བྱི། །

【真】遍處施一切 由大悲施滿 分斫身無怪 有欲戒忍成
【玄】但由悲普施 被折身無忿

तिष्प्यस्तोत्रेण वीर्यस्य धीसमाध्योरनन्तरम् ।

पुण्यं क्रियाथ तद्वस्तु त्रयं कर्मपथा यथा ॥ ११२ ॥

སྐར་^④སྤྱལ་བསྟོད་པས་བཙོན་འཇུག་བྱི། ཁྲིམས་བསམ་ལ་ཉིང་འཛིན་སྟོའི། །

གསུམ་པོ་བཟོད་ནམས་བྱ་བ་དང་། ཁྲིམས་ཁྲིམས་པེ་ལས་ལམ་བཞིན། །

【真】讚底沙精進 定慧覺無間 福業福業類 此三如業道
【玄】讚歎底沙佛 次無上菩提 六波羅蜜多 於如是四位
一二又一二 如次修圓滿^⑤ 施戒修三類 各隨其所應
受福業事名 差別如業道

दीयते येन तद्दानं पूजानुग्रहकामया ।

कायवाक्कर्म सोत्थानं महाभोग्यफलं च तत् ॥ ११३ ॥

^①于三無數劫 各供養七萬 又如次供養 五六七千佛，梵、藏無此偈頌

^②《བེ་》ཡིན།

^③《བེ་》《སྐར་》འཇུག

^④《བེ་》སྐལ།

^⑤六波羅蜜多 於如是四位 一二又一二 如次修圓滿，梵、藏無

གང་གིས་སྒྱུར་བྱེད་དེ་སྒྱུར་བ། །མཆོད་དང་ཕན་གདགས་འདོད་བ་ཡིས། །

ལུས་དང་ངག་ལས་སྒྲོང་དང་བཅས། །དེ་^①འབྲས་ལོངས་སྒྲོང་ཆེན་པོ་ཅན། །

【真】由此施是施 欲供養利意 身口及緣起 此大富為果

【玄】由此捨名施 謂為供為益 身語及能發 此招大福^②果

स्वपरार्थोभयार्थाय नोभयार्थाय दीयते ।

तद्विशेषः पुनर्दातृवस्तुक्षेत्रविशेषतः ॥ ११४ ॥

བདག་གཞན་དོན་ཕྱིར་གཉིས་དོན་ཕྱིར། །གཉིས་ཀྱི་དོན་དུ་མེན་ཕྱིར་སྒྱུར། །

དེ་ཡི་ཁྱད་པར་སྒྱུར་བདག་དང་། །དངོས་དང་ཞིང་གི་ཁྱད་བ་ལས། །

【真】為利自他二 不為二故施 勝別由能施 施類由勝故

【玄】為益自他俱 不為二行施 由主財田異 故施果差別

दाता विशिष्टः श्रद्धाद्यैः सत्कृत्यादि ददात्यतः ।

सत्कारोदाररुचिता कालानाच्छेद्यलाभिता ॥ ११५ ॥

སྒྱུར་བདག་ཁྱད་འཕགས་དང་སོགས་ཀྱིས། །སྒྲིལ་ལ་སོགས་པས་སྒྱུར་བར་བྱེད། །

དེ་ཕྱིར་བཀུར་སྤྱོད་ཐུ་ཆེན་དང་། །དུས་དང་བར་ཆད་མེད་པར་རྟེན། །

【真】由信等人勝 以敬重等施 得尊重大樂 應時及難奪

【玄】主異由信等 行敬重等施 得尊重廣愛 應時難奪果

वर्णादिसम्पदा वस्तु सुरूपत्वं यशस्वि वा ।

प्रियता सुकुमारर्तुसुखस्पर्शाङ्गता ततः ॥ ११६ ॥

ཁ་དོག་ལ་སོགས་སྤུན་སྒྲུལ་དངོས། །དེ་ལས་གཞུགས་བཟང་གསལ་ལྡན་དང་། །

དགའ་དང་ཤིན་ཏུ་གཞོན་ཤ་དང་^①། །དུས་སྤུ་རྟེན་ན་བདེ་ལུས་འགྱུར། །

^① 《བེ་》《སྒྲར་》བདེ།

^② 《正》《中》富

【真】色等德物勝 妙色好名聞 可愛相軟滑 隨時樂觸身

【玄】財異由色等 得妙色好名 眾愛柔軟身 有隨時樂觸

गतिदुःखोपकारित्वगुणैः क्षेत्रं विशिष्यते ।

अग्रं मत्तस्य मत्ताय बोधिसत्त्वस्य चाष्टमम् ॥ ११७ ॥

འཕྲོ་དང་སྤྱི་བཟུང་པ་ལ་འདོགས་དང་། ཁྲིམ་ཏུ་རྣམས་ཀྱིས་ཞིང་བྱུང་འཕགས། །

མཆོག་ནི་མྱོལ་བས་མྱོལ་བ་འཇམ་། །བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་ཡིས་བསྐྱེད་བ། །

【真】由道苦恩德 施田有勝德 脫人施脫勝 菩薩及第八

【玄】田異由趣苦 恩德有差別 脫於脫^①菩薩 第八施最勝

मातापितृगलानधार्मकधिकेभ्योऽन्त्यजन्मने ।

बोधिसत्त्वाय चामेया अनार्येभ्योऽपि दक्षिणाः ॥ ११८ ॥

འཕགས་བ་མེན་ཡང་པ་མ་དང་། ཁད་བ་དང་ནི་ཆོས་སྤྱོད་དང་། །

སྤྱེ་མཐའི་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ་ལ། ཁྲིམ་ནི་གཞལ་དུ་མེད་བ་ཡིན། །

【真】父母病說法 人後生菩薩 雖凡夫中施 果報無數量

【玄】父母病法師 最後生菩薩 設非證聖者 施果亦無量

पृष्ठं क्षेत्रमधिष्ठानं प्रयोगश्चेतनाशयः ।

एषां मृद्वधिमात्रत्वात् कर्ममृद्वधिमात्रता ॥ ११९ ॥

མཐུག་དང་ཞིང་དང་གཞི་དང་ནི། མྱོར་དང་སེམས་བ་བསམ་བ་སྡེ། །

དེ་དག་ཆུང་དང་ཆེ་བ་ལས། ལས་ཀྱང་ཆུང་དང་ཆེ་བ་ཉིད། །

【真】後分田及依 前分故意願 此下上品故 故業有下上

① 《བེ་》《སྤྱར་》ཅན།

② 《བེ་》《སྤྱར་》ན།

③ 《བེ་》《སྤྱར་》བ་ལས།

④ 《正》《中》勝

⑤ 《བེ་》《སྤྱར་》བཞི།

【玄】後起田根本 加行思意樂 由此下上故 業成下上品

सञ्चेतनसमाप्तिभ्यां निष्कौकृत्यविपक्षतः ।

परिवाराद् विपाकाच्च कर्मोपचितमुच्यते ॥ १२० ॥

བསམས་བཞིན་པ་དང་རྫོགས་པ་དང་། མི་འཁྲུང་གཞིན་པོ་མེད་པ་དང་། །

འཕོར་དང་རྣམ་པར་སྒྲིན་པ་ལས། བསམས་པའི་ལས་ཤེས་སུ་བ་ཡིན། །

【真】故意作圓滿 無憂悔對治 由伴類果報 說業所增長

【玄】由審思圓滿 無惡作對治 有住^①異熟故 此業名增長

चैत्ये त्यागान्वयं पुण्यं मैत्र्यादिवदगृह्णति ।

कुक्षेत्रेऽपीष्टफलता फलबीजविपर्ययात् ॥ १२१ ॥

མཆོད་རྟེན་ལ་བཏང་སྐུས་སུང་བའི། བསོད་ནམས་ལེན་མེད་སུམས་སོགས་བཞིན། །

སྐུ་ལས་འབྲས་སུ་མི་འབྱུང་གྱིར། ངན་པའི་ཞིང་ལ་འང་འབྲས་ཡིད་འོང་། །

【真】支提捨類福 如慈雖不受 惡田有好果 果^②種不倒故

【玄】制多捨類福 如慈等無受 惡田有愛果 種果無倒故

दौःशील्यमशुभं रूपं शीलं तद्विरतिर्द्विधा ।

प्रतिक्षिप्ताच्च बुद्धेन विशुद्धं तु चतुर्गुणम् ॥ १२२ ॥

འཆལ་པའི་ཚུལ་ཁྲིམས་མི་དགའི་གཟུགས། འདྲིའི་ཚུལ་ཁྲིམས་རྣམ་གཉིས་སོ། །

སངས་སྐུས་ཀྱིས་ནི་བཅད་པ་ཡང་། རྣམ་དག་ཡོན་ཏན་བཞི་ལྔ་མོ། །

【真】邪戒謂惡色 正戒離此二 及是佛遮制 此清淨四德

【玄】離犯戒及遮 名戒各有二

दौःशील्यतद्धेतवहतं तद्विपक्षसमाश्रितम् ।

① 《正》《中》伴

② 《正》菓

समाहितं तु कुशलं भावना चित्तवासनात् ॥ १२३ ॥

འཆལ་ཁྲིམས་དེའི་སྐྱེས་འཕེན་^①མ་བྱུང་། །དེ་གཉེན་པོ་དང་ཞི་ལ་རྟེན་^②། །

མཉམ་པར་བཞག་པའི་དགེ་བ་ནི། །བསྐྱོམ་པའོ་སེམས་ལ་སྐྱོ་^③ཕྱིར་རོ། །

【真】非邪戒因汚 依對治寂滅 寂靜地善業 修能薰心故

【玄】非犯戒因壞 依治滅淨等 等引善名修 極能熏心故

स्वर्गाय शीलं प्राधान्याद् विसंयोगाय भावना ।

चतुर्णां ब्राह्मपुण्यत्वं कल्पं स्वर्गेषु मोदनात् ॥ १२४ ॥

མཐོ་རིས་དོན་དུ་རྩྭ་ལ་ཁྲིམས་དང་། །འབྲལ་པའི་དོན་དུ་བསྐྱོམ་གཙོའི་^④ཕྱིར་། །

བསྐྱལ་པར་མཐོ་རིས་དགའ་གནས་^⑤ཕྱིར་། །བཞི་ཡི་ཚངས་པའི་བསོད་ནམས་ཡིན། །

【真】由勝戒感天 修感相離果 四業名梵福 劫生天樂故

【玄】戒修勝如次 感生天解脫 感劫生天等 為一梵福量

धर्मदानं यथाभूतं सूत्राद्यक्लिष्टदेशना ।

पुण्यनिर्वाणनिर्वेधभागीयं कुशलं त्रिधा ॥ १२५ ॥

ཆོས་སྤྱིན་ཉོན་མོངས་ཙན་མེན་པས། །མདོ་སོགས་ཡང་དག་ཇི་བཞིན་སྟོན། །

བསོད་ནམས་ཐུ་དན་འདས་པ་དང་། །དེས་འབྲེད་ཆ་མཐུན་དགེ་རྣམས་གསུམ། །

【真】法施如實理 無染說經等 福解脫決擇 能感善有三

【玄】法施調如實 無染辯經等 順福順解脫 順決擇分三

感愛果涅槃 聖道善如次

① 《བེ་》《སྐར་》འཕན།

② 《བེ་》《སྐར་》དེའི།

③ 《བེ་》《སྐར་》བཞི་ལ་བརྟེན།

④ 《བེ་》《སྐར་》སྐྱོ།

⑤ 《བེ་》《སྐར་》བཙོའི།

⑥ 《བེ་》《སྐར་》བའི།

योगप्रवर्तितं कर्म ससमुत्थापकं त्रिधा ।

लिपिमुद्रे सगणनं काव्यं संख्या यथाक्रमम् ॥ १२६ ॥

རིགས་པས་རབ་ཏུ་བརྟུག་པའི་ལས། རྣམ་གསུམ་ཀུན་སྒོར་^①བཅས་པ་ནི།

ཡིག་འབྲུ་བསྐྱ་དང་བསྐྱང་བཅས་པའི། ལྷན་ངག་གྲངས་ཏེ་གོ་རིམས་^②བཞིན།

【真】如理所成業 共緣起有三 字印及算量 文章數次第

【玄】諸如理所起 三業并能發 如次為書印 算文數自體

सावद्या निवृता हीनाः क्लिष्टा धर्माः शुभामलाः ।

प्रणीताः संस्कृतशुभाः सेव्या मोक्षस्त्वनुत्तरः ॥ १२७ ॥

བསྐྱབས་ངན་ཁ་ན་མ་ཐོ་བཅས། རྩན་མོངས་ཅན་ཆོས་ཏི་མེད་དགེ།

གུ་ལོམ་འདུས་བྱས་དགེ་བཤེན་^③བྱ། ཐར་པ་སྤྲ་ན་མེད་པ་ཡིན།

【真】有訶覆下性 染污善無流 美妙有為善 應事脫無上

【玄】善無漏名妙 染有罪覆劣 善有為應習 解脫名無上

① 《ལྷན་》 སྒོར་།

② 《ལྷན་》 རིམ།

③ 《ལྷན་》 བཤེན།

पञ्चमं कोशस्थानम् (५. अनुशयनिर्देशः)

ཆོས་མངོན་པའི་མངོན་གྱི་ཆོག་ལེའུར་བྱས་པ་ལས། ག་སྐྱས་བཟླས་པ་ཞེས་བྱ་བ་ཉི་གནས་ལྔ་པ། །

【真】分別惑品第五

【玄】分別隨眠品第五六十九頌

मूलं भवस्यानुशयाः षड्, रागः प्रतिघस्तथा ।

मनोऽविद्या च दृष्टिश्च विचिकित्सा च ते पुनः ॥ १ ॥

མིང་པའི་རྩ་བ་ག་སྐྱས་ཏུག། འདོད་ཆགས་དེ་བཞིན་ཁོང་ཁོ་དང་། །

ང་སྐྱལ་མ་རིག་ལྔ་བ་དང་། །ཐེ་ཆོས་ཡིན་ཏེ་དེ་ཏུག་ཀྱང་། །

【真】隨眠惑有本 六謂如欲瞋 慢憍無明見 心疑復說彼

【玄】隨眠諸有本 此差別有六 謂貪瞋亦慢 無明見及疑

षड्, रागभेदाः सप्तोक्ताः, भवरागो द्विधातुजः ।

अन्तर्मुखत्वात् तन्मोक्षसंज्ञाव्यावृत्तये कृतः ॥ २ ॥

འདོད་ཆགས་དབྱེ་བས་བརྟན་ཏུ་བཤད། །ཁམས་གཉིས་ལས་སྐྱེས་མིང་འདོད་ཆགས། །

ཁ་ནི་ནང་ཏུ་བཟླས་ཐིམ་དེར། །ཐར་པའི་འདུ་ཤེས་བསྐྱོག་ཐིམ་བཤད། །

【真】六由欲別七 有欲二界生 內門起故說 斷彼解脫想

【玄】六由貪異七 有貪上二界 於內門轉故 為遮解脫想

दृष्टयः पञ्च सत्कायमिथ्यान्तग्राहदृष्टयः ।

दृष्टिशीलव्रतपरामर्शाविति पुनर्दश ॥ ३ ॥

ལྔ་བ་ལྔ་ཉི་འཛིན་ཆོགས་དང་། །ལོག་དང་མཐར་འཛིན་ལྔ་བ་དང་། །

ལྔ་བ་དང་ནི་རྩུལ་ཁྲིམས་དང་། །བརྟལ་ཞུགས་མཆོག་ཏུ་འཛིན་དང་བཟུ། །

① 《བཅ》《ལྔར》ལྔ།

【真】見五謂身見 邊見及邪見 見取戒執取 由此復成十
【玄】六由見異十 異謂有身見 邊執見邪見 見取戒禁取
六行部界異 故成九十八^①

दर्शते सप्त सप्ताष्टौ त्रिद्विष्टिविवर्जिताः ।

यथाक्रमं प्रहीयन्ते कामे दुःखादिदर्शनैः ॥ ४ ॥

दे'दश'च'दु'द'च'दु'च'दु'च'दु'च'दु' । 'द'च'च'सु'च'ग'उ'च'च'ग'उ'च'च' ।
'द'द'च'च'सु'च'द'च'च'सु'च'द'च'च'सु'च'द'च'च'सु' ।

【真】彼十七七八 三二見所離 次第俱斷滅 見欲苦等故
【玄】欲見苦等斷 十七七八四 謂如次具離 三二見見疑

चत्वारो भावनाहेयाः, त एवाप्रतिघाः पुनः ।

रूपधातौ, तथारूप्ये इत्यष्टानवतिर्मता ॥ ५ ॥

च'वे'च'च'सु'च'द'च'च'सु'च'द'च'च'सु' । 'द'च'च'सु'च'द'च'च'सु' ।
'च'च'सु'च'द'च'च'सु' । 'द'च'च'सु'च'द'च'च'सु' ।

【真】四惑名修滅 合彼唯除瞋 色惑無色爾 故立九十八
【玄】色無色除瞋 餘等如欲說 忍所害隨眠

भवाग्रजाः क्षान्तिवध्या दृग्धेया एव शेषजाः ।

दृग्भावनाभ्यामक्षान्तिवध्या भावनयैव तु ॥ ६ ॥

क्ष'द'उ'च'स'स'स'स' । 'द'च'च'सु' । 'द'च'च'सु' ।
'क्ष'द'उ'च'स'स'स' । 'द'च'च'सु' । 'द'च'च'सु' ।

【真】有頂忍所滅 定見滅餘生 見修滅非忍 滅必修道滅
【玄】有頂唯見斷 餘通見修斷 智所害唯修

आत्मात्मीयध्रुवोच्छेदनास्तिहीनाग्रदृष्टयः ।

^①為梵藏 5 偈句后二句

अहेत्वमार्गे तद्वष्टिरेतास्ताः पञ्च दृष्टयः ॥ ७ ॥

བདག་དང་བདག་གི་ཉག་ཆད་དང་། མེད་དང་དམན་^①ལ་མཆོག་ལྟ་དང་། །

སྐྱ་མེན་ལམ་མེན་དེར་^②ལྟ་བུ། ཁྱེད་དག་ལྟ་བུ་ལྟ་ཡིན་ནོ། །

【真】我我所常斷 無於下勝見 非因道此見 是名五見性

【玄】我我所斷常 撥無劣謂勝 非因道妄謂 是五見自體

ईश्वरादिषु नित्यात्मविर्पयासात् प्रवर्तते ।

कारणाभिनिवेशोऽतो दुःखदृग्धेय एव सः ॥ ८ ॥

དབང་ཕྱག་ལོགས་སྐྱར་མཛོན་ཞེན་བ། ཉག་བདག་ཕྱིན་ཅི་ལོག་བ་ཡིས། །

རབ་ཏུ་འདུག་བས་དེ་ཕྱིར་དེ། སྐྱག་བསྐྱལ་མཛོང་བས་སྤང་བ་ཉིད། །

【真】於自在等處 從常我倒生 因等虛妄執 是故見苦滅

【玄】於大自在等 非因妄執因 從常我倒生 故唯見苦斷

दृष्टित्रयाद् विपर्यासचतुष्कं विपरीततः ।

नितीरणात् समारोपात्, संज्ञाचित्ते तु तद्वशात् ॥ ९ ॥

ལྟ་བུ་གསུམ་ལས་ཕྱིན་ཅི་ལོག་། བཞི་ཆོན་ཕྱིན་ཅི་ལོག་ཕྱིར་^③དང་། །

དེས་ཉོག་ཕྱིར་དང་སྒྲོ་འདོགས་ཕྱིར། མེས་ས་དང་འདུ་ཤེས་དེའི་དབང་གིས། །

【真】從二見半生 四倒顛倒故 決度增益故 想心隨見故

【玄】四顛倒自體 謂從於三見 唯倒推增故 想心隨見力

सपूत माना नवविधास्त्रिभ्यो दृग्भावनाक्षयाः ।

वधादिपर्यवस्थानं हेयं भावनया तथा ॥ १० ॥

① 《བེ་》《སྐྱར་》དམན།

② 《བེ་》《སྐྱར་》དེ།

③ 《བེ་》《སྐྱར་》བ།

ང་ལྟལ་བདུན་རྣམ་དགུ་གསུམ་པོ། མཐོང་དང་བསྒོམ་པས་ཟད་བྱ་བ། །

བསྒོམ་པས་སྤང་བར་བྱ་བ་ནི། །གསོད་^①སྤྱོད་སྤྱོད་ཀྱི་ནས་དགྲིས་^②བཤོ། །

【真】七慢九慢類 從三見修滅 殺等上心惑 修滅如彼爾

【玄】慢七九從三 皆通見脩斷 聖如殺纏等 有修斷不行

विभवेच्छा न चार्यस्य सम्भवन्ति विधादयः ।

नास्मिता दृष्टिपुष्टत्वात् कौकृत्यं नापि चाशुभम् ॥ ११ ॥

དེ་བཞིན་འཛིན་སྟེན་འཕགས་པ་ལ། །རྣམ་སོགས་ངའོ་སྤྲུལ་མི་འབྱུང་། །

ལྷ་བས་རྒྱས་བར་འགྱུར་གྱིར་རོ། །མི་དགེའི་འགྲོད་བའང་མ་ཡིན་ནོ། །

【真】非有愛聖人 不起慢類等 無見所圓故 惡性憂亦無

【玄】慢類等我慢 惡作中不善 聖有而不起 見疑所增故

सर्वत्रगा दुःखहेतुदृग्धेया दृष्टयस्तथा ।

विमतिः सह ताभिश्च याऽविद्याऽऽवेणिकी च या ॥ १२ ॥

སྤྱུག་བསྐྱལ་སྤྱོད་མཐོང་སྤང་བྱ་བ། །ལྷ་དང་དེ་བཞིན་གྲོ་ཚེས་དང་། །

གང་དེ་སྤྲུལ་ཅིག་མ་འདྲེས་པའི། །མ་རིག་གང་ཡིན་ཀྱང་ཏུ་འགྲོ། །

【真】遍行見苦集 滅惑調諸見 疑共彼無明 及獨行無明

【玄】見苦集所斷 諸見疑相應 及不共無明 遍行自界地

नवोर्ध्वाकम्बना एषां दृष्टिद्वयविवर्जिताः ।

प्राप्तिवर्ज्याः सहभुवो येऽप्येभिस्तेऽपि सर्वगाः ॥ १३ ॥

དེ་དག་ལས་དགུ་ཤོང་ཏུ་དམིགས། །ལྷ་བ་གཉིས་པོ་མ་གཏོགས་སོ། །

དེ་དག་དང་ནི་སྤྲུལ་ཅིག་གང་། །འབྱུང་དེའང་ཀྱང་འགྲོ་ཐོབ་མ་གཏོགས། །

① 《བཤོ་བྱ་བ་》གཞིད།

② 《བཤོ་བྱ་བ་》བཤོགས།

【真】九惑上地境 於彼除二見 離至得與彼 俱起亦遍行

【玄】於中除二見 餘九能上緣 除得餘隨行 亦是遍行攝

मिथ्या दृग्विमती ताभ्यां युक्ताऽविद्याथ केवला ।

निरोधमार्गादृग्धेयाः षडनास्रवगोचराः ॥ १४ ॥

འགོག་དང་ལམ་མཐོང་སྤང་བ། འཇགས་ལྷ་ཐེ་ཆོམ་དེ་དག་དང་། །

ལྷ་དང་^①འབའ་ཞིག་མ་རིག་དང་། འུག་ནི་ཟག་མེད་སྟོང་ཡུལ་ཅན། །

【真】邪見疑與二 應無明獨行 見滅道所滅 六無流為境

【玄】見滅道所斷 邪見疑相應 及不共無明 六能緣無漏

स्वभूम्युपरमो मार्गः षड्भूमिनवभूमिकः ।

तद्गोचराणां विषयो मार्गो ह्यन्योन्यहेतुकः ॥ १५ ॥

རང་གི་ས་པའི་འགོག་པ་དང་། ལམ་ནི་ལན་རྩ་རྩ་ཡིན་པས། །

ས་འུག་ས་དགའི་ལམ་ནི་དེའི། སྟོང་ཡུལ་^②ཅན་གྱི་ཡུལ་ཡིན་ནོ། །

【真】自地滅及道 六地及九地 緣無流惑境 由道互為因

【玄】於中緣滅者 唯緣自地滅 緣道六九地 由別治相因

न रागस्तस्य वर्ज्यत्वात्, न द्वेषोऽनपकारतः ।

न मानो न परामर्शौ शान्तशुद्ध्यग्रभावतः ॥ १६ ॥

འདོད་ཆགས་མིན་ཏེ་སྤང་བའི་བྱིར། གནོད་མི་བྱེད་བྱིར་ཞེ་སྤང་མིན། །

ཞེ་དང་དག་དང་མཆོག་གུར་བྱིར། ང་རྩལ་མ་ཡིན་མཆོག་འཛིན་མིན། །

【真】非欲所離故 非瞋非過故 非慢非二取 靜淨勝性故

【玄】貪瞋慢二取 並非無漏緣 應離境非怨 靜淨勝性故

सर्वत्रगा अनुशयाः सकलामनुशेरते ।

① 《བེ་》《ལྷར་》པ།

②② 《བེ་》《ལྷར་》དེ་ཡི། སྟོང་རྩལ།

स्वभूमिमालम्बनतः स्वनिकायमसर्वगाः ॥ १७ ॥

ཐུ་རྒྱལ་ཀུན་ཏུ་འགྲོ་རྒྱལ་མེད། །དམིགས་པའི་སྒོ་ནས་རང་གི་ས། །

ཐམས་ཅད་ཏུ་ནི་རྒྱལ་པར་འགྱུར། །ཀུན་འགྲོ་མ་ཡིན་རང་རིས་སུ། །

【真】遍行隨眠惑 具自地隨眠 唯由緣緣故 非遍行自部

【玄】未斷遍隨眠 於自地一切 非遍於自部 所緣故隨增

नानास्रवोर्ध्वविषयाः, अस्वीकाराद् विपक्षतः ।

येन यः सम्प्रयुक्तस्तु स तस्मिन् सम्प्रयोगतः ॥ १८ ॥

ཟག་མེད་གོང་མའི་ཡུལ་ཅན་མིན། །བདག་གིས་མ་བྱས་གཞིན་པའི་ཕྱིར། །

གང་ཞིག་གང་དང་མཚུངས་ལྡན་པ། །དེ་ནི་དེར་མཚུངས་ལྡན་སྒོ་ནས། །

【真】非無流上境 非自取對故 若彼與相應 於此由相應

【玄】非無漏上緣 無攝有違故 隨於相應法 相應故隨增

ऊर्ध्वमव्याकृताः सर्वे कामे सत्कायदर्शनम् ।

अन्तर्ग्राहः सहाभ्यां च मोहः,शेषास्त्विहाशुभाः ॥ १९ ॥

གོང་མ་ཐམས་ཅད་ལུང་མ་བཟུན། །འདྲོད་ན་འཇིག་ཆོགས་ལྟ་བུ་དང་། །

མཐར་འཇིག་ལྟན་ཅིག་མ་རིག་པ་^①། །ལྷན་མ་རྒྱལ་འདྲིའི་མི་དགེ་བའོ། །

【真】上界惑無記 於欲界身見 邊見共無明 所餘惑惡性

【玄】上二界隨眠 及欲身邊見 彼俱癡無記 此餘皆不善

कामेऽकुशलमूलानि रागप्रतिघमूढयः ।

त्रीण्यकुशलमूलानि तृष्णाऽविद्या मतिश्च सा ॥ २० ॥

འདྲོད་ན་འདྲོད་ཆགས་ཁོང་ཁྲོ་དང་། །ཁྲིང་ས་རྒྱལ་མི་དགའི་ཙ་བ་ཡིན། །

① 《བེ་》《ལྷར་》བའང་།

ལུང་མ་བསྟན་པའི་རྩ་བ་གསུམ། །དེ་ནི་སྤྲོད་དང་མ་རིག་སྒྲོ། །

【真】於欲界惡根 貪欲瞋無明 無記根有三 愛無明及慧

【玄】不善根欲界 貪瞋不善癡 無記根有三 無記愛癡慧

द्वैधोर्ध्ववृत्तेर्नातोऽन्यौ, चत्वार्येव च बाह्यकाः ।

तृष्णादृङ्मानमोहास्ते, ध्यायित्रित्वादविद्यया ॥ २१ ॥

རྣམ་གཤིས་མཐོང་འདུག་ཕྱིར་དེ་ལས། །གཞན་མིན་བཞི་ཞེས་ཉི་འོག་པ། །

དེ་དག་སྤྲོད་ལྟ་དང་སྒྲུལ་སྤོངས། །བསམ་གཏན་བ་གསུམ་མ་རིག་ལས། །

【真】二緣高生故 餘非外師說 四愛見慢癡 三觀人由癡

【玄】非餘二高故 外方立四種 中愛見慢癡 三定皆癡故

एकांशतो व्याकरणं विभज्य परिपृच्छ्य च ।

स्थाप्यं च मरणोत्पत्तिविशिष्टात्मान्यतादिवत् ॥ २२ ॥

མགོ་གཅིག་དང་ནི་རྣམ་ཐུ་དང་། །ཁྱིེ་དང་གཞན་པར་ལུང་བསྟན་པ། །

འཆི་དང་སྐྱེ་དང་ཁྱེད་པར་འཕགས། །བདག་གཞན་ལ་སོགས་ལྟ་བུ་ཡིན། །

【真】一向記分別 反問及置記 譬如死生勝 及我異等義

【玄】應一向分別 反詰捨置記 如死生殊勝 我蘊一異等

रागप्रतिघमानैः स्यादतीतप्रत्युपस्थितैः ।

यत्रोत्पन्नाप्रहीणास्ते तस्मिन् वस्तुनि संयुताः ॥ २३ ॥

འདས་དང་ཉེར་གནས་འདོད་ཆགས་དང་། །ཁྲིེད་ཁྲིེད་སྒྲུལ་དག་གིས་ནི། །

གང་ལ་དེ་སྐྱེས་མ་སྤངས་པའི། །དདོས་པོ་དེ་དང་ལྷན་བ་ཡིན། །

【真】由欲瞋高慢 過去及現世 是處起未滅 於此類相應

① 《བེ་》《སྟར་》འཐོར།

② 《སི་》《སྟར་》བཞག་ཆོས་ཚན་འདི་ནི་ནང་དུ་གཞན་ཅེས་པ་རྣམས་《སི་》《སྟར་》ལ་བཞག་ཅེས་འདོད་ཀྱང་འཁྲུག་མཁྲུག་དུ་བཞོན་པེད།

③ 《བེ་》《སྟར་》བར།

【玄】若於此中事^① 未斷貪瞋慢 過現若已起

सर्वत्रानागतैरेभिर्मासैः स्वाधिकैः परैः ।

अजैः सर्वत्र, शेषैस्तु सर्वैः सर्वत्र संयुतः ॥ २४ ॥

ཡིད་ཀྱི་དེ་དག་མ་འོངས་པས། །ཀུན་དང་གཞན་གྱིས་རང་དུས་པ།

མི་སྐྱེ་རྣམས་ཀྱིས་ཐམས་ཅད་དང་། །ལྷག་མ་ཀུན་གྱིས་ཀུན་དང་ལྷན་།

【真】一切中由當 心地餘自世 不生一切中 一切餘中應

【玄】未來意遍行 五可生自世 不生亦遍行 餘過未遍行
現正緣能繫

सर्वकालास्तितोक्तत्वात्, द्वयात्, सद्विषयात्, फलात् ।

तदस्तिवादात् सर्वास्तिवादाः इष्टाश्चतुर्विधाः ॥ २५ ॥

དུས་རྣམས་ཀུན་ཏུ་ཡོད་གསུངས་ཕྱིར། །གཉིས་ཕྱིར་ཡུལ་ཡོད་ཕྱིར་འབྲས་ཕྱིར།

དེ་ཡོད་སྐྱེ་བའི་ཕྱིར་ཐམས་ཅད། །ཡོད་བར་སྐྱེ་བར་འདོད་དེ་དག།

【真】三世有說故 由二有境果 由執說一切 有許彼四種

【玄】三世有由說 三有境果故 說三世有故 許說一切有

ते भावलक्षणावस्थाऽन्यथाऽन्यधिकसंज्ञिताः ।

तृतीयः शोभनोऽध्वानः कारित्रेण व्यवस्थिताः ॥ २६ ॥

རྣམ་པའི་དངོས་དང་མཚན་ཉིད་དང་། །གནས་སྐབས་གཞན་གཞན་འགྱུར་ཞེས་བྱ།

གསུམ་པ་བཟང་ཉི་ཤུ་བ་ཡིས། །དུས་རྣམས་རྣམ་གཞག་གཅིག་ཀྱིས་བྱེད།

【真】彼師有相位 異異分別名 第三可諸世 由功能立故

【玄】此中有四種 類相位待異 第三約作用 立世最為善

किं विघ्नं तत् कथं नान्यत्, अध्वायोगस्तथा सतः ।

^① 《正》《中》事中

अजातनष्टता केन गम्भीरा खलु धर्मता ॥ २७ ॥

དེ་ཡང་ཇི་སྒྲུབ་གཞན་མ་ཡིན། །རུས་སུ་མི་རུང་དེ་བཞིན་རུ། །

ཡོད་ན་ཅི་ཕྱིར་མ་སྐྱེས་ཞིག། ཆོས་ཉིད་དག་ནི་བླ་བ་པ་ཡིན། །

【真】何礙緣不具 非常此云何 壞悉檀理故 非能不異故
世義則不成 未生滅雲何 由去來體故

【玄】何礙用云何 無異世便壞 有誰未生滅 此法性甚深

प्रहीणे दुःखदृग्घेये संयुक्तः सर्वशेषगैः ।

प्राक् प्रहीणे प्रकारे च शेषैस्तद्विषयैर्मलैः ॥ २८ ॥

སྐྱུག་བསྐྱེལ་མཐོང་སྤང་བྱ་སྤངས་ཀྱང་། །ཀུན་འགྲོ་སྐྱུག་མ་རྣམས་ཀྱིས་^①ལྟོ། །

དང་པོའི་རྣམ་པ་སྤངས་ཀྱང་དེའི། །ཡུལ་ཅན་དྲི་མ་སྐྱུག་རྣམས་ཀྱིས། །

【真】滅苦下惑中 由餘遍行應 於前類已滅 餘同境惑應

【玄】於見苦已斷 餘遍行隨眠 及前品已斷 餘緣此猶繫

दुःखहेतुदृग्भ्यासप्रहेयाः कामधातुजाः ।

स्वकत्रयैकरूपाप्तामलविज्ञानगोचराः ॥ २९ ॥

སྐྱུག་བསྐྱེལ་སྐྱུ་མཐོང་གོམས་པ་ཡིན། །སྤང་བྱ་འདྲོད་ཁམས་ལས་སྐྱེས་པ། །

རང་གི་གསུམ་དང་གཟུགས་གཏོགས་གཅིག། །དྲི་མེད་རྣམ་ཤེས་སྟོང་ཡུལ་ལོ། །

【真】見苦集修滅 是欲相應法 自界三一色 無垢識境界

【玄】見苦集脩斷 若欲界所繫 自界三色一 無漏識所行

स्वकाधरत्रयोर्ध्वैकामलानां रूपधातुजाः ।

आरूप्यजास्त्रिधात्वाप्तत्रयानास्त्रवगोचराः ॥ ३० ॥

གཟུགས་ཁམས་ལས་སྐྱེས་རང་གི་དང་། །འོག་གསུམ་གོང་གཅིག་དྲི་མེད་ཀྱི་འདྲ་། །

① 《བཅ》《སྐྱུར》ཀྱི།

གཟུགས་མེད་ལས་སྒྲེས་^①ཁམས་གསུམ་གཏོགས། །གསུམ་དང་ཟག་མེད་སྡོད་ཡུལ་ལོ། །

【真】自界下界三 上一淨識境 無色三界三 無流識境界

【玄】色自下各三 上一淨識境 無色通三界 各三淨識緣

निरोधमार्गदृग्धेयाः सर्वस्वाधिकगोचराः ।

अनास्रवास्त्रिधात्वन्त्यत्रयानास्रवगोचराः ॥ ३१ ॥

འགོག་དང་ལས་མཐོང་སྤང་བ་ཀུན། །རང་གིས་སྒྲགས་^②པའི་སྡོད་ཡུལ་ལོ། །

ཟག་མེད་ཁམས་གསུམ་མཐའ་གསུམ་དང་། །ཟག་པ་མེད་པའི་སྡོད་ཡུལ་ལོ། །

【真】見滅道所滅 一切自長境 無流三界後 三無流心境

【玄】見滅道所斷 皆增自識行 無漏三界中 後三淨識境

द्विधा सानुशयं क्लिष्टमक्लिष्टमनुशायकैः ।

मोहाकाङ्क्षा,ततो मिथ्यादृष्टिः सत्कायदृक् ततः ॥ ३२ ॥

འོན་མེདས་སྤ་རྒྱས་བཅས་ནམ་^③གཉེས། །འོན་མེདས་ཅན་མེན་རྒྱས་འགྱུར་གྱིས། །

མོངས་ལས་ཐེ་ཆོམ་དེ་ནས་ནི། །ལོག་ལྷ་དེ་ནས་འཛིག་ཆོགས་ལྷ། །

【真】有縛心二種 染無染由眠 從疑惑邪見 從身見邊見

【玄】有隨眠心二 謂有染無染 有染心通二 無染局隨增
無明疑邪身

ततोऽन्तग्रहणं तस्माच्छीलामर्शस्ततो दृशः ।

रागः स्वदृष्टौ मानश्च, द्वेषोऽन्यत्रेत्यनुक्रमः ॥ ३३ ॥

དེ་ནས་མཐར་འཛིན་དེ་ནས་ནི། །རྒྱལ་ཁྲིམས་མཆོག་འཛིན་དེ་ནས་ལྷ། །

རང་གི་ལྷ་ལ་ང་རྒྱལ་ཆགས། །གཞན་ལ་ཞེ་སྤང་དེ་ལྷར་རིམ། །

① 《བཅ》《སྤར་》སྒྲེ

② 《བཅ》《སྤར་》སྒྲག

③ 《བཅ》《སྤར་》ནམས།

【真】從此戒執取 次見取自見 欲慢於他見 瞋起如次第

【玄】邊見戒見取 貪慢瞋如次 由前引後生

अप्रहीणादनुशयाद् विषयात् प्रत्युपस्थितात् ।

अयोनिशोमनस्कारात् क्लेशः सम्पूर्णकारणः ॥ ३४ ॥

ཐ་མུས་སྒྲུང་ས་པ་མ་ཡིན་དང་། །ཡུལ་ནི་ཉེ་བར་གནས་པ་དང་། །

ཚུལ་བཞིན་མ་ཡིན་ཡིད་བྱེད་ལས། །ཉེན་མོངས་མུ་ནི་ཚང་བ་ཡིན། །

【真】從未滅隨眠 及對根現塵 由不正思惟 惑起具因緣

【玄】由未斷隨眠 及隨應境現 非理作意起 說或具因緣

कामे सपर्यावस्थानाः क्लेशाः कामास्रवो विना ।

मोहेनानुशया एव रूपारूप्ये भवास्रवः ॥ ३५ ॥

འདྲོད་ན་གཏི་མུག་མ་གཏོགས་པའི། །ཉེན་མོངས་ཀུན་ནས་དགྲེས་བཅས་ཟག །

གཟུགས་དང་གཟུགས་ནི་མེད་པ་ན། །ཐ་མུས་ཁོ་ན་སྤྲིད་པའི་ཟག །

【真】欲界共倒起 煩惱名欲流 離癡唯隨眠 色無色有流

【玄】欲煩惱并纏 除癡名欲漏 有漏上二界 唯煩惱除癡

अव्याकृतान्तर्मुखा हि ते समाहितभूमिकाः ।

अत एकीकृता मूलमविद्येत्यास्रवः पृथक् ॥ ३६ ॥

དེ་ལུང་མ་བརྟན་ཁ་ནང་བརྟན། །མཉམ་གཞག་ས་པའི་ཕྱིར་གཅིག་བྱས། །

ཙ་བ་མ་རིག་ཡིན་པས་ན། །འོགས་སྤྱི་ཏུ་ནི་ཟག་པར་བརྟན། །

【真】無記內門起 依寂靜地生 故合一為根 立無明別流

【玄】同無記內門 定地故合一 無明諸有本 故別為一漏

तथौघयोगा दृष्टीनां पृथग्भावस्तु पाटवात् ।

नास्रवेष्वसहायानां न किलास्यानुकूलता ॥ ३७ ॥

ཁུ་བོ་མྱོར་བའང་དེ་བཞིན་དུ། །ལྷ་རྣམས་གསལ་ཕྱིར་ལོགས་ཤིག་བརྟན། །

ཟག་པར་མ་ཡིན་གྲོགས་མེད་རྣམས། །འཛིག་པའི་རྗེས་སུ་མི་མཐུན་ལོ། །

【真】暴河繫亦爾 別立見明故 非於流無伴 由非順流故

【玄】瀑流輒亦然 別立見利故 見不順住故 非於漏獨立

यथोक्ता एव साऽविद्या द्विधा दृष्टेर्विवेचनात् ।

उपादानान्यविद्या तु ग्राहिका नेति मिश्रिता ॥ ३८ ॥

རི་སྐད་བཤད་ཅིང་མ་རིག་བཅས། །ཅིར་ལེན་རྣམས་ཏེ་ལྷ་རྣམས་^①གཉིས། །

ཐུ་བའི་ཕྱིར་རོ་མ་རིག་པ། །འཛིན་པར་བྱེད་པ་མིན་ཕྱིར་བསྐྱེས། །

【真】如所說共癡 有二分見故 名取由無明 非能取故合

【玄】欲有輒并癡 見分二名取 無明不別立 以非能取故

अणवोऽनुगताश्चेते द्विधा चाप्यनुशेरते ।

अनुबध्नन्ति यस्माच्च तस्मादनुशयाः स्मृताः ॥ ३९ ॥

གང་ཕྱིར་དེ་དག་སྐྱ་བ་དང་། །རྗེས་འབྲེལ་རྣམས་གཉིས་ཀྱས་འཇུར་དང་། །

རྗེས་སུ་འབྲང་བས་^②དེ་ཡི་ཕྱིར། །སྐྱ་ཀྱས་དག་ཏུ་བཤད་པ་ཡིན། །

【真】微細隨逐故 二種隨眠故 非功用恒故 故說彼隨眠

【玄】微細二隨增 隨逐與隨縛 住流漂合執 是隨眠等義

आसयन्त्यास्रवन्त्येते हरन्ति श्लेषयन्त्यथ ।

उपगृह्णन्ति चेत्येषामास्रवादिनिरुक्तयः ॥ ४० ॥

དེ་དག་འཛིག་བྱེད་ཟག་བྱེད་དང་། །འཁྱེར་བར་བྱེད་དང་འབྱར་^③བྱེད་དང་། །

① 《བཅ》《སྐྱར་》རྣམས།

② 《བཅ》《སྐྱར་》པ།

③ 《སྐྱར་》འཇུར།

ཉེ་བར་འཛིན་ཕྱིར་བླ་མ་སྟོན་པ། དེ་དག་གི་ནི་དེས་ཆོག་ཡིན། །

【真】令住及令流 能牽及能合 能取故說彼 名流暴河等

【玄】無

संयोजनादिभेदेन पुनस्ते पञ्चधोदिताः ।

द्रव्यामर्शनसामान्याद् दृष्टिः संयोजनान्तरम् ॥ ४१ ॥

དེ་དག་ཀུན་ཏུ་སྐྱེར་སྟོན་པ་ཀྱི་^①། དེ་ཉེ་བས་ཡང་རྣམ་ལྟར་བཤད་དོ། །

རྣམ་དང་མཆོག་འཛིན་འདྲ་བའི་ཕྱིར། ལྟ་གཉིས་ཀུན་ཏུ་སྐྱེར་གཞན་ལོ། །

【真】由結等差別 復說彼五種 物取平等故 立見為別結

【玄】由結等差別 復說有五種 結九物取等 立見取二結

एकान्ताकुशलं यस्मात् स्वतन्त्रं चोभयं यतः ।

ईर्ष्या मात्सर्यमेषूक्तं पृथक् संयोजनद्वयम् ॥ ४२ ॥

གང་ཕྱིར་གཉིས་ཀའང་གཅིག་ཏུ་ནི། མི་དགེ་རང་དབང་དེ་ཡི་ཕྱིར། །

ཟླ་དོག་མེར་སྐྱ་དེ་དག་ལས། ལོགས་ཤིག་ཀུན་སྐྱེར་གཉིས་སུ་བཤད། །

【真】由一向不善 由二自在故 於中或妬悋 別立為二結

【玄】由二唯不善 及自在起故 纏中唯嫉慳 建立為二結

或二數行故 為賤貧困故 遍顯隨惑故 惱亂二部故^②

पञ्चधावरभागीयं द्वाभ्यां कामानतिक्रमः ।

त्रिभिस्तु पुनरावृत्तिर्मुखमूलग्रहात् त्रयम् ॥ ४३ ॥

ག་མའི་ཆ་དང་མཐུན་རྣམ་ཟ། གཉིས་ཀྱིས་འདོད་ལས་མི་འདའ་ལ། །

གསུམ་པོ་ཡིས་ནི་ཕྱིར་སྒྲོག་ཁེད། སྒྲོ་དང་ཚ་བས་^③བཟུས་ཕྱིར་གསུམ། །

^① 《བཤ》《སྐྱར་》ཀྱིས།

^② 或二數行故 為賤貧困故 遍顯隨惑故 惱亂二部故，梵、藏無

^③ 《བཤ》《སྐྱར་》བ།

【真】五種下分結 由二不過欲 由三更還下 由執門根三

【玄】又五順下分 由二不超欲 由三復還下 攝門根故三

अगन्तुकामता मार्गविभ्रमो मार्गसंशयः ।

इत्यन्तराया मोक्षस्य गमनेऽतस्त्रिदेशना ॥ ४४ ॥

འགྲོ་མི་འདོད་དང་ལམ་ཁོར་དང་། །ལམ་ལ་བྲེ་ཚོམ་དེ་སྟེན་ཅིག །

ཐར་པ་བསྐྱོད་ལ་གཞགས་བྱེད་པ། །དེ་ཡི་ཕྱིར་ན་གསུམ་བརྟན་ཏེ། །

【真】不欲去亂道 疑道是三事 是障解脫行 故說滅三結

【玄】或不欲發起 迷道及疑道 能障趣解脫 故唯說斷三

पञ्चधैवोर्ध्वभागीयं द्वौ रागौ रूप्यरागिजौ ।

औद्धत्य-मान-मोहाश्च विद्वशाद् बन्धनत्रयम् ॥ ४५ ॥

གོང་མའི་ཆ་དང་མཐུན་ལྔ་ཉིད། །གཟུགས་དང་གཟུགས་མེད་ལས་སྦྱེས་པའི། །

འདོད་ཆགས་གཉིས་མོད་ད་སྒྲུལ་མོངས། །ཚོར་བའི་དབང་གིས་འཆིང་བ་གསུམ། །

【真】上分結有五 二色非色欲 掉起慢無明 因受說三縛

【玄】順上分亦五 色無色二貪 掉舉慢無明 令不超上故

縛三由三受 隨眠前已說

येऽप्यन्ये चैतसाः क्लिष्टाः संस्कारस्कन्धसंज्ञिताः ।

ल्लेशेभ्यस्तेऽप्युपक्लेशास्ते तु न क्लेशसंज्ञिताः ॥ ४६ ॥

ཉོན་མོངས་ལས་གཞན་ཉོན་མོངས་ཅན། །སེམས་བྱུང་འདུ་བྱེད་སྤུང་ཞེས་པ། །

གང་དེའང་ཉེ་བའི་ཉོན་མོངས་ཏེ། །དེ་དག་ཉོན་མོངས་ཞེས་མི་བྱ། །

【真】餘染污心法 說名為行陰 於煩惱小分 說彼非煩惱

【玄】隨煩惱此餘 染心所行蘊

आहीक्यमनपत्राप्यमीर्ष्या मात्सर्यमुद्धवः ।

कौकृत्यं स्त्यानमिद्धं च पर्यवस्थानमष्टधा ॥ ४७ ॥

ང་ཚ་མེད་དང་ཁྲེལ་མེད་དང་། །སྤྲུག་དོག་མེད་སྣ་མོད་པ་དང་། །

འཕྱོད་དང་རྒྱགས་དང་གཉིད་དང་ནི། །ཀུན་ནས་དགྲིས་པ་རྣམ་པ་བརྒྱད། །

【真】無羞及無慚 妬恪及掉起 憂悔疲弱睡 倒起惑有八

【玄】纏八無慚愧 嫉慳并悔眠 及掉舉昏沈 或十加忿覆

क्रोधम्रक्षौ च रागोत्था आहीक्यौद्धत्यमत्सराः ।

म्रक्षे विवादोऽविद्यातः स्त्यानमिद्धानपत्रपाः ॥ ४८ ॥

ཁྲོ་དང་འཆབ་པ་འོ་འདོད་ཆགས་ཀྱིས། །ང་ཚ་མེད་མོད་མེད་སྣ་བསྐྱར། །

འཆབ་པ་རྩོད་དོ་མ་རིག་ལས། །རྒྱགས་དང་གཉིད་དང་ཁྲེལ་མེད་དོ། །

【真】及忿覆欲生 無羞掉起恪 於覆淨癡生 疲弱睡無慚

【玄】無慚慳掉舉 皆從貪所生 無愧眠昏沈 從無明所起

कौकृत्यं विचिकित्साजं क्रोधेर्ष्ये प्रतिघान्वये ।

अन्ये च षट् क्लेशमला माया शाठ्यं मदस्तथा ॥ ४९ ॥

གེ་ཚེས་ལས་འཕྱོད་ཁོ་བ་དང་། །སྤྲུག་དོག་ཁོང་ཁྲོའི་རྒྱ་ལས་བྱུང་། །

གཞན་ཡང་ཉོན་མོངས་བྲི་མ་རྒྱལ། །སྦྱ་དང་གཡོ་དང་རྒྱགས་པ་དང་། །

【真】憂悔從疑生 忿妬瞋悲流 復餘六惑垢

【玄】嫉忿從瞋起 悔從疑覆淨 煩惱垢六惱

प्रदाश उपनाहश्च विहिंसा चेति रागजौ ।

माया-मदौ प्रतिघजे उपनाह-विहिंसने ॥ ५० ॥

དེ་བཞིན་འཆིག་དང་ཁོན་འཛིན་དང་། །རྣམ་འཆོ་རྒྱ་དང་རྒྱགས་པ་ནི། །

འདོད་ཆགས་ལས་སྦྱེས་ཁོན་འཛིན་དང་། །རྣམ་འཆོ་ཁོང་ཁྲོ་ལས་སྦྱེས་ཤོ། །

【真】誑諂醉如前 不捨及結過 遍惱從欲生 誑醉瞋恚生
結過及遍惱

【玄】害恨諂誑 誑惱從貪生 害恨從瞋起

दृष्ट्यामर्शात् प्रदाशस्तु शाठ्यं दृष्टिसमुत्थितम् ।

तत्राहीक्यानपत्राप्यस्त्यानमिद्धोद्धवा द्विधा ॥५१॥

तदन्ये भावनाहेयाः स्वतन्त्राश्च तथा मलाः ।

कामेऽशुभास्त्रयो द्वेधा, परेणाव्याकृतास्ततः ॥५२॥

འཚོག་པ་ལྟ་བུ་མཚོག་འཛིན་ལས། །གཤེ་ནི་ལྟ་བུ་གུན་ནས་བསྐྱང་། །

དེ་ལས་ངོ་ཚ་མེད་བ་དང་། །ཁྲེལ་མེད་སྤྱགས་གཉིད་ཚོད་རྣམ་གཉིས། །

དེ་ལས་གཞན་ནི་བསྐྱོམ་སྐྱང་བྱ། །རང་དབང་དེ་བཞིན་དྲི་མ་རྣམས། །

འདོད་ན་མི་དག་གསུམ་རྣམ་གཉིས། །དེ་ཡན་ཆད་ནི་ལུང་མ་བཟུན། །

【真】從見取不捨 從見諂曲生 此中無差慚 疲弱睡掉起
有二餘修滅 及自在惑垢 於欲惡三二 上界彼無記

【玄】惱從見取起 諂從諸見生 纏無慚愧眠 惛掉見修斷
餘及煩惱垢 自在故唯修 欲三二餘惡 上界皆無記

माया शाठ्यं च कामाद्यध्यानयोर्ब्रह्मवञ्चनात् ।

स्त्यानौद्धत्यमदा धातुत्रयेऽन्ये कामधातुजाः ॥५३॥

འདོད་དང་^①བསམ་གཏན་དང་པོ་ན། །གཤེ་སྤྱི་ཚངས་པས་^②འདྲིང་ཕྱིར་རོ། །

སྤྱགས་ཚོད་སྤྱགས་པ་ཁམས་གསུམ་ན། །གཞན་དག་འདོད་ཁམས་ལས་སྐྱེས་པ། །

【真】誑諂從欲界 初定梵誑故 疲掉醉三界 餘惑唯欲界

【玄】諂誑欲初定 三三界餘欲

① 《བེ་》《སྤྱར་》ནང་།

② 《བེ་》《སྤྱར་》པ།

समानमिद्धा दृग्धेया मनोविज्ञानभूमिकाः ।

उपक्लेशाः स्वतन्त्राश्च षड्विज्ञानाश्रयाः परे ॥ ५४ ॥

མཐོང་སྒྲུབ་གཉིས་ཀྱི་སྐྱེ་བཅས། ཡིད་ཀྱི་རྣམ་ཤེས་ས་བ་ཡིན། །

ཉེ་བའི་ཉེན་མོངས་རང་དབང་ཡང་། །གཞན་ནི་རྣམ་ཤེས་རྒྱུ་རྟེན་ཅན། །

【真】見滅及慢睡 依意識地生 自在小分惑 餘依六識起

【玄】見所斷慢眠 自在隨煩惱 皆唯意地生^② 餘通依六識

सुखाभ्यां सम्प्रयुक्तो हि रागो द्वेषो विपर्ययात् ।

मोहः सर्वैरसदृष्टिर्मनोदुःखसुखेन तु ॥ ५५ ॥

བདེ་བ་དག་དང་འདྲོད་ཆགས་སུ། །མཆོངས་ལྡན་ཞེ་སྒྲུབ་བསྐྱེད་པ་ལོ། །

མ་རིག་པ་དག་ཐམས་ཅད་དང་། །མེད་ལྷ་ཡིད་བདེ་སྐྱུ་བསྐྱེད་པ་དང་། །

【真】欲與喜樂應 瞋與憂苦應 無明一切應 邪見憂喜應

【玄】欲界諸煩惱 貪喜樂相應 瞋憂苦癡遍 邪見憂及喜

दौर्मनस्येन काङ्क्षान्ये सौमनस्येन कामजाः ।

सर्वेऽप्युपेक्षया सवैः स्वैर्यथाभूम्यूर्ध्वभूमिकाः ॥ ५६ ॥

ཡིད་མི་བདེ་དང་ཐེ་ཚོམ་མོ། །གཞན་ཡིད་བདེ་དང་འདྲོད་ལས་སྐྱེས། །

བཅད་སྒྲོམས་དང་ཀུན་ས་གོང་མ། །ས་ཇི་བཞིན་དུ་རང་རང་དང་། །

【真】疑憂應餘惑 與喜應欲生 一切與捨應 隨自自如地上地惑相應

【玄】疑憂餘五喜 一切捨相應 上地皆隨應 遍自識諸受

दौर्मनस्येन कौकृत्यमीर्ष्या क्रोधो विहिंसनम् ।

^① 《བེ་》《ལྷ་རྟེན་》

^② 《中》起

उपनाहः प्रदाशश्च, मात्सर्यं तु विपर्ययात् ॥ ५७ ॥

འཕྲོད་དང་སྐྱེ་དོན་ཁོ་བ་དང་། རྣམ་འཛེ་ཁོན་དུ་འཛིན་བ་དང་། །

འཛིན་བ་ཡིད་མི་བདེ་བ་དང་། ཁེར་སྣ་དག་ནི་བསྐྱོན་བ་ཡིན། །

【真】憂根應憂悔 嫉妬忿逼惱 結過不捨耶 慳悋翻此義

【玄】諸隨煩惱中 嫉悔忿及惱 害恨憂俱起 慳喜愛相應

माया शाठ्यमथो म्रक्षो मिद्धं चोभयथा, मदः ।

सुखाभ्यां सर्वगोपेक्षा चत्वार्यन्यानि पञ्चभिः ॥ ५८ ॥

གཤོ་དང་སྐྱུ་དང་འཆབ་དང་གཉིས་^①། གཉིས་ཀ་དང་སྣན་བདེ་དག་དང་^②། །

རྒྱགས་བ་བཏང་སྒྲུམས་ཀུན་དུ་འཕྲོ། བཞི་པོ་གཞན་ནི་ལྷ་དག་དང་། །

【真】欺誑及諂曲 覆藏睡三種 醉喜樂捨遍 餘四五根應

【玄】諂誑及眠覆 通憂喜俱起 憍喜樂皆捨 餘四遍相應

कामे निवरणान्येकविपक्षाहारकृत्यतः ।

द्वेकता, पञ्चता स्कन्धविघातविचिकित्सनात् ॥ ५९ ॥

འདོད་ན་སྐྱིབ་རྣམས་མི་མཐུན་དང་། ཟུག་དང་བྱ་བ་གཉིས་པའི་ཕྱིར། །

གཉིས་གཉིས་སུང་པོ་གཞོད་བྱེད་དང་། བློ་ཚོས་ཕྱིར་ན་ལྷ་ཉིད་དོ། །

【真】欲界中五蓋 一對治食事 合二一能破 法聚起疑故

【玄】蓋五唯在欲 貪^③治用同故 雖二立一蓋 障蘊故唯五

आलम्बनपरिज्ञानात्, तदालम्बनसंक्षयात् ।

आलम्बनप्रहाणाच्च, प्रतिपक्षोदयात् क्षयः ॥ ६० ॥

① 《བེ་》《རྣམ་》བ་ཉིད།

② 《བེ་》《རྣམ་》བ་དེ་དག།

③ 《中》食

དམིགས་པ་ཡོངས་སུ་ཤེས་པ་དང་། ། རྟོག་པ་དམིགས་པ་ཡང་དག་པར། །
ཟད་དང་དམིགས་པ་སྤངས་པས་སོ། །གཉེན་པོ་སྤྱིས་པས་ཟད་པར་འགྱུར། །

【真】由了別彼境 能緣境滅故 境界惑滅故 對治起故盡
【玄】遍知所緣故 斷彼能緣故 斷彼所緣故 對治起故斷

प्रहाणाधारदूरत्वदूषणाख्यश्चतुर्विधः ।

प्रतिपक्षः, प्रहातव्यः क्लेश आलम्बनान्मतः ॥ ६१ ॥

གཉེན་པོ་རྣམ་པའི་སྤོང་པ་དང་། །གཞི་དང་སྤོང་ཉིད་རྣམ་པར་ནི།
སུན་འབྱེན་ཞེས་བྱ་དམིགས་པ་ལས། །ཉོན་མོངས་པ་ནི་སྤང་བུར་འདོད། །

【真】滅持能遠離 厭惡對治四 說次異應除 惑於自境界
【玄】對治有四種 謂斷持遠厭 應知從所緣 可令諸惑斷

वैलक्षण्याद् विपक्षत्वाद् देशविच्छेदकालतः ।

भूतशीलप्रदेशाध्वद्वयानामिव दूरता ॥ ६२ ॥

མཚན་ཉིད་མི་མཐུན་མི་མཐུན་སྟོགས། །ཡུལ་རྣམ་^①ཆད་དང་དུས་ཀྱིས་ཉི། །
འབྱུང་དང་རྩལ་ཁྲིམས་སྟོགས་དང་ནི། །དུས་གཉིས་རིང་བ་ཉིད་ལྟ་བུ་སྟེ། །

【真】相異對治故 各處別時故 四大戒處所 世二如遠義
【玄】遠性有四種 謂相治處時 如大種尸羅 異方二世等

सकृत् क्षयो विसंयोगलाभस्तेषां पुनः पुनः ।

प्रतिपक्षोदयफलप्राप्तीन्द्रियविवृद्धिषु ॥ ६३ ॥

ལན་ཅིག་དུ་ཟད་དེ་དག་གི། །སྤལ་བའི་སྤོང་པ་ཡང་དང་ཡང་། །
གཉེན་པོ་སྤྱིས་དང་འབྲས་སྤོང་དང་། །དབང་པོ་རྣམ་པར་འཕེལ་རྣམས་སུ། །

【真】諸惑同一滅 重得彼永離 對治生得果 練根六時中

① 《བོ་》《སྤང་》རྣམས།

【玄】諸惑無再斷 離繫有重得 調治生得果 練根六時中

परिज्ञा नव, कामाद्यप्रकारद्वयसंक्षयः ।

एका, द्वयोः क्षये द्वे ते, तथोर्ध्वं तिस्र एव ताः ॥ ६४ ॥

ཡོངས་སུ་ཤེས་དགུ་འདོད་པ་ན། །དང་པོ་རྣམ་གཉིས་ཟད་ལ་གཅིག།

གཉིས་ཟད་པ་ནི་དེ་གཉིས་སོ། །དེ་བཞིན་གོང་མའི་དེ་གསུམ་ཉིད། །

【真】永斷九欲界 初一^①部惑滅 一後二滅離 三^②上三亦爾

【玄】斷遍知有九 欲初二斷一 二各一合三 上界三亦爾

अन्या अवरभागीयरूपसर्वास्रवक्षयाः ।

तिस्रः परिज्ञाः, षट् क्षान्तिफलं ज्ञानस्य शेषिताः ॥ ६५ ॥

ཡོངས་སུ་ཤེས་པ་གཞན་གསུམ་སྟེ། །ཐ་མའི་ཆ་དང་མཐུན་གཟུགས་དང་། །

ཟག་པ་ཀུན་ཟད་ཅུག་བཟོད་འབྲས། །རྟག་མ་རྣམས་ནི་ཤེས་པའི་ཡིན། །

【真】所餘下分色 一切惑滅盡 更三永斷智 六忍餘智果

【玄】餘五順下分 色一切斷三 於中忍果六 餘三是智果

अनागम्यफलं सर्वा ध्यानानां पञ्च वाऽथ वा ।

अष्टौ, सामन्तकस्यैका, मौलारूप्यत्रयस्य च ॥ ६६ ॥

མི་སྟོབས་མེད་འབྲས་ཐམས་ཅད་དོ། །བསམ་གཏན་རྣམས་ཀྱི་ལྷའམ་བརྒྱད། །

ཉེ་བར་བསྟོན་པའི་གཅིག་ཡིན་ཏེ། །གཟུགས་མེད་དངོས་གཞི་གསུམ་གྱི་ཡང་། །

【真】未來果一切^③ 本定五或八 無色定果一 本三無色一

【玄】未至果一切 根本五或八 無色邊果一 三根本亦爾

आर्यमार्गस्य सर्वा द्वे लौकिकस्यान्वयस्य च ।

① 《正》二

② 《正》二

③ 《正》《中》非至

धर्मज्ञानस्य तिस्रस्तु, षट् तत्पक्षस्य पञ्च वा ॥ ६७ ॥

ཐམས་ཅད་འཕགས་པའི་ལམ་གྱི་ཡིན། །འཛིན་རྟེན་པའི་གཉིས་རྟེན་གྱི་ཡང་། །

ཆོས་ཤེས་པའི་ནི་གསུམ་ཡིན་ནོ། །དེའི་ཕྱོགས་མཐུན་གྱི་རྒྱ་དང་ལ། །

【真】聖道果一切 世道二類爾 法智三二類 六五永斷智

【玄】俗果二聖九 法智三類二 法智品果六 類智品果五

अनास्रववियोगाप्तेर्भवाग्रविकलीकृतेः ।

हेतुद्वयसमुद्धातात् परिज्ञा धात्वतिक्रमात् ॥ ६८ ॥

བྲལ་པའི་ཐོབ་པ་ཟད་མེད་དང་། །མྱིང་ཅེ་ཉམས་པར་བྱས་པ་དང་། །

ཞུ་གཉིས་ཀུན་ཏུ་བཅོམ་པའི་ཕྱིར། །ཡོངས་ཤེས་ཁམས་ལས་འདས་པ་ལས་^①། །

【真】得無流離故 損有頂分故 拔除二因故 斷智過界故

【玄】得無漏斷得 及缺第一有 滅雙因越界 故立九遍知

नैकया पञ्चभिर्यावद् दर्शनस्थः समन्वितः ।

भावनास्थः पुनः षड्भिरैकया वा द्वयेन वा ॥ ६९ ॥

གཅིག་མིན་མཐོང་ལ་གནས་པ་ནི། །ཟླ་ཡི་བར་དང་ཡང་དག་ཟུན། །

བསྟོམས་ལ་གནས་པ་རྒྱ་གམ་ནི། །གཅིག་གམ་ཡང་ན་གཉིས་དང་ངོ། །

【真】無與一至五 在見位相應 住修復與六 乃至與一二

【玄】住見諦位無 或成一至五 修成六一二 無學唯成一

तासां सङ्कलनं धातुवैराग्यफललाभतः ।

एकां द्वे पञ्च षट् कश्चिज्जहात्याप्नोति पञ्च न ॥ ७० ॥

ཁམས་ལས་འདོད་ཆགས་བྲལ་པ་དང་། །འབྲས་བུ་ཐོབ་ཕྱིར་དེ་དག་བསྟོམས། །

① 《བཅེ་ཅེ་ཉམས་པར་བྱས་པ་》ལ།

ལ་ལ་གཅིག་གཉིས་ལྔ་དང་རྒྱག་། གཏོང་སྟེ་འཕྲོབ་པ་ལྔ་མེན་ནོ། །

【真】算彼由離界 及至沙門果 有人捨一二 五六無得五

【玄】越界得果故 二處集遍知 捨一二五六 得亦然除五

षष्ठं कोशस्थानम् (६. मार्ग-पुद्गलनिर्देशः)

ཆོས་མངོན་པའི་མཛོད་ ① གྱི་ཆོས་ལེགས་བྱས་པ་ལས། ལམ་དང་གང་ཟག་བསྟན་པ་ཞེས་བྱ་བ་ལྟེ་

②གནས་བྱས་པ། །

【真】分別聖道果人品第六

【玄】分別賢聖品第六八十三頌

क्लेशप्रहाणमाख्यातं सत्यदर्शनभावनात् ।

द्विविधो भावनामार्गो दर्शनारख्यस्त्वनास्रवः ॥ १ ॥

བདེན་པ་མཐོང་དང་བསྟོམས་པ་ལས། ། རྟོན་མོངས་སྤངས་པ་ཞེས་བཤད་པ། །

བསྟོམས་པའི་ལམ་ནི་རྣམ་གཉིས་ཏེ་། མཐོང་བ་ཞེས་བྱ་བ་ཟེད།

【真】煩惱滅已說 由見修四諦 修道有二種 見道唯無流

【玄】已說煩惱斷 由見修道故 見道見聖諦 修道修九品⑤

स्त्यान्युक्तानि चत्वारि दुःखं समुदयस्तथा ।

निरोधमार्ग इत्येषां यथाभिसमयं क्रमः ॥ २ ॥

བདེན་པ་དག་ནི་བཞིར་བཤད་དོ། །སྟུག་བསྟུལ་ཀུན་འབྱུང་དེ་བཞིན་བྱ། །

འགོག་དང་ལམ་ལྟེ་དེ་ལྟར་ན། །དེ་དག་ཇི་ལྟར་མངོན་ཏོགས་རིམ། །

【真】已說諦有四 謂苦諦集諦 滅道諦亦爾 對正觀次第

【玄】諦四名已說⑥ 謂苦集滅道 彼自體亦然 次第隨現觀

① 《བེ་》པ་མཛོད།

② 《བེ་》《སྟར་》-སྟེ་

③ 《བེ་》《སྟར་》ཞིང་བསྟོམ།

④ 《བེ་》《སྟར་》པ་གཉིད།

⑤ 《正》《中》由見諦修故 見道唯無漏 修道通二種

⑥ 《中》先

दुःखास्त्रिदुःखतायोगाद् यथायोगमशेषतः ।

मनापा अमनापाश्च तदन्ये चैव सास्त्रवाः ॥ ३ ॥

ཡིད་འོང་ཡིད་དུ་མི་འོང་དང་། །དེ་ལས་གཞན་ཟག་བཅས་རྣམས་ཉིད། །

སྤྱག་བསྐྱེལ་ཉིད་གསུམ་ལྟར་བའི་སྤྱིར། །ཅི་རིགས་མ་ལུས་སྤྱག་བསྐྱེལ་ལོ། །

【真】苦由三苦應 如理皆無餘 可愛非可愛 及餘有流行

【玄】苦由三苦合 如所應一切 可意非可意 餘有漏行法

यत्र भिन्नेन तद्वृद्धिरन्यापोहे धिया च तत् ।

घटाम्बुवत् संवृत्तिसत्, परमार्थसदन्यथा ॥ ४ ॥

གང་ལ་བཅོམ་དང་སྒོ་ཡིས་^①གཞན། །བསལ་ན་དེ་སྒོ་མི་འདུག་པ། །

ལུས་ཀྱང་བཞིན་དུ་ཀུན་རྫོང་བྱ། །ཡོད་དེ་དོན་དམ་ཡོད་གཞན་ལོ། །

【真】若破無彼智 由智除餘爾 俗諦如瓶水 異此名真諦

【玄】彼覺破便無 慧析餘亦爾 如瓶水世俗 異此名勝義

वृत्तस्थः श्रुतचिन्तावान् भावनायां प्रयुज्यते ।

नामोभयार्थविषया श्रुतमय्यादिका धियः ॥ ५ ॥

ཚུལ་གནས་ཐོས་དང་བསམ་ལྟར་བས། །བསྒོམ་བ་ལ་ནི་རབ་དུ་སྒྱུར། །

ཐོས་སྒྱུགས་ལས་ལུང་སྒོ་རྣམས་ནི། །མིང་དང་གཉིས་ཀ་དོན་ལུས་ཅན། །

【真】住善行有聞 思後學修慧 名二義境界 聞思修三慧

【玄】將趣見諦道 應住戒勤修 聞思修所成 謂名俱義境

व्यपकर्षद्वयवतो नासन्तुष्टमहेच्छयोः ।

लब्धे भूयः स्पृहाऽतुष्टिरलब्धेच्छा महेच्छता ॥ ६ ॥

① 《བཅ་》《སྒྲར་》ཡི།

བསྐྱིད་^①གཉེས་ལྷན་ཆོག་མི་ཤེས་དང་། །འདོད་ཆེན་ཅན་ལ་མ་ཡིན་ནོ། །

རྟོན་ལ་ཡང་སྲིད་ཆོག་མི་ཤེས། །མ་རྟོན་ལ་འདོད་འདོད་ཆེན་ཅན། །

【真】有二離人無 不知足大欲 前已得求多 後未得求得

【玄】具身心遠離 無不足大欲 謂已得未得 多求名所無

विपर्यासात् तद्विपक्षौ त्रिधात्वाप्तमलौ च तौ ।

अलोभ आर्यवंशाश्च, तेषां तुष्ट्यात्मकास्त्रयः ॥ ७ ॥

བསྐྱོག་བ་དེ་ཡི་གཉེན་པོ་དག ། །དེ་གཉེས་ཁམས་^②གསུམ་གཤོགས་དྲི་མེད། །

མ་ཆགས་འཕགས་རིགས་དེ་དག་ལས། །གསུམ་ནི་ཆོག་ཤེས་བདག་ཉིད་དོ། །

【真】翻此二對治 或三界無流 無貪類聖種 前三知足體

【玄】治相違界三 無漏無貪性 四聖種亦爾 前三唯喜足

कर्मान्तेन त्रिभिर्वृत्तिस्तृष्णोत्पादविपक्षतः ।

ममाहङ्कारवस्त्वच्छातत्कालात्यन्तशान्तये ॥ ८ ॥

གསུམ་གྱིས་ཚུལ་བསྟན་ཐ་མས་ལས། །སྲིད་བ་སྐྱེ་བའི་གཉེན་པོའི་ཕྱིར། །

བདག་གིས་བདག་འཛིན་དངོས་འདོད་བ། །དེ་ཡི་དུས་དང་གཏན་ཞིའི་ཕྱིར། །

【真】後顯業三生 愛生對治故 我所我類愛 為暫永除滅

【玄】三生具後業 為治四愛生 我所我事欲 暫息永除故

तत्रावतारोऽशुभया चानापानस्मृतेन च ।

अधिरागवितर्काणां शङ्कला सर्वरागिणाम् ॥ ९ ॥

དེ་ལ་འཇུག་བ་མི་སྟུག་བ^③། །དུགས་རུབ་འབྱུང་བ་དྲན་བ་ཡིས། །

① 《བེ་》《སྟར་》བསྐྱིདས།

② 《བེ་》《སྟར་》ཁམས།

③ 《བེ་》《སྟར་》དང་།

འདོད་ཆགས་རྣམ་ཏོག་ལྷན་^①རྣམས་སོ། །ཀྱེད་རུས་ཆགས་བཅས་ཐམས་ཅད་ལ། །

【真】入修由二因 不淨觀息念 多欲多覺觀 骨觀通欲治

【玄】入修要二門 不淨觀息念 貪尋增上者 如次第應修
為通治四貪 且辯觀骨鎖

आसमुद्रास्थिविस्तारसंक्षेपादादिकर्मिकः ।

पादाश्च आकपालार्धत्यागात् कृतजयः स्मृतः ॥ १० ॥

རུས་པ་རྒྱ་མཚོའི་བར་དུ་ནི། ཁྲིའི་ཁྱུང་བས་ལས་དང་པོ། །

ཁྱེད་རུས་ནས་ནི་ཐོད་ཕྱེད་བར། །བཏང་བས་སྦྱང་བ་བྱས་པར་བཤད། །

【真】骨量遍至海 增減名初發 除脚頭骨半 說名數習成

【玄】廣至海復略 名初習業位 除足至頭半 名為已熟修

अतिक्रान्तमनस्कारो भ्रूमध्ये चित्तधारणात् ।

अलोभो दशभूः कामादृश्यालम्बा नृजाऽशुभा ॥ ११ ॥

སྒྲིན་མའི་བར་དུ་སེམས་འཛིན་བས། །ཡིད་ལ་བྱེད་བ་རྫོགས་པ་ཡིན། །

མི་སྦྱག་མ་ཆགས་ས་བཏུ་དང་། །དམིགས་པ་འདོད་སྤང་མིས་སྦྱེད་^②དོ། །

【真】安心於眉間 說名過思量 無貪性十地 欲見境人生

【玄】繫心在眉間 名超作意位 無貪性十地 緣欲色人生
不淨自世緣 有漏通二得

आनापानस्मृतिः प्रज्ञा पञ्चभूर्वाय्वगोचरा ।

कामाश्रया, न बाह्यानां षड्विधा गणनादिभिः ॥ १२ ॥

དཔུགས་ཏུ་བ་དཔུགས་འབྱུང་དན་པ་ནི། །ཤེས་རབ་ས་ལྷ་སྦྱོང་ཡུལ་རྒྱུད་། །

འདོད་ཏེན་བྱི་བའི་^①མ་ཡིན་ནོ། །བསྐང་ལ་སོགས་པ་རྣམ་པ་དུག །

① 《བཅ》《སྤྱར་》ཏུགས།

② 《བཅ》《སྤྱར་》བསྦྱེད།

【真】阿那波那念 慧五地風境 依欲身外道 無六由數等

【玄】息念慧五地 緣風依欲身 二得實外無 有六調數等

आनापानौ यतः कायः सत्त्वाख्यावनुपात्तकौ ।

नैःष्यन्दिकौ नाधरेण लक्ष्येते मनसा च तौ ॥ १३ ॥

དུགས་རྩལ་དུགས་འབྱུང་གང་ལས་ལུས། །སེམས་ཅན་ཞེས་བྱ་མ་བཞིན་པའོ། །

ཐུ་མཐུན་ལས་བྱུང་ལོག་མ་ཡི། །ཡིད་ཀྱིས་དེ་གཉིས་མ་ཆོགས་མོ། །

【真】入出息隨身 眾生名非取 等流非下心 所緣非餘心

【玄】入出息隨身 依二差別轉 情數非執受 等流非下緣

निष्पन्नशमथः कुर्यात् स्मृत्युपस्थानभावनाम् ।

कायविचित्तधर्माणां द्विलक्षणपरीक्षणात् ॥ १४ ॥

ཞི་གནས་སྒྲུབ་པར་བྱུང་བ་ཡིས། །དྲན་བ་ཉེར་གཞག་བསྐྱོམ་པར་བྱ། །

ལུས་ཆོར་སེམས་དང་ཆོས་རྣམས་ལ། །མཚན་ཉིད་གཉིས་སུ་ཡོངས་བཞགས་པས། །

【真】修觀已成就 方修四念處 身受及心法 由簡擇二相

【玄】依已修成止 為觀修念住 以自相共相 觀身受心法

प्रज्ञा श्रुतादिमय्यन्ये संसर्गालम्बनात् क्रमः ।

यथोत्पत्ति चतुष्कं तु विपर्यासविपक्षतः ॥ १५ ॥

སེམས་རབ་བྱོས་སྒོགས་ལས་བྱུང་པའོ། །གཞན་ནི་འབྲེལ་དང་དམིགས་བ་ལས། །

རིམ་ནི་ཇི་ལྟར་སྟེ་བ་བཞིན། །ཕྱིན་ཅི་ཡོག་གི་གཉེན་པོར་བཞི། །

【真】性慧聞思修 餘相應境故 次第如生四 對治倒等故

【玄】自性聞等慧^③ 餘相雜所緣 說次第隨生 治倒故唯四

स धर्मस्मृत्युपस्थाने समस्तालम्बने स्थितः ।

① 《བེ་》《ལྟར་》མའི།

② 《བེ་》《ལྟར་》མི་གཏོགས།

③ 《中》自性慧聞等

अनित्यदुःखतः शून्यानात्मतस्तान् विपश्यति ॥ १६ ॥

དེ་ནི་ཚེས་བློ་ཉེར་གཞག་པ། སྤྱི་ལ་དམིགས་པ་ལ་གནས་ཏེ།

དེ་དག་ལ་ནི་མི་ཉན་དང་། སྤྱི་བསྐྱེལ་སྤྱོད་བདག་མེད་པར་ལྟ་^①།

【真】此人法念中 總攝境界住 觀法無常苦 空無我相故

【玄】彼居法念住 總觀四所緣 修非常及苦 空非我行相

तत ऊष्मगतोत्पत्तिस्तच्चतुःसत्यगोचरम् ।

षोडशाकारमूष्मभ्यो मुर्धानस्तेऽपि तादृशाः ॥ १७ ॥

དེ་ལས་ཐོ་བར་གྱུར་བ་འབྱུང་། དེ་ནི་བདེན་བཞིའི་སྤྱོད་ཡུལ་ཅན།

རྣམ་པ་བཏུ་ཐུག་ཐོ་བ་ལས། ཆེ་མོ་དེ་ཡང་དེ་དང་འདྲ།

【真】從此暖行生 具四諦為境 有十六種行 從暖頂亦爾

【玄】從此生煖法 具觀四聖諦 修十六行相 次生頂亦然

उभयाकरणं धर्मेणान्यैरपि तु वर्धनम् ।

तेभ्यः क्षान्तिर्द्विधा तद्वत् क्षान्त्या धर्मेण वर्धनम् ॥ १८ ॥

གཉིས་ཀ་ཚེས་ཀྱིས་རྣམ་པ་གཏོང་། གཞན་དག་གིས་ཀྱང་འཕེལ་བར་བྱེད།

དེ་ལས་བཟོད་བ་གཉིས་དེ་བཞིན། བསམ་ཅད་ཚེས་ཀྱིས་^②འཕེལ་བར་བྱེད།

【真】於二由法念 安相長由餘 從彼忍二忍 同彼法念長

【玄】如是二善根 皆初法後四 次忍唯法念 下中品同頂

कामाप्तदुःखविषया त्वधिमात्रा, क्षणं च सा ।

तथाग्रधर्माः सर्वे तु पञ्चस्कन्धा विनाप्तिभिः ॥ १९ ॥

ཆེན་པོ་འདོད་གཏོགས་སྤྱི་བསྐྱེལ་ཡུལ། དེ་ནི་རྣམ་ཅིག་གཅིག་དེ་བཞིན།

① 《པེ་》《སྤྱི་བ་》ལྟོ

② 《པེ་》《སྤྱི་བ་》ཀྱི།

ཆོས་མཆོག་གསལ་ཅད་ལུང་པོ་ལ། རྩོམ་པ་མ་གཏོགས་དེ་ལྟར་ན། །

【真】欲界苦為境 增上品一念 世第一亦爾 諸五陰離至

【玄】上唯觀欲苦 一行一剎那 世第一亦然 皆慧五除得

इति निर्वेधभागीयं चतुर्धा भावनामयम् ।

अनागम्यान्तरध्यानभूमिकं द्वे त्वधोऽपि वा ॥ २० ॥

ངེས་འབྱེད་ཆ་མཐུན་རྣམ་པ་བཞི། །བསྐྱོམས་ལུང་མི་སྤྱོགས་མེད་པ་དང་། །

ཁུང་པར་བསམ་གཏན་ས་བའོ། །གཉིས་ནི་འོག་ནའང་ཡོད་པའམ། །

【真】如此決擇分 能四修慧類 未來中間定 地說二下地-

【玄】此順決擇分 四皆修所成 六地二或七

कामाश्रयाण्यग्रधर्मान् द्याश्रयान् लभतेऽङ्गना ।

भूमित्यागात् त्यजत्यार्यस्तान्यनार्यस्तु मृत्युना ॥ २१ ॥

འདོད་ཆེན་ཆོས་མཆོག་ལུང་མེད་ཀྱིས། །གཉིས་ཀྱི་ཆེན་ཅན་འཕྲོམ་པར་འགྱུར། །

འཕགས་པས་དེ་དག་ས་བོར་ནས། །གཏོང་ངོ་ཕགས་མེན་འཆི་བས་སོ། །

【真】欲依三第一 女得由二依 由捨地聖捨 非聖捨由死

【玄】依欲界身九 三女男得二 第四女亦爾 聖由失地捨

異生由命終

आद्ये द्वे परिहाण्या च मौलेस्तत्रैव सत्यदृक् ।

अपूर्वामितिर्विहीनेषु हानी द्वे असमन्वितिः ॥ २२ ॥

དང་པོ་གཉིས་ཡོངས་^①ཉམས་པས་ཀྱང་། དངོས་གཞིས་དེ་ཉིད་ལ་བདེན་མཐོང་། །

རྣམ་པར་ཉམས་ཆོ་^②ལྗོན་མེད་འཕྲོམ། །ཉམས་པ་གཉིས་ནི་མི་ལྟན་པ། །

【真】初二由退捨 由本中見諦 退已得非先 二退非至得-

① 《བེ་》《ལྟར་》འོངས།

② 《བེ་》《ལྟར་》ན།

【玄】初二亦退捨 依本必見諦 捨已得非先 二捨性非得

मूर्धलाभी न मूलच्छित्, क्षान्तिलाभ्यनपायगः ।

शिष्यगोत्रान्निवर्त्य द्वे बुद्धः स्यात् त्रीण्यपीतरः ॥ २३ ॥

ཅེ་མོ་ཐོབ་པ་ཙུ་མི་འཆད། །བཟོད་ཐོབ་ངན་སང་མི་འགྲོའོ། །

གཉིས་སྒྲོབ་རིགས་ལས་བསྒྲོག་ནས་ནི། །སངས་རྒྱས་སུ་འགྱུར་གཞན་གསུམ་ཡང་། །

【真】暖不受邪教 頂不斷善根 忍不墮惡道 世第一離凡
轉弟子性二 成佛轉三餘

【玄】暖必至涅槃 頂終不斷善 忍不墮惡趣 第一人離生
轉聲聞種性 二成佛三餘

आबोधेः सर्वमेकत्र ध्यानान्त्ये शास्तृखङ्गयोः ।

प्राक् तेभ्यो मोक्षभागीयं क्षिप्रं मोक्षस्त्रिभिर्भवैः ॥ २४ ॥

རྟོན་དང་བསེ་རུ་བྱང་ཐུབ་བར། །བསམ་གཏན་མཐའ་རྟེན་གཅིག་ལ་གུམ། །

དེ་ཡི་རྟོན་རུ་ཐར་ཆ་མཐུན། །ཐུར་བ་སྲིད་པ་གསུམ་གྱིས་ཐར། །

【真】不求利他故 餘轉性不遮^① 至覺彼一坐 後定佛獨覺
前彼解脫分 速解脫三生-

【玄】麟角佛無轉 一坐成覺故 前順解脫分 速三生解脫

श्रुतचिन्तामयं त्रीणि कर्माण्याक्षिप्यते नृषु ।

लौकिकेभ्योऽग्रधर्मेभ्यो धर्मक्षान्तिरनास्रवा ॥ २५ ॥

ཐོས་བསམས་ལས་བྱུང་ལས་གསུམ་མོ། །མི་ཡི་ནང་ནས་འཕེན་པར་བྱེད། །

འཛིག་རྟེན་པ་ཡི་ཆོས་མཆོག་ལས། །ཆོས་ཀྱི་བཟོད་པ་ཟག་པ་མེད། །

【真】聞思性三業 引生於人道 世第一無間 無流法智忍

【玄】聞思成三業 殖在人三洲 世第一無間 即緣欲界苦

^① 梵藏無此句

生無漏法忍

कामदुःखे ततोऽत्रैव धर्मज्ञानं तथा पुनः ।

शेषे दुःखेऽन्वयक्षान्तिज्ञाने सत्यत्रये तथा ॥ २६ ॥

འདོད་སྦྱག་བསྐྱེལ་ལ་དེ་ནས་ནི། དེ་ཉིད་ལ་ཆོས་ཤེས་དེ་བཞིན། །

སྦྱག་བསྐྱེལ་སྦྱག་ལ་རྗེས་བཟོད་ཤེས། །བདེན་པ་གསུམ་ལ་འད་དེ་བཞིན་ནོ། །

【真】欲界苦次中 法智復爾生 於餘苦類忍 及智三諦爾

【玄】忍次生法智 次緣餘界苦 生類忍類智 緣集滅道諦
各生四亦然

इति षोडशचित्तोऽयं सत्याभिसमयस्त्रिधा ।

दर्शनालम्बकार्याख्यः सोऽग्रधर्मैकभूमिकः ॥ २७ ॥

དེ་སྟར་བདེན་པ་མངོན་རྟོགས་འདི། །སེམས་བཏུ་དྲུག་གོ་རྣམ་གསུམ་སྟེ། །

མཐོང་དམིགས་བྱ་བ་ཞེས་བྱའོ། །དེ་ནི་ཆོས་མཆོག་དང་ས་གཅིག།

【真】如此十六心 觀四諦有三 見境界及事 世第一同地

【玄】如是十六心 名聖諦現觀 此總有三種 謂見緣事別
皆與世第一 同依於一地

क्षान्तिज्ञानान्यान्यनान्तर्यमुक्तिमार्गाः यथाक्रमम् ।

अदृष्टदृष्टेर्द्व्यार्गस्तत्र पञ्चदश क्षणाः ॥ २८ ॥

བཟོད་དང་ཤེས་པ་གོ་སེམས་བཞིན། །བར་ཆད་མེད་དང་རྣམ་སྟོན་ལམ། །

དེ་ལ་^①རྒྱད་ཅིག་བཅོ་ལྔ་ནི། །མ་མཐོང་མཐོང་ཁྱེར་མཐོང་བའི་ལམ། །

【真】忍智無間道 解脫道次第 由見未曾見 見道十五心

【玄】忍智如次第 無間解脫道 前十五見道 見未曾見故

① 《བཅོ་》《རྒྱར་》ལམ།

मृदुतीक्ष्णेन्द्रियौ तेषु श्रद्धाधर्मानुसारिणौ ।

अहीनभावनाहेयौ फलाद्यप्रतिपन्नकौ ॥ २९ ॥

यावत् पञ्चप्रकारघ्नौ द्वितीयेऽर्वाङ्गवक्ष्यात् ।

कामाद् विरक्तावूर्ध्वं वा तृतीयप्रतिपन्नकौ ॥ ३० ॥

དབང་པོ་རྣེ་ལྟལ་དེ་དག་ཏུ། དང་དང་ཆོས་ཀྱི་རྩིས་འབྲང་བ།

བསྐྱོམས་པས་སྤང་བྱ་མ་སྤངས་ན། འབྲས་སུ་དང་པོ་ལ་ཞུགས་བ།

རྣམ་ལུ་བར་བཅོམ་གཉིས་པ་ལ། དགུ་བ་རྩྱུ་ཆད་ཟད་པ་ཡིན།

འདོད་པའམ་ཡང་ན་ཤོད་མ་ལས། ཆགས་བྲལ་གསུམ་པ་ལ་ཞུགས་བ།

【真】鈍利根二人 於中信法行 若已滅修惑 於初果道向
乃至滅五品 向二滅九前 離欲欲色界 則向第三果

【玄】名隨信法行 由根鈍利別 具修惑斷一 至五向初果
斷次三向二 離八地向三

षोडशे तु फलस्थौ तौ यत्र यः प्रतिपन्नकः ।

श्रद्धाधिमुक्तदृष्ट्याप्तौ मृदुतीक्ष्णेन्द्रियौ तदा ॥ ३१ ॥

གང་ཞིག་གང་ལ་ཞུགས་པ་ནི། བརྩ་རྩག་པ་ལ་དེ་འབྲས་གནས།

དེ་ཆོ་དབང་པོ་རྣེ་ལྟལ་དག། དང་པས་མོས་དང་མཐོང་བས་ཐོབ།

【真】十六二住果 隨所向三人 是時信樂得 見至軟利根

【玄】至第十六心 隨三向住果 名信解見至 亦由鈍利別

फले फलविशिष्टस्य लाभो मार्गस्य नास्त्यतः ।

नाप्रयुक्तो विशेषाय फलस्थः प्रतिपन्नकः ॥ ३२ ॥

འབྲས་ཐོབ་འབྲས་སུ་ཁྱད་བར་གྱི། ལམ་ཐོབ་མེད་པས་དེ་ཡི་ཐུང།

འབྲས་གནས་བྱང་པར་བྱ་བའི་ཕྱིར། །མི་བརྩོན་པ་ནི་ལྷགས་མ་ཡིན། །

【真】得果果勝道 由不能得故 未修行勝道 故住果非向

【玄】諸得果位中 未得勝果道 故未起勝道 名住果非向

नवप्रकारा दोषा हि भूमौ भूमौ तथा गुणाः ।

मृदुमध्याधिमात्राणां पुनर्मृद्वादिभेदतः ॥ ३३ ॥

ས་དང་ས་ན་ཉེས་ནམ་དགུ། །དེ་བཞིན་དུ་ནི་ཡོན་ཏན་ནམས། །

རྒྱུ་དང་འབྲིང་དང་ཆེ་ནམས་ཀྱི། །རྒྱུ་དུ་ལ་སྟོགས་ཐ་དད་ཕྱིར། །

【真】諸失有九品 地地德亦爾 軟中上三品 更軟等差別

【玄】地地失得^①九 下中上各三

अक्षीणभावनाहेयः फलस्थः सप्तकृत् परः ।

त्रिचतुर्विधमुक्तस्तु द्वित्रिजन्मा कुलङ्कुलः ॥ ३४ ॥

འབྲས་གནས་བསྐྱོམ་སྒྲང་བྱ་^②མ་ཟད། །རྟེ་^③ལྟར་སྟོགས་ན་ལན་བདུན་པ། །

ནམ་གསུམ་ནམ་བཞི་ལས་སྟོལ་བ། །ཆོ་གཉིས་གསུམ་དུ་རྟོགས་ནས་རྟོགས། །

【真】未滅修惑品 住果七生竟 若滅三四品 一^④三生家家

【玄】未斷修斷失 住果極七返 斷欲三四品 三三生家家

आपञ्चमप्रकारघ्नो द्वितीयप्रतिपन्नकः ।

क्षीणषष्ठप्रकारस्तु सकृदागाम्यसौ पुनः ॥ ३५ ॥

ནམས་པ་ལྷ་ཡི་བར་བཅོམ་པ། །གཉིས་པ་ལ་ནི་ལྷགས་པ་འདར་ཡིན། །

ནམ་པ་རྩལ་པ་ཟད་ལྱུར་པ། །དེ་ནི་ལན་ཅིག་ཕྱིར་འོང་བ། །

① 《正》《中》德

② 《བེ་》《སྟར་》བྱ་སྒྲང་།

③ 《སྟར་》དེ།

④ 《正》《中》二

【真】已滅至五品 是向第二果 已滅第六品 則成斯陀含

【玄】斷至五二向 斷六一來果

क्षीणसप्ताष्टदोषांश एकजन्मैकवीचिकः ।

तृतीयप्रतिपन्नश्च, सोऽनागामी नवक्षयात् ॥ ३६ ॥

ཀེས་ཆ་བདུན་དང་བརྒྱད་ཟད་པ། །ཆོ་གཅིག་བར་ཆད་གཅིག་པ་དང་། །

གསུམ་པ་ལ་ནི་ཞུགས་པ་འདྲ་ཡིན། །དེ་དགུ་ཟད་པས་ཕྱིར་མི་འོང་། །

【真】已滅七八品 一生名一間 則向第三果 滅九阿那含

【玄】斷七或八品 一生名一間 此即第三向 斷九不還果

सोऽन्तरोत्पन्नसंस्कारासंस्कारपरिनिर्वृतिः ।

ऊर्ध्वस्त्रोताश्च स ध्याने व्यवकीर्णोऽकनिष्ठगः ॥ ३७ ॥

དེ་ནི་བར་སྒྲེས་འདུ་བྱེད་དང་། །འདུ་བྱེད་མེད་ཡོངས་མུ་ངན་འདལ། །

གོང་དུ་འཕོ་བ་རྒྱུས་དེ་ནི། །བསམ་གཏན་སྒྲེལ་ན་འོག་མིན་འགྲོ། །

【真】此中生有行 無行般涅槃 上流此於定 雜修行無下

【玄】此中生有行 無行般涅槃 上流若雜修 能往色究竟

स प्लुतोऽर्धप्लुतः सर्वच्युतश्चान्यो भवाग्रगः ।

आरूप्यगश्चतुर्धान्य इह निर्वायकोऽपरः ॥ ३८ ॥

དེ་འཕམར་བྱེད་འཕམར་^①ཐམས་ཅད་དུ། །འཆི་འཕོ་གཞན་སྤྱིད་ཅི་མོར་འགྲོ། །

གཞན་ནི་གཞུགས་མེད་འགྲོ་རྒྱུ་བཞི། །གཞན་ནི་འདི་ལ་མུ་ངན་འདལ། །

【真】超出半超出 遍退餘行頂 行無色餘四 欲界滅復別

【玄】超半超遍沒^② 餘能往有頂 行無色有四 住此般涅槃

पुनस्त्रींस्त्रिविधान् कृत्वा नव रूपोपगाः स्मृताः ।

① 《佈》《聚》《佈》མཐམར།

② 《正》《中》歿

तद्विशेषः पुनः कर्मक्लेशेन्द्रियविशेषतः ॥ ३९ ॥

གསུམ་ལ་ཡང་རྣམ་གསུམ་གྱི་ནས། །གཞུགས་སུ་ཉི་^①འགྲོ་དགུར་བཤད་དོ། །

དེ་དག་གི་ནི་ཁྱད་པར་རྣམས། །ལས་དབང་ཉོན་མོངས་གྱི་བྲག་ལས། །

【真】三人更分三 應知九色行 復彼人差別 業惑根異故

【玄】行色界有九 謂三各分三 業惑根有殊 故成三九別

ऊर्ध्वस्रोतुरभेदेन सप्त सद्गतयो मताः ।

सदसद्वृत्त्यवृत्तिभ्यां गताप्रत्यागतेश्च ताः ॥ ४० ॥

གོང་དུ་འགྲོ་བ་མ་གྱི་བར། །དམ་པའི་འགྲོ་བ་བདུན་དུ་འདོད། །

དམ་པ་དམ་མིན་འདུག་མི་འདུག། མོན་བ་ཕྱིར་མི་ཤོང་ཕྱིར་དེ^②། །

【真】上流非差別 說七賢聖行 善惡行不行 由往不更還

【玄】立七善士趣 由上流無別 善惡行不行 有往無還故

न परावृत्तजन्मार्यः कामे धात्वन्तरोपगः ।

स चोर्ध्वजश्च नैवाक्षसञ्चारपरिहाणिभाक् ॥ ४१ ॥

འདོད་པར་ཆོ་ཤོངས་གྱུར་པའི་འཇགས། །ཁམས་གཞན་དུ་ནི་འགྲོ་བ་མེད། །

དེ་དང་^③གོང་མར་སྐྱེས་བ་ནི། །ཤོངས་ཉམས་དབང་པོ་འཕྲོ་མི་ཉེན་^④། །

【真】欲界轉生聖 不往生餘界 此及上生人 無練根并退

【玄】經欲界生聖 不往餘界生 此及往上生 無練根并退

आकीर्यते चतुर्थं प्राक् निष्पत्तिक्षणमिश्रणात् ।

उपपत्तिविहारार्थं क्लेशभीरुतयापि च ॥ ४२ ॥

① 《སྒྲུང་》 མོ་ཉེད། 《ཙ་》 ཉེ།

② 《པེ་》 《སྒྲུང་》 ཉེ།

③ 《པེ་》 《སྒྲུང་》 དག།

④ 《པེ་》 《སྒྲུང་》 བརྟེན།

དང་པོ་བཞི་བ་སྟེལ་བར་བྱེད། །སྐད་ཅིག་མ་ནི་བསྐྱེས་པས་བྱུབ་^①།

སྟེ་དང་གནས་པར་བྱ་བྱིར་དང་། །ཉོན་མོངས་པས་ནི་འཛིགས་བྱིར་ཡང་། །

【真】先雜修後定 成由一念雜 為生及遊戲 并怖畏惑退

【玄】先雜修第四 成由一念雜 為受生現樂 及遮煩惱退

तत्पाञ्चविध्यात् पञ्चैव शुद्धावासोपपत्तयः ।

निरोधलाभ्यनागामी कायसाक्षी पुनर्मतः ॥ ४३ ॥

དེ་ནི་རྣམ་པ་ལྟ་ཡི་བྱིར། །གནས་གཅོད་སྟེ་བ་ལྟ་ཞོ་ན། །

འཕོག་པ་ཐོབ་པའི་བྱིར་མི་འོང་^②། །ལུས་ཀྱིས་མངོན་སུམ་བྱེད་པར་འདོད། །

【真】由雜修五品 淨居生有五 得滅定那含 說名為身證

【玄】由雜修五品 生有五淨居 得滅定不還 轉名為身證

आभवाग्राष्टभागक्षिदहत्त्वे प्रतिपन्नकः ।

नवमस्याप्यानन्तर्यपथे वज्रोपमश्च सः ॥ ४४ ॥

མིད་ཅེ་འི་བར་ཆ་^③བརྒྱད་ཟད་པ། །དེ་ལྟར་བཅོམ་ཉིད་ལ་ཁུགས་པ་ཡིན། །

དུས་པའི་བར་ཆ་དེ་མེད་ལམ་ཡང་། །དེ་ནི་དོ་རྩེ་ལྟ་བུ་ཡིན། །

【真】滅有頂八品 成阿羅漢向 第九無間道 此名金剛定

【玄】上界修惑中 斷初定一品 至有頂八品 皆阿羅漢向

第九無間道 名金剛喻定

तत्क्षयाप्त्या क्षयज्ञानमशैक्षोऽहन्नसौ तदा ।

लोकोत्तरेण वैराग्यं भवाग्रादन्यतो द्विधा ॥ ४५ ॥

དེ་ཟད་ཐོབ་དང་ཟད་པ་ཤེས། །དེ་ཆེ་དེ་མི་སྟོབ་དེ་ལྟར་བཅོམ། །

① 《བེ་》འགྱུར། 《སྐར་》འགྱུག།

② 《བེ་》《སྐར་》འོངས།

③ 《སྐར་》ཆད།

【真】從定近分後 解脫道三地 勝非上近分 由八自上滅

【玄】近分離下染 初三後解脫 根本或近分 上地唯根本

विमुक्त्यानन्तर्यपथा लौकिकास्तु यथाक्रमम् ।

शान्ताद्युदाराद्याकारा उत्तराधरगोचराः ॥ ४९ ॥

འཛིན་རྟེན་པ་ཡི་རྣམ་སྟོན་དང་། །བར་ཆད་མེད་ལམ་གྱི་རིམས་བཞིན། །

ཁེ་སྟོན་སྟེན་རྟེན་སྟོན་རྣམ་པ་ཅན། །གོང་དང་འོག་མའི་སྟོང་ཡུལ་ཅན། །

【真】解脫無間道 世間如次第 寂靜處重等 想上下地境

【玄】世無間解脫 如次緣下上 作處苦障行 及靜妙離三

यद्यकोप्यः क्षयज्ञानादनुत्पादमतिर्न चेत् ।

क्षयज्ञानमशैक्षी वा दृष्टिः सर्वस्य सार्हतः ॥ ५० ॥

གལ་ཏེ་མི་གཤམ་ཅིང་ཟད་ཤེས་ལས། །མི་སྦྱེའི་སྟོ་སྟོས་གལ་ཏེ་མིན། །

ཟད་པ་ཤེས་སམ་མི་སྟོང་^②ཟླ། །དེ་ཁེ་དག་བཅོམ་ཐམས་ཅད་ལ། །

【真】若不壞盡智 後無生不生 盡智或無學 正見此通應

【玄】不動盡智後 必起無生智 餘盡或正見 此應果皆有

श्रामण्यममलो मार्गः संस्कृतासंस्कृतं फलम् ।

एकान्ननवतिस्तानि मुक्तिमार्गाः सह क्षयैः ॥ ५१ ॥

དགེ་སྟོང་རྩ་ལ་ཁེ་བྲི་མེད་ལས། །འབྲས་སུ་འདུས་བྱས་འདུས་མ་བྱས། །

དེ་དག་བརྒྱད་ཅུ་ཙ་དགུ་ལོ། །སྟོན་ལམ་ཟད་པ་རྣམས་^③དང་བཅས། །

【真】沙門無垢道 有為無為果 彼一減九十 解脫道與滅

【玄】淨道沙門性 有為無為果 此有八十九 解脫道及滅

① 《བེ་》《ལྷར་》ཐོགས།

② 《བེ་》《ལྷར་》ཤེས།

③ 《བེ་》《ལྷར་》རྣམ།

चतुष्फलव्यवस्था तु पञ्चकारणसम्भवात् ।

पूर्वत्यागोऽन्यमार्गाप्तिः क्षयसङ्कलनं फले ॥ ५२ ॥

འབྲས་ལུ་བཞེར་ནམས་གཞག་པ་ནི། །སྤྱི་ལྷན་ནི་སྤྱི་ཕྱིར་རེ། །

འབྲས་ལ་སྡོན་ལམ་བཏང་བ་དང་། །གཞན་ཐོབ་པ་དང་ཟད་བསྡོམས་དང་། །

【真】成立四種果 由五因具有 捨前得別道 得通滅果果

【玄】五因立四果 捨曾得勝道

ज्ञानाष्टकस्य लाभोऽथ षोडशाकारभावना ।

लौकिकाष्टं तु मिश्रत्वानास्रवाप्तिर्धृते फलम् ॥ ५३ ॥

ཤེས་པ་བརྒྱུད་ཚན་ཐོབ་པ་དང་། །ནམ་པ་བཏུ་དུག་ཐོབ་པ་ལོ། །

འཛིན་ཏེན་པ་ཡིས་ཐོབ་འབྲས་ནི། །བསྐྱེས་དང་ཟད་མེད་ཐོབ་འཛིན་ཕྱིར། །

【真】及至得八智 修習十六行 世道得離故 得無流持果

【玄】集断得八智 頓修十六行 世道所得斷 聖所得雜故
無漏得持故 亦名沙門果

ब्राह्मण्यं ब्रह्मचक्रं च तदेव ब्रह्मवर्तनात् ।

धर्मचक्रं तु दृड्मार्गः, आशुगत्वाद्यरादिभिः ॥ ५४ ॥

དེ་ཅིན་ཚངས་ཚུལ་ཚངས་པ་ཡི། །འཁོར་ལོ་ཚངས་པས་བསྐྱོར་ཕྱིར་རེ། །

ཆོས་ཀྱི་འཁོར་ལོ་མཐོང་བའི་ལམ། །སྤྱིར་བར་འགྲོ་སྟོན་སྤྱི་བས་སྟོན་སྤྱིས། །

【真】婆羅門梵輪 說此梵轉故 法輪名見道 疾行等輻等

【玄】所說沙門性 亦名婆羅門 亦名為梵輪 真梵所轉故
於中唯見道 說名為法輪 由速等似輪 或具輻等故

कामे त्रयाप्तिरन्त्यस्य त्रिषु नोर्ध्वं हि दृक्पथः ।

असंवेगादिह विधा तत्र निष्ठेति चागमात् ॥ ५५ ॥

འདོད་པར་གསུམ་འཕྲོལ་བ་མ་ནི། །གསུམ་དུ་འོ་གོང་ན་མཐོང་ལམ་མེད། །

མི་སྒྲོ་ལུང་ལས་འདིར་^①ཕྱི་མ་ཞིང་། །དེར་མཐར་ཕྱིན་ཞེས་འཁུང་ཕྱིར་རོ། །

【真】欲三三界後 上界無見道 無厭故此作 彼究竟經故

【玄】三依欲後三 由上無見道 無聞無緣下 無厭及經故

षडर्हन्तो मतास्तेषां पञ्च श्रद्धाधिमुक्तजाः ।

विमुक्तिः सामयिकेषामकोप्याकोप्यधर्मणः ॥ ५६ ॥

དག་བཅོམ་དུག་འདོད་དེ་དག་ལས། །ལྷ་ནི་དང་བས་མོས་ལས་སྒྲེས། །

དེ་དག་ནམ་གྲོལ་དུས་དང་སྒྱུར། །མི་གཤེའི་ཆོས་ཙན་མི་གཤོ་བ། །

【真】阿羅漢有六 前五信樂性 彼脫依時愛 不壞法無壞

【玄】阿羅漢有六 謂退至不動 前五信解生 總名時解脫

अतोऽसमयमुक्तोऽसौ दृष्टिप्राप्तान्वयश्च सः ।

तद्गोत्रो आदितः केचित् केचिदुत्तापनागताः ॥ ५७ ॥

དེ་ཕྱིར་དེ་དུས་མི་སྒྱུར་གྲོལ། །དེ་ནི་མཐོང་ཐོབ་ཐུ་ལས་ཁུང་། །

ཁ་ཙམ་དང་པོ་ནས་དེའི་རིགས། །ཁ་ཙམ་སྐྱུངས་བ་ལས་ཁུར་ཏོ། །

【真】故非時解脫 此先見至類 有餘本得性 有餘練根得

【玄】後不時解脫 從前見至生 有是先種性 有後練根得

गोत्राच्चतुर्णां पञ्चानां फलाद्धानिर्न पूर्वकात् ।

शैक्षानार्याश्च षड्गोत्रा सञ्चारो नास्ति दर्शने ॥ ५८ ॥

བཞི་ནི་རིགས་ལས་ལྷ་འབྲས་ལ་^②། །ཉམས་འཁུར་^③དང་པོ་ལས་མ་ཡིད། །

① 《བཅ》《སྐར་》འདིས།

② 《བཅ》《སྐར་》ལས།

③ 《བཅ》《སྐར་》ཁུར།

སྒྲོབ་དང་འཕགས་མིན་རིགས་ཀྱི་ལྟ་བུ། །མཐོང་བ་ལ་ནི་འཕྲོ་བ་མེད། །

【真】退性有四人 五退果非先 凡學人六性 見道無練根

【玄】四從種性退 五從果非先 學異生亦六 練根非見道

परिहाणिसिद्धिं ज्ञेयां प्राप्ताप्राप्तोपभोगतः ।

अन्त्या शास्तुरकोप्यस्य मध्या चान्यस्य तु त्रिधा ॥ ५९ ॥

ཐོབ་དང་མ་ཐོབ་ཉེར་སྒྲུབ་ལས། །ཡོངས་ཉམས་རྣམ་བ་གསུམ་ཤེས་^①བྱ། །

སྒྲོན་ལ་ཐ་མ་མི་གཤོ་ལ། །བར་མའང་གཞན་ལ་རྣམ་གསུམ་མོ། །

【真】退墮有三種 已得未得用 最後佛不壞 中間餘有三

【玄】應知退有三 已未得受用 佛唯有最後 利中後鈍三

प्रियते न फलभ्रष्टस्तदकार्यं करोति न ।

विमुक्त्यानन्तर्यपथा नवाकोप्येऽतिसेवनात् ॥ ६० ॥

འབྲས་ལས་ཉམས་བ་འཆི་བ་མེད། །བྱ་བ་མ་ཡིན་དེ་མི་བྱེད། །

མི་གཤོ་རྣམ་ཐོབ་བར་ཆད་མེད། །ལམ་དགུའོ་ཤིན་ཏུ་བསྐྱེན་ཕྱིར་རོ། །

【真】退位不死故 不作非所作 無間解脫九 不壞由久事

【玄】一切從果退 必得不命終 住果所不為 慚增故不作

練根無學位 九無間解脫

दृष्ट्याप्ततायामेकैकोऽनास्रवा नृषु वर्धनम् ।

अशौक्षो नव निश्चित्य भूमीः शौक्षस्तु षड् यतः ॥ ६१ ॥

མཐོང་བས་ཐོབ་ལ་རེ་རེའོ། །ཟག་མེད་མི་ཡི་ནང་དུ་འཕེལ། །

མི་སྒྲོབ་ས་དགུ་ལ་བསྐྱེན་^②ཏེ། །སྒྲོབ་བ་ཀྱི་ལ་གང་གི་ཕྱིར། །

【真】於見至一一 無流人道增 無學依九地 有學但依六

① 《བེ་》《སྒྲུབ་》ཞེས།

② 《བེ་》《སྒྲུབ་》ཏེན།

【玄】久習故學一 無漏依人三 無學依九地 有學但依六

सविशेषं फलं त्यक्त्वा फलमाप्नोति वर्धयन् ।

द्वौ बुद्धश्रावकाः सप्त नवैते नवधेन्द्रियाः ॥ ६२ ॥

འཕྲེལ་བ་^①འབྲས་སུ་བྱུང་བར་ཅན། །བྱུང་སྟེ་འབྲས་སུ་ཐོབ་བར་འགྱུར། །

སངས་སྐུས་གཉིས་དང་ཉན་ཐོས་བརྒྱན། །དེ་དགུ་དབང་པོ་རྣམ་དགུ་ཅན། །

【真】捨有差別果 得勝果道增 二佛聲聞七 有九由九根

【玄】捨果勝果道 唯得果道故 七聲聞二佛 差別由九根

प्रयोगाक्षसमापत्तिविमुक्त्युभयतः कृताः ।

पुद्गलाः सप्त, षट् त्वेते द्वौ द्वौ मार्गत्रये यतः ॥ ६३ ॥

གང་ཟག་བརྒྱན་པོ་སྟོར་བ་དང་། །དབང་པོ་སྟོམས་འདུག་རྣམ་གྲོལ་དང་། །

གཉིས་ཀས་བྱས་པའོ་དེ་དག་དུག །འདི་ལྟར་ལམ་གསུམ་ལ་གཉིས་གཉིས། །

【真】加行根滅定 解脫二故成 七人或六人 三道人雙故

【玄】加行根滅定 解脫故成七 此事別唯六 三道各二故

निरोधलाभ्युभयतोविमुक्तः प्रज्ञयेतरः ।

समापत्तीन्द्रियफलैः पूर्णः शैक्षोऽभिधीयते ॥ ६४ ॥

འགོག་ཐོབ་གཉིས་ཀ་ལས་རྣམ་གྲོལ། །ཤེས་རབ་ཀྱིས་ནི་ཅིག་ཤོས་སོ། །

སྟོམས་འདུག་^②དབང་པོ་འབྲས་རྣམས་ཀྱིས། །སྟོབ་པ་ཡོངས་ཇོགས་ཞེས་བྱའོ། །

【真】俱由得滅定 餘人慧解脫 由定根果故 說圓滿具學

【玄】俱由得滅定 餘名慧解脫 有學名為滿 由根果定三

अशैक्षपरिपूर्णत्वं द्वाभ्यां मार्गः समासतः ।

① 《བེ་》《སྐར་》ལ།

② 《སྐར་》མཐུག

विशेषमुत्तयानन्तर्यप्रयोगाख्यश्चतुर्विधः ॥ ६५ ॥

གཉིས་ཀྱིས་མི་སྒྲོབ་ཡོངས་སུ་རྫོགས། །མདོར་ན་ལམ་ནི་རྣམ་བཞི་རྟེན། །

ཁྱད་པར་ཅན་དང་རྣམ་སྒྲོལ་དང་། །བར་ཆད་མེད་དང་སྒྲོར་ཞེས་བྱ། །

【真】無學圓滿德 由二略說道 四加行無間 解脫增進道

【玄】無學得滿名 但由根定二 應知一切道 略說唯有四
謂加行無間 解脫勝進道

ध्यानेषु मार्गः प्रतिपत्सुखा दुःखान्यभूमिषु ।

धन्वाभिज्ञा मृदुमतेः क्षिप्राभिज्ञेतरस्य तु ॥ ६६ ॥

བསམས་གཏན་དག་གི་^①ལམ་རྣམས་སྒྲོ་། །ས་གཞན་དག་གི་དཀའ་བ་ཡིན། །

སྒྲོ་ཁུལ་མདོན་ཤེས་སུལ་བ་རྟེན། །ཅིག་ཤོས་ཀྱི་^②ནི་མདོན་ཤེས་སུར། །

【真】依定道樂行 於餘地苦行 遲智軟根人 速智約利根

【玄】通行有四種 樂依本靜慮 苦依所餘地 遲速鈍利根

अनुत्पादक्षयज्ञाने बोधिस्तादनुलोम्यतः ।

सप्तत्रिंशत् तु तत्पक्ष्या नामतो द्रव्यतो दश ॥ ६७ ॥

ཟད་དང་མི་སྒྲོལ་ཤེས་བ་ནི། །ཁྱད་ཚུབ་དེ་དང་མཐུན་ཉིད་ཕྱིར། །

སུམ་ཏུ་ཙ་བདུན་དེའི་ཕྱོགས་མཐུན། །མིང་གི་སྒྲོ་ནས་རྫས་སུ་བཏུ། །

【真】盡無生二智 菩提由順此 三十七覺助 由名實義十

【玄】覺分三十七 謂四念住等 覺謂盡無生 順此故名分
此實事唯十

श्रद्धा वीर्यं स्मृतिः प्रज्ञा समाधिः प्रीत्युपेक्षणे ।

① 《བེ་》 གིས།

② 《བེ་》《རྣམ་》ལ།

③ 《བེ་》《རྣམ་》ཀྱིས།

प्रस्रब्धि-शील-सङ्कल्पाः, प्रज्ञा हि स्मृत्युपस्थितिः ॥ ६८ ॥

वीर्यं सम्यक्प्रहाणारव्यम्, ऋद्धिपादाः समाधयः ।

प्रधानग्रहणं सर्वे गुणाः प्रायोगिकास्तु ते ॥ ६९ ॥

དང་དང་བཅོམ་འགྲུལ་ཕྱན་པ་དང་། །ཤེས་རབ་ཏིང་འཛིན་བཏང་སྒྲུམས་དགའ། །

རྟོག་དང་རྩལ་ཁྲིམས་ཤིན་ཏུ་སྦྱངས། །ཕྱན་པ་ཉེར་གཞག་ཤེས་རབ་སྟེ། །

བཅོམ་འགྲུལ་ཡང་དག་འཛིན་ཅེས་བྱ། །རྩལ་འགྲུལ་རྒྱུ་པ་ཏིང་འཛིན་རྟོ། །

གཙོ་བོ་སྒྲུལ་པ་དེ་དག་ནི། །སྦྱོར་བྱུང་ཡོན་ཏན་ཀུན་གྱུང་ཡིན། །

- 【真】信精進憶念 三摩提智慧 喜捨及輕安 戒覺慧念處
精進名正勤 如意足名定 由隨勝立名 一切加行得
【玄】調慧勤定信 念喜捨輕安 及戒尋為體 四念住正斷
神足隨增上 說為慧勤定 實諸加行善

आदिकर्मिकनिर्वेधभागीयेषु प्रभाविताः ।

भावने दर्शने चैव सप्त वर्गा यथाक्रमम् ॥ ७० ॥

སྟེ་ཚན་བདུན་ནི་ཤོ་རིམས་^①བཞིན། །ལས་ནི་དང་བོ་^②པ་དག་དང་། །

དེས་འབྲེད་ཆ་མཐུན་རྣམས་དང་ནི། །བསྒྲེམ་དང་མཐོང་ལ་རབ་ཏུ་ཐུ། །

- 【真】初發行決擇 分中所分別 於修位見位 七部次第知
【玄】初業順決擇 及修見道位 念住等七品 應知次第增

अनास्रवाणि बोध्यङ्गमार्गाङ्गाणि द्विधेतरे ।

सकलाः प्रथमे ध्यानेऽनागम्ये प्रीतवर्जिताः ॥ ७१ ॥

① 《བོ་》《སྒྲར་》རིམ། (ཚས་ཚན་འདིའི་ནང་དུ་རིམས་ཞེས་པ་རྣམས་ 《བོ་》《སྒྲར་》ལ་རིམ་ཞེས་འཁོད་ཀྱང་བཟུར་མཁན་དུ་བཀོད་མེད།)

② 《སྒྲར་》དངོས།

བྱང་ཆུབ་ཡན་ལག་ལམ་ཡན་ལག། ཟག་བ་མེད་གཞན་རྣམ་གཉིས་མོ།

བསམ་གཏན་དང་པོ་ན་ཐམས་ཅད། མི་ལྷོགས་མེད་ན་དགའ་མ་གཏོགས།

【真】無流覺道分 餘法有二種 於初定具足 非至定除喜

【玄】七覺八道支 一向是無漏 三四五根力 皆通於二種
初靜慮一切 未至除喜根

द्वितीयेऽन्यत्र सङ्कल्पात् द्वयोस्तद्वयवर्जिताः ।

ध्यानान्तरे च शीलाङ्गैस्ताभ्यां च त्रिष्वरूपिषु ॥ ७२ ॥

གཉིས་བ་ན་ནི་ཆོག་མ་གཏོགས། གཉིས་ན་དེ་གཉིས་མ་གཏོགས་བ།

བསམ་གཏན་བར་ནའང་གཟུགས་མེད་བ། གསུམ་ནའང་དེ་དང་ཆུལ་ཡན་ལག།

【真】第二定離覺 於二二所離 及中定離戒 前二三無色

【玄】二靜慮除尋 三四中除二 前三無色地 除戒前二種

कामधातौ भवाग्रे च बोधिमार्गाङ्गवर्जिताः ।

त्रिसत्यदर्शने शीलधर्मावेत्यप्रसादयोः ॥ ७३ ॥

བྱང་ཆུབ་དང་ནི་ལམ་ཡན་ལག། མ་གཏོགས་འདོད་ཁམས་སྲིད་ཅེ་ནི་^①།

བདེན་གསུམ་མཐོང་ན་ཆུལ་ཁྱིམས་དང་། ཆོས་ལ་ཤེས་ནས་དད་བ་འཕྲོབ་^②།

【真】於欲界有頂 離覺聖道分 見三諦得戒 及法正解信

【玄】於欲界有頂 除覺及道支 證淨有四種 謂佛法僧戒

लाभो मार्गाभिसमये बुद्धतत्सङ्ख्योरपि ।

धर्मः सत्यत्रयं बोधिसत्त्वप्रत्येकबुद्धयोः ॥ ७४ ॥

मार्गश्च द्रव्यतस्तु द्वे श्रद्धा शीलं च निर्मलाः ।

① 《བེ་》《རྣམ་》ནས།

② 《བེ་》ཐོབ།

नोक्ता विमुक्तिः शैक्षाङ्गं बद्धत्वात् सा पुनर्द्विधा ॥ ७५ ॥

ལམ་མངོན་རྟོགས་ན་སངས་རྒྱས་དང་། །དེ་ཡི་དགོ་འདུན་དག་ལ་ཡང་། །

ཆོས་བདེན་གསུམ་དང་རང་སངས་རྒྱས། །བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་ལམ་ཡིན་ལོ། །

རྩམ་སུ་གཉིས་ཏེ་དང་བ་དང་། །རྒྱལ་ཁྲིམས་དྲི་མ་མེད་བ་ཡིན། །

བཅིངས་ཕྱིར་སློབ་བའི་ཡན་ལག་ཏུ། །རྣམ་ཐོལ་མ་བཤད་དེ་རྣམ་གཉིས། །

【真】於見道信佛 及信弟子眾 法謂三諦及 菩薩獨覺道

若約物唯二 信戒皆無流 解脫非學分 有繫故二種

【玄】見三得法戒 見道兼佛僧 法謂三諦全 菩薩獨覺道

信戒二為體 四皆唯無漏 學有餘縛故 無正脫智支

असंस्कृता क्लेशहानमधिमुक्तिस्तु संस्कृता ।

साङ्गः सैव विमुक्ती द्वे ज्ञानं बोधिर्यथोदिता ॥ ७६ ॥

ཉོན་མོངས་བཅོམ་བ་འདུས་མ་བྱས། །མོས་བ་འདུས་བྱས་ཡན་ལག་ནི། །

དེ་ཡིན་དེ་ཉིད་རྣམ་ཐོལ་གཉིས། །བྱང་ཆུབ་ཇི་རྣམ་བཤད་ཅེས་^①བ། །

【真】惑滅是無為 心淨了有為 此分即二脫 慧如說菩提

【玄】解脫為無學^② 謂勝解惑滅 有為無學支 即二解脫蘊

正智如覺說 謂盡無生智

विमुच्यते जायमानमशैक्षं चित्तमावृतेः ।

निरुध्यमानो मार्गस्तु प्रजहाति तदावृतिम् ॥ ७७ ॥

མི་སློབ་སེམས་ནི་སྡེ་འགྱུར་བ། །སློབ་བ་ལས་ནི་རྣམ་ཐོལ་འགྱུར། །

འགག་བར་འགྱུར་བའི་ལམ་གྱིས་ནི། །དེ་ཡི་སློབ་བ་རབ་ཏུ་སློང་། །

【真】解脫正生心 無學從惑障 正滅道能滅 能障道諸惑

① 《བེ་》《ལྷར་》ཤེས།

② 《中》為

【玄】無學心生時 正從障解脫 道唯正滅位 能令彼障斷

असंस्कृतैव धात्वाख्या विरागो रागसंक्षयः ।

प्रहाणधातुरन्येषां निरोधाख्यस्य वस्तुनः ॥ ७८ ॥

འདུས་མ་བྱས་ཉིད་ཁམས་ཞེས་བྱ། །འདོད་ཆགས་ཀུན་ཟད་འདོད་ཆགས་བྲལ། །

སྤངས་པའི་ཁམས་ནི་^①གཞན་དག་གོ། །འགོག་པའི་ཁམས་ཞེས་བྱ་བ་གཞི་^②། །

【真】無為解脫界 離欲謂欲滅 滅界餘惑滅 永除別類滅

【玄】無為說三界 離界唯離貪 斷界斷餘結 滅界滅彼事

निर्विद्यते दुःखहेतुक्षान्तिज्ञानैर्विरज्यते ।

सर्वैर्जहाति यैरेवं चतुष्कोटिकसम्भवः ॥ ७९ ॥

སྤྱག་བསྐྱལ་སྤྱ་བ་ཟོད་ཤེས་རྣམས་ཀྱིས། །ཡིད་འབྱུང་གང་གིས་སྤོང་འབྱུང་བ། །

ཀུན་གྱི་^③འདོད་ཆགས་འབྲལ་བར་འབྱུང། །དེ་ལྟར་^④ན་ནི་སྤྱ་བ་ཞི་མིད། །

【真】厭離由苦集 忍智故離欲 二由一切滅 此中立四句

【玄】厭緣苦集慧 離緣由^⑤能斷 相對互廣陋 故應成四句

① 《བཅ》《སྤྱར་》ན།

② 《སྤྱར་》བཞི།

③ 《བཅ》《སྤྱར་》ཀྱིས།

④ 《བཅ》《སྤྱར་》ན།

⑤ 《正》《中》四

सप्तमं कोशस्थानम् (७. ज्ञाननिर्देशः)

ཆེས་མཐོན་པའི་མཛོད་གྱི་ཆོག་ལེའུར་བྱས་པ་ལས། ཡེ་ཤེས་བསྟན་པ་ཞེས་བྱ་བ་སྟེ་གནས་བདུན་
པ། །

【真】分別慧品第七

【玄】分別智品第七六十一頌

नामलाः क्षान्तयो ज्ञानं क्षयानुत्पादधीर्न दृक् ।

तदन्योभयथार्या धीरन्या ज्ञानं दृशश्च षट् ॥ १ ॥

དྲི་མེད་བཟོད་རྣམས་ཤེས་པ་མིན་^①། ཁང་དང་མི་སྡེའི་སྟོང་ལྟ་མིན། །

དེ་ལས་གཞན་འཕགས་སྟོང་གཉིས་ཀ ། གཞན་ཤེས་དུག་ནི་ལྟ་བའང་ཡིན། །

【真】無垢忍非智 盡無生非見 異彼聖智二 餘智見有六

【玄】聖慧忍非智 盡無生非見 餘二有漏慧 皆智六見性

सास्त्रवानास्त्रवं ज्ञानमाद्यं संवृतिज्ञापकम् ।

अनास्त्रवं द्विधा धर्मज्ञानमन्वयमेव च ॥ २ ॥

ཤེས་པ་བླ་བ་འཕམ་བླ་བ་མེད། །དང་པོ་ཀུན་རྫོང་ཅེས་བྱའོ། །

བླ་མེད་རྣམ་གཉིས་ཆེས་དང་ནི། །ཤེས་སུ་ཤེས་པ་ཁོ་ན་ཡིན། །

【真】有流無流智 第一名俗智 無流智有二 法智及類智

【玄】智十總有二 有漏無漏別 有漏稱世俗 無漏名法類

सांवृतं सर्वविषयं कामदुःखादिगोचरम् ।

धर्माख्यमन्वयज्ञानं तूर्ध्वदुःखादिगोचरम् ॥ ३ ॥

ཀུན་རྫོང་ཡུལ་ནི་ཐམས་ཅད་དོ། །ཆོས་ཞེས་བྱ་བའི་སྟོང་ཡུལ་ནི། །

① 《བཅ》《སྟར་པ་》རྣམ་ཤེས་པ་ཡིན།

འདོད་སྤྱུག་བསྡུལ་སོགས་ཐེས་ཤེས་པའི། རྩོད་ཡུལ་གོང་མའི་སྤྱུག་བསྡུལ་སོགས། །

【真】俗智一切境 欲苦等為境 法智若類智 上苦等為境

【玄】世俗遍為境 法智及類智 如次欲上界 苦等諦為境

ते एव सत्यभेदेन चत्वार्येते चतुर्विधे ।

अनुत्पादक्षयज्ञाने ते पुनः प्रथमोदिते ॥ ४ ॥

དེ་དག་ཉིད་བདེན་བྱེ་བྲག་གིས། །བཞི་སྟེ་ནམ་བཞི་དེ་དག་ནི། །

མི་སྐྱེ་བ་དང་བྲད་བ་ཤེས། །དེ་གཉིས་དང་པོ་སྐྱེས་པ་ནི། །

【真】此二由諦異 成四四更二 名盡無生智 此智復初生

【玄】法類由境別 立苦等四名 皆通盡無生

दुःखहेत्वन्वयज्ञाने चतुर्भ्यः परचित्तवित् ।

भूम्यक्षपुद्गलोत्क्रान्तं नष्टजातं न वेत्ति तत् ॥ ५ ॥

སྤྱུག་བསྡུལ་སྐྱེ་ཐེས་ཤེས་པ་ཡིན། །བཞི་ལས་པ་རོལ་སེམས་རིག་པ། །

དེས་ནི་ས་དབང་གང་བྲག་འདས། །ཁིག་དང་མ་སྐྱེས་མི་^①རིག་གོ། །

【真】苦集類智性 從四他心智 過地根人上 滅未生不知

【玄】初唯苦集類 法類道世俗 有成他心智 於勝地根位
去來世不知

न धर्मान्वयधीपक्ष्यमन्योन्यं दर्शनक्षणौ ।

श्रावको वेत्ति खड्गस्त्रीन् सर्वान् बुद्धोऽप्रयोगतः ॥ ६ ॥

ཆོས་ཐེས་སྟོ་ཕྱོགས་པན་ཚུན་མིན། །ཉན་ཐོས་མཐོང་བའི་རྣམ་ཅིག་གཉིས། །

རིག་སྟེ་བསེ་རུ་ལྷ་སྤྱུས་གསུམ། །སངས་རྒྱས་སྟོར་བ་མེད་པར་^②ཀུན། །

【真】法類互不知 見位初二念 聲聞犀喻二 佛自然具知

① 《བེ་》《སྤྱར་》མ།

② 《བེ་》《སྤྱར་》པ།

【玄】法類不相知 聲聞麟喻佛 如次知見道 二三念一切

क्षयज्ञानं हि सत्येषु परिज्ञातादिनिश्चयः ।

न परिज्ञेयमित्यादिरनुत्पादमतिर्मता ॥ ७ ॥

ཟད་པར་^①ཤེས་པ་བདེན་ལྟམས་ལ། ཡོངས་ཤེས་ལ་སོགས་པ་^②ངེས་པ་འོ། །

ཡོངས་ཤེས་བྱར་མེད་ཅེས་^③ལ་སོགས། མི་སྡེ་བ་ཡི་སྒྲོ་^④འདོད་དོ། །

【真】盡智於四諦 已知等決知 不更應知等 說名無生智

【玄】智於四聖諦 知我已知等 不應更知等 如次盡無生

स्वभावप्रतिपक्षाभ्यामाकाराकारगोचरात् ।

प्रयोगकृतकृत्यत्वहेतूपचयतो दश ॥ ८ ॥

རང་བཞིན་དང་ནི་གཉེན་པོ་དང་། རྣམ་པ་རྣམ་པ་སྒྲུབ་ཡུལ་དང་། །

སྒྲུབ་དང་བྱ་བ་བྱས་ཉིད་དང་། ཁྱུ་སྐྱས་པ་ལས་བཅུ་ཡིན་ནོ། །

【真】由自性對治 行相行相境 加行作事辦 因圓故說十

【玄】由自性對治 行相行相境 加行辦因圓 故建立十智

धर्मज्ञानं निरोधे यन्मार्गे वा भावनापथे ।

त्रिधातुप्रतिपक्षस्तत् कामधातोस्तु नान्वयम् ॥ ९ ॥

བསྒོམ་པའི་ལམ་ལ་འགོག་པའམ། ལམ་ལ་ཆོས་ཤེས་གང་ཡིན་དེ། །

ཁམས་གསུམ་གྱི་ནི་གཉེན་པོ་ཡིན། འདོད་པའི་ཁམས་གྱི་རྗེས་མ་ཡིན། །

【真】法智於滅諦 及道諦修道 是三界對治 類智非欲治

【玄】緣滅道法智 於修道位中 兼治上修斷 類無能治欲

① 《བེ་》《སྒྲར་》པ།

② 《བེ་》《སྒྲར་》-པ།

③ 《བེ་》《སྒྲར་》བྱ་བ་མེད།

④ 《བེ་》《སྒྲར་》སྒྲོ་པ།

धर्मज्ञानान्वयज्ञानं षोडशाकारमन्यथा ।

तथा च सांवृतं स्वैः स्वैः सत्याकारैश्चतुष्टयम् ॥ १० ॥

ཆོས་ཤེས་པ་དང་རྗེས་སུ་ཤེས། རྣམ་པ་བརྩ་དུག་ཀུན་རྫོང་ནི།

དེ་བཞིན་གཞན་དུའང་རང་རང་གི། བདེན་པའི་རྣམ་པས་བཞི་ཡིན་ནོ།

【真】法智及類智 有十六行相 俗智如不如 由自諦相四

【玄】法智及類智 行相俱十六 世俗此及餘 四諦智各四

तथा परमनोज्ञानं निर्मलं समलं पुनः ।

ज्ञेयस्त्वलक्षणाकारमेकैकद्रव्यगोचरम् ॥ ११ ॥

ཡ་རོལ་ཡིད་ཤེས་ཏི་མེད་ཀྱང་། དེ་བཞིན་ཏི་མ་དང་བཅས་ནི།^①

ཤེས་བྱ་^②རང་གི་མཚན་ཉིད་རྣམ་^③། །རྣམ་རེ་རེ་ཞིག་སྟོང་ཡུལ་ལོ།

【真】他心智亦爾 無垢復有垢 如應知自相 緣一物為境

【玄】他心智無漏 唯四謂緣道 有漏自相緣 俱但緣一事

शेषे चतुर्दशाकारे शून्यानात्मविवर्जिते ।

नामलः षोडशेभ्योऽन्य आकारोऽन्येऽस्ति शास्त्रतः ॥ १२ ॥

ལྷག་མ་རྣམ་པ་བརྩ་བཞི་ཅན། །སྟོང་དང་བདག་མེད་མ་གཏོགས་སོ།

ཏི་མེད་བརྩ་དུག་གཞན་རྣམ་^④མེད། །གཞན་ཡོད་ཅེས་པ་བསྟན་བཅོས་ལས།

【真】後二十四相 空無我所雜 無淨出十六 行相餘師有

【玄】盡無生十四 謂離空非我 淨無越十六 餘說有論故

द्रव्यतः षोडशाकाराः प्रज्ञाकारस्तथा सह ।

① 《བེ་》-དེ་བཞིན་ཏི་མ་དང་བཅས་ནི།

② 《བེ་》《སྟོང་》བྱའི།

③ 《བེ་》《སྟོང་》རྣམས།

④ 《བེ་》རྣམས།

आकारयन्ति सालम्बाः सर्वमाकार्यते तु सत् ॥ १३ ॥

རྩམ་སྤྱོད་ཀྱིས་བ་བཅུ་རྩལ་གྱོ། ། རྩམ་བ་ཤེས་རབ་དང་བཅས་པའི། །

དམིགས་དང་བཅས་པས་འཛིན་པར་བྱེད། ། ཡོད་བ་ཐམས་ཅད་གཞུང་བྱ་ཡིན། །

【真】實物有十六 行相謂智慧 共此緣境法 所取別有法

【玄】行相實十六 此體唯是慧 能行有所緣 所行諸有法

त्रिधाद्यं कुशलान्यन्यान्याद्यं सर्वासु भूमिषु ।

धर्माद्यं षड् नवसु त्वन्वयाख्यं तथैव षट् ॥ १४ ॥

ध्यानेष्वन्यमनोज्ञानं कामरूपाश्रयं च तत् ।

कामाश्रयं तु धर्माख्यमन्यत् त्रैधातुकाश्रयम् ॥ १५ ॥

དང་^①པོ་རྩམ་གསུམ་གཞན་རྩམས་དགེ། དང་པོ་ས་རྩམས་ཐམས་ཅད་ན། །

རྩལ་ན་ཆོས་ཤེས་བྱ་བར་དགུ་^②། ། རྩམ་ཤེས་བྱ་བ་དེ་བཞིན་རྩལ། །

གཞན་ཡིད་ཤེས་བ་བསམ་གཏན་བཞི་^③། ། དེ་ནི་འདོད་དང་གཞུགས་རྟེན་ཅན། །

ཆོས་ཤེས་བྱ་བ་འདོད་རྟེན་ཅན། ། ཐམས་གསུམ་བ་ཡི་རྟེན་ཅན་གཞན། །

【真】初智三餘善 此智通諸地 法智六地類 九地復六智

四定他心智 欲色身依止 法智依欲身 餘智依三界

【玄】性俗三九善 依地俗一切 他心智唯四 法六餘七九

現起所依身 他心依欲色 法智但依欲 餘八通三界

स्मृत्युपस्थानमेकं धीर्निरोधे परचित्तधीः ।

त्रीणि चत्वारि शेषाणि धर्मधीगोचरो नव ॥ १६ ॥

① 《བེ་》《རྩམ་》དབང་།

② 《བེ་》《རྩམ་》དགུ་ན།

③ 《བེ་》《རྩམ་》བཞིན།

འགོག་སྒོ་བྱ་བ་ཉེར་གཞག་པ། །གཅིག་སྟེ་པ་རྩལ་སེམས་སྒོ་ནི། །

གསུམ་མོ་ལྷག་མ་བཞི་ཡིན་ནོ། །ཆོས་སྒོའི་སྟོང་ཡུལ་དགུ་ཡིན་ནོ། །

【真】念處一滅智 他心智三念 所餘四念處 法智境九智

【玄】諸智念住攝 滅智唯最後 他心智後三 餘八智通四

नव मार्गान्वयधियोर्दुःखहेतुधियोर्द्वयम् ।

चतुर्णां दश नैकस्य योज्या धर्माः पुनर्दश ॥ १७ ॥

ལམ་རྩེས་སྒོ་ཡི་དགུ་ཡིན་ནོ། །སྟུག་བསྐལ་སྟུ་སྒོའི་^①གཉིས་ཡིན་ནོ། །

བཞི་ཡི་བརྩ་ཡིན་གཅིག་གི་མིན། །ཆོས་བརྩ་དག་ནི་སྟུར་བར་བྱ། །

【真】類道智境九 苦集智境二 四智十非一 應合法有十

【玄】諸智互相緣 法類道各九 苦集智各二 四皆十滅罪^②

所緣總有十

त्रैधातुकामला धर्मा अकृताश्च द्विधा द्विधा ।

सांवृतं स्वकलापान्यदेकं विद्यादनात्मतः ॥ १८ ॥

ཁམས་གསུམ་པ་དང་ཉི་མེད་ཆོས། །འདུས་མ་བྱས་རྣམས་གཉིས་གཉིས་སོ། །

ཀུན་རྫོབ་གཅིག་ཤུས་རང་ཆོགས་ལས། །གཞན་ནི་བདག་མེད་ཉིད་རིག་འགྱུར། །

【真】三界無流法 無為二二種 世智除類初 一智由無我

【玄】謂三界無漏 無為各有二 俗緣十法五 類七苦集六

滅緣一道二 他心智緣三 尽无生各九^③ 俗智除自品

總緣一切法

एकज्ञानान्वितो रागी प्रथमेऽनास्रवक्षणे ।

द्वितीये त्रिभिरूर्ध्वस्तु चतुर्ष्वेकैकवृद्धिमान् ॥ १९ ॥

① 《བེ་》《སྟུར་》སྒོ།

② 《正》《中》非

③ 俗緣十法五 類七苦集六 滅緣一道二 他心智緣三 尽无生各九，梵、藏無

ཟག་མེད་སྒྲིབ་ཅིག་དང་པོ་ལ། །ཆགས་ཅན་ཤེས་པ་གཅིག་དང་ལྔ། །

གཉིས་པ་ལ་གསུམ་ཡན་ཆད་ནི། །བཞི་ལ་རེ་རེ་འཕྲེལ་དང་ལྔ། །

【真】一智應有欲 於無流初念 第二三應上 於四一一增

【玄】為非我行相 唯聞思所成 異生聖見道^① 初念定成一
二定成三智 後四一一增

यथोत्पन्नानि भाव्यन्ते क्षान्तिज्ञानानि दर्शने ।

अनागतानि तत्रैव सांवृतं चान्वयत्रये ॥ २० ॥

མཐོང་བའི་ལམ་ལ་བཟོད་པ་དང་། །ཤེས་པ་ཇི་ལྟར་སྒྲེས་པ་རྣམས། །

མ་འོངས་པ་འཕྲོབ་དེ་ཉིད་ལ། །ཇིས་གསུམ་ལ་ནི་གུན་རྫོབ་གུང་། །

【真】如生彼所修 忍智於見位 未來於中爾 世智於三類

【玄】修道定成七 离欲增他心 无学钝利根 定成九成十^②
見道忍智起 即彼未來修 三類智兼修

अतोऽभिसमयान्त्याख्यं तदानुत्पत्तिधर्मकम् ।

स्वाधोभूमिनिरोधेऽन्त्यं स्वसत्याकारं यात्तिकम् ॥ २१ ॥

དེ་ལྟར་མངོན་རྟོགས་མཐའ་ཞེས་བྱ། །དེ་ནི་མི་སྒྲེའི་ཆོས་ཅན་ཡིན། །

རང་དང་འོག་ས་འགོག་པའི་མཐའ། །རང་བདེན་རྣམ་ཅན་འབད་ལས་བྱུང་། །

【真】名對觀後智 此無生為法 自下地滅後 共諦相用得

【玄】現觀邊俗智 不生自下地 苦集四滅後 自諦行相境
唯加行所得

षोडशे षट् सरागस्य वीतरागस्य सप्त तु ।

सरागभावना मार्गे तदूर्ध्वं सप्तभावना ॥ २२ ॥

^①為非我行相 唯聞思所成 異生聖見道，梵、藏皆無此句

^②修道定成七 离欲增他心 无学钝利根 定成九成十，梵、藏皆無

ཆགས་བཅས་བཅུ་དྲུག་པ་ལ་དུག ། འདོད་ལས་ཆགས་དང་བྲལ་བས་བདུན། །

དེ་ཡི་གོང་མ་ཆགས་བཅས་ཀྱི། །བསྐྱོམ་བའི་ལམ་ལ་བདུན་འཕྲོབ་བོ་^①། །

【真】十六六有欲 離欲人有七 有欲修道中 從此上七修

【玄】修道初剎那 修六或七智

सप्तभूमिजयाऽभिज्ञाकोप्याप्ताकीर्णभाविते ।

आनन्तर्यपथेषूर्ध्वं मुक्तिमार्गाष्टकेऽपि च ॥ २३ ॥

ས་བདུན་ལས་སྐྱལ་མཛོན་ཤེས་དང་། །མི་གཡོ་འཕྲོབ་དང་སྐྱེལ་བསྐྱོམ་བའི་^②། །

བར་ཆད་མེད་བའི་ལམ་དག་དང་། །གོང་མའི་སྐྱེལ་བའི་ལམ་བརྒྱད་ལའང་། །

【真】七地勝通解 得不壞雜修 於無間道上 諸八解脫道

【玄】斷八地無間 及有欲餘道 有頂八解脫 各修於七智

शैक्षोत्तापनमुक्तौ वा षड्मज्ञानभावना ।

आनन्तर्यपथे षण्णां भवाग्रविजये तथा ॥ २४ ॥

སྐྱོབ་བ་སྐྱོང་བའི་སྐྱེལ་བ་ལ། །ཤེས་བ་དུག་དང་བདུན་འཕྲོབ་བམ། །

བར་ཆད་མེད་བའི་ལམ་ལ་དུག ། དེ་བཞིན་སྤྱིད་ཅེ་^③རྣམ་སྐྱལ་ལའང་། །

【真】學練根解脫 六七智修餘 無間道六修 有頂勝亦爾

【玄】上無間餘道 如次修六八 無學初剎那 修九或修十

鈍利根別故 勝進道亦然

नवानां तु क्षयज्ञानेऽकोप्यस्य दशभावना ।

तत्सञ्जारेऽन्त्यमुक्तौ च प्रोक्तशेषेऽष्टभावना ॥ २५ ॥

ཟད་བ་^④ཤེས་བ་ལ་དགུ་ལོ། །མི་གཡོ་བས་ནི་བཅུ་འཕྲོབ་བོ། །

① 《བེ་》《སྐར་》ཕྱོབ་བོ།

② 《བེ་》《སྐར་》པའོ།

③ 《བེ་》《སྐར་》ཅེའི།

④ 《བེ་》《སྐར་》པའི།

དེར་འཕོ་སྒོལ་བའི་ཐ་མ་ལའང་། །བཤད་བའི་སྒྲིག་མ་ལ་བརྒྱད་འཕྲོབ། །

【真】於盡智修九 得不壞修十 練不壞解脫 所說餘修八

【玄】練根無間道 學六無學七 餘學六七八 應八九一切

雜修通無間 學七應八九 餘道學修八 應九或一切

聖起餘功德 及異生諸位 所修智多少 皆如理應思

यद्वैराग्याय यल्लाभस्तत्र चाधश्च भाव्यते ।

सास्त्रवाश्च क्षयज्ञाने लब्धपूर्वं न भाव्यते ॥ २६ ॥

གང་ལས་ཆགས་བྱལ་བྱ་ཕྱིར་གང་། །ཐོབ་བ་དེར་ཡང་འོག་མའང་འཕྲོབ། །

ཟད་བ་ཤེས་ལ་ཟག་བཅས་ཀྱང་། །ས་ཀུན་སྡོན་རྫོང་མི་འཕྲོབ་པོ། །

【真】為離此地欲 是得此下修 有流於盡智 先曾得非修

【玄】諸道依得此 修此地有漏 為離得起此 修此下無漏

唯初盡遍修 九地有漏德 生上不修下 曾所得非修

प्रतिलम्भनिषेवारव्ये शुभसंस्कृतभावनने ।

प्रतिपक्षविनिर्धावभावने सास्त्रवस्य तु ॥ २७ ॥

རྫོང་དང་བརྟེན་ཞེས་^①བྱ་བ་ནི། །དགེ་བ་འདུས་བྱས་ཐོབ་པའོ། །

གཉེན་པོ་དང་ནི་ཐག་བསྐང་^②པའི། །ཐོབ་བ་ཟག་དང་བཅས་པའི་ཡིན། །

【真】得修及習修 是善有為修 對治治淨修 有流諸法修

【玄】立得修習修 依善有為法 依諸有漏法 立治修遣修

अष्टादशावेणिकास्तु बुद्धधर्मा बलादयः ।

स्थानास्थाने दशज्ञानान्यष्टौ कर्मफले नव ॥ २८ ॥

སངས་རྒྱས་ཆོས་ནི་མ་འདྲེས་པ། །སྟོབས་ལ་སོགས་པ་བཙོ་བརྒྱད་དོ། །

① 《བཤ》《སྒྲ》བརྟེན་ཅེས།

② 《བཤ》《སྒྲ》སྐང་།

གནས་དང་གནས་མིན་ཤེས་པ་བཅུ། །ལས་འབྲས་ལ་བརྒྱད་བསམ་གཏན་སོགས། །

【真】十八不共得 佛法調力等 處非處十智 業力有八智

【玄】十八不共法 謂佛十力等 力處非處十 業八除滅道

ध्यानाध्यक्षाधिमोक्षेषु धातौ च प्रतिपत्सु तु ।

दश वा संवृतिज्ञानं द्वयोः षड् दश वा क्षये ॥ २९ ॥

དབང་པོ་མོས་དང་ཁམས་ལ་ནི། །དགའ་ལམ་དག་ལ་བཅུ་འམ། །

གཉིས་ནི་ཀུན་རྫོང་ཤེས་པ་ཡིན། །ཟད་པ་རྒྱ་གས་བཅུ་ཡིན་ནོ། །

【真】定根欲性力 九智遍行道 或十智世智 於二六十滅

【玄】定根解界九 遍趣九或十 宿住死生俗 盡六或十智

प्राङ्निवासच्युतोत्पादबलध्यानेषु शेषितम् ।

सर्वभूमिषु केनास्य बलमव्याहतं यतः ॥ ३० ॥

རྫོན་གནས་འཆི་འཕོ་སྤྱི་བའི་སྟོབས། །བསམ་གཏན་དག་ན་རྒྱ་མ་^①ནི། །

ས་རྒྱམས་ཀུན་ན་ཅི་ཡི་བྱིར། །འདྲི་སྟོབས་གང་བྱིར་བོགས་མི་མངའ། །

【真】宿住退生力 於定所餘力 於諸地云何 力由此無礙

【玄】宿住死生智 依靜慮餘通 瞻部男佛身 於境無礙故

नारायणं बलं काये सन्धिष्वन्ये दशाधिकम्

हस्त्यादिसप्तकबलं स्पष्टव्यायतनं च तत् ॥ ३१ ॥

སྐུ་ལ་སྒྲིང་མེད་བུ་ཡི་སྟོབས། །གཞན་དག་ཚིགས་^②ན་སྒྲིང་ཆེན་སོགས། །

བདུན་ཅུ་སྒྲགས་^③བའི་སྟོབས་ཡིན་ནོ། །དེ་ནི་རྟེན་བྱའི་སྤྱི་མཆེད་དོ། །

【真】身那羅延力 或節節百增 象等七種力 此觸入為性

① 《བེ་》《སྒྲར་》པ།

② 《བེ་》《སྒྲར་》དང་ཚིག།

③ 《བེ་》《སྒྲར་》ཅུ་སྒྲགས།

【玄】身那羅延力 或節節皆然 象等七十增 此觸處為性

वैशारद्यं चतुर्धा तु यथाद्यदशमे बले ।

द्वितीयसप्तमे चैव स्मृतिप्रज्ञात्मकं त्रयम् ॥ ३२ ॥

མི་འཛིགས་པ་ནི་རྣམ་པ་བཞི། །ཇི་ལྟར་སྟོབས་ནི་དང་པོ་དང་། །

བརྩ་བ་གཉིས་པ་བརྩན་པ་བཞི། །དྲན་དང་ཤེས་བཞིན་བདག་ཉིད་གསུམ། །

【真】無畏有四種 前二初十力 後二等二七 三念念慧性

【玄】四無畏如次 初十二七力 三念住念慧 緣順違俱境

महाकृपा संवृतिधीः सम्भाराकारगोचरैः ।

समत्वादाधिमात्र्याच्च नानाकरणमष्टधा ॥ ३३ ॥

ཐུགས་རྗེ་ཆེན་པོ་ཀུན་རྫོབ་སྟོ། །ཚོགས་དང་རྣམ་པ་སྟོད་ཡུལ་དང་། །

མཉམ་པའི་སྤྱིར་དང་ཆེས་^①ཆེའི་སྤྱིར། །ཐ་དང་བྱ་བ་རྣམ་པ་བརྒྱད། །

【真】大悲世俗智 由資糧行相 境平等最上 差別有八種

【玄】大悲唯俗智 資糧行相境 平等上品故 異悲由八因

सम्भारधर्मकायाभ्यां जगतश्चार्थचर्यया ।

समता सर्वबुद्धानां नायुर्जातिप्रमाणतः ॥ ३४ ॥

སངས་རྒྱལ་ཐམས་ཅད་ཚོགས་དང་ནི། །ཚོས་སྐྱུ་འགྲོ་བའི་དོན་སྟོད་བས། །

མཉམ་པ་ཉིད་དེ་སྐྱུ་ཆོ་དང་། །ཁྲིགས་དང་སྐྱུ་བོང་ཆོད་ཀྱིས་མིན། །

【真】由資糧法身 及行他利益 一切佛平等 非壽姓量等

【玄】由資糧法身 利他佛相似 壽種姓量等 諸佛有差別

शिष्यसाधारणा अन्ये धर्माः केचित् पृथग्जनैः ।

अरणाप्रणिधिज्ञानप्रतिसंविद्गुणादयः ॥ ३५ ॥

① 《བོ་》《ལྟར་》ཆས།

ཆེས་གཞན་སྒྲོབ་དང་ཐུན་མེད་ཡིན།^① །ཁ་ཅིག་སོ་སེའི་སྒྲེ་བོ་དང་། །

ཉོན་མོངས་མེད་དང་སྒྲོན་ནས་ཤེས། །སོ་སོ་ཡང་དག་རིག་མཛོན་སོགས། །

【真】有餘佛法共 弟子及凡夫 無諍及願智 無礙解等德

【玄】復有餘佛法 共餘聖異生 謂無諍願智 無礙解等德

संवृतिज्ञानमरणा, ध्यानेऽन्त्येऽकोप्यधर्मणः ।

नृजानुत्पन्नकामाप्तसवस्तुक्लेशगोचराः ॥ ३६ ॥

ཉོན་མོངས་མེད་པ་ཀུན་རྫོང་ཤེས། །བསམ་གཏན་མཐའ་ན་མི་གཤེའི་ཆེས། །

མིས་སྒྲེས་ཉོན་མོངས་འདོད་གཏོགས་པ། །མ་སྒྲེས་གཞིར་བཅས་སྒྲིད་ཡུལ་ཅན། །

【真】世俗智無諍 後定不壞法 人道生未生 欲有類惑境

【玄】無諍世俗智 後靜慮不動 三洲緣未生 欲界有事惑

तथैव प्रणिधिज्ञानं सर्वालम्बं तु तत् तथा ।

धर्मार्थयोर्निरुक्तौ च प्रतिभाने च संविदः ॥ ३७ ॥

སྒྲོན་ནས་ཤེས་པ་འདར་དེ་བཞིན་ནོ། །དེ་ཡི་དམིགས་པ་ཐམས་ཅད་དོ། །

དེ་བཞིན་ཆེས་དོན་དེས་ཆོག་དང་། །སྒྲོབས་པ་སོ་སོ་ཡང་དག་རིག།

【真】願智亦如此 但緣一切境 於法義方言 巧辯無礙解

【玄】願智能遍緣 餘如無諍說 無礙解有四 謂法義詞辯

तिस्रो नामार्थवाग्ज्ञानमविवर्त्य यथाक्रमम् ।

चतुर्थी युक्तमुक्ताभिलापमार्गवशित्वयोः ॥ ३८ ॥

གསུམ་ནི་སོ་རིམས་བཞིན་མིང་དང་། །དོན་དང་དག་ལ་ཐོགས་མེད་ཤེས། །

① 《བཅ》《སྒྲར་》མེན།

② 《སྒྲར་》རིགས།

③ 《བཅ》《སྒྲར་》སྒྲེད།

④ 《སྒྲར་》བཞིན།

བཞི་པ་རིགས་པ་ཐགས་ཐོགས་མེད། །མཛོན་བཛོད་ལམ་ལ་དབང་ཉིད་ལ། །

【真】前三名義言 次第無礙解 第四中理脫 於言道自在

【玄】名義言說道 無退智為性

वाङ्मार्गालम्बना चासौ नव ज्ञानानि सर्वभूः ।

दश षड् वार्थसंवित् सा सर्वत्रान्ये तु सांवृतम् ॥ ३९ ॥

དེ་ཡི་དམིགས་པ་དག་དང་ལམ། །ཤེས་པ་དགུ་ལོ་ས་ཐམས་ཅད། །

ཡང་དག་དོན་རིག་བཅུ་ལམ་རྩ། །དེ་ནི་ཀུན་ན་གཞན་ཀུན་ཇོད། །

【真】此緣言道境 九智一切地 十或六義解 遍處餘世智

【玄】法詞唯俗智 五二地為依 義十六辯九 皆依一切地

कामध्यानेषु धर्मे वित् वाचि प्रथमकामयोः ।

विकलाभिर्न तल्लाभी षडेते प्रान्तकोटिकाः ॥ ४० ॥

ཆོས་རིག་འདོད་དང་བསམ་གཏན་ན། །དག་ནི་འདོད་དང་དང་པོ་ན། །

མ་ཆང་བར་ནི་དེ་ཐོབ་མེད། །རྩ་པོ་དེ་དག་རབ་མཐའ་བས། །

【真】欲界定法解 於言欲初定 若不具未得 六遠際定得

【玄】但得必具四 餘如無諍說 六依邊際得

तत् षड्विधं ध्यानमन्त्यं सर्वभूम्यनुलोमितम् ।

वृद्धिकाष्ठागतं तच्च बुद्धान्यस्य प्रयोगजाः ॥ ४१ ॥

དེ་ནི་རྣམ་རྩ་བསམ་གཏན་མཐའ། །དེ་ནི་ས་ཀུན་གྱིས་མཐུན་བྱས། །

འཕེལ་བའི་རབ་ཏུ་བྱིན་པ་ཡིན། །སངས་རྒྱས་ལས་གཞན་སྦྱོར་ལས་སྦྱོས། །

【真】此六最後定 隨順一切地 此至增究竟 惟佛非行得

【玄】邊際六後定 遍順至究竟 佛餘加行得

① 《བེ་》《ལྷར་》 ཐོག

ऋद्धिश्रोत्रमनः पूर्वजन्मच्युत्युदयक्षये ।

ज्ञानसाक्षीक्रियाभिज्ञा षड्विधा मुक्तिमार्गधीः ॥ ४२ ॥

हुं॑ अशु॒वा॒ङ्क॒वा॑^① यि॒द॒द॒र॒के॒ । श्रि॒ङ्क॒के॒ अ॒के॒ अ॒शे॒ञ्जे॒ वा॒द॒र॒ । ।

त्र॒द॒से॒षा॒म॒द॒ङ्क॒तु॒तु॒वा॒यी॒ । म॒द॒ङ्क॒से॒षा॒ङ्क॒तु॒तु॒ङ्क॒म॒शे॒वा॒ञ्जे॒ । ।

【真】如意成耳心 宿住死生盡 智證名通解 六種解脫智

【玄】通六謂神境 天眼耳他心 宿住漏盡通 解脫道慧攝

चतस्रः संवृतिज्ञानं चेतसि ज्ञानपञ्चकम् ।

क्षयाभिज्ञा बलं यद्वत् पञ्च ध्यानचतुष्टये ॥ ४३ ॥

च॒वि॒के॒तु॒ङ्क॒ङ्क॒वा॒से॒षा॒वा॒ञ्जे॒ । शे॒षा॒वा॒से॒षा॒वा॒ञ्जे॒ यि॒ङ्क॒के॒ । ।

त्र॒द॒वा॒रे॒म॒द॒ङ्क॒से॒षा॒ङ्क॒म॒वा॒चि॒ङ्क॒के॒ । अ॒वा॒रे॒म॒वा॒चि॒ङ्क॒वा॒चि॒ङ्क॒के॒ । ।

【真】此四世俗智 他心慧五智 盡通慧如力 餘五於四定

【玄】四俗他心五 漏盡通如力 五依四靜慮

स्वाधोभूविषया लभ्या उचितास्तु विरागतः ।

तृतीया त्रीण्युपस्थानान्याद्यं श्रोत्रार्धचक्षुषि ॥ ४४ ॥

र॒द॒द॒र॒ये॒षा॒म॒द॒ङ्क॒तु॒तु॒वा॒यी॒^② उ॒ङ्क॒यी॒ । श्रि॒ङ्क॒के॒ अ॒के॒ अ॒शे॒ञ्जे॒ वा॒द॒र॒के॒ । ।

वा॒चि॒ङ्क॒के॒ अ॒वा॒रे॒म॒वा॒चि॒ङ्क॒के॒ । अ॒वा॒रे॒म॒वा॒चि॒ङ्क॒के॒ । ।

【真】自下地境通 解曾悉離得 第三三念處 意成耳眼初

【玄】自下地為境 聲聞麟喻佛 二三千無數^③ 未曾由加行^④

曾修離染得 念住初三身 他心三餘四

① 《悉》《悉》《悉》 ङ्क॒वा॒

② 《悉》《悉》《悉》 ु॒ङ्क॒यी॒

③ 聲聞麟喻佛 二三千無數，為梵藏 52 偈

④ 梵、藏無此句

अव्याकृते श्रोत्रचक्षुरभिज्ञे इतराः शुभाः ।

तिस्रो विद्या अविद्यायाः पूर्वान्तादौ निवर्तनात् ॥ ४५ ॥

མིག་དང་ན་པའི་མངོན་ཤེས་ནི། །ཡུང་རུ་མ་བརྟན་སྟོན་ནམས་དགེ། །

གསུམ་ནི་རིག་པ་སྟོན་^①མཐའ་མོགས། །མ་རིག་པ་ནི་བརྟོག་ཕྱིར་རོ། །

【真】天耳眼無記 餘通慧皆善 三明得前際 等無明對治

【玄】天眼耳無記 餘四通唯善 第五二六明 治三際愚故

अशैक्ष्यन्त्या तदाख्ये द्वे तत्सन्तानसमुद्भवात् ।

इष्टे शैक्षस्य नोक्ते तु विद्ये साविद्यसन्ततेः ॥ ४६ ॥

མི་སྟོན་ཐ་མ་གཉིས་ནི་དེའི། །རྒྱུད་ལ་^②སྟེས་ཕྱིར་དེ་ཞེས་བྱ། །

སྟོན་ལ་འདོད་དེ་མ་རིག་དང་། །བཅས་རྒྱུད་ཕྱིར་ན་རིག་མ་^③བཤད། །

【真】最後無學二 同名彼續生 於學不說明 續有無明故

【玄】後真二假說 學有闇非明

आद्या तृतीया षष्ठी च प्रातिहार्याणि शासनम् ।

अग्र्यमव्यभिचारित्वाद् हितेष्टफलयोजनात् ॥ ४७ ॥

དང་པོ་གསུམ་པ་རྟུག་པ་ནི། །ཆོ་འཕུལ་ནམས་ཡིན་བརྟན་པ་མཆོག། །

མི་འཕུལ་ཕྱིར་^④དང་ཐན་པ་དང་། །ཡིད་འོང་འབྲས་ལ་སྟོར་བྱེད་ཕྱིར། །

【真】一三六是導 三中正教勝 非不決定故 生善愛果故

【玄】第一四六導 教誡導為尊 定由通所成 引利樂果故

ऋद्धिः समाधिर्गमनं निर्माणं च गतिस्त्रिधा ।

① 《བེ་》《སྟོན་》མངོན།

② 《བེ་》《སྟོན་》ལས།

③ 《བེ་》《སྟོན་》མ་རིག།

④ 《བེ་》《སྟོན་》འཕུལ་ཕྱི།

शास्तुर्मनोजवान्येषां वाहिन्यप्याधिमोक्षिकी ॥ ४८ ॥

ཏུ་འབྲུལ་ཏིང་འཛིན་དེ་ལས་ནི། སྐྱུལ་དང་འགྲོ་བ་སྟོན་པ་ལ། །

ཡིད་མཐོགས་འགྲོ་བ་གཞན་དག་ལ། བྱིན་ཐེད་མོས་པ་ལས་བྱུང་ཡང་། །

【真】如意成定中 行空及化生 心疾行惟佛 餘將身願成

【玄】神體調等持 境二調行化 行三意勢佛 運身勝解通

कामाप्तं निर्मितं बाह्यं चतुरायतनं द्विधा ।

रूपाप्तं द्वे तु निर्माणचित्तैस्तानि चतुर्दश ॥ ४९ ॥

འདོད་པར་གཏོགས་པའི་སྐྱུལ་པ་ནི། བྱི་ཡི་སྡེ་མཆེད་བཞི་ནམ་གཉིས། །

གཟུགས་གཏོགས་གཉིས་སྐྱུལ་མེམས་དག་གིས། ཏིང་ཐག་གུང་ནི་བཅུ་བཞིའོ། །

【真】欲界化外人 四人類二種 色二由化心 此心有十四

【玄】化二調欲色 四二外處性 此各有二種 謂似自他身
能化心十四

यथाक्रमं ध्यानफलं द्वे यावत् पञ्च नोर्ध्वजम् ।

तल्लाभो ध्यानवत् शुद्धात् तत् स्वतश्च ततोऽपि ते ॥ ५० ॥

བསམས་གཏན་འབྲས་གཉིས་ནས་ལྷའི་བར། ཁྲིམ་བཞིན་གོང་མ་ལས་སྡེས་མིན། །

དེ་རྗེས་^①བསམས་གཏན་བཞིན་དེ་ནི། ཏིང་ཐག་རང་ལས་དེ་ལས་གཉིས། །

【真】如次第定果 二至五非上 得如定淨定 自生二從彼

【玄】定果二至五 如所依定得 從淨自生二

स्वभूमिकेन निर्माणं भाषणं त्वधरेण च ।

निर्मात्रैव सहाशास्तुरधिष्ठायान्यवर्तनात् ॥ ५१ ॥

རང་གི་ས་པས་སྐྱུལ་པར་བྱེད། སྐྱར་འདུག་པ་ནི་འོག་མས་གུང་། །

① 《བཅ》《སྐྱར་》རྗེད།

ཉོན་མིན་སྐྱུལ་པ་པོ་དང་བཅས། །བྱིན་གྱིས་བསྐྱབས་ནས་གཞན་འདྲུག་ཕྱིར། །

【真】由自地化生 言說由餘地 與能化非佛 立願已別作

【玄】化事由自地 語通由自下 化身與化主 語必俱非佛

先立願留身 後起餘心語

मृतस्याप्यस्त्यधिष्ठानं नास्थिरस्यापरे तु न ।

आदावेकमनेकेन जितायां तु विपर्ययात् ॥ ५२ ॥

གེ་བ་ལ་ཡང་བྱིན་བསྐྱབས་པོ་ཡིན། །མི་བརྟན་ལ་མེད་གཞན་དག་མིན། །

དང་པོ་ཉུ་མས་གཅིག་ཡིན་ཏེ། །བྱང་བར་གྱུར་ནས་བསྐྱོག་པོ། །

【真】已死願事成 非虛餘說無 初一由多心 已成翻此能

【玄】有死留堅體 餘說無留義 初多心一化 成漏^③此相違

अव्याकृतं भावनाजं त्रिविधं तूपपत्तिजम् ।

ऋद्धिर्मन्त्रौषधाभ्यां च कर्मजा चेति पञ्चधा ॥ ५३ ॥

दिव्यश्रोत्राक्षिणी रूपप्रसादौ ध्यानभूमिकौ ।

सभागविकले नित्यं दूरसूक्ष्मादिगोचरे ॥ ५४ ॥

བསྐྱོམས་པ་ལས་སྐྱེས་པ་ལྟར་མ་བརྟན། །སྐྱེ་བ་ལས་སྐྱེས་རྣམ་གསུམ་མོ། །

རྒྱ་འབྲུལ་གསང་སྤྲུལ་སྤྲུལ་དག་དང་། །ལས་ལས་སྐྱེས་དང་རྣམ་པ་གྲ། །

སྒྲ་ཡི་མིག་དང་རྣ་བ་ཡིན། །བསམ་གཏན་ས་པའི་གཟུགས་དང་བ། །

ཏག་ཏུ་ཉེན་བཅས་མ་ཚང་མེད། །ཐག་རིང་སྤྲ་སོགས་སྤྱོད་ཡུལ་ཅན། །

① 《བཅ》《སྐྱར་》བསྐྱབས།

② 《བཅ》《སྐྱར་》པོར།

③ 《正》《中》滿

④ 《བཅ》《སྐྱར་》བསྐྱོམས།

⑤ 《བཅ》《སྐྱར་》ཉེན།

【真】修得是無記 若生得有三 意成由呪藥 業生故五種
 天耳及天眼 清淨色定地 等分具恒故 遠細等境界
 【玄】修得無記攝 餘得通三性 天眼耳調根 即定地淨色
 恒同分無缺 取障細遠等 神境五修生 呪藥業成故

द्वित्रिसाहस्रकासङ्ख्यदृशोऽर्हत्वङ्गदैशिकाः ।

अन्यदप्युपपत्त्याप्तं तदृश्यो नान्तराभवः ॥ ५५ ॥

དག་བཅོམ་བས་ཏུ་སྟོན་ཆུས་ཀྱིས། རྟོང་གཉིས་གསུམ་དང་གངས་མེད་མཐོང་། །

གཞན་ཡང་སྟེ་བས་ཐོབ་དེས་ནི། སྲིད་པ་བར་མ་མི་མཐོང་ངོ། །

【真】二三千無數 應供獨覺佛 有餘生得眼 中陰非彼境
 【玄】聲聞麟喻佛 二三千無數^①

चेतोज्ञानं तु तत् त्रेधा तर्कविद्याकृतं च यत् ।

जानते नारका आदौ नृणां नोत्पत्तिलाभिकम् ॥ ५६ ॥

སེམས་ཤེས་དེ་ནི་ཆུས་གསུམ་གང་^②། རྟོན་དང་རིག་མཁས་ཀྱིས་བྱས་བཤང་། །

དཔུལ་བ་བས་ནི་དང་པོ་ཤེས། མི་ལ་སྟེ་བས་ཐོབ་པ་མེད། །

【真】他心智有三 觀明呪所作 地獄初能知 於人無生得
 【玄】他心修生呪 又加占相成 三修生業成 除修皆三性
 人唯無生得 地獄初能知

^①在 44 偈已出，此處漢文無此二句

^② 《བེ་》《སྟར་》དང་།

अष्टमं कोशस्थानम् (८. समापत्तिनिर्देशः)

ཆོས་མངོན་པའི་མཛོད་ཀྱི་ཆོག་ལེའུར་བྱས་པ་ལས། རྫོམས་པར་འདུག་པ་བརྟན་པ་ཞེས་བྱ་བ་རྟེ་
གནས་བརྒྱད་པ། །

【真】分別三摩跋提品第八

【玄】分別定品第八三十九頌

द्विधा ध्यानानि चत्वारि, प्रोक्तास्तदुपपत्तयः ।

समापत्तिः शुभैकाग्र्यं पञ्च स्कन्धास्तु सानुगम् ॥ १ ॥

བསམས་གཏན་དག་ནི་རྣམ་གཞིས་བཞི། །དེར་སྦྱེ་བ་དག་རབ་ཏུ་བཤད། །

རྫོམས་འདུག་དག་བ་ཅེ་གཅིག་པ། །རྗེས་འབྲང་བཅས་ན་སྤང་པོ་ལྟ། །

【真】四定有二種 生得定已說 修定善一類 共伴類五陰

【玄】靜慮四各二 於中生已說 定謂善一境 并伴五蘊性

विचारप्रीतिसुखवत् पूर्वपूर्वाङ्गवर्जितम् ।

तथारूप्याश्चतुःस्कन्धा अधोभूमिविवेकजाः ॥ २ ॥

དཔྱེད་དང་དགའ་དང་བདེ་དང་ལྷན། །ཡན་ལག་ཟླ་ཟླ་སྤངས་པ་ཡི།^① །

དེ་བཞིན་གཟུགས་མེད་སྤང་པོ་བཞི། །འོག་མའི་ས་ལས་དབེན་ལས་སྦྱས། །

【真】有觀及喜樂 前前分所離 無色爾四陰 寂離下地生

【玄】初具伺喜樂 後漸離前支 無色亦如是 四蘊離下地

विभूतरूपसंज्ञारख्याः सह सामन्तकैस्त्रिभिः ।

नारूप्ये रूपसंद्भावः रूपोत्पत्तिस्तु चित्ततः ॥ ३ ॥

ཉེར་བརྟོགས་^①གསུམ་དང་བཅས་པར་ནི། །གཟུགས་ཀྱི་འདུ་ཤེས་བཤིག་ཅེས་བྱ། །

^① 《བེ་》 ཟླ་ཟླ་སྤང་བ་ཡིན། 《སྤར་》 ཟླ་ཟླ་སྤང་བ་ཡིན།

གཟུགས་མེད་པ་ན་གཟུགས་མེད་དོ། །གཟུགས་ནི་སེམས་ལས་སྐྱེ་བར་འགྱུར། །

【真】制伏色想名 共三種近分 無色定無色 更生色從心

【玄】并上三近分 總名除色想 無色謂無色 後色起從心

आकाशानन्त्यविज्ञानानन्त्याकिञ्चन्यसंज्ञकाः ।

तथाप्रयोगान्मान्धात्तु नसंज्ञानाप्यसंज्ञकः ॥ ४ ॥

རྣམ་ཤེས་མཐའ་ཡས་མཐའ་མཐའ་ཡས། །ཅི་ཡང་མེད་ཅེས་བྱ་དེ་ལྟར། །

སྤྱོད་ཕྱིར་དམན་ཕྱིར་འདུ་ཤེས་མེད། །འདུ་ཤེས་མེད་པའང་མ་ཡིན་ལོ། །

【真】空無邊及識 無邊無所有 由加行立名 昧故非想非

【玄】空無邊等三 名從加行立 非想非非想 昧劣故立名

इति मौलं समापत्तिद्रव्यमष्टविधं त्रिधा ।

सप्तास्वादनवच्छुद्धानास्त्रवाण्यष्टमं द्विधा ॥ ५ ॥

དེ་ལྟར་སྣོམས་འདུག་དངོས་གཞིའི་རྣམས། །རྣམ་པ་བརྒྱད་བཅུན་རྣམ་པ་གསུམ། །

རོ་མུང་ལྷན་དང་དག་པ་དང་། །ཟག་མེད་བརྒྱད་པ་རྣམ་པ་གཉིས། །

【真】如此根本定 八物有三種 七有噉清淨 無流第八二

【玄】此本等至八 前七各有三 謂味淨無漏 後味淨二種

आस्वादनासम्प्रयुक्तं सतृष्णं लौकिकं शुभम् ।

शुद्धकं तत् तदास्वाद्यं लोकोत्तरमनास्त्रवम् ॥ ६ ॥

རོ་མུང་མཚུངས་ལྷན་སྤྱོད་བཅས་སོ། །འཇིག་རྟེན་པ་ཡི་དགོ་བ་ནི། །

དག་པ་དེ་ནི་དེས་མུང་བྱ། །ཟག་མེད་འཇིག་རྟེན་འདས་པའོ། །

【真】噉味相應定 有愛世間淨 清淨是堪噉 出世定無流

【玄】味謂愛相應 淨謂世間善 此即所味著 無漏謂出世

① 《ལྷན་》བསྣོམས།

पञ्चाद्ये तर्कचारौ च प्रीतिसौख्यसमाधयः ।

प्रीत्यादयः प्रसादश्च द्वितीयेऽङ्गचतष्टयम् ॥ ७ ॥

དང་པོ་ལ་ལྔ་ཉིན་དཔྱད་དང་། །དགའ་དང་བདེ་དང་ཉིང་འཛིན་རྣམས། །

གཉིས་བ་ལ་ནི་ཡན་ལག་བཞི། །རབ་དང་དང་ནི་དགའ་ལ་མོགས། །

【真】於初有五分 覺觀喜樂住 喜等及內淨 於第二四分

【玄】靜慮初五支 尋伺喜樂定 第二有四支 內淨喜樂定

तृतीये पञ्च तूपेक्षा स्मृतिः प्रज्ञा सुखं स्थितिः ।

चत्वार्यन्तेऽसुखादुःखोपेक्षास्मृतिसमाधयः ॥ ८ ॥

གསུམ་བ་ལ་ལྔ་བཅད་སྟོམས་དང་། །དྲན་དང་ཤེས་བཞིན་བདེ་དང་གནས། །

མཐའ་ན་བཞི་དྲན་བཅད་སྟོམས་དང་། །བདེ་མེན་སྐྱེག་མེན་ཉིང་འཛིན་རྣམས་^①། །

【真】第三有五分 捨念慧樂住 最後有四分 中受捨念住

【玄】第三具五支 捨念慧樂定 第四有四支 捨念中受定

द्रव्यतो दश चैकं च प्रस्रब्धिसुखमाद्ययोः ।

श्रद्धाप्रसादः प्रीतिस्तु सौमनस्यं द्विधागमात् ॥ ९ ॥

རྣམ་སུ་བཅུ་གཅིག་དང་པོ་ན། །ཤིན་ཏུ་སྦྱངས་བ་བདེ་བ་ཡིན། །

རབ་ཏུ་དང་བ་དད་བ་ཡིན། །ལུང་རྣམ་གཉིས་ཕྱིར་དགའ་ཡིད་བདེ། །

【真】實物有十一 輕安樂前二 信根內淨喜 適心由二證

【玄】此實事十一 初二樂輕安 內淨即信根 喜即是喜受

क्लिष्टेष्वसत्प्रीतिसुखं प्रसादः सम्प्रधीः स्मृतिः ।

उपेक्षा स्मृतिशुद्धिश्च केचित् प्रस्रब्धुपेक्षणे ॥ १० ॥

① 《བེ་》《སྦྱར་》གནས།

ཉོན་མོངས་ཅན་ལ་དགའ་བདེ་དང་། །རབ་དང་ཤེས་བཞིན་བྱན་བ་དང་། །

བྱང་སྟོམས་བྱན་བ་དག་བ་མེད། །ཁ་ཅིག་གིན་ཏུ་སྦྱངས་བྱང་སྟོམས། །

【真】染汚無喜樂 內澄淨念慧 及捨念清淨 餘說無輕捨

【玄】染如次從初 無喜樂內淨 正念慧捨念 餘說無安捨

अष्टापक्षालमुक्तत्वादानिञ्जं तु चतुर्थकम् ।

वितर्कचारौ श्वासौ च सुखादि च चतुष्टयम् ॥ ११ ॥

སྟོན་བརྒྱད་ལས་ནི་སྟོལ་བའི་ཕྱིར། །བཞི་བ་གཡོ་བ་མེད་བ་ཡིན། །

རྟོག་དང་དེའི་དང་དབྱུགས་དག་དང་། །བདེ་བ་ལ་སོགས་བཞི་ཡིན་ནོ། །

【真】離八過失故 說第四不動 覺觀及二息 餘樂等四種

【玄】第四名不動 離八災患故 八者謂尋伺 四受入出息

सौमनस्यसुखोपेक्षा उपेक्षासुमनस्कृते ।

सुखोपेक्षे उपेक्षा प्रविदो ध्यानोपपत्तिषु ॥ १२ ॥

སྟེ་བའི་བསམ་གྱུར་དག་ནི། །ཡིད་བདེ་བདེ་དང་བྱང་སྟོམས་དང་། །

བྱང་སྟོམས་ཡིད་བདེ་བདེ་བ་དང་། །བྱང་སྟོམས་བྱང་སྟོམས་ཚེར་བ་ཡོད་^①། །

【真】喜受樂捨受 捨受及喜受 樂捨及捨受 生得定諸受

【玄】生靜慮從初 有喜樂捨受 及喜捨樂捨 唯捨受如次

कायाक्षि श्रोत्रविज्ञानं विज्ञप्त्युत्थापकं च यत् ।

द्वितीयादौ तदाद्यात्ममह्लिष्टाव्याकृतं च तत् ॥ १३ ॥

གཉིས་བ་སོགས་ན་ཡུས་མིག་དང་། །རྒྱ་བའི་རྒྱམ་ཤེས་རྒྱམ་རིག་སྟོང་། །

གང་ཡིན་དེ་ནི་དང་པོར་གཏོགས། །དེ་ཡུང་མ་བརྟན་ཉོན་མོངས་མིན། །

【真】眼耳身三識 身口業緣起 二等初定得 此無染無記

^① 《བཅ》《སྟར་པ་》དང་།

【玄】生上三靜慮 起三識表心 皆初靜慮攝 唯無覆無記

अतद्वान् लभते शुद्धं वैराग्येणोपपत्तिः ।

अनास्रवं तु वैराग्यात् क्लिष्टं हान्युपपत्तिः ॥ १४ ॥

དེ་དང་མི་ལྷན་འདྲེན་ཆགས་བྲལ། གླེ་བ་ལས་ནི་དག་བ་འཕྲོབ་^①།

ཟག་མེད་འདྲེན་ཆགས་བྲལ་བ་ཡིས། ཉོན་མོངས་ཅན་ཉམས་གླེ་བ་ཡིས།

【真】不得得清淨 由離欲及生 無流由離欲 染污退生得

【玄】全不成而得 淨由離染生 無漏由離染 染由生及退

तृतीयाद् यावदूर्ध्वाधोऽनास्रवानन्तरं शुभम् ।

उत्पद्यते तथा शुद्धात् क्लिष्टं चापि स्वभूमिकम् ॥ १५ ॥

ཟག་བ་མེད་པའི་མཐུག་ཕྱོགས་སུ། ལྷན་འདྲེན་གསུམ་པའི་བར་དགེ་བ།

གླེའི་^②དག་བ་ལས་དེ་བཞིན། རང་གི་ས་པའི་ཉོན་མོངས་ཀྱང་།

【真】從第三上下 無流後善生 從淨生亦爾 長染污自地

【玄】無漏次生善 上下至第三 淨次生亦然 兼生自地染

क्लिष्टात् स्वं शुद्धकं क्लिष्टमेवं चाधरशुद्धकम् ।

च्युतौ तु शुद्धकात् क्लिष्टं सर्वं क्लिष्टात्तु नोत्तरम् ॥ १६ ॥

ཉོན་མོངས་ཅན་ལས་རང་དག་དང་། ཉོན་མོངས་འོག་མའི་དག་གཅིག་ཀྱང་།

འཆི་འཕྲེའི་^③དག་ལས་ཉོན་མོངས་ཀྱང་། ཉོན་མོངས་ཅན་ལས་གོང་མ་མིན།

【真】從污自地淨 染一下地淨 退時從淨染 一切染非上

【玄】染生自淨染 并下一地淨 死淨生一切 染生自下染

चतुर्था शुद्धकं हानभागीयादि यथाक्रमम् ।

① 《བེ་》《ལྷན་》ཐོག།

② 《བེ་》《ལྷན་》གླེ་བོས།

③ 《བེ་》《ལྷན་》འཕྲོ།

क्लेशोत्पत्तिस्वभूम्युर्ध्वानास्रवानुगुणं हि तत् ॥ १७ ॥

དག་པ་ཉམས་པའི་ཆ་མཐུན་སོགས། །རྣམ་པའི་དེ་ནི་གོ་རིམས་པའིན། །

ཉོན་མོངས་སྡེ་དང་རང་ས་དང་། །མོང་དང་ཟག་མེད་རྗེས་མཐུན་པ་། །

【真】清淨定有四 退分等次第 或生自上地 無流隨得故

【玄】淨定有四種 謂即順退分 順住順勝進 順決擇分攝

如次順煩惱 自上地無漏

द्वे त्रीणि त्रीणि चैकं च हानभागाद्यनन्तरम् ।

गत्वागम्यं द्विधा भूमीरष्टाकृष्टैकलङ्घिताः ॥ १८ ॥

ཉམས་ཆ་མཐུན་སོགས་མཐུག་ཐོགས་སུ། །གཉིས་དང་གསུམ་དང་གསུམ་དང་གཅིག་། །

ས་བརྒྱད་རྣམ་གཉིས་འབྲེལ་པ་དང་། །གཅིག་ཀྱང་མོང་ཞིང་འོངས་ནས་ནི། །

【真】二三三及一 從退等次第 去來於二類 八地密超一

【玄】互相望如次 生二三三一 二類定順逆 均間次及超

व्युत्क्रान्तकसमापत्तिर्विसभागतृतीयगा ।

स्वाधोभूम्याश्रया एव ध्यानरूप्या वृथाऽधरम् ॥ १९ ॥

རིགས་མི་མཐུན་པ་གསུམ་པར་འགྲོ། །ཐོད་ཀྱང་གྱི་ནི་སྡོམས་འཐུག་ཡིན། །

བསམ་གཏན་གཟུགས་མེད་རང་དང་ནི། །འོག་སའི་རྗེན་ཅན་འོག་དགོས་མེད། །

【真】修超諸定觀 行非等分三 自下地依止 色無色非下

【玄】至間超為成 三洲利無學 諸定依自下 非上無用故

आर्याकिञ्चन्यसाम्मुख्याद् भवाग्रे त्वास्रवक्ष्यः ।

① 《བེ་》《སྒྲུང་》པའོ།

② 《བེ་》《སྒྲུང་》བཀྲལ།

③ 《བེ་》《སྒྲུང་》རིག།

④ 《བེ་》《སྒྲུང་》བཀྲལ།

सतृष्णाः स्वभवालम्बाः ध्यानं सद्विषयं शुभम् ॥ २० ॥

མེད་ཅེར་འཕགས་པའི་^①ཅི་ཡང་མེད། །མའོན་སྐུམ་བྱས་ནས་བླ་བ་བླ། །

མེད་བཅས་རང་གི་མེད་^②ལ་དམིགས། །བསམ་གཏན་དགོ་ཡུལ་ཡོད་དགུ་ཡིན། །

【真】聖現無所有 入有頂流盡 有愛自有境 善定遍有境

【玄】唯生有頂聖 起下盡餘惑 味定緣自繫 淨無漏遍緣

न मौलाः कुशलारूप्याः सास्त्रवाधरगोचराः ।

अनास्रवेण हीयन्ते क्लेशाः सामन्तकेन च ॥ २१ ॥

གཟུགས་མེད་དངོས་གཞི་དགོ་རྣམས་ཀྱི། །སྟོང་ཡུལ་བླ་བཅས་འོག་མ་མེན། །

བླ་བ་མེད་བས་ཉོན་མོངས་རྣམས། །སྟོང་ངོ་ཉེར་བསྐྱོག་^③དག་བས་ཀྱང་། །

【真】本善色無色 非有流下境 由無流惑滅 及諸定近分

【玄】根本善無色 不緣下有漏 無漏能斷惑 及諸淨近分

अष्टौ सामन्तकान्येषां शुद्धादुःखासुखानि हि ।

आर्यं चाद्यं त्रिधा केचित्, अतर्कं ध्यानमन्तरम् ॥ २२ ॥

དེ་དག་ལ་ནི་ཉེར་བསྐྱོག་^④བརྒྱད། །དག་བ་བདེ་མེན་སྐྱུག་བསྐྱེལ་མེན། །

དང་པོ་འཕགས་པའང་ཁ་ཅིག་གསུམ། །རྟོག་མེད་བསམ་གཏན་བྱུང་བར་ཅན། །

【真】彼定近分八 清淨非苦樂 初聖餘說三 無覺中間定

【玄】近分八捨淨 初亦聖惑三 中靜慮無尋

त्रिधाऽदुःखासुखं तच्च महाब्रह्मफलं च तत् ।

सवितर्कविचारोऽधः समाधिः परतोऽद्वयः ॥ २३ ॥

① 《བེ་》《སྐར་》བ།

② 《བེ་》《སྐར་》མིད།

③ 《བེ་》《སྐར་》ཐོགས།

④ 《བེ་》《སྐར་》ཐོགས།

ནམ་གསུམ་བདེ་མེན་སྤྱད་བཟུལ་^①མིན། །དེ་ནི་ཚངས་ཆེན་འབྲས་སུ་ཅན། །

མན་ཆད་རྟོག་དཔྱེད་བཅས་བ་ཡི། །ཉིང་འཛིན་ཡན་ཆད་གཉིས་ཀ་མེད། །

【真】三種無苦樂 大梵王為果 有覺觀此下 此上定無二

【玄】具三唯捨受 初下有尋伺 中唯伺上無

आनिमित्तः समाकारैः शून्यतानात्मशून्यतः ।

प्रवर्ततेऽप्रणिहितः सत्याकारैरतः परैः ॥ २४ ॥

མཚན་མེད་ཁི་བའི་རྣམ་པ་དང་། །སྟོང་ཉིད་བདག་མེད་སྟོང་ཉིད་ཏུ། །

འཇུག་བའོ་སྟོན་བ་མེད་བ་ནི། །དེ་ལས་གཞན་བདེན་རྣམ་པ་དང་། །

【真】無相應靜相 空定無我空 無願定所餘 諦相相應故

【玄】空謂空非我 無相謂滅四 無願謂餘十 諦行相相應

शुद्धामलाः, निर्मलास्तु ते विमोक्षमुखत्रयम् ।

शून्यताशून्यताद्याख्यास्त्रयोऽपरसमाधयः ॥ २५ ॥

དག་དང་དྲི་མ་མེད་དེ་དག། །དྲི་མེད་རྣམ་ཐར་སྟོ་གསུམ་མོ། །

སྟོང་ཉིད་སྟོང་ཉིད་ཅེས་ལ་སོགས། །གཞན་ཡང་ཉིང་དེ་འཛིན་གསུམ་མོ། །

【真】彼清淨無垢 淨三解脫門 空空等名定 復有三別定

【玄】此通淨無漏 無漏三脫門

आलम्बेते अशौक्षं द्वौ शून्यता चाप्यनित्यतः ।

आनिमित्तानिमित्तस्तु शान्ततोऽसङ्खया क्षमम् ॥ २६ ॥

གཉིས་ནི་སྟོང་དང་མི་རྟག་བར། །མི་སྟོབ་བའི་ལ་དམིགས་བ་ཡིན། །

མཚན་མ་མེད་བ་མཚན་མེད་ནི། །ཁི་བར་མ་བརྟགས་^②ཟད་བ་ལ། །

① 《བཅ》《སྤྱད་》དེ་བདེ་མི་སྤྱད།

② 《བཅ》《སྤྱད་》བརྟགས།

【真】三^①定緣無學 由空無常相 無相無相定 靜相非擇滅

【玄】重二緣無學 取空非常相 後緣無相定 非擇滅為靜

सास्त्रवा नृष्वकोप्यस्य सप्तसामन्तवर्जिताः ।

समाधिभावना ध्यानं शुभमाद्यं सुखाय हि ॥ २७ ॥

ཟག་བཅས་མི་ནང་མི་གཤེས་ལ། ཉེར་བསྟོགས་^②བདུན་ནི་མ་གཏོགས་སོ། །

དགེ་བའི་བསམ་གཏན་དང་པོ་ནི། །བདེ་འགྱུར་ཉིང་འཛིན་སྟོན་^③བ་ཡིན། །

【真】有流人不壞 七近分所離 有別修四定 淨初為現樂

【玄】有漏人不時 離上七近分 為得現法樂 修諸善靜慮

दर्शनायाक्ष्यभिज्ञेष्टा धीभेदाय प्रयोगजाः ।

वज्रोपमोऽन्त्ये यो ध्याने सास्त्रवक्षमभावना ॥ २८ ॥

མིག་གི་མངོན་སེམས་མཐོང་འགྱུར་འདོད། །སྟོར་བ་ལས་བྱུང་སྟོང་དབྱེར་འགྱུར། །

དོན་རྩ་བའི་བསམ་གཏན་མཐའི། །གང་ཡིན་དེ་ཟག་ཟད་འགྱུར་བསྟོན་^④། །

【真】為知見眼通 為別慧行生 金剛譬後定 能滅有流修

【玄】為得勝知見 修淨天眼通 為得分別慧 修諸加行善

為得諸漏盡 修金剛喻定

अप्रमाणानि चत्वारि व्यापादादिविपक्षतः ।

मैत्र्यद्वेषोऽपि करुणा मुदिता सुमनस्कता ॥ २९ ॥

उपेक्षा लोभ आकारः सुखिता दुःखिता बत ।

मोदन्तामिति सत्त्वाश्च कामसत्त्वास्तु गोचरः ॥ ३० ॥

ཚད་མེད་བ་ནི་བཞི་ཡིན་ནོ། །གནོད་སེམས་ལ་སོགས་གཉེན་པོའི་བྱིར། །

① 梵、藏為二

② 《བེ་》《སྟར་》ཐོགས།

③ 《བེ་》《སྟར་》བསྟོན།

④ 《བེ་》《སྟར་》སྟོན།

ཞེ་སྒྲིབ་མེད་བྱམས་སྤྱིང་རྩེ་ཡང་། ཡིད་བདེ་བ་ནི་དགའ་བ་ཡིན། །

བཏང་སྟོམས་མ་ཆགས་རྣམ་པ་ནི། གྱེ་མ་བདེར་བྱུང་སྟུག་བསྟུལ་དང་། །

དགར་བྱུང་སེམས་ཅན་རྣམས་སྟུམ་^①པ། རྩོད་ཡུལ་འདོད་པའི་སེམས་ཅན་རྣམས། །

【真】無量定有四 由瞋等對治 慈無瞋及悲 喜定調適心

捨無貪行相 有樂及有苦 得喜及眾生 彼欲眾生境

【玄】無量有四種 對治瞋等故 慈悲無瞋性 喜喜捨無貪

此行相如次 與樂及拔苦 欣慰有情等 緣欲界有情

ध्यानयोर्मुदितान्यानि षट् केचित् तु पञ्चसु ।

न तैः प्रहाणं नृष्वेव जन्यन्ते त्र्यन्तितो ध्रुवम् ॥ ३१ ॥

དགའ་བ་བསམ་གཏན་གཉིས་ན་ཡོད། གཞན་ནི་རྩུག་ན་ཁ་ཅིག་ལ། །

དེ་ཡིས་མི་སྤོང་མི་དག་གི། བླ་ཏུ་སྦྱེད་དེ་^②ངེས་གསུམ་ལྟ། །

【真】於二定喜餘 六地餘說五 由彼惑不滅 人生三應定^③

【玄】喜初二靜慮 餘六或五十 不能斷諸惑 人起定成三

अष्टौ विमोक्षाः प्रथमावशुभा ध्यानयोर्द्वयोः ।

तृतीयोऽन्त्ये स चालोभः शुभारूप्याः समाहिताः ॥ ३२ ॥

རྣམ་པར་ཐར་བརྒྱད་དང་པོ་གཉིས། མི་སྟུག་བསམ་གཏན་གཉིས་ན་ཡོད། །

གསུམ་པ་མཐའ་ན་དེ་མ་ཆགས། གཟུགས་མེད་མཉམ་གཞག་དགེ་རྣམས་སོ། །

【真】解脫八前二 不淨觀二定 三後定無貪 淨無色定地

【玄】解脫有八種 前三無貪性 二二一一定 四無色定善

निरोधस्तु समापत्तिः सूक्ष्मसूक्ष्मादनन्तरम् ।

^{①①} 《བེ་》《སྟུར་》མཉམ།

^② 《བེ་》《སྟུར་》དྲ།

^③ 《正》《中》都是人道生三應定，本人依據文意保留為人生三應定

स्वशुद्धकाधारार्येण व्युत्थानं चेतसा ततः ॥ ३३ ॥

འགོག་པའི་སྒྲུམས་པར་འདུག་པའོ། །སྤྱ་བ་^①སྤྱ་བའི་མཐུག་ཐོགས་སུ། །

རང་གི་དག་དང་འོག་མ་ཡི། །འཕགས་པའི་སེམས་ཀྱིས་དེ་ལས་ལྷང་། །

【真】滅心定解脫 最後細後成 自地淨下聖 心從彼出觀

【玄】滅受想解脫 微微無間生 由自地淨心 及下無漏出

कामाप्तदृश्यविषया प्रथमा ये त्वरूपिणः ।

तेऽन्वयज्ञानपक्षोर्ध्वस्वभूदुःखादिगोचराः ॥ ३४ ॥

དང་པོ་འདྲོད་གཏོགས་^②སྤྱང་ཡུལ་ཅན། །གང་དག་གཞུགས་ཅན་མིན་དེ་དག།

སྒྲོད་ཡུལ་གོང་དང་རང་གི་སའི། །སྤྱག་བསྐལ་སོགས་དང་རྗེས་ཤེས་ཚུགས། །

【真】欲界中^③見境 前三四無色 是類智種類 自上地諦境

【玄】三境欲可見 四境類品道 自上苦集滅 非擇滅虛空

अभिम्वायतनान्यष्टौ द्वयमाद्यविमोक्षवत् ।

द्वे द्वितीयवदन्यानि पुनः शुभविमोक्षवत् ॥ ३५ ॥

ཟེལ་གྱིས་གཞོན་པའི་སྐྱེ་མཆེད་བརྒྱད། །གཉིས་ནི་རྣམ་ཐར་དང་པོ་བཞིན་^④། །

གཉིས་ནི་གཉིས་པ་བཞིན་དེ་^⑤གཞན། །སྤྱག་པའི་རྣམ་པར་ཐར་པ་བཞིན། །

【真】制人有八種 二如初解脫 後二如第二 餘如淨解脫

【玄】勝處有八種 二如初解脫 次二如第二 後四如第三

दश कृत्स्नान्यलोभोऽष्टौ ध्यानेऽन्त्ये गोचरः पुनः ।

① 《བེ་》《སྤྱར་》བའི།

② 《བེ་》《སྤྱར་》ཆགས།

③ 《正》可

④ 《བེ་》《སྤྱར་》གཉིས།

⑤ 《བེ་》《སྤྱར་》ནོ།

कामा द्वे शुद्धकारूप्ये स्वचतुःस्कन्धगोचरे ॥ ३६ ॥

ཟད་པར་བཅུ་ལྔ་བརྒྱུད་མ་ཆགས། །བསམ་གཏན་མཐའ་ན་སྒྲིབ་ཡུལ་ནི། །

འདོད་པ་གཉིས་ནི་གཟུགས་མེད་དག། སྒྲིབ་ཡུལ་རང་གི་སྤང་པོ་བཞི། །

【真】十遍入無貪 八後定彼境 欲二淨無色 自地四陰境

【玄】遍處有十種 八如淨解脫 後二淨無色 緣自地四蘊

निरोध उक्तो वैराग्यप्रयोगाप्तं तु शोषितम् ।

त्रिधात्वाश्रयसारूप्यसंज्ञं शेषं मनुष्यजम् ॥ ३७ ॥

འཇོག་པ་བཤད་ཟིན་ལྷན་མ་ནི། །འདོད་ཆགས་བྲལ་དང་སྒྲིབ་བས་འཇོག་། །

གཟུགས་མེད་ཅེས་བྱ་ཁམས་གསུམ་གྱི། །རྟོན་ཅན་ལྷན་མ་མི་ལས་སྡེ། །

【真】滅心定已說 餘離欲行得 三界依無色 餘人道修得

【玄】滅定如先辯 餘皆通二得 無色依三界 餘唯人趣起

हेतुकर्मबलाद् धात्वोरारूप्योत्पादनं द्वयोः ।

ध्यानानां रूपधातौ तु ताभ्यां धर्मतयापि च ॥ ३८ ॥

ཁམས་གཉིས་དག་ཏུ་གཟུགས་མེད་པ། །རྒྱ་དང་ལས་ཀྱི་སྒྲོབས་ཀྱིས་སྡེ། །

གཟུགས་ཀྱི་ཁམས་སུ་བསམ་གཏན་རྣམས། །དེ་དག་དང་ཆོས་ཉིད་ཀྱིས་བྱང་། །

【真】因業力二界 生色無色定 於色界色定 由二法爾得

【玄】三^②界由因業 能起無色定 色界起靜慮 亦由法爾力

सद्धर्मो द्विविधः शास्त्ररागमाधिगमात्मकः ।

धातारस्तस्य वक्तारः प्रतिपत्तार एव च ॥ ३९ ॥

སྒྲིབ་པའི་དམ་ཆོས་རྣམ་གཉིས་ཏེ། །ལུང་དང་རྟོགས་པའི་བདག་ཉིད་དོ། །

① 《賢》》 偈

② 梵、藏、《正》《中》二

དེ་འཛིན་བྱེད་པ་སྣ་བྱེད་དང་། །སྤྱབ་པར་བྱེད་པ་ཁོ་ན་ཡིན། །

【真】世尊正法二 教修得為體 於中有能持 能說及能行

【玄】佛正法有二 謂教證為體 有持說行者 此便住世間

काश्मीरवैभाषिकनीतिसिद्धः, प्रायो मयायं कथितोऽभिधर्मः ।

यद् दुर्गृहीतं तदिहास्मदागः, सद्धर्मनीतौ मुनयः प्रमाणम् ॥ ४० ॥

བདག་གིས་མཛོད་པའི་ཆོས་འདི་ཡལ་ཆེར་ནི། །ཁ་ཆེ་བྱེ་བྲག་སྣ་བའི་ཚུལ་གྱུང་བཤད། །

ཉེས་པར་བློན་གང་དེ་འདིར་བདག་གིས་ཉེས། །དམ་ཆོས་ཚུལ་ལ་ཚད་མ་གྱུང་ནམས་ཡིན། །

【真】罽賓毘婆沙理成 我多隨彼說此論 正法偏執是我失 判法正理佛為量

【玄】迦濕彌羅議理成 我多依彼釋對法 少有貶量為我失 判法正理在牟尼

निमीलते शास्तरि लोकचक्षुषि, क्षयं गते साक्षिजने न भूयसा ।

अदृष्टतत्त्वैर्निर्वग्रहैः कृतं, कुतार्किकैः शासनमेतदाकुलम् ॥ ४१ ॥

སྟོན་པ་འཛིན་ཏེན་མིག་ནི་ཟུམ་གྱུར་ཅིང་། །དབང་གུར་སྟེ་བོ་ཡལ་ཆེར་བཤད་པ་ན། །

དེ་ཉིད་མ་མཐོང་རང་དགར་གྱུར་པ་ཡི། །དན་རྟོག་^①ནམས་ཀྱིས་བརྟན་པ་འདི་དགུགས་སོ། །

【真】大師世間眼已閉 又證教人稍滅散 不見實義無制人 由不如思動亂法

【玄】大師世眼久已閉 堪為證者多散滅 不見真理無制人 由鄙尋思亂聖教

गते हि शान्तिं परमां स्वयम्भुवि, स्वयम्भुवः शासनधूर्धरेषु च ।

जगत्यनाथे गणघातिभिर्मलैः, निरङ्कुशं स्वैरमिहाद्य चर्यते ॥ ४२ ॥

རང་གུང་རང་གུང་བརྟན་པ་གཅེས་འཛིན་ནམས། །མཆོག་ཏུ་ཞེར་གཤེགས་འགྲོ་མགོན་མེད་པ་ན། །

འདོམས་མེད་ཡོན་ཏན་འདོམས་པར་བྱེད་པ་ཡི། །དྲི་མས་དགའ་མགུར་དེང་སང་འདི་ན་སྟོང། །

【真】自覺已入最妙靜 荷負教人隨入滅 世間生^②無能壞德 無鉤制惑隨意行

^① 《ལྷར་》 ཏྟགས།

^② 生應為錯字依據梵、藏意為主

【玄】自覺已歸勝寂靜 持彼教者多隨滅 世無依怙喪眾德 無鉤制惑隨意轉

एवं कण्ठगतप्राणं विदित्वा शासनं मुनेः ।

बलकालं मलानां च न प्रमाद्यं मुमुक्षुभिः ॥ ४३ ॥

དེ་ལྟར་ཐུབ་པ་དག་གི་བརྟན་པ་ནི། །སློག་མར་སློག་ཕྱིན་འདྲ་དང་དྲི་མ་རྣམས། །

སྟོབས་དང་ལྷན་པའི་དུས་སུ་རྟེན་ནས་ནི། །ཐར་པ་འདོད་པ་དག་གིས་བག་ཡོད་བྱིས། །

【真】若知佛法壽 將盡已至喉 是惑力盛時 求脫勿放逸

【玄】既知如來正法壽 漸次淪亡如至喉 是諸煩惱力增時 應求解脫勿放逸

इति अभिधर्मकोशकारिकाः समाप्ताः

ཆོས་མངོན་པའི་མངོད་ཀྱི་ཆོག་ལེའུར་བྱས་པ་སྟོབ་དཔོན་ཤྲུག་འཇུག་སྟོང་དབྱིས་གཉེན་གྱིས་མངོད་པ་
ཇོགས་སོ། །།

སྐྱ་གར་གྱི་མཁན་པོ་ཇི་^①ན་མི་ཏུ་དང་། །བྱ་ཆེན་གྱི་ལོ་རྒྱུ་བཞེ་དཔལ་བཞེགས་ཀྱིས་བསྐྱུར་ཅིང་བྱས་ཏེ་
གཏན་ལ་ཐབ་བའོ། །།

說一切有部俱舍論本頌一卷

阿闍梨釋迦比丘世親著 【藏語由】主校譯師溫德巴杰祈請 印度智者胜友翻譯

^① 《བེ་》འཇི།